

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์

ของ

ประไพภรณ์ วาสนาพงษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2552

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์

ของ

ประไพภรณ์ วาสนาพงษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

ของ

ประไพภรณ์ วาสนาพงษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2552

ประไพภรณ์ วาสนาพงษ์. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศวกศักดิ์, ร.ต.อ. หญิง ดร.ปานจักษ์ เหล่ารัตนวงษ์.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 4 ด้านคือ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านวิชาการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านนิสิต

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) ชั้นปีที่ 4 ภาคปกติของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 348 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เก็บข้อมูลได้ร้อยละ 88.50 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งตรวจสอบคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและหาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายด้าน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตเท่ากับ .94 แบบสอบถามปัจจัยด้านวิชาการเท่ากับ .97 และแบบสอบถามปัจจัยด้านการบริหารจัดการเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลจากการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้
2. ปัจจัยด้านวิชาการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้
3. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้
4. ปัจจัยด้านวิชาการและปัจจัยด้านการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัจจัยด้านวิชาการ (X_{10}) ตัวแปรหลักสูตร (X_6) ตัวแปรกระบวนการเรียนการสอน (X_8) ตัวแปรสื่อที่ใช้ประกอบการสอน (X_9) ตัวแปรกิจกรรมนิสิต (X_{12}) ปัจจัยด้านการบริหาร

จัดการ (X_{13}) ตัวแปรผู้สอน (X_7) และตัวแปรสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ (X_{11}) สอดคล้องกับ
สมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ปัจจัยด้านนิสิตไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวม
ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01 มี 3 ปัจจัยโดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้ ปัจจัย
ด้านวิชาการ (X_{10}) ตัวแปรหลักสูตร (X_6) และตัวแปรกิจกรรมนิสิต (X_{12}) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้
โดยทั้ง 3 ปัจจัยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตได้
ร้อยละ 22.00

THE FACTORS AFFECTING DESIRABLE CHARACTERISTICS OF THE GRADUATES OF
SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

AN ABSTRACT
BY
PRAPAIPORN WASANAPONG

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2009

Prapaiporn Wasanapong. (2009). *The Factors Affecting Desirable Characteristics of the Graduates of Srinakharinwirot University*. Master Thesis, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr. Thasana Swaengsakdi, Pol.Capt. Dr. Panchack Laoratanavorapong.

The purposes of this research were: 1) To study four desirable characteristics of the graduates of Srinakharinwirot University; analytical and synthetic proficiency, value-concerned decision-making proficiency, ability and readiness to achieve learning new thing, virtue and morality. 2) To explore the factors affecting these desirable characteristics; divided into academic factors, management factors and student factors.

The sample was 348 fourth-year undergraduates in regular programs (four-year curriculum) at Srinakharinwirot University, studying in the second semester of the academic year 2008, selected by simple random sampling. The employed research instrument was a questionnaire concerning desirable characteristics, academic factors and management factors with reliability value of .94, .97 and .97 respectively. The tools used for data analysis included calculations of percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, Pearson product moment correlation and stepwise multiple regression analysis.

The findings revealed that:

1. The desirable characteristics, overall and individually were at a high level.
2. The academic factors, overall and individually were at a high level.
3. The management factors, overall and individually were at a high level.
4. The academic factors and the management factors had a positive correlation to the desirable characteristics with a statistical significance level of .01. Ranking these from the factor with the highest positive correlation to the lowest were; academic factors (X_{10}), curriculum (X_6), teaching and learning (X_8), instructional media (X_9), student affairs (X_{12}), management factors (X_{13}), instructors (X_7) and learning environment (X_{11}).
5. The student factors had no statistically significant correlation to the desirable characteristics.

6. There were three variables that affected the desirable characteristics with a statistical significance level of .01. Ranking these from the variable with the most effect to the least were; academic factors (X_{10}), curriculum (X_6) and student affairs (X_{12}). These three variables, acting concurrently, can predict the desirable characteristics with 22 percent accuracy.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร. ทศนา แสงวงศ์ ผู้ซึ่งเป็นทั้งประธานควบคุมการทำปริญญานิพนธ์และเป็นผู้ประเสริฐของผู้วิจัย ตลอดเวลาที่ได้ศึกษาเล่าเรียนกับท่าน ท่านได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นครูโดยจิตวิญญาณ และตลอดเวลาที่ทำวิจัยท่านได้ให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางที่ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจการทำวิจัยอย่างลึกซึ้ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ร.ต.อ. หญิง ดร.ปานจักษ์ เหล่ารัตนวงษ์ ผู้ซึ่งเป็นทั้งครูและเป็นทั้งพี่ที่ผู้วิจัยสามารถรบกวนได้ตลอดเวลา ท่านได้ชี้แนะแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ช่วยสอนให้ผู้วิจัยใช้หลักเหตุและผลในการทำวิจัย รวมทั้งคอยช่วยให้ผู้วิจัยมีความละเอียดรอบคอบในการทำวิจัยอยู่เสมอ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา ที่ให้ความกรุณาเป็นประธานในการสอบปากเปล่า และขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบปากเปล่าซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ทศนา แสงวงศ์ อาจารย์ ร.ต.อ. หญิง ดร.ปานจักษ์ เหล่ารัตนวงษ์ และอาจารย์ ดร. สมชาย เทพแสง

ขอขอบพระคุณ คุณปริดา อ้วนล้ำ ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต คุณดวงดาว พันธิตพงษ์ หัวหน้างานรายงานและเผยแพร่ กองแผนงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ไพบุญย์ อ่อนมั่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ และอาจารย์ ดร. สมชาย เทพแสง ที่ให้ความกรุณาสละเวลาอันมีค่ามาตรวจคุณภาพเครื่องมือให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ประพีร์ อภิชาติสกุล อาจารย์ภักดีญา ไชยสุข อาจารย์อนัญญา ไตรบำรุงสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุกัญญา พานิชเจริญนาม รองศาสตราจารย์วัฒนา สุทธิพันธุ์ อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ ดร.นฤมล ศิริวงษ์ อาจารย์ ดร.ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ และอาจารย์ ดร.รัฐพล ประดับเวทย์ ที่อนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลในชั้นเรียนของท่าน เป็นผลให้การเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชญา ผลวัฒนะ อาจารย์ธนากร ทองประยูร และ Mr. Bruce Sinclair Anderson ที่ให้ข้อแนะนำ ตรวจสอบและขัดเกลาการใช้ภาษาอังกฤษของผู้วิจัยให้มีความถูกต้องและชัดเจน ด้วยความขมีขมันและขยันขันแข็งอย่างที่สุด ขอขอบคุณ คุณชุติมา เกติน้อย คุณนงนุช พุ่มสุวรรณ คุณศศิธร ธรรมโสภิต คุณดัสกร คำมาและเพื่อนรุ่น 17 ที่ช่วยเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดมา ทำயที่สุด ขอขอบคุณความรักอันยิ่งใหญ่จากครอบครัวของผู้วิจัย ไม่ว่าผู้วิจัยจะท้อแท้หรือทุกข์ยากประการใด ครอบครัวของผู้วิจัยก็จะมีความรัก มีรอยยิ้ม และมีกำลังใจให้เสมอ

ประไพภรณ์ วาสนาพงษ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของปัญหา.....	5
ขอบเขตในการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
สมมติฐานการวิจัย.....	14
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
การจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	16
หลักการแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	24
ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	25
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย.....	25
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทย.....	40
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 ด้าน.....	51
ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์.....	51
ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า.....	62
ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่.....	71
ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม.....	78
หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่าง ๆ.....	95
ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	104
ปัจจัยด้านวิชาการ.....	104
ด้านหลักสูตร.....	105
ด้านผู้สอน.....	107
ด้านกระบวนการเรียนการสอน.....	112
ด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน.....	119

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ.....	122
ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้.....	122
ด้านกิจกรรมนิสิต.....	125
ปัจจัยด้านนิสิต.....	131
กลุ่มสาขา.....	131
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	132
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	134
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	135
งานวิจัยในประเทศ.....	135
งานวิจัยต่างประเทศ.....	141
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	143
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	143
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	145
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	147
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	147
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	151
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	151
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	152
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1.....	153
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 2.....	154
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 3.....	159
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 4.....	166
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 5.....	168
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	171
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	171
สมมติฐานในการวิจัย.....	171

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	171
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	172
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	172
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	172
สรุปผลการวิจัย.....	173
อภิปรายผล.....	174
ข้อเสนอแนะ.....	184
บรรณานุกรม	185
ภาคผนวก.....	200
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	218

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เป้าหมายการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยในแต่ละช่วงวัย.....	31
2 คุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังตามแนวคิดของบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ	87
3 จำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มสาขา.....	144
4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บข้อมูลจริง.....	145
5 ร้อยละของข้อมูลปัจจัยด้านนิสิต.....	153
6 ค่าเฉลี่ยและระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมและรายด้าน.....	154
7 ค่าเฉลี่ยและระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตด้านความสามารถใน การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ จำแนกเป็นรายข้อ.....	155
8 ค่าเฉลี่ยและระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตด้านความสามารถใน การตัดสินใจเชิงคุณค่า จำแนกเป็นรายข้อ.....	156
9 ค่าเฉลี่ยและระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตด้านความสามารถใน การเรียนรู้สิ่งใหม่ จำแนกเป็นรายข้อ.....	157
10 ค่าเฉลี่ยและระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม จำแนกเป็นรายด้าน.....	158
11 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านวิชาการ โดยรวมและรายด้าน.....	159
12 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านวิชาการ ด้านหลักสูตร จำแนกเป็นรายข้อ.....	159
13 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านวิชาการ ด้านผู้สอน จำแนกเป็นรายข้อ.....	160
14 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านวิชาการ ด้านกระบวนการเรียนการสอน จำแนกเป็นรายข้อ.....	161
15 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านวิชาการ ด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน จำแนกเป็นรายข้อ.....	162
16 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โดยรวมและรายด้าน.....	163
17 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ จำแนกเป็นรายข้อ.....	164
18 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมนิสิต จำแนกเป็นรายข้อ.....	165

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
19	การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยการทดสอบค่าที่..... 166
20	การวิเคราะห์ปัจจัยด้านวิชาการโดยการทดสอบค่าที่..... 167
21	การวิเคราะห์ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโดยการทดสอบค่าที่..... 167
22	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนิสิต ปัจจัยด้านวิชาการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวม..... 168
23	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ บัณฑิตโดยรวม..... 169
24	ค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ของปัจจัยกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของบัณฑิตโดยรวม..... 170

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	14
2	กระบวนการตัดสินใจตามแนวคิดของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.....	69
3	ขั้นตอนการตัดสินใจตามแนวคิดของทิพย์วัลย์ สีจันทร์.....	70
4	ระบบการบริหารจัดการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	100
5	รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย.....	101
6	รูปแบบทฤษฎีระบบ.....	103

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในโลกยุคสังคมแห่งความรู้ (Knowledge-based Society) ที่ความรู้และภูมิปัญญาของแต่ละสังคมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพ และความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ ส่งผลให้หลายประเทศทั่วโลกหันกลับมาทบทวนบทบาท และแนวทางการจัดการศึกษาของตนอย่างจริงจัง ด้วยเป้าหมายเพื่อสร้างและพัฒนากำลังคนที่มีความสามารถที่จะนำการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมของประเทศให้ก้าวสู่ศตวรรษใหม่ได้อย่างมั่นคงสมภาคภูมิ และในฐานะที่สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่สำคัญในการผลิตกำลังคนระดับสูง สร้างและพัฒนาองค์ความรู้ ค้นคว้า วิจัย บริการวิชาการแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป็นแหล่งรวมวิทยาการหลากหลายแขนง เป็นศูนย์รวมของนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถเป็นจำนวนมาก สถาบันอุดมศึกษาจึงกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544ก: 1-2) ในการนี้ ทบวงมหาวิทยาลัยได้เสนอกฤษฎีการพัฒนาอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ยุคสังคมแห่งความรู้ในประเด็นที่เกี่ยวกับขีดความสามารถและคุณภาพของบัณฑิตไทย โดยเห็นควรให้มีการกำหนดระดับคุณภาพหรือขีดความสามารถของบัณฑิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ควรจะเป็นไว้ดังนี้ 1) ต้องมีองค์ความรู้ในวิชาชีพของตนที่มีความลุ่มลึกเพียงพอที่จะปฏิบัติงานระดับมืออาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ต้องมีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาตนเองและความเป็นเลิศในวิชาชีพ 3) ต้องเป็นนักแก้ปัญหาที่สามารถประยุกต์ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงเหตุผล การคิดเชิงสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน 4) ต้องมีทักษะการจัดการสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองโดยอิสระและปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ต้องสามารถติดต่อสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการปฏิบัติงานวิชาชีพและการสื่อสารกับประชาคมโลก 6) ต้องสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งความรู้ในการปฏิบัติงานและการพัฒนาความรู้ด้วยตนเอง 7) ต้องมีทักษะและทัศนคติที่เป็นสากลสามารถปฏิบัติงานในวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพในประชาคมโลก และ 8) ต้องยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ให้ถือว่าระดับคุณภาพหรือขีดความสามารถทั้ง 8 ประการเป็นเพียงคุณสมบัติขั้นพื้นฐานที่สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งต้องวางแผนจัดการให้บังเกิดผลแก่ตัวบัณฑิต (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544: 13-14) นอกจากนี้ ยังได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับใช้เป็นนโยบายในการปฏิบัติ ตามประกาศของทบวงมหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2540 ดังนี้ 1) เป็นผู้มี

ความรอบรู้ในวิชาการทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มีความสามารถในการคิดและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ
2) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต สามารถครองตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเต็มภาคภูมิ 3) เป็นผู้มีความรู้ใน
ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน และ 4) เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและ
ดำรงชีวิตด้วยความเหมาะสม (สุภาพ ฦ นคร; และคนอื่น ๆ. 2547: 13)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นสูงที่มีชื่อเสียง ได้ชื่อว่าเป็นแหล่ง
วิชาการที่สำคัญของประเทศ ทำหน้าที่ในการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพให้แก่สังคมอย่างสม่ำเสมอ
โดยมีปณิธานที่จะผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ประจักษ์นักปราชญ์ มีความประพฤติ
ประจักษ์ผู้ทรงศีล นอกจากนี้ ยังมีเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับ
นโยบายการกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของทบวงมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒได้กำหนดเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตไว้ว่า บัณฑิตของมหาวิทยาลัยควรมี
**คุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งได้แก่ มีความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์
การติดต่อสื่อสาร (ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ใช้ภาษาอังกฤษในระดับสื่อสารได้ และ
ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานได้) การตัดสินใจเชิงคุณค่า การเรียนรู้
สิ่งใหม่และมีคุณธรรมจริยธรรม** (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2542: 8, 2543: 5)

อย่างไรก็ตาม จากรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
เดือนมีนาคม 2548 และรายงานผลการสำรวจความพึงพอใจของนายจ้างที่มีต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒรุ่นปีการศึกษา 2545-2546 เดือนมิถุนายน 2548 พบว่าบัณฑิตระดับปริญญาตรี
ปีการศึกษา 2546 มีงานทำร้อยละ 80.75 นายจ้าง/ผู้ประกอบการ/ผู้ใช้บัณฑิตมีระดับความพึงพอใจใน
คุณภาพของบัณฑิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจใน
คุณภาพของบัณฑิต ระหว่างบัณฑิตระดับปริญญาตรี บัณฑิตระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตศึกษา
บัณฑิตระดับปริญญาโท และบัณฑิตระดับปริญญาเอกแล้ว พบว่าระดับความพึงพอใจในคุณภาพของ
บัณฑิตระดับปริญญาตรีอยู่ในระดับต่ำสุด นอกจากนี้ นายจ้าง/ผู้ประกอบการ/ผู้ใช้บัณฑิตยังมี
ข้อเสนอแนะเช่น ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพ/วิชาการ มีข้อเสนอแนะว่าบัณฑิตควรมีความรู้
แสวงหาความรู้เพิ่มเติมให้มากขึ้น และควรประยุกต์ความรู้ให้เข้ากับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีข้อเสนอแนะว่า บัณฑิตควรพัฒนาเรื่องการมีน้ำใจ การอุทิศเวลาให้กับงาน
และเพื่อนร่วมงาน ควรมีความอดทนและเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีข้อเสนอแนะว่า
บัณฑิตควรรู้จักปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น ควรยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนและ
ผู้อื่น และด้านทัศนคติต่องานที่ทำ มีข้อเสนอแนะว่าบัณฑิตต้องภูมิใจและรักอาชีพของตนเองและ
ควรตรงต่อเวลาในการทำงาน (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548ก: 1-2, 2548ข: 94-95)

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า นายจ้าง/ผู้ประกอบการ/ผู้ใช้บัณฑิตมีข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงคุณภาพของบัณฑิต 4 ด้านได้แก่ 1. ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพ/วิชาการ 2. ด้านมนุษยสัมพันธ์ 3. ด้านทัศนคติต่องานที่ทำ และ 4. ด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเมื่อนำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพของบัณฑิตทั้ง 4 ด้านนี้มาเปรียบเทียบกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจะเห็นได้ว่ามีด้านที่ตรงกัน 1 ด้านคือ ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ในขณะที่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ด้านความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า และด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ยังไม่มีการศึกษาแต่อย่างใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยหรือไม่อย่างไร ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 ด้านได้แก่ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม โดยสาเหตุที่ผู้วิจัยไม่ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความสามารถในการติดต่อสื่อสารซึ่งมีความหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ. 2540-2554) (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2542: 8, 2543: 5) ว่าหมายถึง การใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ใช้ภาษาอังกฤษในระดับสื่อสารได้ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานได้นั้น เนื่องจากผู้วิจัยได้สอบถามจากผู้เชี่ยวชาญสาขาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (สุชญา ผลวัฒน์. 2550: สัมภาษณ์) และได้รับคำแนะนำว่าการวัดความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสาร สามารถวัดได้โดยการจัดสอบอย่างเป็นระบบด้วยการสร้างเกณฑ์และข้อสอบที่มีมาตรฐานและมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งจะต้องดำเนินการดังนี้ 1) สร้างเกณฑ์ในการวัดความสามารถในการติดต่อสื่อสารในแต่ละระดับคือ ระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูง 2) สร้างข้อสอบที่วัดความสามารถในการติดต่อสื่อสารได้ครบทุกทักษะเช่น ความสามารถในการติดต่อสื่อสารของภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จะต้องสามารถวัดความสามารถในการติดต่อสื่อสารได้ครบทั้ง 4 ทักษะคือการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน 3) นำข้อสอบไปหาค่าอำนาจจำแนกและทดลองใช้ (Try out) เพื่อแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปจัดสอบ นอกจากนี้จะต้องมีการควบคุมตัวแปรด้านความรู้เดิมของกลุ่มตัวอย่างให้มีความแตกต่างกันน้อยที่สุด เพื่อให้ได้ผลการวัดที่ตรงกับความสามารถของกลุ่มตัวอย่างอย่างแท้จริง ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงไม่ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความสามารถในการติดต่อสื่อสาร

และจากการศึกษามาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาในมาตรฐานที่ 2 การเรียนการสอน ที่ระบุว่าสถาบันอุดมศึกษาพึงจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ด้วยความพร้อม

เกี่ยวกับหลักสูตร อาจารย์ กระบวนการเรียนการสอน นักศึกษาและปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และมาตรฐานที่ 3 กิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่ระบุว่า สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนดแผนงาน และโครงการในการพัฒนานิสิตนักศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543: 113-120) ผสานกับแนวคิดของ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 43-46) ที่สรุปว่าการบริหารจัดการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งประกอบด้วย 1) อาจารย์ 2) นิสิตนักศึกษา มีกระบวนการ (Process) ซึ่งประกอบด้วย 1) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนการสอน และสุดท้ายมีผลผลิต (Output) เป็นลักษณะนิสิตนักศึกษาที่พึงประสงค์ ผูกกับผลการศึกษาของสุภาพ ณ นคร; และคนอื่น ๆ (2547: 68-69) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย แล้วพบว่าปัจจัยตัวป้อนเข้า (Input) ที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มี 3 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยด้านวิชาการ ประกอบด้วย หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอน 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย งบประมาณ และการจัดสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดบรรยากาศในการหล่อหลอมจิตใจของนักศึกษา และ 3) ปัจจัยด้านนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของธวัช เต็มญวน (2548: บทคัดย่อ) ที่พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านอาจารย์ 3) ด้านกระบวนการเรียนการสอน 4) ด้านนักศึกษา 5) ด้านการวัด และประเมินผล และ 6) ด้านปัจจัยเกื้อหนุน จากการศึกษาแนวคิดดังกล่าวทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยพบว่าปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมีอยู่หลายปัจจัยด้วยกัน ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังนั้น จึงได้นำปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาจัดหมวดหมู่เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ 3 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัย ด้านวิชาการ ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านสื่อที่ใช้ ประกอบการสอน 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมนิสิต และ 3) ปัจจัยด้านนิสิต

อนึ่ง ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้นิสิตระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) ชั้นปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ภาคปกติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพราะเห็นว่านิสิตได้ผ่านการศึกษามาแล้วในมหาวิทยาลัย มาจนถึงปลายทางของกระบวนการผลิต การหล่อหลอมและการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ บัณฑิตแล้ว ประกอบกับผู้วิจัยต้องการให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ประสบ ปัญหาในการติดตามและรวบรวมข้อมูล ซึ่งหากผู้วิจัยกำหนดให้บัณฑิตที่จบการศึกษาไปแล้วเป็น กลุ่มตัวอย่างอาจทำให้การเข้าพบ การติดตามและการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่ประสบผลสำเร็จตามที่

คาดหวัง ทั้งนี้ ผลการศึกษาที่ได้จะทำให้ทราบว่าบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร รวมถึงจะทำให้ทราบว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร คณาจารย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ได้ร่วมกันบริหารจัดการและเสริมสร้างให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 4 ด้านคือ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านวิชาการและระดับปัจจัยด้านการบริหารจัดการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ทราบว่าบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร รวมถึงจะทำให้ทราบว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร คณาจารย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ร่วมกันบริหารจัดการและเสริมสร้างให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

นิสิตระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) ชั้นปีที่ 4 ภาคปกติของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ใน 3 กลุ่มสาขา ได้แก่ 1) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ 2) สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย

คณะวิทยาศาสตร์ เพียงคณะเดียว และ 3) สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะพลศึกษา เพียงคณะเดียว รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,737 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

นิสิตระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) ชั้นปีที่ 4 ภาคปกติของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ใน 3 กลุ่มสาขา ได้แก่ 1) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ 2) สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ เพียงคณะเดียว และ 3) สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะพลศึกษา เพียงคณะเดียว โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 607-610) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวม 348 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 ปัจจัยด้านวิชาการ ประกอบด้วย

1.1.1 หลักสูตร

1.1.2 ผู้สอน

1.1.3 กระบวนการเรียนการสอน

1.1.4 สื่อที่ใช้ประกอบการสอน

1.2 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย

1.2.1 สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้

1.2.2 กิจกรรมนิสิต

1.3 ปัจจัยด้านนิสิต ประกอบด้วย

1.3.1 กลุ่มสาขา

1.3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้านดังนี้

2.1 ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์

2.2 ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า

2.3 ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่

2.4 ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์ในการวิจัยมีดังนี้

1. **บัณฑิต** หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ภาคปกติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และเป็นผู้ที่จะจบการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) ในปีการศึกษา 2551 จาก 3 กลุ่มสาขา ได้แก่ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ และสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะพลศึกษา

2. **มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ** หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่เลขที่ 114 ซอยสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร

3. **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต** หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะของบัณฑิตที่เป็นที่ต้องการตามเป้าหมายการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ด้านดังนี้

3.1 **ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์** หมายถึง หมายความว่า พฤติกรรมที่แสดงถึงทักษะในการแยกแยะองค์ประกอบย่อย ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อหาความสัมพันธ์ ความเป็นเหตุเป็นผลที่เชื่อมโยงกัน ซึ่งได้แก่ สามารถกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้ สามารถกำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ได้ สามารถกำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ในการวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้ สามารถพิจารณาแยกแยะ แยกแยะรายละเอียดส่วนประกอบต่าง ๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้ สามารถตรวจสอบ/จัดโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบใหญ่และองค์ประกอบย่อยได้ สามารถสรุปคำตอบและนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ให้เข้าใจได้ง่าย และ พฤติกรรมที่แสดงถึงทักษะในการนำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการจำแนก แยกแยะมาคัดสรรเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อถกทอหรือหลอมรวมกันเป็นสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ที่มีคุณลักษณะเฉพาะเจาะจงตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งได้แก่ สามารถกำหนดเรื่องหรือปัญหาที่ต้องการสังเคราะห์ได้ สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ว่าต้องการจะสังเคราะห์ในเรื่องใด สามารถกำหนดแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการสังเคราะห์ได้ สามารถศึกษาข้อมูลหรือวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ สามารถเลือกข้อมูลที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการสังเคราะห์ได้ สามารถนำข้อมูลมาจัดทำกรอบแนวคิดสำหรับการสร้างสิ่งใหม่ได้ สามารถสร้างสิ่งใหม่ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดได้ และสามารถนำสิ่งที่สังเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้

3.2 ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า หมายถึง พฤติกรรมในการตกลงใจเลือกทางเลือกโดยใช้หลักการตัดสินใจคุณค่าของเรื่องต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ได้แก่ การระบุปัญหาหรือเรื่องที่จะตัดสินใจ การหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาและวิเคราะห์ทางเลือก การใช้หลักการตัดสินใจคุณค่าประเมินทางเลือก และการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่มีค่าและเหมาะสมที่สุด

3.3 ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ หมายถึง พฤติกรรมในการทำ ความเข้าใจความหมายของสิ่งที่ไม่เคยรู้ด้วยตนเอง และเมื่อเกิดความเข้าใจความหมายของสิ่งนั้นแล้ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นหรือทำให้ได้ความรู้ความเข้าใจใหม่ที่เป็น ประโยชน์ต่อตนเอง โดยพฤติกรรมในการทำ ความเข้าใจความหมาย ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการ ในการเรียนรู้ การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ การแสวงหาแหล่งข้อมูล การเลือกวิธี การเรียนรู้ที่เหมาะสม และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.4 ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดย ยึดหลักความดีงามและความถูกต้องเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและสังคม ในการศึกษานี้มุ่งศึกษาถึงคุณธรรมจริยธรรม 6 ประการคือ

3.4.1 ความซื่อสัตย์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น ได้แก่ จริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่ทุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิดและปราศจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ

3.4.2 ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความตั้งใจ เพียรพยายามทำหน้าที่งานอย่างแข็งขัน สม่ำเสมอ อดทน บากบั่นจนประสบความสำเร็จ ได้แก่ มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ต่องานอย่างต่อเนื่อง มุ่งมั่นในการทำงานโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ไม่เกียจคร้านและไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

3.4.3 ความมีสัจจะ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการรักษาความจริง ได้แก่ ยึดถือความจริง จริงใจไม่โกหกหลอกลวง รักษาคำพูด ปฏิบัติตามคำพูดหรือคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ ตรงไปตรงมา ไม่พูดอย่างทำอย่าง ไม่สับปลั๊กกลับกลอก ไม่พูดจากกลับไปกลับมาจนเชื่อถือไม่ได้

3.4.4 ความกตัญญู หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความรู้สึกสำนึกใน อนุคุณที่มีผู้ทำไว้ให้ ได้แก่ แสดงความเคารพนับถือ เชื่อฟังคำสั่งสอน ให้การดูแลรักษาและไม่ ละทิ้งผู้มีพระคุณในยามที่ท้อลำบากหรือเดือดร้อน ไม่ทำตนให้เป็นທີ່เสื่อมเสียชื่อเสียงแก่ผู้มีพระคุณ และวงศ์ตระกูล ทำให้ผู้มีพระคุณมีความสุข ปฏิบัติต่อผู้มีพระคุณด้วยความซื่อตรง ดูแลและ ช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

3.4.5 ความเมตตากรุณา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ได้แก่ สงสารและเห็นอกเห็นใจผู้ที่เป็ทุกข์ ช่วยเหลือผู้ที่มีความทุกข์อย่างเต็มความสามารถ ไม่คิดทำร้ายผู้อื่นไม่ว่าคน สัตว์หรือสิ่งมีชีวิตใด ๆ ยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ให้อภัยแก่ผู้ที่นำความเดือดร้อนหรือความทุกข์มาให้

3.4.6 ความมีสติรอบคอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความรู้สึกตัวและรู้สึกผิดชอบต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน ได้แก่ ไม่เผลอเรอ ทำการอย่างรอบคอบ รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่ผลีผลาม ไม่เดินเล่อ ไม่เลือนลอย ไม่ประมาท ไม่ประพฤตินในทางที่ผิด

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง องค์ประกอบที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งในงานวิจัยนี้แบ่งเป็น 3 ปัจจัยคือ

4.1 ปัจจัยด้านวิชาการ หมายถึง องค์ประกอบที่สำคัญด้านวิชาการที่ส่งเสริมให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย

4.1.1 ด้านหลักสูตร หมายถึง ความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรกับเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

4.1.2 ด้านผู้สอน หมายถึง บทบาทของผู้สอนในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ซึ่งได้แก่ 1) เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) เป็นผู้ถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและพัฒนาสติปัญญา 3) เป็นผู้ให้การเสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ 4) เป็นผู้สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ทั้งในด้านกายภาพและด้านจิตวิทยา 5) เป็นผู้ชี้แนะแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และ 6) เป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน

4.1.3 ด้านกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งวัดได้จากตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 7 ตัวบ่งชี้ได้แก่ 1) สร้างกลไกให้มีปฏิสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างผู้สอนและผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน 2) ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติงานทางวิชาการร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน 3) ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น 4) ให้ข้อมูลป้อนกลับต่อการปฏิบัติงานทางวิชาการของผู้เรียนโดยรวดเร็ว 5) สร้างและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนใช้เวลาอย่างคุ้มค่า 6) สื่อสารความคาดหวังระดับสูงไปยังผู้เรียน และ 7) ยอมรับความสามารถที่แตกต่างและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

4.1.4 ด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน หมายถึง สิ่งที่ใช้ในการถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียนเพื่อทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพซึ่งหมายถึงการทำให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในการศึกษาสื่อที่ใช้ประกอบการสอนได้แก่ ตัวผู้สอน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์

4.2 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ หมายถึง องค์ประกอบที่สำคัญด้าน

การบริหารจัดการที่ส่งเสริมให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย

4.2.1 ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ หมายถึง สภาพวะ บรรยากาศ วัตถุ สิ่งของที่ส่งเสริม สนับสนุน เกื้อกูลให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในการศึกษา นุ่งศึกษา เฉพาะสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒซึ่งได้แก่ สิ่งรอบตัวที่ผู้เรียน สามารถสัมผัสได้ภายในห้องเรียน ภายในแหล่งวิทยบริการและห้องปฏิบัติการ และภายในบริเวณ อาคารสถานที่ในสถานศึกษา

4.2.2 ด้านกิจกรรมนิสิต หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นนอกชั้นเรียนโดยมี วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานิสิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในการศึกษา นุ่งศึกษาถึงกิจกรรมที่นิสิต ต้องเข้าร่วมตามหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 กลุ่มกิจกรรม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กิจกรรมมหาวิทยาลัย/คณะ ได้แก่ กิจกรรมวันปฐมนิเทศ พิธีไหว้ครู ค่ายพัฒนา นิสิตของมหาวิทยาลัย วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ วันพระราชทานปริญญาบัตร วันสถาปนา มหาวิทยาลัย วันสถาปนาคณะ กลุ่มที่ 2 กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพ/จริยธรรม/ศิลปวัฒนธรรม/ศาสนา/ ส่งเสริมสำนึกความเป็นไทย/โครงการส่งเสริมความรู้เรื่องโรคเอดส์/โครงการส่งเสริมความรู้เรื่อง สิ่งเสพติด การบริจาคโลหิต กิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ กลุ่มที่ 3 กิจกรรมที่จัดโดยองค์กรนิสิตหรือองค์กร ภายนอก

4.3 ปัจจัยด้านนิสิต หมายถึง องค์ประกอบที่สำคัญด้านนิสิต ประกอบด้วย

4.3.1 กลุ่มสาขา หมายถึง หน่วยงานที่เปิดทำการสอนตามหลักสูตรในระดับ ปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่มสาขาได้แก่

4.3.1.1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษย- ศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะศิลปกรรมศาสตร์

4.3.1.2 สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยา- ศาสตร์ เพียงคณะเดียว

4.3.1.3 สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะพลศึกษา เพียง คณะเดียว

4.3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่เป็นระดับคะแนน เฉลี่ยสะสม (Grade Point Average) ของทุกวิชานับตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ของชั้นปีที่ 1 จนถึงภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2551 แบ่งเป็น 3 ประเภทดังนี้

4.3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ระดับผลการเรียนที่ได้ คะแนนตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป

4.3.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง ระดับผลการเรียนที่ได้คะแนนระหว่าง 2.00-2.99

4.3.2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง ระดับผลการเรียนที่ได้คะแนนตั้งแต่ 1.99 ลงมา

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะนิสิตระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ภาคปกติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ไม่เคยลาพักการเรียนและย้ายคณะที่ศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ได้นิสิตที่ผ่านกระบวนการศึกษาเล่าเรียนและกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในระยะเวลาที่เท่ากัน และผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะนิสิตในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ที่กำลังจะจบการศึกษาในปีการศึกษา 2551 ซึ่งครอบคลุมทั้งผู้ที่จบการศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 และผู้ที่จบการศึกษาในภาคเรียนที่ 3 (ภาคฤดูร้อน) ปีการศึกษา 2551

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดจากมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา มาตรฐานที่ 2 การเรียนการสอน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือหลักสูตร อาจารย์ กระบวนการเรียนการสอน นักศึกษาและปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และมาตรฐานที่ 3 กิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543: 113-120) ผสานกับแนวคิดของ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 43-46) ที่สรุปว่าการบริหารจัดการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งประกอบด้วย 1) อาจารย์ 2) นิสิตนักศึกษา มีกระบวนการ (Process) ซึ่งประกอบด้วย 1) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนการสอน และสุดท้ายมีผลผลิต (Output) คือ ลักษณะนิสิตนักศึกษาที่พึงประสงค์ ผูกกับผลการศึกษาของสุภาพ ณ นคร; และคนอื่น ๆ (2547: 68-69) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยแล้วพบว่าปัจจัยตัวป้อนเข้า (Input) ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มี 3 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยด้านวิชาการ ประกอบด้วย หลักสูตร

กระบวนการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอน 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย งบประมาณ และการจัดสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดบรรยากาศในการหล่อหลอมจิตใจของนักศึกษา และ 3) ปัจจัยด้านนักศึกษา จากแนวคิดทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์แล้วกำหนดเป็นปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 3 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยด้านวิชาการ ประกอบด้วย ด้านหลักสูตรด้านผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมนิสิต 3) ปัจจัยด้านนิสิต โดยในแต่ละปัจจัยผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านวิชาการ นอกเหนือจากแนวคิดจากมาตรฐานการศึกษาระดับ

อุดมศึกษา มาตรฐานที่ 2 การเรียนการสอน (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543: 113-120) แนวคิดของวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 43-46) และแนวคิดของสุภาพ ณ นคร; และคนอื่น ๆ (2547: 68-69) ที่กล่าวถึงข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังได้อาศัยแนวคิดของจันทราณี สงวนนาม (2545: 142-145) และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545: 2) ซึ่งมีแนวคิดสอดคล้องกันว่าการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ หลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ครูอาจารย์ที่ทำการสอน จากแนวคิดทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์แล้วกำหนดให้หลักสูตร ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอนเป็นองค์ประกอบในการศึกษาปัจจัยด้านวิชาการ

1.2 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ นอกเหนือจากแนวคิดจากมาตรฐานการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา มาตรฐานที่ 3 กิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษา (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543: 113-120) แนวคิดของวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 43-46) และแนวคิดของสุภาพ ณ นคร และคนอื่น ๆ (2547: 68-69) ที่กล่าวถึงข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังได้อาศัยแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาที่เข้าร่วมประชุมสัมมนาเรื่องยุทธศาสตร์การสร้างบัณฑิตไทยในอุดมคติเมื่อเดือนมีนาคม 2540 และได้ข้อสรุปร่วมกันว่ายุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสร้างบัณฑิตในอุดมคติคือ การเสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยให้เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาบัณฑิตในอุดมคติ และการทำให้งานพัฒนานักศึกษามีบทบาทต่อการสร้างบัณฑิตในอุดมคติโดยบูรณาการกิจกรรมนักศึกษากับการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 2540: 2-4) ซึ่งจากแนวคิดทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์แล้วเห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมนิสิตเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในระดับมหาวิทยาลัยโดยตรง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดให้สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และกิจกรรมนิสิตเป็นองค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

1.3 ปัจจัยด้านนิสิต ผู้วิจัยได้สังเคราะห์งานวิจัยด้านพฤติกรรมและคุณลักษณะของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ และพบข้อสรุปที่ใกล้เคียงกันว่า นิสิตที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาต่างกันจะมีพฤติกรรมแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะปรัชญาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรของกลุ่มสาขาที่ต่างกัน ทำให้การหล่อหลอมนิสิตซึ่งเป็นผลผลิตของกลุ่มสาขานั้นมีความแตกต่างกันไปด้วย (พสนันท์ นิรมิตรไชยนนท์. 2549: บทคัดย่อ, สรณันท์ สุพรรณรัตนรัฐ. 2546: บทคัดย่อ, ทศนีย์ คำเสมอ. 2545: บทคัดย่อ, นิสากร แสนแสน. 2543: บทคัดย่อ, ขวัญฤดี ขำซอนสตัย. 2542: บทคัดย่อ) นอกจากนี้ยังพบข้อสรุปด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน (ธิตินา จตุรงค์. 2546: บทคัดย่อ) มีทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกัน (สรณันท์ สุพรรณรัตนรัฐ. 2546: บทคัดย่อ) มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน (นภาพร เอื้ออุปถัมภ์. 2546: บทคัดย่อ) และมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบแตกต่างกัน (ขวัญฤดี ขำซอนสตัย. 2542: บทคัดย่อ) จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้กำหนดให้กลุ่มสาขาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นองค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยด้านนิสิต

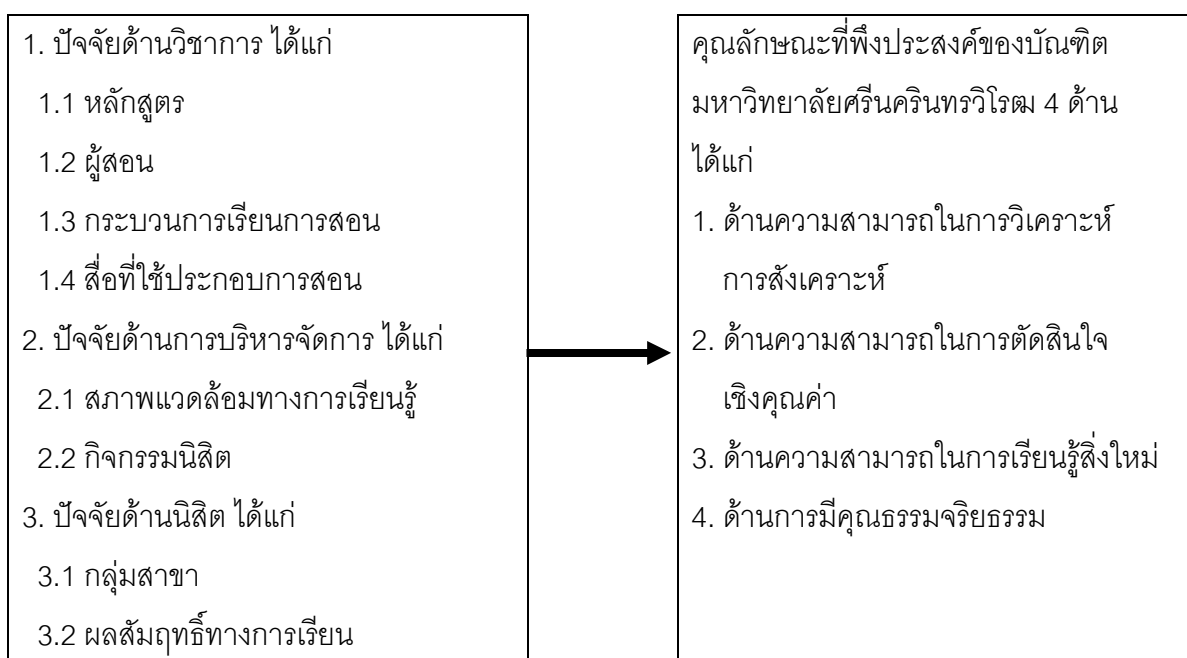
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ.2540-2554) ว่าบัณฑิตควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้แก่ มีความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การตัดสินใจเชิงคุณค่า การเรียนรู้สิ่งใหม่และมีคุณธรรมจริยธรรม (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2542: 8, 2543: 5) จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาจัดแบ่งเป็นคุณลักษณะที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 4 ด้านคือ

1. ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์
2. ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า
3. ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่
4. ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม

จากแนวคิดทั้งหมดผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดเพื่อใช้ในการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ซึ่งสามารถสรุปเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัยมีดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยด้านวิชาการและปัจจัยด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก
3. ปัจจัยด้านวิชาการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านนิสิต มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัยส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. หลักการแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 - 2.1 ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 - 2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย
 - 2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทย
3. วรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 ด้าน
 - 3.1 ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์
 - 3.2 ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า
 - 3.3 ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่
 - 3.4 ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม
4. หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่าง ๆ
5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 - 5.1 ปัจจัยด้านวิชาการ
 - 5.1.1 หลักสูตร
 - 5.1.2 ผู้สอน
 - 5.1.3 กระบวนการเรียนการสอน
 - 5.1.4 สื่อที่ใช้ประกอบการสอน
 - 5.2 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ
 - 5.2.1 สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้
 - 5.2.2 กิจกรรมนิสิต
 - 5.3 ปัจจัยด้านนิสิต
 - 5.3.1 กลุ่มสาขา
 - 5.3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจัดการเรียนการสอนตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พุทธศักราช 2548 (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548ค: 3-14, 2551ก: ออนไลน์, 2551ข: ออนไลน์) ดังนี้

1. ระบบการจัดการศึกษา

ระบบการจัดการศึกษาแบ่งการเรียนออกเป็น 3 ระบบ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาตลอดปีการศึกษาโดยไม่แบ่งภาค หนึ่งปีการศึกษามีระยะเวลาการศึกษาไม่น้อยกว่า 30 สัปดาห์

2. การจัดการศึกษาโดยแบ่งเป็นภาค ดังนี้

2.1 การศึกษาระบบทวิภาค คือ ปีการศึกษาหนึ่งแบ่งออกเป็น 2 ภาค การศึกษาปกติ หนึ่งภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาการศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์

2.2 การศึกษาระบบไตรภาค คือ ปีการศึกษาหนึ่งแบ่งออกเป็น 3 ภาค การศึกษาปกติ หนึ่งภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์

2.3 การศึกษาระบบจตุรภาค คือ ปีการศึกษาหนึ่งแบ่งออกเป็น 4 ภาค การศึกษาปกติ หนึ่งภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 สัปดาห์

ระบบการจัดการศึกษาต่าง ๆ ในข้อ 2.1-2.3 อาจจัดภาคฤดูร้อนเป็นพิเศษได้

3. การจัดการศึกษาเฉพาะภาคฤดูร้อน เป็นการจัดการศึกษาปีละ 1 ภาค การศึกษาโดยมีระยะเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 8 สัปดาห์

2. หลักสูตรการศึกษา

1. จำนวนหน่วยกิตและระยะเวลาการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาตรีมีดังนี้

1.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 8 ปีการศึกษาสำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 12 ปีการศึกษาสำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

1.2 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 10 ปีการศึกษาสำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 15 ปีการศึกษาสำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

1.3 หลักสูตรปริญญาตรี (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 180 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 12 ปีการศึกษาสำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 18 ปีการศึกษาสำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

1.4 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 4 ปีการศึกษาสำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 6 ปีการศึกษาสำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) จะต้องถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาตรีและจะต้องสะท้อนปรัชญาและเนื้อหาสาระของหลักสูตรปริญญาตรีนั้น ๆ โดยครบถ้วนและให้ระบุคำว่า “ต่อเนื่อง” ไว้ในวงเล็บต่อท้ายชื่อหลักสูตร

1.5 หลักสูตรปริญญาตรี (เทียบความรู้) มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 8 ปีการศึกษาสำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลาและไม่เกิน 12 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

หลักสูตรปริญญาตรี (เทียบความรู้) สามารถเทียบหน่วยกิตตามประสบการณ์หรือตามความรู้ของผู้เรียนได้ โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์การเทียบที่มหาวิทยาลัยกำหนด

2. การนับเวลาการศึกษา ให้นับจากวันที่เปิดภาคการศึกษาแรกที่รับเข้าศึกษาในหลักสูตรนั้น

3. โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดวิชา ดังนี้

3.1 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

3.2 หมวดวิชาเฉพาะ หมายถึง วิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐานวิชาชีพ และวิชาชีพ ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวม ดังนี้

3.2.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต

3.2.2 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 114 หน่วยกิต

3.2.3 หลักสูตรปริญญาตรี (6 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 144 หน่วยกิต

3.2.4 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 42 หน่วยกิต

3.2.5 หลักสูตรปริญญาตรี (เทียบความรู้) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อย

กว่า 84 หน่วยกิต

หมวดวิชาเฉพาะอาจจัดในลักษณะวิชาเอกเดี่ยว วิชาเอกคู่ หรือวิชาเอกและวิชาโทก็ได้ โดยวิชาเอกต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และวิชาโทต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ในกรณีที่จัดหลักสูตรแบบวิชาเอกคู่ต้องเพิ่มจำนวนหน่วยกิตของวิชาเอกอีกไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต

3.3 หมวดวิชาเลือกเสรี หมายถึง รายวิชาใดๆ ที่เปิดโอกาสให้นิสิตเลือกเรียนในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

3.4 หมวดกิจกรรม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยโดยไม่นับหน่วยกิต

3. การวัดและประเมินผลการศึกษา

3.1 นิสิตต้องมีเวลาเรียนในรายวิชาหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนของรายวิชานั้น ๆ จึงจะมีสิทธิ์เข้าสอบในรายวิชาดังกล่าวได้ ยกเว้น กรณีการจัดการศึกษาแบบการศึกษาด้วยตนเอง (Self Study)

3.2 การประเมินผลการศึกษา

3.2.1 การประเมินผลการศึกษาใช้ระบบค่าระดับชั้น ดังนี้

ระดับชั้น	ความหมาย	ค่าระดับชั้น
A	ดีเยี่ยม (Excellent)	4.0
B+	ดีมาก (Very Good)	3.5
B	ดี (Good)	3.0
C+	ดีพอใช้ (Fairly Good)	2.5
C	พอใช้ (Fair)	2.0
D+	อ่อน (Poor)	1.5
D	อ่อนมาก (Very Poor)	1.0
E	ตก (Fail)	0.0

3.2.2 ในกรณีที่รายวิชาในหลักสูตรไม่มีการประเมินผลเป็นค่าระดับชั้นให้ประเมินผลโดยใช้สัญลักษณ์ดังนี้

สัญลักษณ์	ความหมาย
S	ผลการเรียน/การปฏิบัติ/ฝึกงาน/เป็นที่พอใจ
U	ผลการเรียน/การปฏิบัติ/ฝึกงาน/ไม่เป็นที่พอใจ

AU	การเรียนเป็นพิเศษโดยไม่นับหน่วยกิต (Audit)
I	การประเมินผลยังไม่สมบูรณ์ (Incomplete)
W	การงดเรียนโดยได้รับอนุมัติ (Withdrawn)
IP	ยังไม่ประเมินผลการเรียนในภาคการศึกษานั้น (In progress)

4. คณะ/สำนัก/วิทยาลัยที่เปิดสอน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จัดการเรียนการสอนใน 3 กลุ่มสาขา คือ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยมีหลักสูตรที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) ดังนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2551ข: ออนไลน์, พสนัน นิมิตรไชนนท. 2549: 6, 13)

4.1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย

4.1.1 คณะมนุษยศาสตร์ ประกอบด้วยสาขาดังนี้

สาขาวิชาเอกภาษาเพื่ออาชีพ

สาขาวิชาเอกจิตวิทยา

สาขาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

สาขาวิชาเอกวรรณกรรมสำหรับเด็ก

สาขาวิชาเอกปรัชญาและศาสนา

สาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ

สาขาวิชาเอกภาษาฝรั่งเศส

สาขาวิชาเอกภาษาไทย

สาขาวิชาเอกภาษาจีน

สาขาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่น

สาขาวิชาเอกภาษาเกาหลี

4.1.2 คณะสังคมศาสตร์ ประกอบด้วยสาขาดังนี้

สาขาวิชาเอกบริหารธุรกิจ

สาขาวิชาเอกประวัติศาสตร์

สาขาวิชาเอกการพัฒนาชุมชน

สาขาวิชาเอกภูมิศาสตร์

สาขาวิชาเอกเศรษฐศาสตร์

สาขาวิชาเอกรัฐศาสตร์

4.1.3 คณะศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วยสาขานี้

สาขาวิชาการแนะแนว

สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา

4.1.4 คณะศิลปกรรมศาสตร์ ประกอบด้วยสาขานี้

สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์สากล

สาขาวิชาศิลปะการแสดง

สาขาวิชาออกแบบทัศนศิลป์

สาขาวิชาศิลปศึกษา

4.2 สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งมี

สาขานี้

สาขาวิชาคณิตศาสตร์

สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์

สาขาวิชาสถิติ

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการ

สาขาวิชาเคมี

สาขาวิชาจุลชีววิทยา

สาขาวิชาชีววิทยา

สาขาวิชาฟิสิกส์

สาขาวิชาวัสดุศาสตร์ (อัญมณีและเครื่องประดับ)

4.3 สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะพลศึกษา ซึ่งมีสาขานี้

สาขาวิชาพลศึกษา

สาขาวิชาสุขศึกษา

สาขาวิชาสันทนาการ

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา

นอกจากการจัดการเรียนการสอนตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒยังได้จัดทำแผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ. 2540-2554) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษานี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2542: 7-9, 2543: 3-6)

ประวัติ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกำเนิดจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2492 มีที่ตั้งถนนประสานมิตร ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษาเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2496 และในปีเดียวกันนั้นได้เริ่มผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีทางการศึกษา ในปีการศึกษา 2499 ได้เริ่มผลิตบัณฑิตระดับปริญญาโทสาขาจิตวิทยาพัฒนาการ และในปีการศึกษา 2517 ได้เปิดหลักสูตรการศึกษาชั้นดุริยางค์บัณฑิตสาขาพัฒนศึกษาศาสตร์และสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามให้มหาวิทยาลัยแห่งนี้ว่า “**ศรีนครินทรวิโรฒ**” ซึ่งมีความหมายว่า **รุ่งเรืองเป็นศรีสง่าแห่งนคร** และเป็นมหาวิทยาลัยที่มีวิทยาเขตมากที่สุดในขณะนั้นคือ 8 วิทยาเขต ประกอบด้วย วิทยาเขตประสานมิตร วิทยาเขตบางเขน วิทยาเขตปทุมวัน วิทยาเขตพลศึกษา วิทยาเขตบางแสน วิทยาเขตภาคใต้ วิทยาเขตมหาสารคาม และวิทยาเขตพิษณุโลก มีคณะวิชา รวมทั้งสิ้น 5 คณะวิชาประกอบด้วยคณะพลศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ต่อมาได้มีการพัฒนาวิทยาเขตต่าง ๆ ให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการบริหารงาน และเพื่อสนองความต้องการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประชาชนในท้องถิ่นตามนโยบายของรัฐบาล จนได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยรวม 4 แห่งคือ วิทยาเขตบางแสนได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตพิษณุโลกได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขตมหาสารคามได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ วิทยาเขตภาคใต้ได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยทักษิณ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2542: 7-9, 2543: 3-6)

ปรัชญา

การศึกษาคือความเจริญงอกงาม

ปณิธาน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความมุ่งมั่นในการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกคน ให้มีความรู้ประจักษ์นักปราชญ์และมีความประพฤติประจักษ์ผู้ทรงศีล ประสิทธิภาพและความรู้ระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามหลักสากล เพื่อเป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของชาติ ส่งเสริมการวิจัยค้นคว้าและการศึกษาหาความรู้ระดับบัณฑิตศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เป็นมาตรฐานที่เชื่อถือได้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และให้บริการวิชาการในด้านต่าง ๆ

วิสัยทัศน์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจะเป็นมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะสมบูรณ์แบบ มีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดีของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัว ชุมชนและสังคม สร้างความเป็นเลิศทางวิชาการในด้านนี้ทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาค มีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบและบทบาทในด้านต่าง ๆ รวมถึงการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีความพร้อมในเชิงบริหารและวิชาการ เพื่อดำเนินการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมและประเทศชาติ

พันธกิจ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นสถาบันชั้นสูงทางการศึกษาและวิจัยของรัฐ ดำเนินการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติ ทั้งด้านความรู้ความสามารถในการคิด การปฏิบัติ และคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และด้านอื่น ๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้าในระดับชาติและภูมิภาค มีลักษณะประยุกต์และบูรณาการศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืนในด้านการศึกษา และจิตวิทยา ด้านศิลปะและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพและการกีฬา ด้านชุมชนและครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม และจะร่วมแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีต่อสังคมไทยด้วยความรักสามัคคี

วัตถุประสงค์

เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินงานให้เป็นไปตามปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาวของทบวงมหาวิทยาลัย จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2542: 7-9, 2543: 3-6)

1. เพื่อศึกษา ค้นคว้า และพัฒนาศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ ให้มีความเป็นสากล
2. เพื่อให้การศึกษาและส่งเสริมการศึกษา อันจะนำไปสู่การผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณธรรม
3. เพื่อประยุกต์ศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ สำหรับให้บริการวิชาการแก่สาธารณชน อันเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในสังคมและการพึ่งตนเองของประเทศ
4. เพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่และพัฒนา ตลอดจนทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม
5. เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรของมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ
6. เพื่อสร้างระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

ด้านการผลิตบัณฑิต

1. คุณภาพการจัดการศึกษาและคุณภาพบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเป็นที่ยอมรับของสังคม
2. บัณฑิตของมหาวิทยาลัยมีความรู้ ทักษะและ**คุณลักษณะที่พึงประสงค์** ซึ่งได้แก่ มีความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร (ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ใช้ภาษาอังกฤษในระดับสื่อสารได้ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานได้) การตัดสินใจเชิงคุณค่า การเรียนรู้สิ่งใหม่ และมีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งเป็นบัณฑิตที่มีจิตสำนึกสูงต่อสังคมและชุมชนที่มุ่งช่วยเหลือพัฒนาประชาชนผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ
3. มหาวิทยาลัยมีความสามารถในการรับนิสิตในระดับปริญญาตรี โดยมีสัดส่วนการรับนิสิตสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีต่อนิสิตสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ไม่น้อยกว่า 50 : 50 และมีความสามารถในการปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการของสังคม ตลอดจนสามารถขยายการผลิตบัณฑิต และเปิดหลักสูตรใหม่ในระดับบัณฑิตศึกษาในทุกกลุ่มสาขาวิชา โดยมีสัดส่วนการรับนิสิตระดับปริญญาตรีต่อนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาเป็น 2 : 1
4. มหาวิทยาลัยมีความสามารถในการรับนิสิตต่างชาติไม่น้อยกว่าร้อยละ 1 ของจำนวนนิสิตรวมทั้งหมด
5. มหาวิทยาลัยมีสัดส่วนของคณาจารย์วุฒิปริญญาเอกอย่างน้อยร้อยละ 50 ของคณาจารย์ที่ทำการสอน
6. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนทางไกล เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ภูมิภาค
7. มหาวิทยาลัยมีระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

ด้านการวิจัย

คณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยมีผลงานวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาประเทศ รวมถึงความร่วมมือในการวิจัยระหว่างประเทศ โดยมีผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และ/หรือได้รับการตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอทุกปี

ด้านการบริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัว ชุมชนและสังคมในด้านการศึกษาและจิตวิทยา ด้านศิลปะและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพและการกีฬา

ด้านชุมชนและครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านการบริหาร

1. เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีระบบบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีอิสระ และมีความคล่องตัวภายในปี พ.ศ. 2545
2. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนของนิสิตคณะต่าง ๆ ในชั้นปีที่ 1 ร่วมกัน ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ตั้งตั้งปีการศึกษา 2545 เป็นต้นไป เพื่อให้บัณฑิตได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกันในมหาวิทยาลัยก่อนที่จะแยกเรียนตามสาขาวิชา
3. มีการพัฒนามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ อย่างเต็มรูปแบบ

แผนแม่บท

จากเป้าหมายด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กล่าวมาข้างต้นว่า บัณฑิตของมหาวิทยาลัยต้องมีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งได้แก่ มีความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร (ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ใช้ภาษาอังกฤษในระดับสื่อสารได้ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานได้) การตัดสินใจเชิงคุณค่า การเรียนรู้สิ่งใหม่ และมีคุณธรรมจริยธรรมนั้น ผู้วิจัยได้ใช้เป้าหมายดังกล่าวเป็นแนวคิดในการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 ด้านคือ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม

2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ในการศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามจากกองแผนงาน ฝ่ายแผนและพัฒนามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ.2540-2554) ทำให้ทราบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มาจากการระดมสมอง (Brainstorming) จากผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่กองแผนงานได้เชิญมาร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์ (ชลินาถ สิงห์เรศร์. 2550: สัมภาษณ์) ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจฐานคิดของการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทย และนำเสนอตามหัวข้อดังนี้

2.1 ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คำว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์มาจากการรวมคำว่า “คุณลักษณะ” กับคำว่า “พึงประสงค์” เข้าด้วยกัน มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 253, 666, 793) ได้ให้ความหมายว่า *คุณลักษณะ* หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำ *พึง* หมายถึง ควร หรือ ต้อง *ประสงค์* หมายถึง ต้องการ อยากได้ มุ่งหมาย เมื่อนำมารวมกัน คุณลักษณะที่พึงประสงค์จึงหมายถึง ลักษณะประจำที่ดีที่เป็นที่ต้องการหรือเป็นที่มุ่งหมาย

พจนานุกรมออกซฟอร์ด-ริเวอร์บู้คส์ (ออกซฟอร์ด ยูนิเวอร์ซิตี. 2547: 162, 246) ได้ให้ความหมายที่ใกล้เคียงกับคำว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

Desirable แปลว่า ควรค่าต่อการมี นำปรารถนา

Characteristic แปลว่า ลักษณะประจำตัว บุคลิกลักษณะ

เมื่อนำมารวมกัน *Desirable characteristic* จึงหมายถึง ลักษณะประจำตัวที่เป็นที่ปรารถนาหรือควรค่าต่อการมี

ลำลี รักสุทธิ (2545: 22) กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ คุณลักษณะ พฤติกรรมที่สถานศึกษาแต่ละแห่งอยากให้ มี อยากให้เกิด อยากให้เป็น ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สถานศึกษา ต้องการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม

สุวิมล ว่องวาณิช; และคนอื่น ๆ (2549: 11) กล่าวว่า คุณลักษณะ (*Character*) หมายถึง สภาพหรือสิ่งมีอยู่ประจำในบุคคลที่แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548: 5) กล่าวว่า คุณลักษณะ หมายถึง สิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็นหรือลักษณะประจำของแต่ละบุคคลซึ่งเป็นการแสดงออกที่สามารถสังเกตและเห็นได้

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกเฉพาะบุคคลที่แสดงให้เห็นความดีและเป็นที่ต้องการ ซึ่งในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไว้ว่าหมายถึง ลักษณะของบัณฑิตที่เป็นที่ต้องการตามเป้าหมายการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่ามีบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554 ดังนี้

“พัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม นำความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีสุขภาวะที่ดี อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้ดุลยภาพของความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550: ออนไลน์)

สุมน อมรวิวัฒน์. (2550: 35-39) ได้เสนอแนะให้มีการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยในแต่ละช่วงวัยโดยเริ่มตั้งแต่ช่วงอายุ 0-3 ปี ช่วงอายุ 4-6 ปี เรื่อยไปจนถึงช่วงอายุ 18-20 ปี ในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอเฉพาะช่วงอายุ 18-20 ปี ซึ่งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 7 ประการดังนี้

1. รู้จักเลือกหาแหล่งความรู้และแบบอย่างที่ดี (รวมถึงทักษะการใช้เทคโนโลยี พื้นฐานและทักษะการสื่อสาร)
2. มีวินัยชีวิตและมีศิลปะในการใช้ชีวิตที่มุ่งความเจริญ รวมถึงการรักษาสุขภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ
3. มีจิตสำนึกของการเป็นผู้ประกอบการ พากเพียรทำงาน ไม่ย่อท้อ
4. มุ่งพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ (ผสมผสานความเป็นไทย ก้าวไกลสู่สากล รู้รอบ รู้ลึก รู้กว้าง)
5. มีทัศนคติและค่านิยมให้สมแนวทางเหตุผล (ตามหลักศีลธรรมจรรยา)
6. มีสติ กระตือรือร้น ไม่ตั้งตนอยู่ในความประมาท
7. แก้ปัญหาและพึ่งตนเองได้ด้วยความรู้คิด คิดวิเคราะห์ ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม (คิดเป็น คิดชอบ คิดแยกแยะ)

สุวิมล ว่องวานิช; และคนอื่น ๆ (2549: 2-3) กล่าวว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยในฐานะที่เป็นพลเมืองและพลโลก ที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติคือ เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข โดยมีตัวบ่งชี้ 5 ตัวได้แก่

1. มีกำลังกายกำลังใจที่สมบูรณ์ คนไทยส่วนใหญ่มีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย สมอง สติปัญญา และด้านจิตใจเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์ การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย
2. มีความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม คนไทยส่วนใหญ่ได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง มีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการ สร้างงาน สร้างประโยชน์ให้สังคมและชุมชน มีการใช้หรือสร้างภูมิปัญญาที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
3. มีทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว คนไทยส่วนใหญ่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก และปรับตัวได้

4. มีทักษะทางสังคม คนไทยส่วนใหญ่มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

5. มีคุณธรรมและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก คนไทยส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจสุจริต และมโนสุจริต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548: บทคัดย่อ) ได้สรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทยไว้ 20 ประการดังนี้

1. มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
2. ไม่ติดยาเสพติด
3. ร่างกายแข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ
4. เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่
5. มีจิตสำนึกในความเป็นไทย
6. ใช้คำว่า “สวัสดี” ในการทักทาย
7. มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่
8. มีน้ำหนักรและส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
9. มีทัศนคติที่ดีต่ออาหารไทย
10. ร่าเริง มีชีวิตชีวา
11. มีบุคลิกภาพดี
12. เชื่อฟังคำอบรม สั่งสอนของครู อาจารย์
13. มีสติปัญญาสมบูรณ์
14. มีจิตใจแจ่มใส
15. ใช้สิทธิอันพึงมีตามระบอบประชาธิปไตย
16. รู้จักใช้ หวงแหนและส่งเสริมภูมิปัญญาไทย
17. สามารถสืบสานและถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย
18. สามารถเล่นกีฬาได้อย่างน้อย 1 ชนิด
19. มีความรู้และใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง
20. อนุรักษ์การแต่งกายแบบไทย

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2548: บทสรุปผู้บริหาร) ได้สรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนไทยว่ามี 3 มิติคือ

มิติที่ 1. ด้านความรู้ความเข้าใจ คือ มีความรู้ความเข้าใจในหลักและระเบียบการปกครองประเทศและท้องถิ่น สิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น การเมืองการปกครอง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีสมัยใหม่

มติที่ 2. ด้านความคิดเห็นหรือเจตคติ คือ มีเจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย วิถีชีวิต ค่านิยมอย่างไทย ผนุงความเป็นชาติร่วมกับผู้อื่น

มติที่ 3. ด้านการปฏิบัติตน คือ การปฏิบัติตนให้ถูกต้องสอดคล้องกับกฎหมาย กฎศีลธรรม กฎกติกาของชุมชนท้องถิ่น ประเทศชาติ หลักสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น จรรโลงความถูกต้อง ความเป็นระเบียบและความดีงามของสังคม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547: บทสรุปผู้บริหาร) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะสำคัญที่พึงประสงค์ของคนไทยตามแต่ละช่วงวัย และได้สรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่คนไทยควรมีเพื่อการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าไว้ 51 คุณลักษณะดังนี้

1. ร่างกายแข็งแรง สุขภาพดีและสูงใหญ่
2. มีสุขภาพจิตดี
3. รู้อย่างลึกซึ้งในแก่นสาระ
4. รู้รอบด้านและเท่าทันสถานการณ์
5. รู้ไกลไปถึงอนาคต
6. ทักษะด้านการคิด
7. ทักษะด้านการสื่อสาร
8. ทักษะภาษาต่างประเทศ
9. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
10. ทักษะทางสังคม
11. ทักษะทางสุนทรีย์
12. ทักษะการจัดการ
13. ทักษะด้านการคำนวณ
14. ทักษะการทำงานเป็นทีม
15. ทักษะทางวิทยาศาสตร์
16. ขยัน อดทน พุ่มเท ทำงานหนัก
17. มีระเบียบวินัย
18. มีวิสัยทัศน์
19. รักการเรียนรู้
20. มีจิตสำนึกประชาธิปไตย และเคารพสิทธิส่วนบุคคล

21. เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ไทย
22. รักชาติ และเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม
23. รักความก้าวหน้า อยากประสบความสำเร็จ
24. มีความกล้าหาญและกล้าแสดงออก
25. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
26. ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง
27. คิดแง่บวก
28. เชื่อมั่นในตนเอง
29. มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม
30. ไม่เป็นคนที่ยึดในวัตถุนิยมมากไป รู้จักความพอดีและประหยัด
31. มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต รักความถูกต้อง
32. สามารถพึ่งพาตนเองได้
33. รักในงานที่ทำ
34. กตัญญูทุกเวที
35. จิตใจเอื้อเฟื้อและมีความเมตตา
36. รักความสงบ
37. รับผิดชอบและตรงต่อเวลา
38. อ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพเรียบร้อย
39. ละเอียดรอบคอบ
40. มีความเชื่อต่อศาสนา
41. รักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
42. การเป็นแบบอย่างที่ดี
43. มีภาวะผู้นำ
44. มีอุดมการณ์และเป้าหมายชีวิต
45. ยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น
46. ไม่เล่นการพนัน
47. กระตือรือร้น
48. ใช้ชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้อย่างสมดุล
49. มีสติ ไม่ประมาท
50. รู้จักการคบเพื่อน

51. มีสำมัญสำนึก

จากคุณลักษณะ 51 ประการข้างต้น เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้นำมาให้ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาพัฒนาการเด็กและเยาวชน ให้นำนักความสำคัญและจัดกลุ่มคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับคนไทยในแต่ละช่วงวัย เพื่อให้ทราบจุดที่ควรเน้นของแต่ละวัย และเพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณลักษณะของแต่ละช่วงวัยไว้ 10 ประการดังตาราง 1

ตาราง 1 เป้าหมายการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยในแต่ละช่วงวัย

คุณลักษณะ	ระดับ			
	ทารก-ปฐมวัย (0-5 ปี)	ประถมศึกษา (6-12 ปี)	มัธยมศึกษา (13-18 ปี)	อุดมศึกษา (19-20 ปี)
1. ความสามารถในการคิด	• สามารถสร้างความเข้าใจกับสิ่งรอบตัวให้กับตนเองได้อย่างง่าย ๆ • ช่างคิด ช่างถาม อย่างกระตือรือร้นและมีจินตนาการที่โลดแล่น	• คิดเชิงเหตุผลเพื่อเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น โดยสามารถคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ปรากฏเป็นรูปธรรม • คิดแก้ปัญหาได้ง่าย ๆ ได้ • สามารถจับประเด็นและสรุปความในเรื่องง่าย ๆ ได้ • คิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับสิ่งรอบตัวได้อย่างง่าย ๆ และมีจินตนาการมากขึ้น • กล้าคิดวิพากษ์และเสนอความคิดต่อสิ่งรอบตัวได้	• คิดเชิงเหตุผลโดยไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ คิดวิเคราะห์ ตีความ และคิดรวบยอดได้ทั้งที่เป็นการคิดเชิงรูปธรรมและนามธรรม • คิดแก้ปัญหาใหม่ ๆ ได้ โดยค้นคว้าหาความรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง • คิดประยุกต์จากสิ่งที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน • คิดสร้างสรรค์และจินตนาการเกี่ยวกับโลกความเป็นจริง • กล้าคิดวิพากษ์และแสดงความเห็นโดย	• คิดเชิงเหตุผลคิดวิเคราะห์ ตีความ คิดสังเคราะห์และคิดรวบยอดในเรื่องที่มีความซับซ้อนได้ • คิดกลยุทธ์หรือการหาแนวทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาและดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ได้ • คิดสร้างสรรค์และก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม • กล้าคิดและแสดงออกทางความคิดและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ได้

ตาราง 1 (ต่อ)

คุณลักษณะ	ระดับ			
	ทารก-ปฐมวัย (0-5 ปี)	ประถมศึกษา (6-12 ปี)	มัธยมศึกษา (13-18 ปี)	อุดมศึกษา (19-20 ปี)
2. คุณธรรม ซื่อสัตย์และ รักความถูกต้อง	• แยกแยะความผิดถูกอย่างง่าย ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้	• มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม กฎเกณฑ์ และข้อตกลงต่าง ๆ ระดับพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งรอบตัว • หลีกเลี่ยงการทำสิ่งที่ไม่ดี	อธิบายเหตุผลประกอบ • มีความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมอย่างมีเหตุผล • ปฏิบัติตามกรอบศีลธรรมของสังคมนั้นได้อย่างสม่ำเสมอ • กล้ายอมรับตั้งใจแก้ไขความผิดและพัฒนาให้ดีขึ้น	• กล้าหาญและยืนหยัดในการทำสิ่งที่ถูกต้อง • ชักจูงคนรอบข้างให้ประพฤติตามกรอบศีลธรรมอันดีได้ • ชี้นำความถูกต้องและให้แนวปฏิบัติแก่สังคมอย่างสร้างสรรค์
3. ร่างกาย แข็งแรงสุขภาพดี	• พัฒนาการด้านร่างกายสมวัยและสมดุล มีน้ำหนักตามเกณฑ์ • สุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคภัย	• มีความสมดุลในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่และมัดเล็ก • สุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคภัย • มีสุขภาพลักษณะนิสัยในการดูแล	• ร่างกายแข็งแรงและสูงใหญ่ • มีวินัยในการดูแลสุขภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ • ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นโทษต่อ	• สามารถให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพและชักจูงให้คนรอบข้างหรือผู้อื่นหันมาดูแลสุขภาพมากขึ้น

ตาราง 1 (ต่อ)

คุณลักษณะ	ระดับ			
	ทารก-ปฐมวัย (0-5 ปี)	ประถมศึกษา (6-12 ปี)	มัธยมศึกษา (13-18 ปี)	อุดมศึกษา (19-20 ปี)
4. รักการเรียนรู้	- รักการอ่าน ฟังนิทาน ดูภาพในหนังสือ เล่นเกม ทำแบบฝึกหัด - ช่างสังเกต สนใจ ช่างซักถาม เกี่ยวกับสิ่งรอบตัวอย่าง กระตือรือร้น	- สุขภาพเบื้องต้นของตนเองได้ - แสวงหาความรู้ อย่างจริงจังในเรื่องที่ตนสนใจ - เรียนรู้หรือศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและเป็นระบบมากขึ้น - ไม่กระทำผิดซ้ำสองในเรื่องเดิม	- ร่างกาย - เรียนรู้จากสิ่งรอบตัวโดยนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองได้ - แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และทดลองเพื่อทดสอบและพิสูจน์ด้วยตนเอง - เลือกเรียนรู้ในสิ่งดีเป็นประโยชน์ และหลีกเลี่ยงการเรียนรู้ในสิ่งที่อาจก่อให้เกิดผลเสียได้	- เรียนรู้สิ่งรอบตัวที่ขยายขอบเขตถึงระดับสังคมและต่างประเทศ - นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแก้ไข ข้อบกพร่องหรือพัฒนาให้ดีขึ้น - ชี้แหล่งการเรียนรู้ที่ดีมีประโยชน์ให้กับคนรอบข้างได้ - เป็นแบบอย่างและชักจูงให้คนรอบข้างรักการเรียนรู้ได้
5. มีสุขภาพจิตดี	ยิ้มแย้มแจ่มใส เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ชอบเต้น ร้องเพลง ท่องคำกลอน หรือสิ่งที่	- ร่าเริง อารมณ์ดี ร้องเพลง ฟังดนตรี เล่นกีฬา - เป็นคนมองโลกในแง่ดี	- มั่นคงในจิตใจ และภูมิใจตนเอง - รู้จักจุดอ่อนและจุดแข็งเกี่ยวกับอารมณ์ของ	- เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นได้และตอบสนองได้อย่างเหมาะสม - มีความเป็น

ตาราง 1 (ต่อ)

คุณลักษณะ	ระดับ			
	ทารก-ปฐมวัย (0-5 ปี)	ประถมศึกษา (6-12 ปี)	มัธยมศึกษา (13-18 ปี)	อุดมศึกษา (19-20 ปี)
6. ขยันอดทน ทุ่มเท ทำงาน หนัก	ตนเองชอบได้	• มนุษย์สัมพันธ์ดี • ตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้ถูกต้องบนพื้นฐานการใช้เหตุผลอย่างง่าย ๆ มากกว่าการใช้อารมณ์ความรู้สึก	ตนเองเป็นอย่างดี • ควบคุมอารมณ์ของตนเองในการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม • สามารถผ่อนคลายให้ตนเองมีความสุขได้อย่างเหมาะสม • เข้าใจการแสดงออกทางอารมณ์ของผู้อื่นได้	ผู้ใหญ่อย่างสมบูรณ์ด้วยการมีเหตุผล
	• ไม่เกี่ยงในการรับงาน • พยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ • ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเองอย่างสม่ำเสมอ	• มุ่งมั่นขยันและอดทนทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ • ขยันและทุ่มเททำสิ่งที่ตนเองชอบหรือถนัดเป็นพิเศษ	• ขยันและอดทนทำสิ่งที่ยาก มีอุปสรรคหรือใช้ระยะเวลานานให้สำเร็จโดยไม่ล้มเลิกกลางคัน • ขยันและอดทนทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอแม้ไม่มีใครควบคุม	• มุ่งมั่น ขยันและอดทนทำงานหนักและมุ่งมั่นศึกษาหาวิธีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 1 (ต่อ)

คุณลักษณะ	ระดับ			
	ทารก-ปฐมวัย (0-5 ปี)	ประถมศึกษา (6-12 ปี)	มัธยมศึกษา (13-18 ปี)	อุดมศึกษา (19-20 ปี)
7. มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม	- แบ่งปันสิ่งที่ตนมีให้คนรอบข้าง - อาสาตนในการช่วยเหลืองานบ้านหรืองานเล็ก ๆ น้อย ๆ	- แบ่งปันสิ่งที่ตนเองมีในระดับการเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น - อาสาตนช่วยเหลือคนรอบข้างเมื่อมีโอกาส	- ไม่ประพฤตินิสัยที่ส่งผลเสียต่อสังคมทั้งในทางตรงและทางอ้อม - ร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ประจำสม่ำเสมอแม้ต้องเสียเวลาหรือประโยชน์ส่วนตัว	- ให้ความช่วยเหลือและพัฒนาสังคม โดยใช้ศักยภาพความสามารถที่ตนมีในเชิงสร้างสรรค์ - สามารถโน้มน้าวหรือจูงใจให้ผู้อื่นร่วมทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม
8. มีระเบียบวินัย	- รับผิดชอบต่องานของตนเองได้โดยสามารถปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันของตนเองได้อย่างเป็นเวลา เช่น รู้จักเวลาเล่นเวลาพักผ่อนเวลากินและนอนได้ - ไม่ฝ่าฝืนระเบียบ กฎของบ้านและโรงเรียน	- ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน บ้านและผู้อื่น - รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด - แบ่งเวลาทำกิจกรรมทั้งที่บ้านและโรงเรียนได้เหมาะสมและปฏิบัติตามได้	- ริเริ่มจัดทำตารางเวลาวางแผนและบังคับตนเองให้ทำตามตารางเวลาที่กำหนดได้ - ยึดถือปฏิบัติตามกฎระเบียบและกฎหมายในชุมชนและสังคมส่วนรวมได้เป็นอย่างดี	- มีระเบียบวินัยในการทำบทบาทของตนเองเช่นด้านการเรียน การดำเนินชีวิตประจำวันและการทำงานให้บรรลุได้ตามเป้าหมายและตรงต่อเวลา - มีความสามารถในการสอนเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยและการเป็นแบบอย่างที่ดีให้

ตาราง 1 (ต่อ)

คุณลักษณะ	ระดับ			
	ทารก-ปฐมวัย (0-5 ปี)	ประถมศึกษา (6-12 ปี)	มัธยมศึกษา (13-18 ปี)	อุดมศึกษา (19-20 ปี)
9. รู้รอบด้าน และเท่าทัน สถานการณ์	ที่กำหนดขึ้น - สนใจสิ่งรอบตัวด้วยการสังเกต การฟัง และซักถามอย่างกระตือรือร้น - รู้ว่าตนเป็นคนไทย สามารถพูดภาษาไทยและร้องเพลงชาติไทยได้	- ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ - มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งรอบตัวที่นอกเหนือไปจากเรื่องที่เป็นแกนหลักในชีวิตประจำวันและการเรียน - รู้ประวัติศาสตร์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย - ภูมิใจในความเป็นไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย	- รู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารและสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับประเทศ และระดับโลก โดยอาจเป็นเรื่องที่ตนเองสนใจ หรือเป็นเหตุการณ์ตามกระแส - สนใจในความเป็นไทยรวมถึงเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยอย่างสม่ำเสมอ	บุคคลรอบข้างได้ - รู้รอบด้านเกี่ยวกับสิ่งรอบตัวโดยรู้สึกและรู้จริงในระดับที่นำมาใช้ประโยชน์แก่ตนเองและสังคม - รู้รอบด้านเกี่ยวกับอาชีพหรืองานที่ตนเองสนใจเป็นพิเศษ
10. เห็นคุณค่าใน เอกลักษณ์ไทย	-	- พูดเขียนภาษาไทยได้ถูกต้อง - มีกิริยามารยาทนอบน้อมต่อ	ประยุกต์วัฒนธรรมไทยมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้	ประยุกต์วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมต่างประเทศได้

ตาราง 1 (ต่อ)

คุณลักษณะ	ระดับ			
	ทารก-ปฐมวัย (0-5 ปี)	ประถมศึกษา (6-12 ปี)	มัธยมศึกษา (13-18 ปี)	อุดมศึกษา (19-20 ปี)
		ผู้ใหญ่ เป็นมิตร และเอื้อเฟื้อ เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยตามโอกาส	นำเสนอและมีส่วนในการประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมไทยให้กับบุคคลอื่น รวมถึงคนต่างชาติได้	อย่างผสมผสานเพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและพัฒนาสังคม - ชี้แนะและให้ทิศที่ถูกต้องเหมาะสมเมื่อเผชิญกับต่างวัฒนธรรมที่ส่งผลเชิงลบต่อสังคมไทยได้ - สามารถสืบทอดวัฒนธรรมไทยที่ดีงามสู่คนรุ่นหลังได้

ที่มา: เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). *วิธีการเรียนรู้: คุณลักษณะสำคัญที่พึงประสงค์ของคนไทยตามแต่ละช่วงวัย*. บทสรุปผู้บริหาร.

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545: 28-30) ได้สรุปสาระสำคัญจากมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” iva การจัดการศึกษาตามข้อความในมาตรา 6 นี้ จะต้องมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะที่ดีครบถ้วนทุกด้านคือ

1. ร่างกาย คือ มีสุขภาพดี สมบูรณ์ แข็งแรง หมายความว่า การจัดการศึกษาต้องครอบคลุมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย เช่น ส่งเสริมการออกกำลังกาย ส่งเสริมกีฬา ส่งเสริม

ความรู้ด้านโภชนาการ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้เอื้อต่อสุขลักษณะ ปลอดภัยจากภาวะมลพิษ ปลอดภัยจากยาเสพติด และปลอดภัยจากภัยทั้งหลายที่อาจกระทบกระเทือนต่อสุขภาพอนามัยของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นภัยจากมนุษย์ (อุบัติเหตุหรือการประทุษร้าย) หรือธรรมชาติ (น้ำท่วม ไฟไหม้ พายุ โรคภัยไข้เจ็บ) นอกเหนือจากหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพแล้ว ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาต้องคาดการณ์และเตรียมการป้องกันไว้ล่วงหน้า เพื่อผ่อนคลายหรือแก้ไขปัญหาลูกให้ทันการณ์

2. จิตใจ คือ มีจิตใจที่อดทนเข้มแข็งสามารถเผชิญกับปัญหาหลากหลายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสติ มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยในตัวเอง สามารถอดทนอดกลั้นต่อแรงกดดันต่าง ๆ

3. สติปัญญา คือ การรู้จักใช้ความคิดและมีเหตุผล

4. ความรู้ คือ การมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมปัจจุบันได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ความรู้และทักษะด้านภาษา คณิตศาสตร์ ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องของการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ภูมิปัญญาไทย ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

5. คุณธรรมและจริยธรรม คือ แสดงออกในรูปของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความละเอียดต่อการประพฤติตนในทางเสื่อมเสียหรือก่อให้เกิดผลเสียหายนต่อผู้อื่นและสังคม

6. มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต คือ รักวัฒนธรรมไทย มีเอกลักษณ์ไทย มีมรรยาท และการวางตนในสังคม รู้จักประมาณตนเอง

7. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คือ ผู้ได้รับการศึกษาจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ประนีประนอม มีความเมตตากรุณา มีสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น และดำเนินบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544ข: 3-11) ได้กล่าวว่าในยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ซึ่งเป็นสังคมยุคใหม่ คนไทยควรมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับสังคมยุคใหม่นี้

1. คุณลักษณะของคนดี หมายถึง คนที่มีความรู้คู่คุณธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว มีความซื่อสัตย์ ขยันพากเพียร มีอุปนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียนตลอดชีวิต และรู้จักใช้หลักธรรมในการพัฒนาชีวิต

2. คุณลักษณะของคนเก่ง หมายถึง ศักยภาพของผู้เรียนที่หลากหลายซึ่งมีอยู่ในตัวผู้เรียน โดยผู้เรียนได้รับการกระตุ้น การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้ถูกทาง จึงจะทำให้ความเก่งด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนปรากฏออกมาได้อย่างเต็มที่ตามทักษะการเรียนรู้ที่เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน

แต่ละบุคคล มีความสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อทำให้เป็นคนที่มีรู้เท่าทันสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงทั้งที่อยู่ใกล้ตัวและที่อยู่ไกลตัว มีพลังความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการสูง รู้จักวิธีหาความรู้จากแหล่งความรู้ทุกประเภทตลอดเวลา เข้าใจและรู้จักใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตบนฐานของภูมิปัญญาไทย สามารถใช้สติและปัญญาในการเผชิญและพิชิตปัญหา

3. คุณลักษณะของคนที่มีความสุข หมายถึง คนที่มีความเป็นอิสระจากกิเลส ปลอดพ้นจากอบายมุขทั้งปวง มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ โดยผู้เรียนได้รับการตอบสนองจากการใฝ่รู้ การกระทำ การสร้างสรรค์ของตนเอง รวมทั้งใช้ความสามารถในการคิด การใช้เหตุผลเกี่ยวกับการบริโภค การเลือกใช้วัสดุสิ่งของ รวมทั้งทรัพยากรอย่างประหยัด ด้วยการอนุรักษ์และเห็นคุณค่า เป็นบุคคลที่บริโภคด้วยปัญญา การที่ผู้เรียนได้ทำอะไรในสิ่งที่สนใจ ตามความต้องการ สามารถเรียนให้รู้ความจริง บรรลุความดี ความงาม ความรัก อิสรภาพ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ดำรงชีวิตอย่างพอเพียงร่วมกับผู้อื่นในสังคมและประสบความสำเร็จ จะมีความสุข มีการแบ่งปันซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543: 28-29) ได้กล่าวว่าบุคคลที่เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ต้องมีลักษณะดังนี้

1. มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดวิเคราะห์ เลือกรับและปฏิเสธข้อมูลข่าวสารได้ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพ สามารถควบคุมและเลือกใช้ระบบสารสนเทศได้
2. มีความสามารถในการสื่อสาร ในศตวรรษที่ 21 ภาษาเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น รวมทั้งช่วยให้แสวงหาความรู้ได้รวดเร็ว ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ รวมทั้งภาษาเทคโนโลยีจะเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร เพื่อเข้าถึงองค์ความรู้และเป็นการเรียนรู้เพื่อแสวงหาความจริง
3. มีความสามารถในการเรียนรู้ คือ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ว่าเป็นอริยทรัพย์ในตน รู้วิธีการเรียนรู้ที่จะทำ เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะเป็นบุคคลที่ใช้ศักยภาพของตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างสร้างสรรค์
4. มีค่านิยมในการตัดสินใจที่ถูกต้อง รู้ว่าตัวเองคือใคร ต้องการเป็นอะไร และสามารถอธิบายได้ว่าตัดสินใจเพื่ออะไรและด้วยเหตุผลอย่างไร
5. มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมสมัยใหม่ มีความฉลาดทางการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ซึ่งเป็นคุณสมบัติทางจิตใจที่ดี เป็นบุคคลที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีน้ำใจ สามารถควบคุมตนเอง รู้ข้อดีข้อเสียของตนเองแล้วนำไปปรับปรุง แก้ปัญหาเป็น สามารถจัดการกับความขัดแย้งทางอารมณ์ของตนเอง

และจัดการกับความเครียด ความโกรธ ความเกลียดได้

ทบวงมหาวิทยาลัย (2543ข: 4) ได้กล่าวว่าคุณลักษณะของคน (ยุคใหม่) ที่พึงประสงค์ประกอบด้วย

1. มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ
2. มีทักษะชีวิต ได้แก่ มีความเห็นใจผู้อื่น ตระหนักรู้ในตน ภูมิใจในตน จัดการกับอารมณ์และความเครียดได้อย่างเหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิจารณ์ รู้จักตัดสินใจ แก้ปัญหา รู้จักการสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสาร และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

3. มีวิสัยทัศน์ รู้จักชีวิตโลก ธรรมชาติ สังคม และโลกาภิวัตน์

จากการศึกษาแนวคิดทั้งหมดสามารถสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยเป็นมิติต่าง ๆ ได้ดังนี้ **มิติด้านร่างกาย** ประกอบด้วย การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยที่ดี **มิติด้านจิตใจ** ประกอบด้วย การมีสุขภาพจิตที่ดี มีความฉลาดทางอารมณ์ รู้จักควบคุมตนเองและรู้จักจัดการกับความเครียด **มิติด้านสติปัญญา** ประกอบด้วย การมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ **มิติด้านคุณธรรม จริยธรรม** ประกอบด้วย การมีค่านิยมที่ดีงาม รู้จักประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของสังคมและประเทศชาติและเป็นแบบอย่างที่ดีและจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยในมิติดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามิติด้านสติปัญญาที่กล่าวถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และมิติด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่กล่าวถึงค่านิยมที่ดีงาม มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม

2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทย

การสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้รับการศึกษานั้นเป็นหน้าที่หลักของการศึกษาและเป็นปัจจัยที่ทำให้การศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ. 2548: 1) เช่นเดียวกับการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ก็เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพราะเป็นที่ตระหนักโดยทั่วไปว่า เยาวชนผู้เป็นนิสิต/นักศึกษาซึ่งจะพัฒนาเป็นบัณฑิตนั้น เป็นความหวังและพลังในการสืบทอดและสร้างสรรค์สังคมและประเทศชาติ (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2543ก: 9) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา นักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่าน จึงให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทยไว้เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติดังนี้

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548: 51) ได้สรุปลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ในทุกระดับการศึกษาไว้ดังนี้

1. เป็นคนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกเช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

2. เป็นคนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทางเช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นต้น เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี ความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคมและประเทศชาติได้

3. เป็นคนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพ ปลอดภัยจากการตกเป็นทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ

ทบวงมหาวิทยาลัย (สุภาพ ณ นคร; และคนอื่น ๆ. 2547: 13) ได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับใช้เป็นนโยบายในการปฏิบัติดังนี้

1. เป็นผู้มีความรอบรู้ในวิชาการทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มีความสามารถในการคิดและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

2. เป็นผู้มีความคุณธรรม จริยธรรม สามารถครองตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเต็มภาคภูมิ

3. เป็นผู้มีความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน

4. เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและดำรงชีวิตด้วยความเหมาะสม

พระราชบัญญัติ (สุภาพ ณ นคร; และคนอื่น ๆ. 2547: 13; อ้างอิงจาก ประยุทธ์ ปยุตโต. 2540. การศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิตหรือการศึกษาเพื่อเพิ่มผลผลิต) ได้กำหนดคุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ 10 ประการคือ

1. มองเห็นสัจธรรมความจริงของโลก

2. มีสติปัญญาทันต่อเหตุการณ์

3. เป็นปัญญาชนผู้มีความดีงาม

4. เป็นผู้ใฝ่รู้ สู้สิ่งยาก

5. เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ
6. อยู่ร่วมกันอย่างสันติกับสังคมและสิ่งแวดล้อม
7. มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
8. มีความสมบูรณ์ทั้ง 4 ด้าน คือ กาย จิตใจ ศิลและปัญญา
9. มีนิสัยที่ดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสม
10. สร้างสรรค์สังคม

จรัส สุวรรณเวลา (2545: 54-56) ได้จัดกลุ่มคุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้

ดังนี้

1. กลุ่มคุณลักษณะด้านวิชาชีพ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
 2. กลุ่มความเป็นนักวิชาการ หมายถึง ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม และคงความเป็นนักวิชาการไว้ตลอดไป โดยมีนิสัยใฝ่รู้ทำกับอยู่ตลอดเวลา
 3. กลุ่มกระบวนการความคิด หมายถึง การมีวิจารณญาณ สามารถตีค่าสิ่งต่าง ๆ ได้และใช้ข้อมูล ข้อเท็จจริงได้อย่างเหมาะสมและสมเหตุผลเรียกว่า “คิดเป็น”
 4. กลุ่มความสามารถที่จะพัฒนาและปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป หมายถึง มีวิสัยทัศน์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนวัตกรรม สามารถสร้างงานของตนเองได้เรียกว่า “ทำเป็น” และ “แก้ปัญหาเป็น”
 5. กลุ่มความเป็นพลเมืองดีของประเทศ ของภูมิภาค และของโลก หมายถึง มีค่านิยม ความเชื่อที่ถูกต้องเหมาะสมทั้งด้านสังคมและมนุษยธรรม เช่น สันติภาพ ความยุติธรรมในสังคม เสรีภาพ เสมอภาคและเอกภาพ อันเป็นเครื่องกำกับพฤติกรรมให้สามารถใช้ความรู้และสมรรถนะไปในทางที่ถูกที่ควร สามารถยืนหยัดในหลักการและเป็นที่พึ่งของสังคมได้
 6. กลุ่มคุณธรรม จริยธรรม ตามสมควรแก่ฐานะของผู้ได้รับการศึกษาดี หมายถึง การมีคุณธรรม จริยธรรม สอดแทรกและกำกับอยู่ในพฤติกรรมทุกด้าน ทั้งกาย วาจาและใจ
- ทบวงมหาวิทยาลัย (2543ก: 2) ได้กล่าวว่าสถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาบัณฑิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม หรืออาจจะกล่าวได้ค่อนข้างง่าย ๆ ว่า บัณฑิตที่ผลิตออกไปจะต้องเป็นผู้ที่มีลักษณะอันพึงประสงค์ 3 ประการคือ
1. การเป็นผู้มีคุณธรรม หมายถึง เป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตากรุณา ซื่อสัตย์สุจริต ยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความตั้งใจที่จะทำประโยชน์แก่สังคม ทั้งในขณะที่กำลังศึกษาและเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว

2. การเป็นผู้มีคุณภาพ หมายถึง เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการสาขาวิชาที่ศึกษา มีการวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้ลุกล่วงไปด้วยดี มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ตลอดจนเป็นผู้ที่มีร่างกายสมบูรณ์ จิตใจปกติ สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขตามอัตภาพ

3. การเป็นผู้มีคุณค่า หมายถึง เป็นผู้ที่อยู่ในสังคมอย่างมีประโยชน์ สามารถประพฤติตนให้เหมาะสมแก่หน้าที่ที่เป็นที่ปรารถนาของสังคม เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยและรู้จักรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของชาติ

เสริมศรี ไชยศรี; สุรพล บัวพิมพ์; และสุนทรี คนเที่ยง (2543: 31-35) ได้สรุปคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เป็น 2 กลุ่มใหญ่ได้แก่

1. กลุ่มคุณลักษณะที่บัณฑิตทุกคนควรได้รับการส่งเสริมให้มีประสบการณ์เหมือน ๆ กัน ซึ่งครอบคลุมจุดมุ่งหมายหรือความคาดหวังส่วนใหญ่ของสังคมประกอบด้วย

1.1 ความรู้ความเข้าใจในชีวิตและสังคม กล่าวคือ นอกจากบัณฑิตจะมีความรู้ความเข้าใจในระบบและความเปลี่ยนแปลงด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของชุมชนท้องถิ่นและของโลก ซึ่งเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตแล้ว บัณฑิตควรได้รับประสบการณ์ที่สร้างเสริมความเข้าใจในความคิดคู่แข่ง ที่มักจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของบุคคลหรือสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นในชีวิตประจำวัน ในชีวิตการทำงาน หรือในการกำหนดความสำคัญของการดำเนินการต่าง ๆ เช่น

ความร่วมมือ	↔	การแข่งขัน
ความทันสมัย	↔	การอนุรักษ์
ความมีเอกภาพ	↔	ความแตกต่างหลากหลาย
ความเป็นสากล	↔	การแสวงหาเอกลักษณ์, การเน้นภูมิปัญญาไทย/ท้องถิ่น
ความรู้เชิงทฤษฎี	↔	ความสามารถในการปฏิบัติ
ความกว้างขวางครอบคลุม	↔	ความลุ่มลึกของสาระ
โอกาสในการเลือกด้วยตนเอง	↔	เงื่อนไขข้อกำหนดของสถาบัน
การหล่อหลอมซึมซับทางวัฒนธรรม และสังคม	↔	ความมีอิสระซึ่งอาจทำให้เกิดความแปลก แยกจากสังคม
การคิดแบบแยกส่วน (Fragmentation)	↔	การคิดแบบบูรณาการหรือสหวิทยาการ (Integration)

ได้แก่

1.2 ทักษะการเรียนรู้และการสื่อสาร (Learning and communication skills)

1.2.1 ความสามารถในการใช้ภาษา (Language skills) ประกอบด้วย

- ความสามารถในการอ่านและเขียน
- การรู้จักฟังผู้อื่น
- การรู้จักแลกเปลี่ยนความคิดและการคิดร่วมกัน
- การนำเสนอความคิดหรือผลงาน

1.2.2 ความสามารถในการแสวงหาความจริงทั้งในเรื่องของมนุษย์และเรื่องของวิทยาศาสตร์ด้านต่าง ๆ (Truth-seeking skills) ประกอบด้วย

- ความสามารถในการใช้แหล่งข้อมูลหรือแหล่งวิทยาการ
- การรู้จักสืบค้นข้อมูลและการใช้ข้อมูลเป็น
- ความสามารถในการค้นคว้าวิจัย

1.2.3 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computer literacy) เพื่อการสืบค้นข้อมูลและเพื่อการนำเสนอข้อมูลความคิดหรือผลงาน

1.2.4 ความสามารถในการเรียนรู้และทำงานอย่างอิสระ (Independent learning)

1.2.5 ความสามารถในการทำงานเป็นทีม (Team work)

1.2.6 ความสามารถจัดการเวลาของตนเอง (Time management)

1.2.7 ความสามารถในการวางแผน ประเมิน ปรับปรุงตนเองและการทำงานของตนเอง (Planning and evaluation skills)

1.3 ทักษะการคิดและการเรียนรู้แบบลุ่มลึก (Thinking skills and deep learning) ประกอบด้วย

1.3.1 การคิดวิเคราะห์ข้อมูลความคิดอย่างจริงจัง (Analysis)

1.3.2 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking)

1.3.3 การคิดแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary thinking)

1.3.4 การคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking)

1.3.5 การคิดแบบไตร่ตรองหรือสะท้อนย้อนทวน (Reflective thinking)

1.3.6 ความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ปัญหาและการคิดแก้ปัญหา (Problem-solving)

1.3.7 การรู้จักตั้งประเด็นและคำถาม (Issue-raising and questioning)

1.3.8 ความสามารถเปรียบเทียบเชื่อมโยงข้อมูลความคิด (Comparing and linking ideas)

1.3.9 ความสามารถพิจารณาข้อขัดแย้งทางความคิด (Examining conflicts)

1.3.10 ความสามารถใช้หลักการหรือทฤษฎีในการวิเคราะห์ (Using principle)

1.3.11 ความสามารถสรุปจากหลักฐานข้อมูล (Making conclusion from evidences)

1.3.12 ความสามารถสร้างความหมายให้กับข้อมูลความคิด (Making meaning of ideas)

1.4 คุณลักษณะที่ต้องปมเพาะ

1.4.1 ความมีคุณธรรม จริยธรรม (Virtues and Ethics)

1.4.2 ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน (Learning motivation) ซึ่งได้แก่ ความมีจิตวิจย และความมีอิสระในการแสวงหาความรู้

1.4.3 ความมีจิตสำนึกต่อสาธารณะหรือส่วนรวม (Public consciousness)

1.4.4 ความมีวัฒนธรรมในการทำงานจริงจัง (Culture of work)

1.4.5 ความสามารถชี้นำสังคม (Leadership)

1.4.6 ความกล้าหาญทางวิชาการ (Academic courage)

1.4.7 พลังตั้งใจมั่น (Will-power)

1.4.8 ความเปิดกว้างต่อข้อมูลความคิด (Openness)

1.4.9 ความรับผิดชอบต่อพันธกิจ (Commitment)

1.4.10 ความสามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง (Adaptability)

1.4.11 ความสามารถยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ด้วยหลักฐานข้อมูล (Flexibility)

1.4.12 ความมีอิสระทางความคิด (Autonomy of thought)

2. กลุ่มความรู้ความสามารถเฉพาะทาง เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถ หลักทฤษฎีและการปฏิบัติในวิชาชีพเฉพาะด้านที่บัณฑิตแต่ละคนจะนำไปใช้ประกอบ อาชีพของตนเอง

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2542: 77-85) ได้สรุปลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยอาศัยพื้นฐานแนวคิดของพระองค์เจ้ารัชสี แจ่มจรัส ว่าลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์นั้น ควรเป็นผู้มีความรู้ ความคิด รักความก้าวหน้าและมีคุณค่าต่อสังคม โดยได้เน้นคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. ภาษา ภาษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยรับและสื่อความหมาย ผู้ที่จะเป็นบัณฑิต ควรมีความคล่องในการใช้ภาษา คือ อ่านจับใจความได้รวดเร็ว ฟังรู้เรื่อง จับประเด็นได้ตรงความหมาย พูดได้สละสลวยน่าฟัง ตรงประเด็น เขียน อธิบายเผยแพร่ความคิดของตนเองได้กระจ่างนุ่มนวลและเข้าใจง่าย

2. ความประพฤติ คนที่มีความประพฤติดี หมายถึง คนที่มีความงามในจริยวัตร เป็นที่นิยมชมชอบของคนทั่วไปในสังคม ลักษณะของความประพฤติดีสำหรับนิสิตนักศึกษา มีดังนี้

- 2.1 ซื่อสัตย์ ซื่อตรง เคารพในเกียรติของตนเอง
- 2.2 ตรงต่อเวลา รักษาเวลา รักษาคำพูด
- 2.3 ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
- 2.4 อ่อนน้อม ถ่อมตน ไม่ยกตนข่มท่าน มีสัมมาคารวะ
- 2.5 ไม่เอาเปรียบผู้อื่น
- 2.6 มีจิตใจเป็นธรรม
- 2.7 มองผู้อื่นในแง่ดี
- 2.8 คิดช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ
- 2.9 ไม่คิดอาฆาต ริษยาผู้อื่น
- 2.10 มีเมตตา กรุณา ให้อภัย
- 2.11 มีความอดทนข่มใจ
- 2.12 ไม่ทะเลาะวิวาท ทำร้ายผู้อื่น
- 2.13 ไม่แสดงกิริยา วาจา หยาบคาย
- 2.14 แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ถูกต้องตามกาลเทศะ
- 2.15 พูดจาสุภาพ แสดงทัศนคติที่ดี
- 2.16 ประหยัด รู้คุณค่าเวลาและทรัพย์สิน
- 2.17 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ขยันค้นคว้าหาความรู้ ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วน

ไม่บกพร่อง

- 2.18 รักษาความสะอาด
- 2.19 เคารพในระเบียบกฎเกณฑ์
- 2.20 พยายามปฏิบัติตามศีลห้า

3. รสนิยม คนที่มีรสนิยมดี หมายถึง คนที่สะอาด เรียบร้อย สวยงาม ประหยัด ทำอะไรก็คิดเกรงใจหรือคิดถึงคนอื่นมากกว่าตนเอง การเสริมสร้างควมมีรสนิยมดีให้แก่บัณฑิตนักศึกษา จะเป็นการสร้างกลุ่มผู้นำที่จะมีอิทธิพลต่อคนในสังคมอนาคต เพราะผู้ที่คนในสังคมให้ความเคารพ เชื่อถือ ประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร คนในสังคมก็จะชื่นชอบและยอมรับที่จะปฏิบัติตามในแนวทางนั้น นอกจากนี้ การเป็นผู้มีรสนิยมดียังเป็นการสะท้อนคุณค่า ความงาม ความดีที่อยู่ภายในของบุคคลให้ แสดงออกมาในรูปของการกระทำ การแต่งกาย ความชอบหรือความคิด การมีรสนิยมดีจึงน่าจะเป็น ลักษณะของบัณฑิตที่พึงปรารถนา

4. ความคิดวิจารณ์ญาณ หมายถึง การรู้จักคิดว่าสิ่งใดดี สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สามารถแยกแยะ วิเคราะห์ปัญหา หรือพิจารณาข้อความ คำพูด การกระทำต่าง ๆ อย่างมั่นใจได้ว่า ข้อสรุปหลังจากที่คิดแล้วไม่ผิดพลาดบกพร่อง หรือมีข้อผิดพลาดบกพร่องน้อยที่สุด ผู้ที่จะเป็นบัณฑิต จำเป็นต้องฝึกควมมีวิจารณ์ญาณ เพื่อที่จะได้เป็นผู้ที่รู้จักใช้ความคิด ใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ

5. ความรักความก้าวหน้า บัณฑิตที่ดีควรเป็นผู้ที่รักความก้าวหน้า ใฝ่รู้ และ อยากจะรู้อยู่เสมอโดยไม่ทอดยถ่ต่ออุปสรรคที่ขวางกั้น มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับการแสวงหา ความรู้ที่ถูกต้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมประชุมวิชาการ การวิจัยค้นคว้า การมีส่วนร่วม ในการคิดประดิษฐ์ หรือสร้างข้อมูลความรู้ในเรื่องหนึ่งเรื่องใด

6. ความสามารถในการนำความรู้ไปปฏิบัติ ในชีวิตจริงของการปฏิบัติงาน สังคม ต้องการคนที่มีควมรู้ความคิด และสามารถแปลควมรู้ออกมาเป็นการกระทำหรือการปฏิบัติได้ ดังนั้น ผู้ที่เป็นบัณฑิตจึงควรมีทั้งความสามารถในด้านทฤษฎี และความสามารถในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ตามทฤษฎีนั้น ๆ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน สังคมและประเทศชาติ

นอกจากคุณลักษณะทั้ง 6 ประการข้างต้นแล้ว วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ยัง ได้จัดกลุ่มคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไว้ 4 กลุ่มด้วยกันคือ

1. กลุ่มคุณลักษณะด้านวิชาชีพ หมายถึง คุณลักษณะที่ตรงกับสายงานที่เข้า ในการประกอบอาชีพ

2. กลุ่มคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะที่เหมาะสมกับ ลักษณะงานเฉพาะด้าน เช่น ผู้ที่ทำงานด้านประชาสัมพันธ์จะต้องเป็นผู้ที่หน้าตาดี พูดจาไพเราะ ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นต้น

3. กลุ่มคุณลักษณะด้านความประพฤติ หมายถึง ความประพฤติที่ดีงาม มีวินัย ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ อดทน เสียสละ ขยันขันแข็ง ไม่ทอดยถ่ และเข้ากับผู้อื่นได้ดี

4. กลุ่มคุณลักษณะด้านความสามารถในการจัดการ หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นปัญหา มองเห็นวิธีการแก้ปัญหา มองเห็นวิธีการทำงาน และสามารถจัดการงานต่าง ๆ

ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ทบวงมหาวิทยาลัย (2542: 17-19) ได้สรุปความคิดเห็นจากการจัดประชุมระดับชาติ เรื่อง “บัณฑิตไทยในอุดมคติ” ครั้งที่ 3 ไว้ว่าบัณฑิตที่เป็นที่ต้องการของภาคธุรกิจต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นคนดี หมายถึง มีความมีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง ต่อสังคมและองค์กรที่เข้าไปเป็นสมาชิก ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องปลูกฝังมาตั้งแต่ระดับครอบครัว

2. เป็นคนเก่ง หมายถึง เป็นผู้มีความรู้ที่ดี มองรอบด้าน มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ในทางบวก มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความรู้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลเป็นอย่างดี

3. เป็นคนที่มีความสามารถ หมายถึง มีความรู้และความสามารถในการนำความรู้ไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและประเทศชาติได้

4. มีความเป็นผู้นำและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี หมายถึง การเป็นบุคคลที่เป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดีในสังคม สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน สามารถสร้างองค์กรให้มีวิสัยทัศน์ของการทำงานเป็นกลุ่มได้ มิใช่มีแต่ความเก่งเฉพาะตัวเท่านั้น

5. มีทักษะการติดต่อสื่อสาร คือ มีทักษะในการพูด การฟัง การเขียน และการอ่านที่ดี บัณฑิตที่มีทักษะการติดต่อสื่อสารที่ดีเมื่อเข้าไปอยู่ในองค์กร จะช่วยทำให้ไม่มีปัญหาในการทำงาน

อุดม หนูทอง (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 2540: 1, 19-22) ได้ศึกษาคุณสมบัติของบัณฑิตไทยในอุดมคติตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่บัณฑิตตั้งแต่ปี 2493 จนถึงปี 2537 และสรุปว่าคุณสมบัติของบัณฑิตมีอยู่ 2 ส่วนคือ

1. คุณสมบัติทั่วไปของบัณฑิต เป็นคุณสมบัติที่บัณฑิตทุกคนควรมี 4 ประการคือ

1.1 บัณฑิตจะต้องเป็นผู้มีสติปัญญา คือ มีความรู้ ความรอบรู้ รู้จริงรู้ตลอด มีความเฉลียวฉลาด มีความสามารถจากการศึกษา และความสามารถในการคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจให้เที่ยงตรง เป็นธรรม ไม่อคติ และพึงเห็นความจริงว่าความจริงในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างไร

1.2 บัณฑิตจะต้องเป็นผู้มีจิตใจสูง คือ มีศีลมีธรรม ทำตนสมเกียรติควรแก่การนับถือเป็นแบบอย่าง บัณฑิตต้องมีคุณธรรมที่สำคัญคือ ความสุจริต ความยุติธรรม ความไม่พ่ายแพ้แก่ความโลภ ลีမ်ตัว ริษยา บัณฑิตต้องมีความเสียสละที่สำคัญคือ เสียสละการตามใจตัวเอง สละความสะดวกสบายส่วนตัวเพื่อจะรักษาความดี แล้วก็มีปัญญาธรรม คือพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ให้เห็นกระจ่างด้วยเหตุด้วยผล ด้วยความไม่อคติ รู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรควรหรือไม่ควร

1.3 บัณฑิตจะต้องเป็นตัวของตัวเอง คือ มีความหนักแน่น มีความคิด มีเหตุผล มีสติ ไม่ปล่อยยให้หมุมมากลากไป

1.4 บัณฑิตจะต้องตั้งมั่นในความสามัคคี ต้องร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา เพื่อประโยชน์ของประชาชาติ

2. คุณสมบัติเฉพาะสาขาวิชาชีพได้แก่

2.1 แพทย์-พยาบาล ต้องมีเมตตา อุทิศตน อุทิศเวลา เพื่อสงเคราะห์ผู้ป่วยไข้ และต้องรักษาจรรยาแพทย์

2.2 ครู-อาจารย์ ต้องมีความสามารถในการสอน การอบรมจิตใจและความประพฤติของศิษย์ มีความรับผิดชอบต่อนักเรียน เป็นที่พึ่งของศิษย์ และเป็นทีไว้วางใจของผู้ปกครอง

2.3 นักเกษตร ต้องมีความรู้ความสามารถด้านการเกษตร รู้จักสังเกต ดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาใช้ได้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และฐานะของเกษตรกร ทำงานอย่างต่อเนื่อง ระวังผลกระทบจากโครงการต่าง ๆ และมีความสามารถในการประสานงาน

2.4 นักเทคโนโลยี ต้องรู้จักใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรอย่างเหมาะสม รู้จักคิดประดิษฐ์เทคโนโลยีใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการ ฐานะเศรษฐกิจ และสภาพของบ้านเมือง

2.5 ศิลปิน ต้องศึกษาศิลปะให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง ทำงานด้วยความตั้งใจจริง รักษามาตรฐานของงานศิลปะ และให้งานมีส่วนยกระดับจิตใจ

2.6 นักกฎหมาย ต้องซื่อสัตย์ สุจริต รักษาความเป็นธรรม ไม่บิดเบือน ตัวบทกฎหมายเพื่อประโยชน์ตน

จากการศึกษาแนวคิดทั้งหมด สามารถสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทยเป็นมิติต่าง ๆ ได้ดังนี้ *มิติด้านวิชาชีพ* หมายถึง การมีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาและมีจรรยาบรรณในสาขาวิชาชีพของตน *มิติด้านความประพฤติ* หมายถึง การเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความประพฤติที่ดี มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมและบุคคลรอบข้าง *มิติด้านสติปัญญา* หมายถึง มีความสามารถในการคิด มีวิจารณญาณ มีเหตุมีผล มีสติในการพิจารณาและตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ด้วยความเป็นธรรม รู้จักแก้ปัญหา และสามารถนำสติปัญญาสร้างประโยชน์แก่ตนเองและประเทศชาติได้ และจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทยในมิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มิติด้านความประพฤติที่กล่าวถึงคุณธรรม จริยธรรม มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม และมิติด้านสติปัญญาที่กล่าวถึงความสามารถในการคิด มีวิจารณญาณ มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต/นิสิตในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ พบว่ามีการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้กำหนดว่าบัณฑิตควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ มีความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การตัดสินใจเชิงคุณค่า การเรียนรู้สิ่งใหม่และมีคุณธรรมจริยธรรม (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2542: 8, 2543: 5)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2550: ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไว้ว่า บัณฑิตต้องเป็นผู้มีความรู้และทักษะที่ได้มาตรฐานในระดับนานาชาติและเหมาะสมกับสังคม สามารถครองตนอย่างมีคุณธรรมและเป็นผู้นำสังคมได้

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2550: ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตไว้ว่า นิสิตต้องเป็นผู้มีปัญญา รู้เหตุรู้ผล อยู่ในคุณธรรม และมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม

มหาวิทยาลัยศิลปากร (2550: ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตในทุกระดับปริญญาไว้ว่า บัณฑิตต้องเป็นผู้มีภูมิปัญญาสูง มีความคิดสร้างสรรค์ยึดมั่นในคุณธรรม เพียบพร้อมด้วยจรรยาบรรณและจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม

มหาวิทยาลัยนเรศวร (2550: ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไว้ว่า บัณฑิตต้องมีความรอบรู้วิชาการ เชี่ยวชาญวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีงามในการดำรงชีวิต และสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบและสันติสุขแบบยั่งยืนตลอดไป

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2550: ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไว้ว่า บัณฑิตแห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พึงฝึกฝนในการฝึกฝนตน เป็นผู้รู้จักคิดเป็น ปฏิบัติได้ สามารถครองตน ครองคน ครองงาน ด้วยมโนธรรมและจิตสำนึกต่อสังคม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2550: ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไว้ว่า บัณฑิตต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ดำรงด้วยคุณธรรมบนพื้นฐานความเป็นไทย มีทักษะชีวิต สำนึกสาธารณะและสมรรถนะสากลที่สมบูรณ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2550: ออนไลน์) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไว้ว่า บัณฑิตแห่งมหาวิทยาลัยขอนแก่นพึงเป็นผู้ที่ก่อปรด้วย วิทยา จริยา และปัญญา อันสามารถที่จะประยุกต์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ภูมิภาค แก่ประเทศชาติ และขยายสู่ความเป็นสากลได้

จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต/นิสิตดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สำคัญของบัณฑิต/นิสิตคือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กำหนดไว้ว่าบัณฑิตต้องเป็นผู้มีความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การตัดสินใจเชิงคุณค่า การเรียนรู้สิ่งใหม่และมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนี้ ผู้วิจัยได้นำมาจัดแบ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 4 ด้านคือ 1. ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ 2. ด้านความสามารถใน

การตัดสินใจเชิงคุณค่า 3. ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และ 4.ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 ด้าน

3.1 ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์

เนื่องจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์นี้ได้มีการสร้างตัวชี้วัดไว้ ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา เพื่อนำมาสังเคราะห์และสร้างเครื่องมือวัดดังนี้

ความหมายของการวิเคราะห์ การสังเคราะห์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 1071, 1159) ได้ให้ความหมายการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ไว้ดังนี้

วิเคราะห์ หมายถึง ไคร่ครวญ

สังเคราะห์ หมายถึง ทำให้ธาตุมีปฏิริยาเคมีกันเป็นสารประกอบ ทำให้สารประกอบมีปฏิริยาเคมีกันเป็นสารประกอบอื่น และหมายถึงสิ่งที่สร้างขึ้นโดยกรรมวิธีทางเคมี เช่น ไยสังเคราะห์

นอกจากนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 251) ยังได้ให้ความหมายคำว่า “คิด” ว่าหมายถึง ไคร่ครวญ ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “วิเคราะห์”

นักวิชาการ นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ (สุวิทย์ มูลคำ. 2548: 9, 2547: 9, 13, เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2546: 2, 24, 2549ก: 2, 16, Elliott; et al. 2000: 297-298)

การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การจำแนก แยกแยะ องค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่ามีองค์ประกอบย่อย ๆ อะไรบ้าง ทำมาจากอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไร และมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบลูม (Bloom) ที่กล่าวว่า Analysis is breaking a problem into subparts and detecting relationships among the parts. (Elliott; et al. 2000: 297)

การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง กระบวนการรวบรวมส่วนประกอบย่อยต่าง ๆ ของสาร หรือความคิดเข้าไว้ด้วยกันอย่างผสมผสานกลมกลืน จนกลายเป็นสิ่งใหม่ที่มีเอกลักษณ์และคุณสมบัติเฉพาะที่แตกต่างไปจากสิ่งเดิม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบลูม (Bloom) ที่กล่าวว่า Synthesis is putting together parts to form a whole. (Elliott; et al. 2000: 298)

นอกจากนี้ เกรียงศักดิ์ วงศ์เจริญศักดิ์ (2549: 4-5) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าการสังเคราะห์มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “Synthesis” ในบริบททางภาษาของสังคมตะวันตก ซึ่งใน Encarta World English Dictionary ได้ให้ความหมายของ “Synthesis” ในลักษณะของ

“กระบวนการในการรวบรวมองค์ประกอบที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นความคิด สิ่งของ ฯลฯ แล้วนำมาผสมผสานกลมกลืนเข้าไว้ด้วยกันจนกลายเป็นสิ่งใหม่”

สำหรับความหมายของการคิดวิเคราะห์และการคิดสังเคราะห์ มีนักวิชาการ นักการศึกษาให้ความหมายไว้ดังนี้ (ทิพย์วัลย์ สีจันทร์. 2548: 6, 10, สถาบันพัฒนาผู้บริหาร-การศึกษา. 2548: 69, สุวิทย์ มูลคำ. 2548: 9, 2547: 9, 13, เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2546: 2, 24, 2549: 2, 16)

การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะ องค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

การคิดสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้จากการวิเคราะห์ มาสร้างสิ่งใหม่หรือถักทอภายใต้โครงร่างใหม่ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจทำได้โดยวิธีอุปนัย นิรนัย และการหาเหตุผล

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าการวิเคราะห์ คือ การแยกแยะ องค์ประกอบย่อย ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อหาความสัมพันธ์เชื่อมโยง ในขณะที่การสังเคราะห์หมายถึง การนำส่วนประกอบย่อย ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์มาหลอมรวมถักทอจนกลายเป็นสิ่งใหม่ที่มีความกลมกลืน ซึ่งทั้งการวิเคราะห์และการสังเคราะห์นี้เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความคิดเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ควบคู่ไปกับการคิดวิเคราะห์ และศึกษาเรื่องการสังเคราะห์ควบคู่ไปกับการคิดสังเคราะห์

3.1.1 การวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์

ความสำคัญของการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์

การวิเคราะห์เกี่ยวข้องกับการศึกษา การตรวจสอบ การตีความ การทำความเข้าใจ การหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล การสืบค้นความจริง อันนำไปสู่การหาข้อสรุปหรือประเมินตัดสินในเรื่องต่าง ๆ จึงสามารถกล่าวถึงความสำคัญของการวิเคราะห์ได้ดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2546: 2-4)

1. ช่วยแจ่มแจ้งให้รู้ว่าสิ่งนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง เพราะการวิเคราะห์เป็นการค้นหาว่าสิ่งนั้นทำมาจากอะไร มีส่วนประกอบใดบ้าง โดยการแตกสิ่งนั้นออกเป็นส่วนย่อย ๆ และแจ่มแจ้งรายละเอียดของส่วนประกอบย่อย ๆ ทั้งหมด โดยอาจจะจัดเป็นหมวดหมู่หรือตามลำดับความสำคัญ เพื่อให้เห็นทุกองค์ประกอบอย่างครบถ้วน และตรวจสอบโครงสร้างของสิ่งนั้นเพื่อทำความเข้าใจว่าส่วนต่าง ๆ ในแต่ละส่วนย่อยนั้นประกอบกันขึ้นมาได้อย่างไร

2. ช่วยแยกแยะความแตกต่างระหว่างสิ่งหนึ่งกับสิ่งอื่น ๆ ท่ามกลางสิ่งต่าง ๆ ที่ดูภายนอกคล้ายคลึงกันหรือมีความคลุมเครือดูไม่ออกกว่าเป็นอะไร การวิเคราะห์จะช่วยจำแนกความแตกต่างของสิ่งหนึ่งออกจากสิ่งอื่น ๆ โดยวินิจฉัยให้เห็นถึงข้อแตกต่างและทำให้ข้อแตกต่างนั้นโดดเด่นขึ้นมา

3. ช่วยค้นหาเหตุและผลของสิ่งที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์ช่วยให้เกิด การพิจารณาใคร่ครวญเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้งลงไป ในรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ระมัดระวัง บนพื้นฐานความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อค้นหาว่าสิ่งนั้นเกิดมาจากสาเหตุใด เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร สมเหตุสมผลหรือไม่ อันจะเป็นประโยชน์ในการสืบค้นความจริง การตรวจสอบความถูกต้อง การคาดการณ์อนาคต และนำไปสู่การประเมินวินิจฉัยสิ่งนั้นอย่างมีเหตุผลน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ยังช่วยแก้ปัญหาและช่วยตัดสินใจดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ของการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์เป็นการคิดในระดับพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทุกคน เพราะจะช่วยให้เราสามารถตัดสินใจ วางแผนและคาดการณ์อนาคตได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งช่วยลดโอกาสความล้มเหลวลงได้ ดังที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 32-47) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางสติปัญญา เพราะการคิดวิเคราะห์ช่วยให้คำนึงถึงความสมเหตุสมผลของข้อมูลที่ปรากฏ โดยไม่ด่วนสรุปตามอารมณ์ ความรู้สึก หรืออคติ แต่เป็นการสรุปตามความเป็นจริงด้วยการพิจารณาอย่างครบถ้วนในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้การคาดการณ์ การวินิจฉัยข้อเท็จจริงเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล

2. เป็นพื้นฐานการคิดในมิติอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการคิดเชิงกลยุทธ์ การคิดเชิงอนาคต หรือการคิดในลักษณะอื่น ๆ ล้วนต้องมีการคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานในการคิดทั้งสิ้น เพราะหากปราศจากการคิดวิเคราะห์แล้ว ก็จะไม่สามารถเข้าใจสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นอย่างครบถ้วน ซึ่งจะทำให้การวางแผน การคาดการณ์ต่าง ๆ ไม่สามารถบรรลุผลได้

3. ช่วยในการแก้ปัญหาเพราะการคิดวิเคราะห์เกี่ยวข้องกับการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ และทำความเข้าใจกับองค์ประกอบเหล่านั้น ดังนั้น เมื่อนำการคิดวิเคราะห์มาใช้แก้ปัญหา ก็จะพบสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา และพบทางแก้ปัญหาในที่สุด

4. ช่วยประเมินผลในการตัดสินใจเพราะการคิดวิเคราะห์ช่วยให้รู้ข้อเท็จจริงหรือเหตุผลเบื้องหลังของสิ่งที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความเข้าใจจนสามารถประเมินสถานการณ์และตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้แม่นยำมากขึ้น

5. ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สมเหตุสมผลเพราะการคิดเชิงวิเคราะห์เป็นการคิดบนฐานของตรรกะและความน่าจะเป็น มีเหตุมีผล มีหลักเกณฑ์ ทำให้ความคิดสร้างสรรค์นั้นได้รับการตรวจสอบว่าใช้ได้จริงหรือไม่ หรือถ้าจะทำให้ใช้ได้จริงจะต้องทำอย่างไร

6. ช่วยให้เข้าใจอย่างกระจ่างเพราะการคิดวิเคราะห์ช่วยให้เราประเมินและสรุปสิ่งต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ทำให้เรื่องที่มีความซับซ้อนมีความกระจ่างและทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น

องค์ประกอบที่สำคัญของการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการวิเคราะห์ว่าประกอบด้วย (สุวิทย์ มูลคำ. 2548: 14, เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2546: 26-30)

1. ความสามารถในการตีความ ซึ่งหมายถึงการพยายามทำความเข้าใจและให้เหตุผลแก่สิ่งที่เราต้องการจะวิเคราะห์ เพื่อแปลความหมายที่ไม่ปรากฏโดยตรงของสิ่งนั้น เป็นการสร้างความเข้าใจต่อสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการตีความจะแตกต่างกันไปตามความรู้ ประสบการณ์และค่านิยมของแต่ละบุคคล

2. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์ การวิเคราะห์ให้ได้ผลดีจะต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องที่จะวิเคราะห์ เพราะความรู้จะช่วยกำหนดขอบเขตของการวิเคราะห์และจำแนกได้ว่าเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับอะไร มีองค์ประกอบย่อย ๆ อะไรบ้าง มีหมวดหมู่หรือมีลำดับความสำคัญอย่างไร ตลอดจนช่วยให้รู้ว่าอะไรเป็นเหตุและอะไรเป็นผล

3. ความช่างสังเกต ช่างสงสัย และช่างถาม นักวิเคราะห์ที่ดีจะต้องเป็นคนช่างสังเกต สามารถค้นพบความผิดปกติที่เกิดขึ้นได้ ต้องเป็นคนช่างสงสัยเมื่อเห็นสิ่งผิดปกติแล้วหยุดพิจารณาไม่ปล่อยเลยไป และต้องเป็นคนช่างซักถามเพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบของเรื่องต่าง ๆ

4. ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล นักคิดวิเคราะห์จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เหตุผล จำแนกแยกแยะได้ว่าสิ่งใดจริง สิ่งใดเท็จ มองเห็นความซับซ้อนที่อยู่ภายใน รู้เหตุผลที่อยู่เบื้องหลัง เข้าใจความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ และรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร

กระบวนการคิดวิเคราะห์

กระบวนการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ (สุวิทย์ มูลคำ. 2548: 19)

ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์

เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์เช่น พืช สัตว์ หิน ดิน รูปภาพ บทความ เรื่องราว เหตุการณ์หรือ

สถานการณ์จากข่าวหรือสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์

เป็นการกำหนดประเด็นข้อสงสัยจากปัญหาของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นคำถามหรือเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ เพื่อค้นหาความจริง สาเหตุ หรือความสำคัญ เช่น ภาพนี้ บทความนี้ ต้องการสื่อหรือบอกอะไรที่สำคัญที่สุด

ขั้นที่ 3 กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์

เป็นการกำหนดข้อกำหนดสำหรับใช้แยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้ เช่น เกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน หลักเกณฑ์ในการหาลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุผล อาจเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงกันหรือขัดแย้งกัน

ขั้นที่ 4 พิจารณาแยกแยะ

เป็นการพินิจ พิจารณา แยกแยะ สิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยอาจใช้เทคนิคคำถาม 5W 1H คือ What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) และ How (อย่างไร)

ขั้นที่ 5 สรุปคำตอบ

เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบหรือตอบปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้

ทิลเลสตัน (2546: 64-65) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์หมายถึงความสามารถในการจำแนก สร้างใช้เกณฑ์ และประเมินข้อมูล ซึ่งการคิดวิเคราะห์ต้องมีทักษะดังนี้

1. ทักษะการคิดอุปนัย ได้แก่ หาสาเหตุและผล แก้ปัญหาปลายเปิด อุปมาอุปไมย อนุมาน/สรุป หาความเกี่ยวข้อง หาความสัมพันธ์ และแก้ปัญหา
2. ทักษะการคิดนิรนัย ได้แก่ ใช้เหตุผล เข้าใจความขัดแย้ง อนุมานตามลำดับขั้นตอน และแก้ปัญหาพิเศษ
3. ทักษะการคิดประเมิน ได้แก่ หาข้อเท็จจริงและความคิดเห็น บอกความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ระบุประเด็นสำคัญและปัญหา จำแนกข้อสันนิษฐาน ตรวจสอบความคิดที่ลำเอียง/ความคิดเก่า ๆ ประเมินสมมติฐาน จัดประเภทข้อมูล ทำนายผลที่เกิดตามมา จัดลำดับ ตัดสินใจ จำแนกการโฆษณาชวนเชื่อ จำแนกความเหมือนและความแตกต่าง และประเมินข้อโต้แย้ง

บุญเชิด ชุ่มพล (2547: 4-5) ได้ให้นิยามคำว่า “ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ว่าหมายถึง ความสามารถในการคิดพิจารณาถึงความเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยการค้นพบ ทำความเข้าใจ วินิจฉัยสร้างข้อสรุปที่ถูกต้องสอดคล้องกับหลักการและเหตุผล โดย

ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีของวัตสันและเกลเซอร์ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การระบุปัญหา 2) การตั้งสมมติฐาน 3) การตรวจสอบสมมติฐาน 4) การสรุปอ้างอิงโดยใช้หลักตรรกศาสตร์ และ 5) การประเมินการสรุปอ้างอิง

ทิสนา แชมมณี (2547: 10-11) กล่าวว่าทักษะการคิดวิเคราะห์หมายถึง การแยกข้อมูลหรือส่วนประกอบของสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วนย่อยๆ และตรวจสอบ หรือจัดโครงสร้าง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ เพื่อให้ได้ความรู้ ความเข้าใจ และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้น รวมทั้งเพื่อหาเหตุและผลของสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งทักษะการคิดวิเคราะห์มีตัวบ่งชี้ดังนี้

1. สามารถกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้
2. สามารถแยกแยะส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้
3. สามารถแจกแจงรายละเอียดของส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้
4. สามารถตรวจสอบ/จัดโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบใหญ่ และองค์ประกอบย่อยได้

5. สามารถนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ให้เข้าใจได้ง่าย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: ออนไลน์) ได้กำหนด มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 ผู้เรียนสามารถ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและมีการคิดแบบองค์รวม โดยได้ กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนสามารถจำแนกแยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือ เรื่องใดเรื่องหนึ่งถูกต้อง
2. ผู้เรียนสามารถจัดลำดับข้อมูลได้ถูกต้องเหมาะสม
3. ผู้เรียนสามารถเปรียบเทียบและจัดหมวดหมู่ข้อมูลได้ถูกต้อง
4. ผู้เรียนสามารถบอกเหตุผลจากเรื่องราวหรือประสบการณ์ได้
5. ผู้เรียนสามารถสรุปสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีเหตุผล โดยเชื่อมโยงความรู้และสร้างสิ่งใหม่ได้

จากแนวคิดเรื่องกระบวนการคิดวิเคราะห์และทักษะการคิดวิเคราะห์ที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เพื่อสรุปเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ดังนี้

- 1) กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ 2) กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ 3) กำหนด หลักการหรือกฎเกณฑ์ในการวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ 4) พิจารณาแยกแยะ แจกแจงรายละเอียด

ของส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ 5) สามารถตรวจสอบ/จัดโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบใหญ่และองค์ประกอบย่อยได้ และ 6) สรุปคำตอบและนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ให้เข้าใจได้ง่าย

กล่าวโดยสรุปการวิเคราะห์คือ การแยกแยะองค์ประกอบย่อย ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อหาความสัมพันธ์เชื่อมโยง การวิเคราะห์หรือการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญและมีประโยชน์เพราะช่วยแจ่มแจ้งให้รู้ว่สิ่งนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง ช่วยแยกแยะความแตกต่างระหว่างสิ่งต่าง ๆ ช่วยค้นหาเหตุและผลของสิ่งที่เกิดขึ้น ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางสติปัญญา ช่วยแก้ปัญหา และช่วยประเมินผลการตัดสินใจ องค์ประกอบที่สำคัญของการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการตีความ 2) ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์ 3) ความช่างสังเกต ช่างสงสัย และช่างถาม และ 4) ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล จากการสังเคราะห์กระบวนการคิดวิเคราะห์ และทักษะการคิดวิเคราะห์สามารถสรุปพฤติกรรมของผู้ที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ได้ดังนี้

- 1) สามารถกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้ 2) สามารถกำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ได้ 3) สามารถกำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ในการวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้ 4) สามารถพิจารณาแยกแยะ แจกแจงรายละเอียดของส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้ 5) สามารถตรวจสอบ/จัดโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบใหญ่และองค์ประกอบย่อยได้ 6) สามารถสรุปคำตอบและนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ให้เข้าใจได้ง่าย

3.1.2 การสังเคราะห์และการคิดสังเคราะห์

ความสำคัญของการสังเคราะห์และการคิดสังเคราะห์

การสังเคราะห์เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างเป็นปกติธรรมดาในบริบทชีวิตประจำวันของมนุษย์ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2549: 5; อ้างอิงจาก Cooper, Allene. 1996. *Thinking & Writing by Design*) อาทิเมื่อเรียนหนังสือเราต้องเข้าเรียนในหลาย ๆ วิชา แนวความคิดต่าง ๆ ที่ได้รับจากการเข้าเรียนนั้น เราจะเลือกรับแง่มุมบางมุมในแต่ละวิชาที่คิดว่ามีความเหมาะสมกับตัวเราและทำให้เราพึงพอใจ จากนั้นจะนำแนวความคิด (Concept) ที่ได้รับจากหลาย ๆ วิชา มาเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบระเบียบตามที่ต้องการหรือตามแกนความคิดหลักที่ตั้งไว้ กลายเป็นลักษณะเด่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะทางความคิดของเรา เป็นการสร้างความเป็นตัวตนของเราขึ้นมา ให้มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ ซึ่งจะแสดงผ่านอิริยาบถต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน หรือแม้กระทั่งในการทำรายงานวิจัย เราจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งทั้งหนังสือ หนังสือพิมพ์ การสัมภาษณ์ นำมาร้อยเรียงและเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบระเบียบในรูปแบบที่เราต้องการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม จึงกล่าวได้ว่าการสังเคราะห์ถือเป็นเครื่องมือทางความคิดอันหนึ่งที่สามารถสร้างมุมมองที่มีลักษณะเฉพาะของตัวเราขึ้นมา ทำให้เราสามารถนำเสนอสิ่งต่าง ๆ

ตามที่ต้องการ และเป็นการยกระดับทางความคิดของตัวเราให้อยู่ในฐานะผู้แต่ง/ผู้ประพันธ์ หรือเป็นผู้ริเริ่มและนำเสนอสิ่งใหม่ ๆ เพราะว่าเราได้ตกอยู่ในสภาพเป็นผู้รับข้อมูลแต่ฝ่ายเดียว แต่เราสามารถให้การสังเคราะห์เป็นเครื่องมือในการสร้างสิ่งใหม่ ๆ นำเสนอต่อผู้อื่นและตัวของเราเอง ด้วยเหตุนี้จึงนับได้ว่าการสังเคราะห์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในโลก

ประโยชน์ของการสังเคราะห์และการคิดสังเคราะห์

การคิดสังเคราะห์มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการคิดเนื่องจากจะช่วยจัดระบบข้อมูลให้มีความคมชัดและมีความเป็นระเบียบมากขึ้น นักวิชาการ นักการศึกษาได้สรุปประโยชน์ที่สำคัญของการคิดสังเคราะห์ไว้ดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2549: 24-32, สุวิทย์ มูลคำ. 2547: 16-17)

1. ช่วยหาทางออกของปัญหาโดยไม่ต้องเริ่มจากศูนย์ การคิดสังเคราะห์จะช่วยให้เราไม่ต้องคิดสิ่งต่าง ๆ ราวกับว่าสิ่งนั้นไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน แต่สามารถนำสิ่งที่คนอื่นคิดหรือได้ปฏิบัติมาแล้วมาใช้ประโยชน์ได้ โดยดูจากเรื่องเดียวกันในหลาย ๆ ที่หลาย ๆ แห่ง ทั้งที่เกี่ยวข้องกันโดยตรงและโดยอ้อมแล้วนำมาผสมผสานกันเป็นทางออกของปัญหา

2. ช่วยให้ความเข้าใจที่คมชัดและครบถ้วนเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ การคิดสังเคราะห์เป็นการสรุปความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีลักษณะกระจัดกระจาย ทำให้เราสามารถเข้าใจเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างแจ่มชัด และช่วยทำให้ความคิดของเราเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ คมชัดและครบถ้วน เป็นการทดลองแนวคิดในสมองของเราก่อนที่จะนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตจริง ซึ่งส่งผลให้การตัดสินใจเลือกมีความถูกต้องมากขึ้น นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาหรือปรับใช้อย่างสร้างสรรค์ในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสมมากขึ้นด้วย

3. ช่วยขยายผลความสามารถของสมอง ในกรณีที่เราต้องรับฟังข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง สมองของเราจะสร้างมโนทัศน์ (Concept) ด้วยการนำข้อมูลที่ได้รับบันทึกลงตามลัทธิความทรงจำเรื่องต่าง ๆ ภายในสมอง แต่สมองไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะสะสมข้อมูลหรือจัดระเบียบข้อมูลที่มีอยู่อย่างมากมาย แล้วกลั่นกรองออกมาเป็นเรื่องเดียวกันได้ เนื่องจากสมองมีข้อจำกัดด้านความจำ ขอบเขตความทรงจำจึงจำกัดอยู่เฉพาะเรื่องที่เราสงสัยหรือเคยมีประสบการณ์มาก่อน ดังนั้น หากเราฝึกตั้งความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมนำมาสังเคราะห์เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างแนวทางใหม่ ๆ หรือทางออกในการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น ก็จะส่งผลให้เราเอาชนะขีดจำกัดความสามารถของสมองได้

4. ข้อมูลที่สังเคราะห์เป็นประโยชน์ในการคิดต่อยอดความรู้ การมีข้อมูลที่ทำกรสังเคราะห์มาแล้ว ช่วยให้สามารถคิดต่อยอดจากสิ่งเดิมได้ทันที และนำไปสู่การพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ

ที่มีประโยชน์ได้โดยไม่ต้องเสียเวลาในการเริ่มต้นใหม่

5. ช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การคิดสังเคราะห์เป็นแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจในการคิดสร้างสรรค์ได้ เพราะเป็นการคิดเพื่อให้ได้สิ่งใหม่ที่มีลักษณะต่างจากเดิมและไม่เคยมีมาก่อน ซึ่งเกิดจากผลรวมของสิ่งต่าง ๆ ที่เรานำมาสังเคราะห์รวมกัน

กระบวนการคิดสังเคราะห์

นักวิชาการและนักการศึกษาได้แบ่งกระบวนการคิดสังเคราะห์ตามลักษณะของการคิดสังเคราะห์ 2 ลักษณะได้แก่ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2549: 37-69, สุวิทย์ มูลคำ. 2547: 19-25)

1. การคิดสังเคราะห์เพื่อการสร้าง**สิ่งใหม่** หมายถึง การประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เป็นสิ่งใหม่ที่เกิดประโยชน์ตามความต้องการ โดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1. กำหนดวัตถุประสงค์ ว่าต้องการจะคิดสังเคราะห์หรือสร้างสิ่งใหม่ในเรื่องใด

ขั้นที่ 2. ศึกษาข้อมูล เป็นการศึกษารวบรวมหรือวิเคราะห์ข้อมูลของสิ่งของเครื่องใช้ วัสดุ ครุภัณฑ์หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 3. เลือกข้อมูล เป็นการเลือกข้อมูลหรือส่วนประกอบของสิ่งของเครื่องใช้ วัสดุ ครุภัณฑ์หรืออุปกรณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 4. นำข้อมูลมาจัดทำกรอบแนวคิด เป็นการกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการสร้างสิ่งใหม่ ซึ่งจะช่วยให้เรามีทางเลือกจากการสังเคราะห์เพียงพอต่อการตัดสินใจ

ขั้นที่ 5 สร้างสิ่งใหม่ เป็นการสร้างสิ่งใหม่ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดและตัดสินใจเลือก โดยการผสมผสานส่วนประกอบ/ข้อมูลที่เลือก รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

2. การคิดสังเคราะห์เพื่อการสร้าง**แนวคิดใหม่** หมายถึง การปรับเปลี่ยนพัฒนา หรือคิดค้นแนวความคิดในประเด็นต่าง ๆ ให้แปลกใหม่ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีกระบวนการ 9 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1. กำหนดเรื่องหรือปัญหาที่ต้องการสังเคราะห์เพื่อให้ได้แนวคิดใหม่หรือปัญหาที่ต้องการคำตอบใหม่

ขั้นที่ 2. กำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการหาทางเลือกใหม่/หาข้อสรุปใหม่ของเรื่องหรือปัญหานั้น ๆ

ขั้นที่ 3. กำหนดขอบเขตของเรื่องหรือสิ่งที่จะศึกษา

ขั้นที่ 4. กำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบเบื้องต้นในการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งกำหนดโครงร่างของเรื่องที่ต้องการสังเคราะห์

ขั้นที่ 5. กำหนดแหล่งข้อมูล เป็นการกำหนด/เลือกแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการสังเคราะห์

ขั้นที่ 6. ศึกษาแนวคิดจากแหล่งต่าง ๆ และทำการเลือกสรรเฉพาะแก่นความคิดของข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์เพื่อเรียบเรียงเป็นแนวคิดใหม่

ขั้นที่ 7. เรียบเรียงแนวคิด นำข้อมูลที่เลือกสรรแล้วมาจัดเรียงตามหมวดหมู่ในโครงร่างที่กำหนดไว้ ซึ่งจะทำให้โครงร่างการสังเคราะห์มีความเป็นระบบระเบียบเต็มไปด้วยข้อมูลหรือสิ่งที่ต้องการอย่างแท้จริง

ขั้นที่ 8. ทดสอบโครงร่างใหม่ เป็นการพิจารณาโครงร่างใหม่ที่สร้างขึ้นว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ดีที่สุดแล้วหรือยัง แล้วนำไปทดสอบและปรับปรุงข้อมูลให้สมบูรณ์มากขึ้น

ขั้นที่ 9. นำแนวคิดไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
ทิสนา แชมมณี (2547: 10-11) กล่าวว่าทักษะการสังเคราะห์หมายถึงการนำส่วนประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาผสมผสานรวมกัน เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีเอกลักษณ์ และคุณสมบัติเฉพาะที่แตกต่างไปจากเดิม ทักษะการสังเคราะห์มีตัวบ่งชี้ดังนี้

1. สามารถวิเคราะห์ส่วนประกอบหรือข้อมูลที่ต้องการสังเคราะห์ได้
2. สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของสิ่งใหม่ที่ต้องการสร้างได้
3. สามารถเลือกข้อมูลที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการสังเคราะห์ได้
4. สามารถสร้างกรอบแนวคิดตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้
5. สามารถสร้างสิ่งใหม่ได้ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดได้

ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โครงการโรงเรียนในฝัน (2551: ออนไลน์) กล่าวว่าความคิดสังเคราะห์ หมายถึงความสามารถในการคิดที่ดึงองค์ประกอบต่าง ๆ มาหลอมรวมกันภายใต้โครงร่างใหม่อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากเดิม การคิดสังเคราะห์ครอบคลุมถึงการค้นคว้า รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะคิดซึ่งมีมากหรือกระเจายกันอยู่มาหลอมรวมกัน โดยการคิดสังเคราะห์มีตัวบ่งชี้ดังนี้

1. สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของสิ่งใหม่ที่ต้องการสังเคราะห์
2. สามารถวิเคราะห์ส่วนประกอบหรือข้อมูลที่ต้องการสังเคราะห์
3. สามารถเลือกข้อมูลที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการสังเคราะห์
4. สามารถสร้างกรอบแนวคิดตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

5. สามารถสร้างสิ่งใหม่ได้ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนด
6. สามารถตรวจสอบความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ได้อย่างตรงประเด็น
7. สามารถนำสิ่งที่สังเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ได้

จากแนวคิดเรื่องกระบวนการคิดสังเคราะห์และตัวบ่งชี้ทักษะการคิดสังเคราะห์ที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เพื่อสรุปเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการคิดสังเคราะห์ได้ดังนี้ 1) กำหนดเรื่องหรือปัญหาที่ต้องการสังเคราะห์ 2) กำหนดวัตถุประสงค์ว่าต้องการจะคิดสังเคราะห์ในเรื่องใด 3) กำหนดแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการสังเคราะห์ 4) ศึกษาข้อมูลหรือวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 5) เลือกข้อมูลที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการสังเคราะห์ 6) นำข้อมูลมาจัดทำกรอบแนวคิดสำหรับการสร้างสิ่งใหม่ 7) สร้างสิ่งใหม่ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนด และ 8) นำสิ่งที่สังเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

กล่าวโดยสรุปการสังเคราะห์หมายถึงการนำส่วนประกอบย่อย ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์มาหลอมรวมกันจนกลายเป็นสิ่งใหม่ที่มีความกลมกลืน การสังเคราะห์และการคิดสังเคราะห์มีประโยชน์มากมายหลายประการอาทิเช่น ช่วยหาทางออกของปัญหาโดยไม่ต้องเริ่มจากศูนย์ ช่วยให้ความเข้าใจที่คมชัดและครบถ้วนเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ช่วยขยายผลความสามารถของสมอง และช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการคิดสังเคราะห์ประกอบด้วย 1) สามารถกำหนดเรื่องหรือปัญหาที่ต้องการสังเคราะห์ได้ 2) สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ว่าต้องการจะคิดสังเคราะห์ในเรื่องใด 3) สามารถกำหนดแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการสังเคราะห์ได้ 4) สามารถศึกษาข้อมูลหรือวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ 5) สามารถเลือกข้อมูลที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการสังเคราะห์ได้ 6) สามารถนำข้อมูลมาจัดทำกรอบแนวคิดสำหรับการสร้างสิ่งใหม่ได้ 7) สามารถสร้างสิ่งใหม่ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดได้ และ 8) สามารถนำสิ่งที่สังเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้

จากผลการศึกษาแนวคิดเรื่องความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า ความสามารถในการวิเคราะห์หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงทักษะในการแยกแยะองค์ประกอบย่อย ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อหาความสัมพันธ์ ความเป็นเหตุเป็นผลที่เชื่อมโยงกันซึ่งวัดได้จาก 1) สามารถกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้ 2) สามารถกำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ได้ 3) สามารถกำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ในการวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้ 4) สามารถพิจารณาแยกแยะ แยกแยะรายละเอียด ส่วนประกอบต่าง ๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้ 5) สามารถตรวจสอบ/จัดโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบใหญ่และองค์ประกอบย่อยได้ 6) สามารถสรุปคำตอบและนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ให้เข้าใจได้ง่าย และความสามารถในการสังเคราะห์หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงทักษะในการนำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จาก

การจำแนก แจกแจงมาคัดสรรเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อถักทอหรือหลอมรวมกันเป็นสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ที่มีคุณลักษณะเฉพาะเจาะจงตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งวัดได้จาก 1) สามารถกำหนดเรื่องหรือปัญหาที่ต้องการสังเคราะห์ได้ 2) สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ว่าต้องการจะคิดสังเคราะห์ในเรื่องใด 3) สามารถกำหนดแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการสังเคราะห์ได้ 4) สามารถศึกษาข้อมูลหรือวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ 5) สามารถเลือกข้อมูลที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการสังเคราะห์ได้ 6) สามารถนำข้อมูลมาจัดทำกรอบแนวคิดสำหรับการสร้างสิ่งใหม่ได้ 7) สามารถสร้างสิ่งใหม่ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดได้ และ 8) สามารถนำสิ่งที่สังเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้

3.2 ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า

เนื่องจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่านี้ มิได้มีการสร้างตัวชี้วัดไว้ ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา เพื่อนำมาสังเคราะห์และสร้างเครื่องมือวัดดังนี้

ความหมายของการตัดสินใจเชิงคุณค่า

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงคุณค่า พบว่าการตัดสินใจเชิงคุณค่าเป็นคำที่มาจากการรวมคำว่า “การตัดสินใจ” เข้ากับคำว่า “คุณค่า” ดังนั้น ในการศึกษาความหมายของคำว่า “การตัดสินใจเชิงคุณค่า” ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความหมายจากคำว่า “การตัดสินใจ” และคำว่า “คุณค่า” แล้วนำมาผนวกเข้าด้วยกันดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 253, 450) ได้ให้ความหมายคำว่า “ตัดสินใจ” ว่าหมายถึง ตกลงใจ และให้ความหมายคำว่า “คุณค่า” ว่าหมายถึง สิ่งที่มีประโยชน์หรือมีมูลค่าสูง เมื่อนำมารวมกันเป็นคำว่า “การตัดสินใจเชิงคุณค่า” จึงหมายถึง การตกลงใจเลือกสิ่งที่มีประโยชน์สูง

เศวณิต เศณนานนท์ (2550: ออนไลน์) กล่าวว่า การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณาหรือประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

ไชย ณ พล (2548: 161) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นภารกิจที่สำคัญและจำเป็นประการหนึ่งของชีวิตเพราะเป็นการเลือกสิ่งต่าง ๆ ทั้งการมีและการไม่มีหรือการไม่เป็น

ทิพย์วัลย์ สัจจันทร์ (2548: 99) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกทางเลือกมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา โดยการนำทางเลือกต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกันเพื่อหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหา

สุนทร โคตรบรรเทา (2547: 1) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือกจากทางเลือกทั้งหลาย

ยุดา รักไทย; และธนิกานต์ มาฆะศิริานนท์. (2542: 9) กล่าวว่า การตัดสินใจคือการเลือกวิธีปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งจากวิธีปฏิบัติหลาย ๆ อย่างที่มีอยู่

เบนสลีย์ (Bensley. 1998: 127) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการตกลงใจเพื่อให้ได้ผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

กิริติ บุญเจือ (2542: 85) กล่าวว่า คุณค่า ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Value และได้ให้ความหมายว่าหมายถึง ระดับของการประเมินค่าข้อเท็จจริงในแง่ต่าง ๆ

สถิต วงศ์สุวรรณ (2543: 132) กล่าวว่า คุณวิทยาหรือทฤษฎีคุณค่า (Theory of Values) มาจากภาษากรีกว่า Axios+ Logos ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Value และมีความหมายว่ามีค่าหรือสมควร

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การตัดสินใจเชิงคุณค่า หมายถึง การตกลงใจเลือกทางเลือกโดยการประเมินประโยชน์ในแง่ต่าง ๆ ของแต่ละทางเลือก และตกลงใจเลือกทางเลือกที่มีค่าและมีความเหมาะสมที่สุด

ความสำคัญของการตัดสินใจเชิงคุณค่าและการตัดสินใจคุณค่า

ไชย ณ พล (2548: 11-12) กล่าวถึงความสำคัญของการตัดสินใจว่า การตัดสินใจเกิดขึ้นเสมอในชีวิตประจำวันเพราะการตัดสินใจเป็นการเลือกที่จะดำเนินการ เลือกที่จะปฏิเสธ หรือแม้แต่ตัดสินใจเพื่อหาข้อสรุป การตัดสินใจที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งจะนำไปสู่สภาวะใหม่ กล่าวคือ หากการตัดสินใจนั้นถูกต้อง ก็จะนำไปสู่สิ่งที่ตั้งตามความปรารถนา แต่หากเป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาดก็จะนำไปสู่ความล้มเหลวผิดหวังทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้น การตัดสินใจจึงเป็นภารกิจที่สำคัญของชีวิต ผู้ที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีจะตัดสินใจได้อย่างแม่นยำหรือผิดพลาดน้อยที่สุด ส่วนผู้ที่ขาดการฝึกฝนจะตัดสินใจผิดพลาดได้ง่ายจนกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการประสบความสำเร็จ สำหรับการตัดสินใจเชิงคุณค่านั้น นอกจากจะเป็นการเลือกที่จะดำเนินการหรือเลือกที่จะปฏิเสธแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่จะต้องเลือกอีกด้วย ซึ่งสถิต วงศ์สุวรรณ (2543: 133-134) ได้กล่าวถึงการตัดสินใจคุณค่าว่าเป็นการประเมินค่าของสิ่งต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ เป็นการประเมินค่าของวัตถุว่างามหรือไม่งาม การตัดสินใจทางจริยศาสตร์เป็นการประเมินค่าของการกระทำว่าดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด การตัดสินใจทางตรรกวิทยาเป็นการประเมินค่าการพิจารณาเทียบเคียงและการหาเหตุผลว่าสมเหตุสมผลหรือไม่ จึงกล่าวได้ว่าการตัดสินใจคุณค่าเป็นการประเมินค่าวัตถุหรือการกระทำโดยเทียบเคียงกับปทัสถาน อุดมคติ มาตรฐานหรือแบบฉบับ ซึ่งการตัดสินใจคุณค่าสามารถแบ่งได้เป็น 4 แบบคือ (สถิต วงศ์สุวรรณ. 2543: 133-134)

1. การตัดสินคุณค่าเชิงจิตวิสัย เป็นการตัดสินคุณค่าที่ขึ้นอยู่กับทัศนคติและความสนใจของบุคคล เช่น ถ้าชอบหรือมีความสนใจในสิ่งใด สิ่งนั้นก็จะเป็นสิ่งที่มีคุณค่า แต่ถ้าไม่ชอบหรือไม่สนใจในสิ่งใด สิ่งนั้นก็จะเป็นสิ่งไม่มีค่า

2. การตัดสินคุณค่าวัตถุวิสัย เป็นการตัดสินคุณค่าที่มีอยู่ในวัตถุและการกระทำ เช่น ดอกไม้มีคุณค่าเพราะมีความงามอยู่ในตัวเอง ความเอื้อเฟื้อมีคุณค่าเพราะมีความดีงามอยู่ในตัวเอง

3. การตัดสินคุณค่าเชิงจิตวิสัยและวัตถุวิสัย เป็นการตัดสินคุณค่าโดยการนำคุณค่าที่มีอยู่ในวัตถุและการกระทำ และคุณค่าตามทัศนคติและความสนใจมาประเมินร่วมกัน

4. การตัดสินคุณค่าที่ถืออรรถประโยชน์เป็นหลัก เป็นการตัดสินคุณค่าโดยถือว่าอรรถประโยชน์อยู่ที่ 1) การกระทำที่นำผลดีมาให้ 2) วัตถุที่สนองความต้องการอย่างลึกซึ้ง 3) ศิลปะที่สนองความสนใจได้อย่างถาวร และ 4) การประเมินค่าอย่างถูกต้อง

ทั้งนี้ ในการตัดสินคุณค่าส่วนใหญ่จะเป็นทั้งจิตวิสัยและวัตถุวิสัยรวมกันอยู่ ไม่สามารถแยกเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งล้วน ๆ เพียงอย่างเดียวได้ เช่น เมื่อเราตัดสินว่าพระจันทร์สวย หรือตัดสินว่าความเมตตากรุณาเป็นการกระทำที่ถูกต้อง เราไม่ได้ตัดสินใจตามใจชอบเพราะการตัดสินว่าพระจันทร์สวยเป็นไปตามหลักสุนทรียศาสตร์ ในขณะที่การตัดสินว่าความเมตตากรุณาเป็นการกระทำที่ถูกต้องเป็นไปตามหลักจริยศาสตร์

นอกจากนี้ กิริติ บุญเจือ (2542: 85) ยังได้แสดงทรรศนะถึงประเภทของคุณค่าเพื่อใช้เป็นหลักในการประเมินคุณค่าดังนี้

1. คุณค่าทางเศรษฐศาสตร์ (Economical Value) หมายถึงระดับของการประเมินค่าวัตถุว่ามีประโยชน์ต่อการดำรงชีพของมนุษย์เรามากน้อยเพียงใด ซึ่งตัดสินด้วยคำว่า ถูก แพง มีประโยชน์ ไร้ประโยชน์ (Dear, Cheap, Useful, Useless)

2. คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetical Value) หมายถึงระดับของการประเมินค่าวัตถุว่ามีค่าทางด้านจิตใจอยู่มากน้อยเพียงใด ซึ่งตัดสินด้วยคำว่า สวย งาม น่าเกลียด น่าพิ่ง แปลก (Beautiful, Ugly, Sublime, Picturesque)

3. คุณค่าทางจริยศาสตร์ (Ethical Value) หมายถึงระดับของการประเมินค่าความประพฤติว่าตรงกับจุดหมายของชีวิตมากน้อยเพียงใด ซึ่งตัดสินด้วยคำว่า ดี ถูกต้อง เลว ชั่ว ควร ไม่ควร (Good, Right, Bad, Evil, Decent, Undecent)

4. คุณค่าทางตรรกวิทยา (Logical Value) หมายถึงระดับของการประเมินค่าความคิดว่าเดินตามกฎเกณฑ์ของเหตุผลหรือไม่ ซึ่งตัดสินด้วยคำว่า สมเหตุสมผล ไม่สมเหตุสมผล (Valid, Invalid)

5. คุณค่าทางญาณวิทยา (Epistemological Value) หมายถึงระดับของการประเมินค่าความคิดว่าตรงกันกับความเป็นจริงภายนอกเพียงไร ซึ่งตัดสินด้วยคำว่า จริง เท็จ (True, False)

6. คุณค่าทางอภิปรัชญา (Metaphysical Value) หมายถึงระดับของการประเมินค่าของสิ่งต่าง ๆ ทั้งหลายว่ามีอยู่จริงตามที่เรารู้หรือไม่ ซึ่งตัดสินด้วยคำว่า เป็นจริง เป็นมายา (Real, Unreal)

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าการตัดสินใจมีความสำคัญเพราะเป็นภารกิจที่สำคัญของชีวิต เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเสมอในชีวิตประจำวัน การตัดสินใจในแต่ละครั้งจะนำไปสู่สภาวะใหม่ คือ หากตัดสินใจถูกต้องก็จะนำไปสู่สิ่งที่พึงตามความปรารถนา แต่หากตัดสินใจผิดพลาดก็จะนำไปสู่ความล้มเหลวผิดหวัง ในส่วนของการตัดสินใจเชิงคุณค่านั้น นอกจากจะมีความสำคัญเพราะเป็นภารกิจในการเลือกที่จะดำเนินการหรือเลือกที่จะปฏิเสธแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่จะต้องเลือกอีกด้วย ซึ่งการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ มีหลักการดังนี้ 1) คุณค่าทางเศรษฐศาสตร์ตัดสินด้วยคำว่า ถูก แพง มีประโยชน์ ไร้ประโยชน์ 2) คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ตัดสินด้วยคำว่า สวย งาม น่าเกลียด น่าฟัง แปลก 3) คุณค่าทางจริยศาสตร์ตัดสินด้วยคำว่า ดี ถูกต้อง เลว ชั่ว ควร ไม่ควร 4) คุณค่าทางตรรกวิทยาตัดสินด้วยคำว่า สมเหตุสมผล ไม่สมเหตุสมผล 5) คุณค่าทางญาณวิทยาตัดสินด้วยคำว่า จริง เท็จ และ 6) คุณค่าทางอภิปรัชญาตัดสินด้วยคำว่า เป็นจริง เป็นมายา ซึ่งหลักการตัดสินใจคุณค่าดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าในการตัดสินใจเชิงคุณค่านั้น จำเป็นต้องใช้หลักการตัดสินใจคุณค่าที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ อย่างไรก็ตาม ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการตัดสินใจเชิงคุณค่านี้มีพื้นฐานมาจากการตัดสินใจแบบทั่วไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหลักในการตัดสินใจ องค์ประกอบในการตัดสินใจ และกระบวนการตัดสินใจ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นคุณลักษณะด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่าดังนี้

หลักการตัดสินใจ

ทิพย์วัลย์ สัจจันทร์ (2548: 103) ได้กล่าวว่าการตัดสินใจควรยึดหลักดังนี้

1. การตัดสินใจต้องให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด
2. ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
3. ต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยไม่ขัดแย้งกับเงื่อนไขและกฎเกณฑ์

ที่มี

4. ควรวางแผนการปฏิบัติไว้ล่วงหน้าเพื่อให้การนำไปปฏิบัติดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

ไชย ณ พล (2548: 37-47) ได้แสดงทรรศนะที่ต่างออกไปโดยกล่าวว่า การตัดสินใจควรยึดหลัก 5 ประการดังนี้

1. ประโยชน์สูงสุดของทุกฝ่าย การตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น ควรคำนึงว่าผู้อื่นจะได้รับประโยชน์จากการตัดสินใจนั้นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมอย่างไร และควรพิจารณาทางเลือกที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นสำคัญ

2. ความเป็นไปได้โดยลำดับ เมื่อได้ทางเลือกที่มีประโยชน์สูงสุดแล้ว จะต้องพิจารณาถึงความเป็นไปได้ควบคู่กันด้วย เพราะหากเกิดประโยชน์แต่ขาดความเป็นไปได้ ก็จะเป็นขาดประโยชน์ไปในที่สุด

3. ลำดับและประเภทการตัดสินใจที่เหมาะสม ก่อนการตัดสินใจ ควรลำดับเรื่องที่จะต้องตัดสินใจและจัดประเภทของการตัดสินใจให้ชัดเจนเสียก่อน เช่น ควรทราบว่าจะต้องตัดสินใจเรื่องอะไรก่อน และควรทราบว่าเป็นการตัดสินใจเพื่อตอบรับ เพื่อปฏิเสธ หรือเพื่อหาข้อสรุป โดยมีหลักที่ใช้ในการจำแนกว่าควรนำเรื่องใดมาตัดสินใจคือ 1. ค่าความจำเป็น 2. ค่าความสำคัญของสารประโยชน์ 3. ค่าของความเหมาะสม และ 4. ค่าความตรงสู่เป้าหมาย

4. ผลและผลต่อเรื่องที่ชัดเจน หากทราบผลและผลต่อเรื่องที่ชัดเจนตามมาอย่างชัดเจน จะช่วยให้สามารถตัดสินใจได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. ความเหมาะสมกับเหตุ ปัจจัย เงื่อนไข กลไก และกาลเวลา ในการตัดสินใจใด ๆ ควรกระทำเมื่อมีเหตุที่สมควรและควรพิจารณาถึงความเหมาะสมของเงื่อนไข จากนั้นจึงนำไปปฏิบัติตามความเหมาะสมของระยะเวลา ไม่เร่งรีบร้อนหรือชักช้าจนทำให้เสียโอกาส

องค์ประกอบในการตัดสินใจ

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจประกอบด้วย (ทิพย์วัลย์ สีสันทร. 2548: 107-111, ยุดา รักไทย; และธนิกานต์ มาษะศิรินันท์. 2542: 125-137)

1. ลักษณะที่แสดงถึงการตัดสินใจที่ดี 3 ประการคือ

1.1 คุณภาพ (Quality) หมายถึง การตัดสินใจที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 ความเร็ว (Speed) หมายถึง การตัดสินใจอย่างรวดเร็วเพื่อให้ทันกับสถานการณ์

1.3 พันธะหน้าที่ (Mission) หมายถึง การตัดสินใจตามหน้าที่ได้สำเร็จลุล่วง

2. เซวน์อารมณ์ หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งเป็นความสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ทั้งของตัวเองและผู้อื่น ตลอดจนสามารถปรับหรือควบคุม

ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ เซอร์อาร์มอนด์มักจะส่งผลต่อการตัดสินใจในทางใดทางหนึ่งเสมอ

3. อคติทางการรับรู้ โดยปกติบุคคลมักเชื่อข้อมูลที่สนับสนุนความคิดของตนเองมากกว่าข้อมูลที่ขัดแย้งกับความคิดของตน และมักหลีกเลี่ยงข้อมูลที่ขัดแย้งกับความคิดของตนเสมอซึ่งถือเป็นอคติทางการรับรู้ที่ส่งผลให้เกิดการบิดเบือนความจริง

4. ผลกระทบทางการเมือง เช่น ความเป็นพวกพ้อง การมีสายสัมพันธ์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นลักษณะทางการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจ

ไชย ณ พล (2548: 13-29) ได้แสดงทรรศนะที่ต่างออกไปโดยกล่าวว่า องค์ประกอบในการตัดสินใจประกอบด้วย 14 องค์ประกอบคือ 1. ความปรารถนา 2. เหตุผล 3. ความรู้สึก 4. อารมณ์ 5. สิ่งเร้าแวดล้อม 6. รสนิยม 7. ประโยชน์ 8. กรรม 9. ความจำเป็น 10. ความรับผิดชอบ 11. สำนึก 12. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 13. ประสบการณ์ และ 14. ข้อมูลข่าวสาร

กระบวนการตัดสินใจ

เศวานิต เศณนานนท์ (2550: ออนไลน์) กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจ (Process of decision making) ว่าหมายถึง การกำหนดขั้นตอนของการตัดสินใจตั้งแต่ขั้นตอนแรกไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย โดยลำดับขั้นของกระบวนการดังกล่าวเป็นการตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุผล และมีกฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นการตัดสินใจโดยใช้ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือช่วยในการหาข้อสรุปประกอบด้วย 7 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา (Define the problem) เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญอย่างมากเพราะการระบุปัญหาได้ถูกต้องหรือไม่ จะมีผลต่อการดำเนินการในขั้นต่อไปของกระบวนการตัดสินใจซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 การระบุข้อจำกัดของปัจจัย (Identify limiting factors) เมื่อสามารถระบุปัญหาได้ถูกต้องแล้ว จะต้องพิจารณาถึงข้อจำกัดต่าง ๆ เพราะการรู้ถึงข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ จะช่วยให้สามารถกำหนดขอบเขตในการพัฒนาทางเลือกให้แคบลงได้

ขั้นที่ 3 การพัฒนาทางเลือก (Develop potential alternatives) เป็นขั้นตอนในการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งทางเลือกเหล่านั้นควรเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาให้น้อยลงหรือให้ประโยชน์สูงสุด

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ทางเลือก (Analyze the alternatives) เมื่อได้ทำการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ โดยจะนำเอาข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกมาเปรียบเทียบกันอย่างรอบคอบแล้ว จะต้องควรวิเคราะห์ทางเลือกในสองแนวทางคือ 1.เป็นทางเลือกที่ปฏิบัติได้

และ 2. จะมีผลต่อเนื่องอะไรเกิดขึ้นตามมา

ขั้นที่ 5 การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Select the best alternative)

เมื่อได้ทำการวิเคราะห์และประเมินทางเลือกต่าง ๆ แล้ว ควรเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเดียว ทั้งนี้ ทางเลือกที่ดีที่สุดควรมีผลเสียต่อเรื่องในภายหลังน้อยที่สุดและให้ผลประโยชน์มากที่สุด

ขั้นที่ 6 การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ (Implement the decision)

เมื่อได้ทางเลือกที่ดีที่สุดแล้ว ก็ควรมีการนำผลการตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติ เพื่อจะได้นำผลการปฏิบัติไปประเมินในขั้นตอนต่อไป

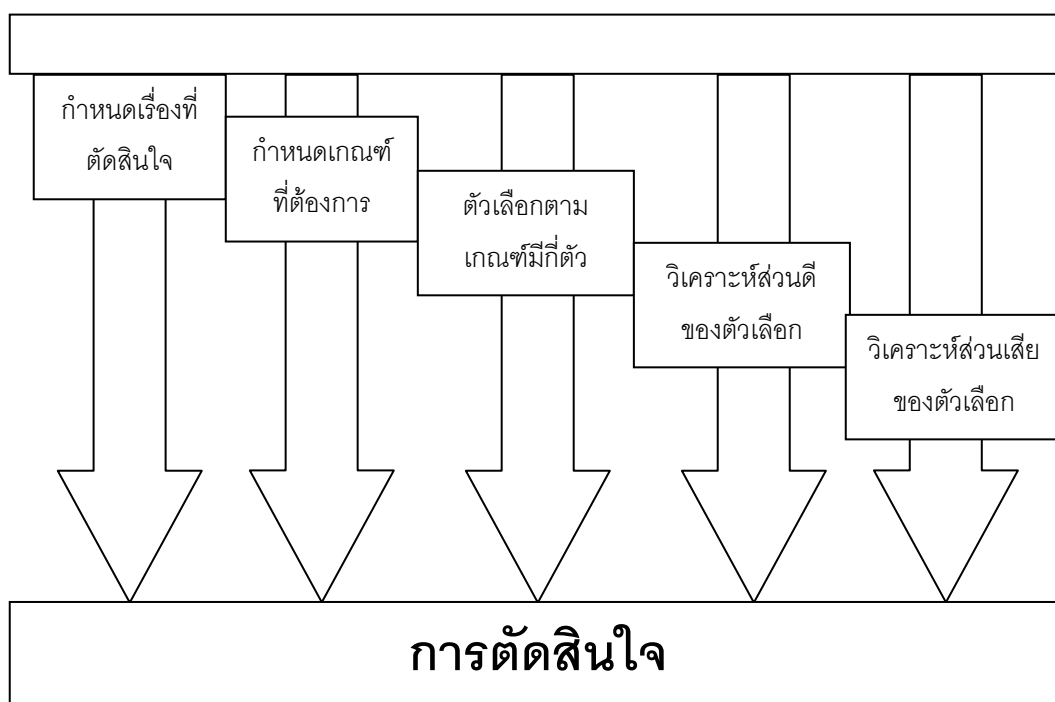
ขั้นที่ 7 การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล (Establish a control and evaluation system) ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจได้แก่ การสร้างระบบการควบคุมและการประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่

ศูนย์วิจัยพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (ศูนย์วิจัยพัฒนา มสธ. อุตรธานี. 2550: ออนไลน์) กล่าวว่ากระบวนการตัดสินใจที่ดีจะช่วยลดความผิดพลาดในการตัดสินใจลงได้ โดยทั่วไปแล้วกระบวนการตัดสินใจประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดเรื่องที่จะตัดสินใจ (Decision Statement)
2. กำหนดเกณฑ์ที่ต้องการ (Criteria)
3. ตัวเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดมีกี่ตัว (Alternatives)
4. วิเคราะห์ส่วนดีของตัวเลือกแต่ละตัว (Benefit Analysis)
5. วิเคราะห์ส่วนเสียของตัวเลือกแต่ละตัว (Risk Analysis)
6. เปรียบเทียบส่วนดีและส่วนเสียของตัวเลือกทุกตัวและตัดสินใจ

(Decision)

ทั้ง 6 ขั้นตอนสามารถเขียนเป็นภาพประกอบได้ดังภาพประกอบ 2

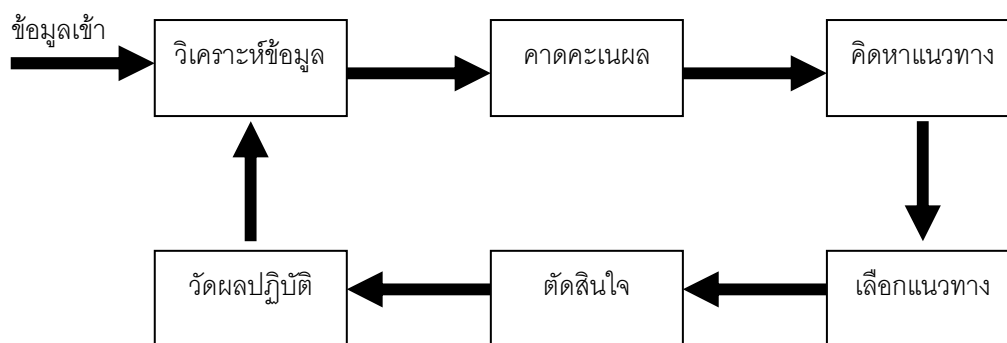
ภาพประกอบ 2 กระบวนการตัดสินใจตามแนวคิดของศูนย์วิจัยพัฒนา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ที่มา: ศูนย์วิจัยพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (ศูนย์วิจัยพัฒนา มสธ. อุตรธานี. 2550: ออนไลน์). การตัดสินใจ.

ทิพย์วัลย์ สัจจันทร์ (2548: 101-102) กล่าวว่า การตัดสินใจมีขั้นตอนดังนี้

1. การหาและวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ กระบวนการรวบรวมข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการตัดสินใจ โดยยังมีจำนวนข้อมูลมากเท่าไรจะยิ่งส่งผลให้การตัดสินใจมีความถูกต้องมากขึ้นเท่านั้น
2. คาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งจะต้องกำหนดกฎเกณฑ์ในการตัดสินใจไว้ด้วย
3. การพิจารณาแนวทางหรือเปรียบเทียบเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ เพื่อนำไปปฏิบัติและการคิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหา รวมทั้งการวิเคราะห์และประเมินค่าสำหรับแนวทางปฏิบัตินั้น ๆ ซึ่งควรพิจารณาหาทางเลือกไว้หลาย ๆ ทาง
4. เลือกทางปฏิบัติทางใดทางหนึ่งจากทางเลือกที่มีทั้งหมดโดยพิจารณาจากทางเลือกที่เกิดประโยชน์สูงสุด

5. ตัดสินใจปฏิบัติภายใต้เกณฑ์ที่กำหนดไว้
 6. วัดผลการปฏิบัติโดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่คาดคะเนไว้
 จากขั้นตอนทั้งหมดสามารถเขียนเป็นภาพประกอบได้ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการตัดสินใจตามแนวคิดของทฤษฎีของทฤษฎีวิลัย สัจจันทร์

ที่มา: ทฤษฎีวิลัย สัจจันทร์. (2548). *การคิดและการตัดสินใจ*. หน้า 102.

ร็อบบินส์ (2547: 26-27) กล่าวว่า การตัดสินใจที่ดีต้องอาศัยเหตุผลเป็นหลัก เพราะการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลจะช่วยให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี ซึ่งการตัดสินใจเชิงเหตุผลตามแนวคิดของร็อบบินส์ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนคือ 1) จำแนกและให้คำจำกัดความสิ่งที่เป็นปัญหา โดยส่วนใหญ่ปัญหาจะเกิดขึ้นเมื่อมีความเหลื่อมล้ำระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นกับภาวะที่พึงปรารถนา 2) กำหนดเงื่อนไขในการตัดสินใจ ขั้นตอนนี้จะนำสิ่งที่มีความสนใจ คุณค่า เป้าหมาย และความชื่นชอบส่วนตัวของผู้ตัดสินใจเข้ามาสู่กระบวนการตัดสินใจ 3) ชั่งน้ำหนักความสำคัญของเงื่อนไข เพราะเงื่อนไขแต่ละประการมีความสำคัญไม่เท่ากัน ผู้ตัดสินใจจำเป็นต้องชั่งน้ำหนักความสำคัญของเงื่อนไขที่กำหนดไว้เพื่อให้สามารถจัดลำดับความสำคัญในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง 4) สร้างสรรค์ทางเลือก ในขั้นตอนนี้ผู้ตัดสินใจต้องคิดหาทางเลือกที่เป็นไปได้ทั้งหมดที่จะทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาคล่องตัว 5) ประเมินทางเลือกแต่ละทางเลือกด้วยการให้คะแนนตามเงื่อนไขในแต่ละข้อ ซึ่งจะทำให้จุดเด่นและจุดด้อยของแต่ละทางเลือกชัดเจนขึ้น และ 6. เลือกทางเลือกที่ได้คะแนนสูงสุดเพราะเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

เบนสลีย์ (Bensley, 1998: 127-132) ได้สังเคราะห์กระบวนการตัดสินใจตามแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาต่าง ๆ แล้วสรุปว่ากระบวนการตัดสินใจประกอบด้วย 6 ขั้นตอนคือ 1) การตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องตัดสินใจ 2) การระบุถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องตัดสินใจ

และการระบุปัญหาให้ชัดเจน 3) การพัฒนาทางเลือกเพื่อนำไปสู่การกระทำ 4) การเปรียบเทียบทางเลือกที่มีทั้งหมดก่อนตัดสินใจเลือกทางเลือก 5) การประเมินผลทางเลือก และ 6) การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

จากกระบวนการตัดสินใจที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่ากระบวนการตัดสินใจประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญคือ การระบุปัญหาหรือเรื่องที่จะตัดสินใจ การหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาและวิเคราะห์ทางเลือก การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด การนำทางเลือกไปปฏิบัติ และการวัดผลการปฏิบัติ

กล่าวโดยสรุปการตัดสินใจเชิงคุณค่า หมายถึง กระบวนการตกลงใจเลือกทางเลือกโดยใช้หลักการตัดสินใจคุณค่าของเรื่องต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งเริ่มจากการระบุปัญหาหรือเรื่องที่จะตัดสินใจ การหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาและวิเคราะห์ทางเลือก การใช้หลักการตัดสินใจคุณค่าประเมินทางเลือก และการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่มีค่าและเหมาะสมที่สุด

3.3 ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่

เนื่องจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่นี้ มิได้มีการสร้างตัวชี้วัดไว้ ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา เพื่อนำมาสังเคราะห์และสร้างเครื่องมือวัดดังนี้

ความหมายของการเรียนรู้สิ่งใหม่

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สิ่งใหม่พบว่า การเรียนรู้สิ่งใหม่เป็นคำที่มาจากกรรวมคำว่า “การเรียนรู้” เข้ากับคำว่า “สิ่งใหม่” ดังนั้น ในการศึกษาความหมายของคำว่า “การเรียนรู้สิ่งใหม่” ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความหมายจากคำว่า “การเรียนรู้” คำว่า “สิ่งใหม่” และคำอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สิ่งใหม่แล้วนำมาผนวกเข้าด้วยกันดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 969, 1316) ให้ความหมายคำว่า “เรียนรู้” ว่าหมายถึง เข้าใจความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยประสบการณ์ และให้ความหมายคำว่า “ใหม่” ว่าหมายถึง เพิ่งมี มีอีกนอจากที่เคยมีอยู่แล้ว เมื่อนำมารวมกันจึงแปลความหมายได้ว่า “การเรียนรู้สิ่งใหม่” หมายถึง การเข้าใจความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่เคยเข้าใจหรือเข้าใจเพิ่มมากขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์

นักวิชาการ นักการศึกษาให้ความหมายการเรียนรู้ว่าหมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร หรือเปลี่ยนแปลงความรู้ความเข้าใจซึ่งเป็นผลที่ได้จากประสบการณ์ แต่ไม่ได้หมายถึงผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติ สัญชาตญาณ อุดมภาวะหรือผลจากพิษยา อุบัติเหตุ หรือความบังเอิญ (อารี พันธุ์มณี. 2546: 175, สุรางค์ ไคว่ตระกูล. 2545: 185, พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2544: 71, ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543:

32, Barker. 2002: 186, Kassin. 2001: 174-175, Halonen; & Santrock. 1999: 152-153, Baron. 1996: 157-158)

ทศนา แคมมณี (2545: 1-3) กล่าวว่า การเรียนรู้มีความหมาย 2 ประการคือ กระบวนการเรียนรู้ (Learning process) หมายถึงการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้ในความหมายของผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning outcome) หมายถึงความรู้ความเข้าใจในสาระต่าง ๆ ความสามารถในการปฏิบัติและการใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ รวมทั้งความรู้สึกหรือเจตคติอันเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งผลลัพธ์การเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ส่วนได้แก่ 1. ส่วนที่เป็นสาระคือ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติเกี่ยวกับสาระที่เรียนรู้ 2. ส่วนที่เป็นกระบวนการเรียนรู้หรือวิธีการเรียนรู้เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ต่อไป ดังนั้นเมื่อพูดถึงการเรียนรู้จึงมีสิ่งเกี่ยวข้องด้วยเสมอคือ กระบวนการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และผลลัพธ์การเรียนรู้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547: 107) ได้ให้ความหมายคำว่า “รักการเรียนรู้” ว่าหมายถึง การมีใจปรารถนา มีความตื่นตัว และมุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องตลอดทุกช่วงของชีวิต โดยเป็นการเรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในช่วงของการศึกษาในระบบเท่านั้น และที่สำคัญคือมีความสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ รวมถึงมีความสามารถในการนำมาใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นได้

สุวิมล ว่องวาณิช; และคนอื่น ๆ (2549: 7) ได้ให้ความหมายคำว่า “คุณลักษณะด้านการเรียนรู้” ว่าหมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหาความรู้ การทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ประกอบด้วย ความใฝ่รู้ ความรักโรงเรียน ความรักในการอ่าน นำตนเองประกอบด้วย 2 มิติ คือ มิติของกระบวนการ (process) และมิติของผลผลิต (product)

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นการเข้าใจความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยอาศัยประสบการณ์ เป็นกระบวนการที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความรู้ความเข้าใจใหม่ และการเรียนรู้ไม่ใช่การตอบสนองตามธรรมชาติหรือผลจากการใช้ยา ผู้ที่รักการเรียนรู้คือผู้ที่มีใจปรารถนา มีความตื่นตัว และมุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดชีวิต เช่นเดียวกับผู้ที่มีคุณลักษณะด้านการเรียนรู้คือ ผู้ที่รู้จักศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ จากความหมายดังกล่าวทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำมาผนวกกันแล้วสรุปความหมายของการเรียนรู้สิ่งใหม่หมายถึง การเข้าใจความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่เคยเข้าใจหรือเข้าใจเพิ่มมากขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์ ซึ่งเกิดจากการค้นหาหรือแสวงหาจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และเมื่อเกิดความเข้าใจความหมายของสิ่งนั้นแล้ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทำให้ได้

ความรู้ความเข้าใจใหม่

ความสามารถในการเรียนรู้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543: 28-29) กล่าวว่า ผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ หมายถึง ผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ว่าเป็นอริยทรัพย์ในตน รู้วิธีการเรียนรู้ที่จะทำ เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะเป็นบุคคลที่ใช้ศักยภาพของตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนี้ มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2543: 7) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบนำตนเองว่า เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และการพัฒนาทักษะที่ผู้เรียนจัดการเรียนด้วยตนเอง โดยได้รับความช่วยเหลือแนะนำและสนับสนุนจากผู้อื่น

พชชนัน นิรมิตไชนนท์ (2549: 19) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนรับผิดชอบควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดทั้งกระบวนการ โดยเริ่มตั้งแต่ผู้เรียนได้ใช้ความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ แสวงหาแหล่งข้อมูลในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ เลือกใช้วิธีการในการเรียนรู้ที่เหมาะสมและ ประเมินผลการเรียนรู้ของตน โดยอาจจะอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นเช่น อาจารย์หรือเพื่อน

นัตตา อังสุวิทย์ (2550: 16) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบนำตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการวิเคราะห์ความต้องการสิ่งที่จะเรียน มีวิธีการเลือก และแสวงหาความรู้ มีกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การค้นหาและเลือกแหล่งการเรียนรู้ทั้งบุคคลและวิทยาการ สื่อต่างๆ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการตัดสินใจ และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการจัดการเรียนด้วยตนเอง โดยอาจได้รับความช่วยเหลือแนะนำและสนับสนุนจากผู้อื่นเช่น เพื่อนหรือครู

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้คือผู้ที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ การแสวงหา แหล่งข้อมูล การเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ความสำคัญของการเรียนรู้

การเรียนรู้มีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (วรรณิ ลิ้มอักษร. 2543: 53-54)

1. การเรียนรู้มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ เรียนรู้เพื่อแสวงหาอาหาร เรียนรู้วิธีการรักษาผู้ป่วยด้วยวิธีที่ดีขึ้น เรียนรู้การหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอันตรายต่อชีวิต หรือเรียนรู้การเข้า

สังคม การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น เป็นต้น

2. การเรียนรู้มีความสำคัญต่อการปรับตัว เพราะช่วยให้บุคคลสามารถเลือกวิธีการปรับตัวมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว

3. การเรียนรู้จะช่วยให้บุคคลไม่ตกเป็นเครื่องมือของบุคคลอื่นและไม่ถูกบุคคลอื่นหลอกลวงได้ง่าย ๆ

4. การเรียนรู้มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ งานแต่ละอาชีพมีวิธีการปฏิบัติที่ต่างกัน การเรียนรู้จะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

5. การเรียนรู้มีความสำคัญต่อการส่งเสริม ปรับปรุง และแก้ไขบุคลิกภาพ เช่น ช่วยให้บุคคลสามารถแต่งกายได้เหมาะสมตามกาลเทศะ ช่วยให้สามารถเลือกภาษาที่จะใช้สื่อสารได้อย่างเหมาะสม เป็นต้น

6. การเรียนรู้มีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ เพราะการเรียนรู้ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้มีความสำคัญต่อบุคคลทั้งในด้านการดำรงชีวิต การปรับตัว การประกอบอาชีพ และการแก้ไขปรับปรุงบุคลิกภาพให้เหมาะสม และมีความสำคัญต่อประเทศชาติเพราะการเรียนรู้ทำให้เกิดเทคโนโลยีที่ส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี ขัมมณี (2545ก: 13-14) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้มีผลให้บุคคลปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความรู้สึก ความคิดและการกระทำเพื่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขและเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และการเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต (A lifelong process) บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อการพัฒนาชีวิตจิตใจของตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถอยู่ในสังคมได้

ลักษณะของการเรียนรู้

ทฤษฎี ขัมมณี (2545ก: 13-14) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีลักษณะดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาหรือกระบวนการทางสมอง (A cognitive process) ซึ่งบุคคลใช้ในการสร้างความเข้าใจหรือสร้างความหมายสิ่งต่าง ๆ ให้ตนเอง ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการของการจัดกระทำ (acting on) ต่อข้อมูลและประสบการณ์มิใช่เพียงการรับ (taking in) ข้อมูลหรือประสบการณ์เท่านั้น

2. การเรียนรู้เป็นงานเฉพาะตนหรือเป็นประสบการณ์ส่วนตัว (Personal experience) ที่ไม่มีผู้ใดทำแทนกันได้

3. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม (A social process) เนื่องจากบุคคลอยู่ในสังคมซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจึงสามารถกระตุ้นการเรียนรู้และขยายขอบเขตของความรู้ได้

4. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ทั้งจากการคิดและการกระทำ รวมทั้งการแก้ปัญหาและการศึกษาวิจัยต่าง ๆ

5. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ตื่นตัวและสนุก (Active and Enjoyable) ทำให้ผู้เรียนรู้สึกผูกพัน เกิดความใฝ่รู้ และเป็นกิจกรรมที่นำมาซึ่งความสนุกสนานและท้าทาย

6. การเรียนรู้อาศัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (Nurturing environment) สภาพแวดล้อมที่ดีสามารถเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี

7. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ (Anytime and anywhere) ทั้งในโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

8. การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลง เพราะการเรียนรู้ส่งผลต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองทั้งด้านเจตคติ ความรู้สึก ความคิดและการกระทำ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุข และเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

9. การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต (A lifelong process) บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้อยู่เสมอเพื่อการพัฒนาชีวิตจิตใจของตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถอยู่ในสังคมได้

อารี พันธุ์ณี (2546: 177-178) ได้แสดงทรรศนะว่าธรรมชาติของการเรียนรู้เป็นกระบวนการซึ่งประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายของผู้เรียน (Goal) หมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนต้องการหรือสิ่งที่ผู้เรียนมุ่งหวัง การเรียนอย่างไม่มีจุดหมายหรือไม่ทราบว่าจะเรียนไปทำไมย่อมจะไม่บังเกิดผล ดังนั้นผู้เรียนจึงควรเข้าใจจุดหมายในการเรียนว่าคืออะไร หรือเพื่ออะไร

2. ความพร้อม (Readiness) เป็นลักษณะเฉพาะตัวของนักเรียนหรือผู้เรียนแต่ละคนซึ่งหมายถึง ภาวะของผู้เรียนด้วย คนที่มีความพร้อมจะเรียนได้ดีกว่าทั้ง ๆ ที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ดังนั้น ผู้เรียนจึงควรได้รับแรงจูงในการเรียนเพื่อให้ความพร้อมที่จะเรียน

3. สถานการณ์ (Situation) หมายถึง สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่มากระทำต่อผู้เรียนเช่น วิธีการสอน สถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

4. การแปลความหมาย (Interpretation) เป็นการศึกษาหาสู่ทางในสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่เพื่อเข้าไปสู่จุดหมาย หรือวางแผนการกระทำเพื่อให้บรรลุจุดหมาย โดยพิจารณานำสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ การจะบรรลุจุดมุ่งหมายนั้น อาจมี

หลายวิธีและอาจจะมียุวิธีหนึ่งที่ดีที่สุด การที่บุคคลจะเลือกวิธีใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการแปลความหมายเป็นสำคัญ

5. ลงมือกระทำ (Action) เมื่อแปลสถานการณ์แล้วผู้เรียนจะลงมือตอบสนองสถานการณ์หรือสิ่งเร้าในทันที ด้วยความคาดหวังว่าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะบรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้

6. ผลที่ตามมา (Consequence) หลังจากตอบสนองสิ่งเร้าหรือสถานการณ์แล้วคือ อาจจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ประสบผลสำเร็จตามจุดหมาย ซึ่งหากประสบผลสำเร็จก็จะเกิดความพึงพอใจ (Confirm) และมีแรงจูงใจให้ทำกิจกรรมอย่างเดิมอีก แต่ถ้าไม่ประสบผลสำเร็จก็จะเกิดความผิดหวัง (Contradict) และท้อแท้ที่จะตอบสนองหรือทำพฤติกรรมต่อไป

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (Contradict) ผู้เรียนจะแสดงออกใน 2 ลักษณะ คือ ปรับปรุงการกระทำของตนใหม่เพื่อให้บรรลุจุดหมาย โดยย้อนไปพิจารณาหรือแปลสถานการณ์หรือสิ่งเร้าใหม่แล้วหาวิธีแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม กับอีกประการหนึ่งคือไม่ทำกิจกรรมนั้นอีกหรือกระทำซ้ำ ๆ อย่างเดิมโดยไม่เกิดผลอะไรเลยก็ได้

สิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้

การเรียนรู้ของบุคคลสามารถเกิดขึ้นได้ในสภาพการณ์ต่าง ๆ ดังนี้ (วรณี ลิ้มอักษร. 2543: 54-55)

1. การเรียนรู้ที่เกิดจากสถานการณ์ทางธรรมชาติ เป็นการเรียนรู้จากธรรมชาติ เช่น มนุษย์เรียนรู้ว่าการอยู่ในที่ร่มจะรู้สึกสุขสบายกว่าอยู่กลางแจ้งหรือกลางฝน จึงอาศัยอยู่ในถ้ำและเมื่อถ้ำไม่เพียงพอกับความต้องการ จึงได้สร้างที่อยู่อาศัยโดยเลียนแบบจากลักษณะของถ้ำจากนั้นจึงค่อย ๆ พัฒนามาเป็นบ้านเรือนดังเช่นในปัจจุบัน

2. การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคมจึงต้องมีปฏิสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลาทั้งในลักษณะของการพูดคุยสนทนาและการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ยังช่วยให้ข้อมูลความรู้ที่ทำให้สมาชิกของสังคมเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางขึ้นด้วย

3. การเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่มีรูปแบบ มีวัตถุประสงค์ มีการกำหนดเนื้อหา มีการประเมินผลและมีความตั้งใจให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด

ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้

การที่บุคคลจะเรียนรู้ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญหลายประการได้แก่ (อารี พันธมณี. 2546: 179-185, วรณี ลิ้มอักษร. 2543: 60)

1. สมรรถนะและระบบประสาท การเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าบุคคลมีความ

ผิดปกติทางสมองหรือระบบประสาท เพราะสมองเป็นอวัยวะที่สำคัญต่อการเรียนรู้ ในขณะที่ระบบประสาทเป็นระบบที่มีความสัมพันธ์กับประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของบุคคล หากระบบประสาทไม่ปกติ ย่อมส่งผลถึงการเรียนรู้ของบุคคล

2. ระดับสติปัญญาและความสามารถของแต่ละบุคคล บุคคลที่มีระดับสติปัญญาสูงมักจะสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพกว่าบุคคลที่มีระดับสติปัญญาต่ำ

3. การจำและการลืม การจำจะมีส่วนช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จอย่างรวดเร็ว ในขณะที่การลืมจะเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การเรียนรู้ไม่เกิดขึ้น ซึ่งการจำและการลืมนี้อาจจะเกิดขึ้นควบคู่กันเสมอ

4. แรงจูงใจในการเรียนรู้ หากบุคคลมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ก็จะสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว แต่หากขาดแรงจูงใจก็จะทำให้การเรียนรู้นั้นไม่ประสบผล

5. ความเหนื่อยล้าจากการเรียนรู้ เมื่อเกิดความเหนื่อยล้าขึ้นย่อมทำให้การเรียนรู้ขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นบุคคลจึงควรพักผ่อนให้เพียงพอเพื่อให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้

6. ความตั้งใจและความสนใจที่จะเรียนรู้ บุคคลจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีถ้ามีความตั้งใจและสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้

7. สภาพการณ์ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ในสภาพการณ์ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้จะช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการเรียนรู้คือ การเข้าใจความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยอาศัยประสบการณ์ เป็นกระบวนการที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความรู้ ความเข้าใจใหม่ การเรียนรู้มีความสำคัญต่อบุคคลทั้งในด้านการดำรงชีวิต การปรับตัว การประกอบอาชีพ และการปรับปรุงบุคลิกภาพ การเรียนรู้มีผลให้บุคคลปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความรู้สึก ความคิดและการกระทำเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาหรือกระบวนการทางสมองที่บุคคลใช้ในการสร้างความเข้าใจหรือสร้างความหมายของสิ่งต่าง ๆ ให้ตนเอง บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้อยู่เสมอเพื่อพัฒนาชีวิตจิตใจของตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถอยู่ในสังคมได้ ดังนั้นบุคคลจึงควรมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ด้วยตนเองซึ่งหมายถึง สามารถที่จะเข้าใจความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่เคยเข้าใจหรือเข้าใจเพิ่มมากขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์ ซึ่งเกิดจากการค้นหาหรือแสวงหาจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และเมื่อเกิดความเข้าใจความหมายของสิ่งนั้นแล้ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นหรือทำให้ได้ความรู้ความเข้าใจใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้คือผู้ที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการในการ

เรียนรู้ การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ การแสวงหาแหล่งข้อมูล การเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.4 ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม

เนื่องจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมนี้ มิได้มีการสร้างตัวชี้วัดไว้ ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา เพื่อนำมาสังเคราะห์และสร้างเครื่องมือวัดดังนี้

ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 253, 291) ให้ความหมายคำว่า “คุณธรรม” ว่าหมายถึง สภาพคุณงามความดี และให้ความหมายคำว่า “จริยธรรม” ว่าหมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม เมื่อนำมารวมกันเป็นคำว่า “คุณธรรมจริยธรรม” จึงแปลได้ว่า สภาพคุณงามความดีที่ควรประพฤติปฏิบัติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544ค: 7-8) กล่าวว่าคุณธรรมและจริยธรรมเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน โดยคำว่าคุณธรรมจะค่อนข้างนามธรรม เป็นความรู้สึกนึกคิดที่อยู่ในจิตใจและเน้นคุณประโยชน์ที่เกิดขึ้น เช่น ความโอบอ้อมอารีอยากช่วยเหลือผู้อื่น หรือความใจเย็น เป็นต้น ส่วนจริยธรรมมองเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนกว่าเพราะเป็นพฤติกรรมที่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาและเน้นในสิ่งที่เหนือกว่าคุณประโยชน์ เช่น การเป็นสุภาพชน การมีสัมมาคารวะต่อผู้สูงวัยกว่า ความรู้สึกและการแสดงออกของการกระทำจึงเป็นตัวกำหนดว่าเป็นคุณธรรมหรือจริยธรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้กระทำ

นักวิชาการ นักการศึกษาได้ให้ความหมายคำว่า “คุณธรรม” ว่าหมายถึง สภาพความดีงาม กรอบความประพฤติ ความคิด ความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม ศาสนาและทางวัฒนธรรม ที่บุคคลมีความเห็นร่วมกันว่าเป็นสิ่งดีและยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อความสุขความสำเร็จของตนเองและสังคม ส่วน “จริยธรรม” หมายถึง การปฏิบัติ การแสดงออกทาง การประพฤติที่ดีงามที่สะท้อนคุณธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรม รวมถึงคุณความดีที่ควรปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม (นฤมล ไชยสถานุเคราะห์. 2549: 6, สุวิมล ว่องวาณิช; และคนอื่น ๆ. 2549: 12, สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. 2548: บทสรุปสำหรับผู้บริหาร, ทิศนา แชมมณี. 2546: 4, ทบวงมหาวิทยาลัย. 2543ก: 7)

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการ นักการศึกษา ได้ให้ความหมายเฉพาะคำว่า “คุณธรรม” หรือเฉพาะคำว่า “จริยธรรม” ไว้ดังนี้

ชูชีพ อ่อนโคกสูง; และคนอื่น ๆ (2545: 67) ให้ความหมาย “คุณธรรม” ว่าหมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในทำนองคลองธรรมและระเบียบแบบแผนอันดีงามของสังคม

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2545: 369) ได้ให้ความหมายคำว่า “จริยธรรม” ไว้ 2 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 หมายถึง หลักการหรือแนวทางปฏิบัติตน เป็นหลักการเกี่ยวกับศีลธรรมและหลักคำสอนในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง

ประเภทที่ 2 หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกในรูปของพฤติกรรม เป็นความประพฤติที่ดีงาม ถูกต้องตามกาลเทศะและความคาดหวังของสังคม และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543: 278-279) กล่าวว่า “จริยธรรม” เป็นสาขาหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นหลักประพฤติ ปฏิบัติที่ถูกประเมินและยอมรับกันในแต่ละสังคมว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ยุติธรรม เป็นสัจจะและเหมาะสม ผู้ปฏิบัติสามารถบรรลุถึงสภาพชีวิตที่มีคุณค่าอันพึงประสงค์ของตนและสังคมนั้น ๆ

ประภาศรี สีหอำไพ (2540: 21) กล่าวว่าคุณธรรมหมายถึง หลักธรรมที่สร้างความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์ อันเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข ความยินดี และการเป็นผู้มีคุณธรรมคือ การปฏิบัติตนอยู่ในกรอบที่ดีงาม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538: 113) ให้ความหมาย “จริยธรรม” ว่าหมายถึง ระบบการทำความดีละเว้นความชั่ว

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีที่บุคคลยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และได้ประพฤติให้เห็นเป็นรูปธรรมเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและสังคม

ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541: 103) กล่าวว่า คุณธรรมและจริยธรรมในสังคมเป็นรากฐานของความเจริญรุ่งเรืองของสังคม เป็นสิ่งที่กำหนดความเจริญและความล่มสลายของสังคมและประเทศชาติ เมื่อใดก็ตามที่บุคคลในสังคมละเลยมิติแห่งคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมแล้ว ก็เท่ากับเป็นการทำลายโครงสร้างสังคมให้พังทลายลงทีเดียว เช่นเดียวกับที่ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2547: 171) กล่าวไว้ว่า จริยธรรมของบุคคลเป็นจุดสูงสุดของความเป็นมนุษย์ สังคมและโลกจะอยู่ได้อย่างร่มเย็นเป็นสุขและมั่นคง หรืออยู่อย่างหวาดกลัวภัย มีการเอารัดเอาเปรียบ เบียดเบียนกันจนเกิดการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ก็อยู่ที่จริยธรรมของมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคตนั่นเอง ดังนั้นจริยธรรมจึงเป็นเรื่องที่ควรมีการปลูกฝังและสร้างเสริมในคนรุ่นใหม่โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ซึ่งสอดคล้องกับบทถ้อยของโอสธานุเคราะห์ (2549: 11) ที่กล่าวว่าสิ่งที่จะทำให้สังคมมีความเจริญทางด้านจิตใจเป็นสังคมที่สงบสุข เกื้อกูลกัน และเป็นสังคมที่ใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง

และประเทศชาติ จำเป็นต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคลเป็นสำคัญ ด้วยการอบรมสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างสม่ำเสมออันเป็นบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญของสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นที่คาดหวังว่าจะสามารถปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพราะนอกจากจะเป็นสถานที่อบรมสั่งสอนความรู้และปลูกฝังจรรยาบรรณในแต่ละวิชาชีพเพื่อรักษาชื่อเสียง เกียรติคุณ ความดีงามของวิชาชีพแล้ว ยังเป็นสถานที่ที่ให้การอบรมเสริมสร้างพัฒนาจิตใจและค่านิยมพื้นฐานด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะเป็นอนาคตของประเทศชาติได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมประกอบด้วย (กิตาพร ไตสติ. 2546: 16)

1. ครอบครัว ได้แก่ บิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติผู้ใหญ่ ตลอดจนสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว เพราะเป็นแหล่งการเรียนรู้แห่งแรกที่ทำหน้าที่ปลูกฝังและถ่ายทอดคุณลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก
2. กลุ่มเพื่อน เพราะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างค่านิยมและลักษณะทางจริยธรรมทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่น
3. สถาบันศาสนา ได้แก่ พระสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนา เพราะเป็นที่เคารพนับถือและมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก
4. สื่อมวลชน ได้แก่ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อภาพยนตร์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคมทั้งสิ้น
5. โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ซึ่งหมายรวมถึง สภาพแวดล้อม การบริหาร การให้บริการ การเป็นตัวอย่างที่ดีงามของครูอาจารย์ ตลอดจนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

คุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝัง

ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังจากแนวคิดของบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นคุณธรรมจริยธรรมที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550: 26-36) ได้กำหนดคุณธรรมที่ควรเร่งปลูกฝังไว้ 8 ประการดังนี้

1. ขยัน หมายถึง ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและอดทน โดยความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จ ลักษณะของผู้ที่มีความขยันคือ ตั้งใจทำงานอย่างจริงจังต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควรเป็นคนสู้งาน มีความพยายามไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ และตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

2. ประหยัด หมายถึง การรู้จักเก็บออมเงินออมใช้ทรัพย์สินสิ่งของ แต่พอควรพอประมาณ ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ ลักษณะของผู้ที่มีความประหยัด คือ ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ รู้จักเก็บออมเงินออมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

3. ซื่อสัตย์ หมายถึง ประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ ลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์คือ มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าที่และวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

4. มีวินัย หมายถึง การยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคม ลักษณะของผู้ที่มีวินัยคือผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขตของกฎระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/สังคมและประเทศ โดยยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ

5. สุภาพ หมายถึง เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ ลักษณะของผู้ที่มีความสุภาพคือ ผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าวรุนแรง วางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้ที่มีมารยาท วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

6. สะอาด หมายถึง ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม มีความผ่องใสเป็นที่เจริญตาและทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น ลักษณะของผู้ที่มีความสะอาดคือ ผู้รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมถูกต้องตามสุขลักษณะ เป็นผู้ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ

7. สามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิดและความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ลักษณะของผู้ที่มีความสามัคคีคือ ผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับทราบทบทวนตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้ที่มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

8. มีน้ำใจ หมายถึง ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ ให้ความสนใจใน

ความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ลักษณะของผู้ที่มีน้ำใจคือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจ ผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

คณะกรรมการความมั่นคงแห่งชาติ (2550: ออนไลน์) ผู้จัดทำโครงการ “คุณธรรมนำไทย” ได้กำหนดคุณธรรมที่ใช้สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมอยู่ดีมีสุขไว้ 3 ประการคือ

1. ซื่อสัตย์/สุจริต
2. กตัญญู
3. สามัคคี/สมานฉันท์

ทบวงมหาวิทยาลัยกล่าวว่าบัณฑิตควรมีคุณธรรมและจริยธรรมดังนี้ (วาทินี ฐานานวนศาสตร์ 2549: 7-12)

1. มีคุณธรรม 4 ประการคือ
 - 1.1 มีสัจจะจริงใจต่อตนเอง
 - 1.2 รู้จักประหยัดอดออม
 - 1.3 มีความเสียสละ
 - 1.4 รู้จักละเว้นความชั่ว
2. มีจริยธรรม 7 ประการคือ
 - 2.1 มีสัมมาคารวะ
 - 2.2 มีความซื่อสัตย์ สุจริต
 - 2.3 มีความกตัญญูกตเวที
 - 2.4 มีความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว
 - 2.5 มีความเที่ยงธรรม
 - 2.6 รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย
 - 2.7 มีความเมตตา กรุณา

นฤมล โอสธานุเคราะห์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบว่าคุณธรรมจริยธรรมหลักที่ควรปลูกฝังให้เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา คือ

- ความซื่อสัตย์
- ความมีวินัย

- ความรับผิดชอบ
- ความมุ่งมั่น อดทน พากเพียร
- ความมีสติ รอบคอบ
- ความมีศรัทธาและความจริงใจ
- การมีทักษะชีวิต
- ความเสียสละ
- การมีจิตของความเป็นผู้ให้
- การมีจิตประชาธิปไตยและจิตสาธารณะ
- รู้รักสามัคคี
- มีจรรยาบรรณวิชาชีพ
- มีความเข้าใจผู้อื่นและเข้าใจโลก
- รู้จักใช้ปัญญาแบบพอเพียง

สุวิมล ว่องวาณิช; และคนอื่น ๆ (2549: 3-4) ได้ศึกษาโครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย และได้กำหนดให้คุณลักษณะด้านคุณธรรมเป็นคุณลักษณะหนึ่งด้านที่จำเป็นต้องพัฒนา ซึ่งคุณลักษณะด้านคุณธรรมนี้ประกอบด้วยคุณธรรม 4 ชุดได้แก่

1. คุณธรรมที่เป็นปัจจัยแรงผลักดัน หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยเร่งรัดให้กระทำการใด ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย
 - ความขยันหมั่นเพียร
 - ความอดทน
 - ความสามารถพึ่งตนเอง
 - การมีวินัย
2. คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยเร่งรัดให้กระทำการใด ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย
 - ฉันทะ
 - สัจจะ
 - ความรับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่
 - ความกตัญญู
3. คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยยึดประวิงหรือดักเตือนให้กระทำการใด ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย
 - ความมีสติและรอบคอบ

- ความตั้งใจให้ดี

4. คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยส่งเสริมให้กระทำการใด ๆ ให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย

- ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน ความเอื้อเฟื้อต่อกัน

- ความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น และความ

อะลุ่มอล่วยถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน

โครงการจริยธรรมไทยได้กลั่นกรองจริยธรรมที่มีลักษณะเป็นตัวแทนของจริยธรรมทั่วไปเพื่อปลูกฝังให้แก่เยาวชนคนไทย 8 ข้อคือ (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. 2548: 88)

1. การใฝ่สัจจะ

2. การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา

3. ความเมตตากรุณา

4. ความมีสติสัมปชัญญะ

5. ความไม่ประมาท

6. ความซื่อสัตย์สุจริต

7. ความขยันหมั่นเพียร

8. ความมีหิริ-โอตตปปะ

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (2548: บทสรุปสำหรับผู้บริหาร) ได้สรุปคุณธรรมเร่งด่วนที่ควรดำเนินการตามลำดับ 6 ข้อคือ

1. ความซื่อสัตย์

2. ความเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ มีเมตตา

3. ความละเอียดเกรงกลัวต่อบาป

4. มีจิตสำนึกสาธารณะ

5. มีสติ

6. ความขยันหมั่นเพียร

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547: 102-104) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะสำคัญที่พึงประสงค์ของคนไทยในแต่ละช่วงวัย พบว่าคุณธรรมที่ควรส่งเสริมคือความซื่อสัตย์และรักความถูกต้อง ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการแยกแยะสิ่งถูก สิ่งผิด การมีความรู้ ความเข้าใจ และประพฤติตามศีลธรรมจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับในสังคม รวมถึงการมีความกล้าในการชี้ถูกชี้ผิด ยืนหยัดอยู่บนความถูกต้อง และมีส่วนในการเสนอแนวทางที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ให้กับสังคม

อภิรัตน์ ไชยอนันต์ (2546: 66-67) ได้ศึกษาเรื่องค่านิยมและการปฏิบัติตน ด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนยุคใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า เยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต้องการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวันดังนี้

1. คุณธรรมที่ต้องการพัฒนา 8 ประการคือ

- 1.1 ความเสียสละ
- 1.2 มีสติสัมปชัญญะ
- 1.3 ความเพียร
- 1.4 ความซื่อสัตย์
- 1.5 มีสัมมาคารวะ
- 1.6 มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย
- 1.7 รู้จักให้อภัย
- 1.8 ความเมตตากรุณา

2. จริยธรรมที่ต้องการพัฒนา 6 ประการคือ

- 2.1 รักษาสิ่งจะไม่พุดเท็จ รักษาระเบียบวินัย
- 2.2 รู้จักการตอบแทนบุญคุณ
- 2.3 ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดทางเพศ
- 2.4 ไม่เล่นการพนัน
- 2.5 มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา
- 2.6 ไม่พุดจาหยาบคาย

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2545: 387-390) ได้สรุปจริยธรรมที่ควรใช้เป็นจริยธรรม เป้าหมายในการอบรมสั่งสอนผู้เรียนจากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีทั้งหมด 20 ประการคือ

1. ความขยันหมั่นเพียร
2. การมีวินัยตนเอง
3. การปรับปรุงตนเอง
4. การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น
5. การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน
6. การเสียสละเพื่อสาธารณประโยชน์
7. การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
8. การกตัญญูกตเวทิตะ
9. การไม่ประมาท

10. การปฏิบัติต่อผู้อาวุโสในทางที่ดี
11. ความมีสัจจะและความจริงใจ
12. ความเมตตากรุณา
13. ความอดทน อดกลั้น
14. ความซื่อสัตย์สุจริต
15. ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา
16. การให้อภัย
17. การประหยัดและอดออม
18. การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
19. ความรับผิดชอบ
20. การจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2543ข: 13) กล่าวถึง
คุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังว่าประกอบด้วย

1. รักความยุติธรรม
2. ความสามัคคี มีจิตสาธารณะ
3. ความรักชาติ รักษาวัฒนธรรมไทย (ไม่ใช่ชาตินิยม)
4. ความอดทน อดกลั้น แกร่ง กล้าหาญ
5. อ่อนโยน อ่อนน้อมถ่อมตน

จากคุณธรรมจริยธรรมที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์แสดง
ความถี่เพื่อคัดเลือกคุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังตามตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 คุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังตามแนวคิดของบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ

คุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝัง	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	ทบวงมหาวิทยาลัย	นฤมล โอสภานุเคราะห์	สุวิมล ว่องวาณิช: และคนอื่นๆ	โครงการจริยธรรมไทย	สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้	เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	อภิรัตน์ ไชยอนันต์	สุรางค์ โค้วตระกูล	สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา	รวม
ขยันหมั่นเพียร	/				/	/	/		/	/		6
ประหยัด	/		/							/		3
ซื่อสัตย์	/	/	/	/		/	/	/	/	/		9
มีวินัย	/			/	/					/		4
สุขภาพ อ่อนโยน อ่อนน้อมถ่อมตน	/										/	2
สะอาด	/											1
สามัคคี	/	/		/							/	4
มีน้ำใจ/ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	/						/			/		3
มีสัจจะ			/		/	/			/	/		5
มีความเสียสละ			/	/					/	/		4
รู้จักละเว้นความชั่ว			/									1
มีสัมมาคารวะ/ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างสุภาพในทางที่ดี			/						/	/		3
มีความกตัญญูทดแทน		/	/		/				/	/		5
มีความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว/ มีจิตของความเป็นผู้ให้			/	/	/							3
มีความเที่ยงธรรม/รักษาความยุติธรรม			/								/	2
รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย			/						/	/		3
มีความเมตตา กรุณา			/		/	/			/	/		5
ความรับผิดชอบ				/	/				/	/		4

ตาราง 2 (ต่อ)

คุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝัง	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ	ทบวงมหาวิทยาลัย	นฤมล โอสธานุเคราะห์	สุวิมล ว่องวาณิช; และคนอื่นๆ	โครงการจริยธรรมไทย	สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้	เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	อภิรัตน์ ไชยอนันต์	สุรางค์ โค้วตระกูล	สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา	รวม
ไม่เล่นการพนัน									/			1
ไม่พุดจาหยาบคาย									/			1
การปรับปรุงตนเอง										/		1
การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน										/		1
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น										/		1
มีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา										/		1
การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่										/		1
การจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์										/		1
รักชาติ รักชาววัฒนธรรมไทย											/	1

จากตารางข้างต้นพบว่าคุณธรรมจริยธรรมที่มีความถี่สูงสุดคือ ความซื่อสัตย์ คุณธรรมจริยธรรมที่มีความถี่รองลงมาคือ ความขยันหมั่นเพียร ความมีสัจจะ ความกตัญญู ความเมตตากรุณา และความมีสติรอบคอบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้คุณธรรมจริยธรรมทั้ง 6 ประการนี้เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในการศึกษาครั้งนี้ และได้ศึกษาความหมายของคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 6 ประการดังนี้

ความซื่อสัตย์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 382) ให้ความหมายคำว่า ซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550: 26-36) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ประพฤติตรงไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึก ลำเอียงหรืออคติ ลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์คือ มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าที่และวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

อรพินทร์ สันติชัยอนันต์. (2549: 68) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคุณลักษณะเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น โดยมีพฤติกรรมการแสดงออกดังนี้ ไม่สับปลับกลบเกลื่อน พูดความจริง ไม่คดโกง ไม่หยิบขโมยของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต ไม่ทุจริตในการสอบ ยอมรับผิดเมื่อทำความผิด ไม่ถือเอาของของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่ประพฤติตนเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก ไม่ปลอมแปลงเอกสาร และไม่นำสิ่งของส่วนรวมไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน

ธิดา เลิศพรประสพโชค (2547: 4) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือระดับจิตใจที่มีความมั่นคง มิได้ผันแปรไปตามความต้องการของตนเองหรือของผู้อื่นอันได้แก่ การไม่ยึดเอาสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน การทำตามสัญญาและระเบียบต่าง ๆ ที่วางไว้ ยึดถือกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ตลอดจนการพูดจาตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

สุภรภัค พยัคฆาคม (2545: 6) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การพูด คิดปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่ทุจริต ไม่หลอกลวง มีความจริงใจ ไม่คล้อยตามผู้อื่นไปในทางเสื่อมเสียและไม่ใช้อำนาจตนในทางที่ผิด

วินัย ธงชัย (2545: 5) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง พฤติกรรมที่ไม่เบียดบังเอาของผู้อื่นหรือของส่วนรวมมาเป็นของตน ไม่คดโกง ไม่คล้อยตามผู้อื่นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ใช้อำนาจของตนไปในทางที่ผิด

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่นได้แก่ จริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่ทุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิดและปราศจากความรู้สึก ลำเอียงหรืออคติ

ความขยันหมั่นเพียร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 166, 802, 1257) ให้ความหมายไว้ว่า

ขยัน หมายถึง ทำการงานอย่างแข็งขันไม่ปล่อยปละละเลย ทำหรือประพฤติเป็นปกติสม่ำเสมอ ไม่เกียจคร้าน

หมั่น หมายถึง ขยัน ทำหรือประพฤติบ่อย ๆ อย่างเป็นปกติ
สม่ำเสมอ เช่น หมั่นทำการบ้าน หมั่นมาหา

เพียร หมายถึง ความบากบั่น ความกล้าแข็ง พยายามจนกว่า
จะสำเร็จ

เมื่อนำมารวมกันเป็น ความขยันหมั่นเพียร จึงแปลได้ว่า
การทำงานอย่างแข็งขัน สม่ำเสมอ ไม่เกียจคร้าน ด้วยความบากบั่นจนประสบความสำเร็จ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550: 26-36) กล่าวว่า ขยัน
หมายถึง ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและอดทน โดยความขยัน
ต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จ ลักษณะของผู้ที่มีความขยันคือ ตั้งใจ
ทำงานอย่างจริงจังต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกต้อง เป็นคนสู้งาน มีความพยายามไม่ท้อถอย กล้าเผชิญ
อุปสรรค รักงานที่ทำ และตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

ธิดา เลิศพรประสพโชค (2547: 4) กล่าวว่า ความขยันและพากเพียร
หมายถึง ความพยายามอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้รับผลสำเร็จในการกระทำ มีความกระตือรือร้นและ
เอาใจใส่ต่องานอย่างต่อเนื่อง มีความอดทนไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากและขอริเริ่มงานเพื่อที่จะให้
ได้งานใหม่ ๆ

กรมวิชาการ (2543: 29-30) ให้ความหมายความขยันว่า ขยัน
หมายถึง ความตั้งใจและกระตือรือร้น มุ่งมั่นในการทำงานโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง โดยมีพฤติกรรมที่
แสดงออกได้แก่ ตอบรับการทำงาน พุด หรือแสดงกิริยาท่าทางว่ายอมรับ เต็มใจ พึงพอใจที่จะทำงาน
ตามที่ได้รับมอบหมาย อาสาทำงาน พุด หรือแสดงกิริยาท่าทางว่าต้องการจะทำงานหนึ่งงานใด แม้จะ
ไม่ใช่งานที่ได้รับมอบหมายโดยตรง ทำทันที ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ลงมือทำงานทันทีโดยไม่ปล่อยให้
วันเวลาผ่านไปอย่างไร้ประโยชน์ ทำงานอย่างต่อเนื่อง ทำงานที่ได้เริ่มต้นไว้แล้วอย่างต่อเนื่องและ
สำเร็จตามเป้าหมาย

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง
ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างแข็งขัน สม่ำเสมอ อดทน บากบั่นจนประสบ
ความสำเร็จ ได้แก่ มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ต่องานอย่างต่อเนื่อง มุ่งมั่นในการทำงานโดยไม่
ผัดวันประกันพรุ่ง ไม่เกียจคร้านและไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

ความมีสัจจะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 1161) ให้
ความหมายคำว่า สัจจะ ว่าหมายถึง ความจริง ความจริงใจ

พระพรหมคุณาภรณ์ (2551: ออนไลน์) กล่าวว่า สัจจะ คือ ความจริง ซึ่งหมายถึง การดำรงมั่นในสัจจะ เชื่อตรง เชื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง ทำจริง จะทำอะไรก็ให้เป็นที่ยึดถือไว้วางใจได้

พจนานุกรมพุทธศาสนา (2551: ออนไลน์) ให้ความหมายคำว่า สัจจะ ไว้ 2 ความหมายคือ

ความหมายที่ 1. หมายถึง ความจริง 2 แบบคือ 1) สมมติสัจจะ คือ จริงโดยสมมติ เช่น คน พ่อค้า ปลา แมว ไต๊ะ แก้ว 2) ปรมัตถสัจจะคือ จริงโดยปรมัตถ์ เช่น รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

ความหมายที่ 2. หมายถึง ความจริง ซึ่งได้แก่ จริงใจ คือ เชื่อสัตย์จริงวาจา คือ พุดจริง และจริงการ คือ ทำจริง

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความมีสัจจะ หมายถึง การรักษาความจริง ได้แก่ มีความจริงใจ ดำรงมั่นในสัจจะ เชื่อตรง พุดจริงทำจริง พฤติกรรมที่แสดงถึงความมีสัจจะคือ ยึดถือความจริง จริงใจไม่โกหกหลอกลวง รักษาคำพูด ปฏิบัติตามคำพูดหรือคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ ตรงไปตรงมา ไม่พูดอย่างทำอย่าง ไม่สับปลับกลับกลอก ไม่พูดจากกลับไปกลับมาจนเชื่อถือไม่ได้

ความกตัญญู

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 6) ให้ความหมายคำว่า กตัญญู ว่าหมายถึง รู้อุปการะที่ท่านทำให้ รู้คุณท่าน มักใช้คู่กับคำว่า “กตเวที” ซึ่งแปลว่า อุปการคุณ

ธรรมจักร (ออนไลน์: 2551) กล่าวว่า ความกตัญญู คือ ความรู้อุปการคุณที่มีผู้ทำไว้ก่อน เป็นคุณธรรมคู่กับความกตเวที คือ การตอบแทนอุปการคุณที่ผู้อื่นทำไว้ให้ ความกตัญญูและความกตเวทีนี้อธิบายว่าเป็นเครื่องหมายของคนดี ส่งผลให้ครอบครัวและสังคมมีความสุขได้ ตัวอย่างเช่น บิดามารดาจะรู้จักหน้าที่ของตนเองด้วยการทำอุปการคุณให้ก่อน และลูกก็จะรู้จักทำหน้าที่ของตนเองด้วยการทำดีตอบแทน เป็นต้น

อรพินทร์ สันติชัยอนันต์. (2549: 75) กล่าวว่า ความกตัญญูกตเวทีเป็นคุณลักษณะเกี่ยวกับการมีความรู้สึกสำนึกหรือการกระทำสิ่งที่ดีหรือเป็นประโยชน์ เพื่อตอบแทนในพระคุณของบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณอื่นๆ ด้วยการกระทำ วาจา หรือสิ่งของ โดยมีพฤติกรรมแสดงออกดังนี้ แสดงความเคารพนับถือ ให้การดูแลรักษาและไม่ละทิ้งผู้มีพระคุณ ในยามที่ท่านลำบากหรือเดือดร้อน ไม่ทำตนให้เป็นที่ยึดถือเสียแก่ผู้มีพระคุณและวงศ์ตระกูล ทำให้ผู้มีพระคุณมีความสุขใจ ปฏิบัติต่อผู้มีพระคุณด้วยความซื่อตรง ช่วยดูแลและรักษาสาธารณสมบัติและทรัพยากรธรรมชาติ มีจิตสำนึกในหน้าที่และกตัญญูต่อแผ่นดินเกิด รักษาเกียรติยศและ

นำชื่อเสียงมาสู่ครอบครัว สถาบันการศึกษาและประเทศชาติ และมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ธิดา เลิศพรประสพโชค (2547: 4) กล่าวว่า ความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึก หรือการกระทำสิ่งที่เป็นความดี หรือเป็นประโยชน์เพื่อตอบแทนในบุญคุณของผู้อื่นที่มีต่อตนอันได้แก่ การเคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู หรือผู้ปกครอง ดูแลและช่วยเหลืองานบ้าน หรืองานโรงเรียนด้วยความเต็มใจ ตลอดจนการแสดงมุทิตาจิตต่อผู้มีพระคุณเนื่องในโอกาสวันสำคัญ ๆ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในอุปการคุณที่มีผู้ทำไว้ให้ โดยมีพฤติกรรมการแสดงออกดังนี้ แสดงความเคารพนับถือ เชื่อฟังคำสั่งสอน ให้การดูแลรักษาและไม่ละทิ้งผู้มีพระคุณในยามที่ท่านลำบากหรือเดือดร้อน ไม่ทำตนให้เป็นທີ່เสื่อมเสียชื่อเสียงแก่ผู้มีพระคุณและวงศ์ตระกูล ทำให้ผู้มีพระคุณมีความสุข ปฏิบัติต่อผู้มีพระคุณด้วยความซื่อตรง ดูแลและช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

ความเมตตากรุณา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 70, 872) ให้ความหมายคำว่า กรุณา ว่าหมายถึง ความสงสารคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ และให้ความหมายคำว่า เมตตา ว่าหมายถึง ความรักและเอ็นดู ความปรารถนาจะให้ผู้อื่นได้สุข เมื่อนำมารวมกันเป็นความเมตตากรุณา จึงแปลได้ว่า ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขด้วยการคิดจะช่วยให้ผู้นั้นพ้นจากความทุกข์

พจนานุกรมพุทธศาสน์ (2551: ออนไลน์) ให้ความหมายคำว่า กรุณา ว่าหมายถึง ความสงสารคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์, ความห่วงใยเมื่อเห็นผู้อื่นมีทุกข์ คิดหาทางช่วยเหลือปลดปล่อยทุกข์ของเขา และให้ความหมายคำว่า เมตตากรุณา ว่าหมายถึง ความรักความปรารถนาดีและความสงสาร ความอยากช่วยเหลือปลดปล่อยทุกข์

สุมาลี วงศ์ษา (2550: 5) กล่าวว่า ความเมตตากรุณา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุขและความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ตามความสามารถของตน

ธีรศรา บุญรุ่ง (2549: 11) กล่าวว่า เมตตา หมายถึง ความปรารถนาดีที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์และมีความสุข และกล่าวว่า กรุณา หมายถึง ความสงสารคิดจะช่วยให้ผู้อื่นได้พ้นทุกข์

ธนิทร จำนงค์ผล (2548: 6) กล่าวว่า ความเมตตากรุณา หมายถึง การช่วยเหลือให้ผู้อื่นมีความสุขและการช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ตามความสามารถของตน

ธิดา เลิศพรประสพโชค (2547: 4) กล่าวว่า ความเมตตา
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง ความรู้สึกสงสาร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกัน รู้จักการ
แบ่งปันและยินดีช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความเมตตา กรุณา หมายถึง
ความรักความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ได้แก่ สงสารและเห็นอกเห็นใจผู้ที่เป็ทุกข์ ช่วยเหลือผู้ที่มี
ความทุกข์อย่างเต็มความสามารถ ไม่คิดทำร้ายผู้อื่นไม่ว่าคน สัตว์หรือสิ่งมีชีวิตใด ๆ ยินดีเมื่อผู้อื่นมี
ความสุข แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ให้อภัยแก่ผู้ที่นำความเดือดร้อนหรือความทุกข์มาให้

ความมีสติรอบคอบ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 930, 1115)
ให้ความหมายคำว่า สติ ว่าหมายถึง ความรู้สึก ความรู้สึกตัว ความรู้สึกผิดชอบ ความระลึกได้ และให้
ความหมายคำว่า รอบคอบ ว่าหมายถึง ท่วง ถ้วนถี่ ระวังเหตุการณ์ข้างหน้าข้างหลังเสมอ ไม่เผอเรอ
เมื่อนำมารวมกันเป็น ความมีสติรอบคอบ จึงแปลได้ว่า ความรู้สึกผิดชอบต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างละเอียด
ถี่ถ้วน

พจนานุกรมพุทธศาสนา (2551: ออนไลน์) ให้ความหมายคำว่า สติ ว่า
หมายถึง ความระลึกได้ นึกได้ ความไม่เผอเรอ การคุมใจไว้กับกิจ หรือคุมจิตไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง จำการที่
ทำและคำที่พูดแล้วแม่นยำได้

พระพรหมคุณาภรณ์ (2551: ออนไลน์) กล่าวว่า ความมีสติคงมั่น คือ
รู้จักกำหนดจดจำ ระลึกการที่ทำ คำที่พูด กิจที่ทำแล้วและที่จะต้องทำต่อไปได้ จะทำอะไรก็รอบคอบ
รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่ผลีผลาม ไม่เลินเล่อ ไม่เลื่อนลอย ไม่ประมาท ไม่ยอมถลำลงในทางผิดพลาด ไม่
ปล่อยปละละเลยทิ้งโอกาสสำหรับความดีงาม

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความมีสติรอบรอบ หมายถึง
ความรู้สึกตัวและรู้สึกผิดชอบต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน ได้แก่ ไม่เผอเรอ ทำการอย่างรอบคอบ
รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่ผลีผลาม ไม่เลินเล่อ ไม่เลื่อนลอย ไม่ประมาท ไม่ประพฤตินในทางที่ผิด

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่าคุณธรรมจริยธรรมหมายถึง สภาพคุณงามความดีที่
บุคคลยึดถือเป็นแนวทางและประพฤติให้เห็นเป็นรูปธรรมเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและสังคม โดย
คุณธรรมจริยธรรมที่ควรเร่งปลูกฝังตามแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงาน/องค์กร
ต่าง ๆ มีจำนวน 6 ประการคือ ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความมีสัจจะ ความกตัญญู
ความเมตตา กรุณา และความมีสติรอบคอบ สำหรับการวัดคุณธรรมจริยธรรมนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษา
แนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การวัดคุณธรรมจริยธรรมสามารถ
วัดได้จากความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมทางจริยธรรม แต่สิ่งที่ควรวัดมากที่สุดคือพฤติกรรมทาง

จริยธรรมเพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลอย่างแท้จริง ซึ่งดีกว่าการมีความรู้หรือมีความรู้สึगतงคุณธรรมจริยธรรม แต่ไม่เคยประพฤติหรือแสดงให้เห็น โดยการวัดพฤติกรรมทางจริยธรรมสามารถวัดได้จากแบบสอบถามชนิดสถานการณ์แบบเลือกตอบ ซึ่งข้อคำถามมีลักษณะเป็นการสมมติสถานการณ์และมีคำตอบให้เลือกตอบ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 18, สมบูรณ์ ชิตพงศ์. 2544: 11-14, พิณทิพย์ วังเกล็ดแก้ว. 2547: 25, วินัย ธงชัย. 2545: 93-96) ดังนั้น ในการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนี้ ผู้วิจัยจึงใช้การวัดพฤติกรรมทางจริยธรรมด้วยแบบสอบถามชนิดสถานการณ์แบบเลือกตอบ

4. หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่าง ๆ

จากการศึกษาระบบประกันคุณภาพในระดับอุดมศึกษาพบว่า “คุณภาพ” ของอุดมศึกษาหมายรวมถึงคุณลักษณะและคุณสมบัติของผลิตผลอันได้แก่ บัณฑิต ผลงานวิจัย การบริการวิชาการที่สนองต่อความต้องการที่กำหนดในบริบทของสถาบันอุดมศึกษา โดยคุณภาพของอุดมศึกษาควรต้องอิงหลักปรัชญาหรืออุดมมุ่งหมาย ซึ่งกำหนดกิจกรรมและกระบวนการทั้งหลายให้เป็นไปเพื่อบรรลุถึงการสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านปัญญา (intellectual) ความเชี่ยวชาญวิชาการและวิชาชีพ (professionalization) การมีคุณธรรม (code of ethics) มีวุฒิภาวะทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม นอกจากนี้คุณภาพในระบบอุดมศึกษายังหมายถึง การบัณฑิตผลิตให้มีคุณสมบัติตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541: ออนไลน์) ดังนั้น ในการกำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดจากมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระบบการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา ตลอดจนหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. มาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาและเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา

ทบวงมหาวิทยาลัยได้มีนโยบายให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้สถาบันอุดมศึกษา มีการดำเนินการกิจได้อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน จึงได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้น ซึ่งหลังจากที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้เปลี่ยนเป็นสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแล้ว ก็ได้นำมาตรฐานดังกล่าวมาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา โดยมาตรฐานที่กำหนดไว้มีดังต่อไปนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543: 113-120, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2551: 16)

มาตรฐานที่ 1 ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์และแผนดำเนินงาน

สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนด ปรัชญา ปณิธานและวัตถุประสงค์ของสถาบัน ให้สอดคล้องกับภารกิจหลักของสถาบัน และมีแผนการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อให้บรรลุปรัชญา ปณิธาน และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

มาตรฐานที่ 2 การเรียนการสอน

สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีความพร้อมเกี่ยวกับหลักสูตร อาจารย์ กระบวนการเรียนการสอน นักศึกษาและปัจจัยสนับสนุน การเรียนการสอน

2.1 หลักสูตร

สถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรที่เปิดสอนทุกหลักสูตรให้ สอดคล้องกับความต้องการทางด้านวิชาการและวิชาชีพ มีการประเมินหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ มีการบริหารหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง

2.2 อาจารย์

สถาบันอุดมศึกษา มีระบบการสรรหา พัฒนาและดำรงรักษาไว้ซึ่งอาจารย์ ที่มีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ คุณธรรมและจริยธรรม มีการกำหนดภารกิจของ อาจารย์ไว้ชัดเจน และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาคุณภาพและ ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

2.3 กระบวนการเรียนการสอน

สถาบันอุดมศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและ ประสิทธิภาพ มีการทำแผนการสอน การเตรียมการสอน การทำรายละเอียดชุดวิชา การใช้นวัตกรรม ในการสอน การประเมินการเรียน และการประเมินการสอนของอาจารย์

2.4 นักศึกษา

สถาบันอุดมศึกษา มีการจัดระบบการคัดเลือกนักศึกษา และระบบ ติดตามผลการศึกษาของนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการประเมินผลคุณภาพของบัณฑิตทั้งที่ ศึกษาต่อและที่เข้าทำงาน

2.5 การวัดและประเมินผล

สถาบันอุดมศึกษา มีการวัดและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบและ ได้มาตรฐานตามหลักการวัดและประเมินผล

2.6 ปัจจัยเกื้อหนุน

สถาบันอุดมศึกษา พึงจัดปัจจัยเกื้อหนุนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของ นักศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีอาคารสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน

ในหลายรูปแบบเช่น แบบกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และแบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีห้องสมุด ตำรา หนังสือ วารสาร ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มีเครื่องคอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการสืบค้น และเสาะแสวงหาความรู้จากทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีอาณาบริเวณและบรรยากาศที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนิสิตนักศึกษา

มาตรฐานที่ 3 กิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนดแผนงานและโครงการในการพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน

3.1 กิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความเจริญงอกงามในด้านสติปัญญา จิตใจและสังคม มีกิจกรรมปลูกฝังนักศึกษาให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย รักประชาธิปไตย รู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม

3.2 ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

สถาบันอุดมศึกษาพึงพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้กลไกนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ

3.3 การให้บริการแนะนำเกี่ยวกับอาชีพ

สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาในด้านการประกอบอาชีพ ตลอดจนการให้บริการช่วยเหลือในการจัดหางานทำแก่นิสิตนักศึกษา

มาตรฐานที่ 4 การวิจัย

สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนดนโยบายและแผนงานในการสนับสนุนและส่งเสริมงานวิจัย เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ การพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาประเทศ

มาตรฐานที่ 5 การบริการทางวิชาการแก่สังคม

สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนดวัตถุประสงค์ แผนงานและการดำเนินงาน เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

มาตรฐานที่ 6 การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และมีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์และแผนงานที่กำหนดไว้

มาตรฐานที่ 7 การบริหารและการจัดการ

สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดวางระบบการบริหารที่มีความคล่องตัว มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนระบบ มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ในการบริหารมาใช้ มีโครงสร้างและระบบที่สนับสนุนภารกิจหลัก ซึ่งได้แก่การสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ

มาตรฐานที่ 8 การเงินและงบประมาณ

สถาบันอุดมศึกษาพึงระดมทรัพยากรการเงินจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบัน มีการจัดสรรงบประมาณ ประเมินผลการใช้งบประมาณ และตรวจสอบการเงินและงบประมาณอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 9 ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ

สถาบันอุดมศึกษาพึงพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถาบัน

จากมาตรฐานที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า มาตรฐานที่ 2 การเรียนการสอน และ มาตรฐานที่ 3 กิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษา ล้วนเป็นมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยองค์ประกอบดังกล่าวได้แก่ หลักสูตร อาจารย์ กระบวนการเรียนการสอน นักศึกษา การวัดและประเมินผล ปัจจัยเกื้อหนุน และกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 43) ที่สรุปว่าการบริหารจัดการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีองค์ประกอบคือปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตดังนี้

ปัจจัยนำเข้า

1. **อาจารย์** จะต้องมีความรู้ที่เหมาะสมคือมีความรู้ในศาสตร์ที่จะสอน มีวิธีการถ่ายทอดที่ดี มีบุคลิกภาพ และจิตวิญญาณความเป็นครู มีความสามารถในการจัดการเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ได้ตามศักยภาพและได้ตามหลักสูตร นอกจากนี้ อาจารย์ควรเป็นผู้ใฝ่รู้ และเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำองค์ความรู้ที่ถูกต้องสมบูรณ์ไปสู่ผู้เรียน

2. **นิสิตนักศึกษา** จะต้องมีความรู้ที่ดีคือ รับผิดชอบ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน พื้นฐานการเรียนเพียงพอ มีความเฉลียวฉลาด สามารถคิดวิเคราะห์ มีกิจนิสัยในการเรียนที่ดี แบ่งเวลาเป็นและมีความมุ่งมั่นต่อการศึกษา

กระบวนการ

สำหรับกระบวนการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพต้องเป็นการทำงานร่วมกันทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ อาจารย์ ฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษาและตัวนิสิตนักศึกษาเอง

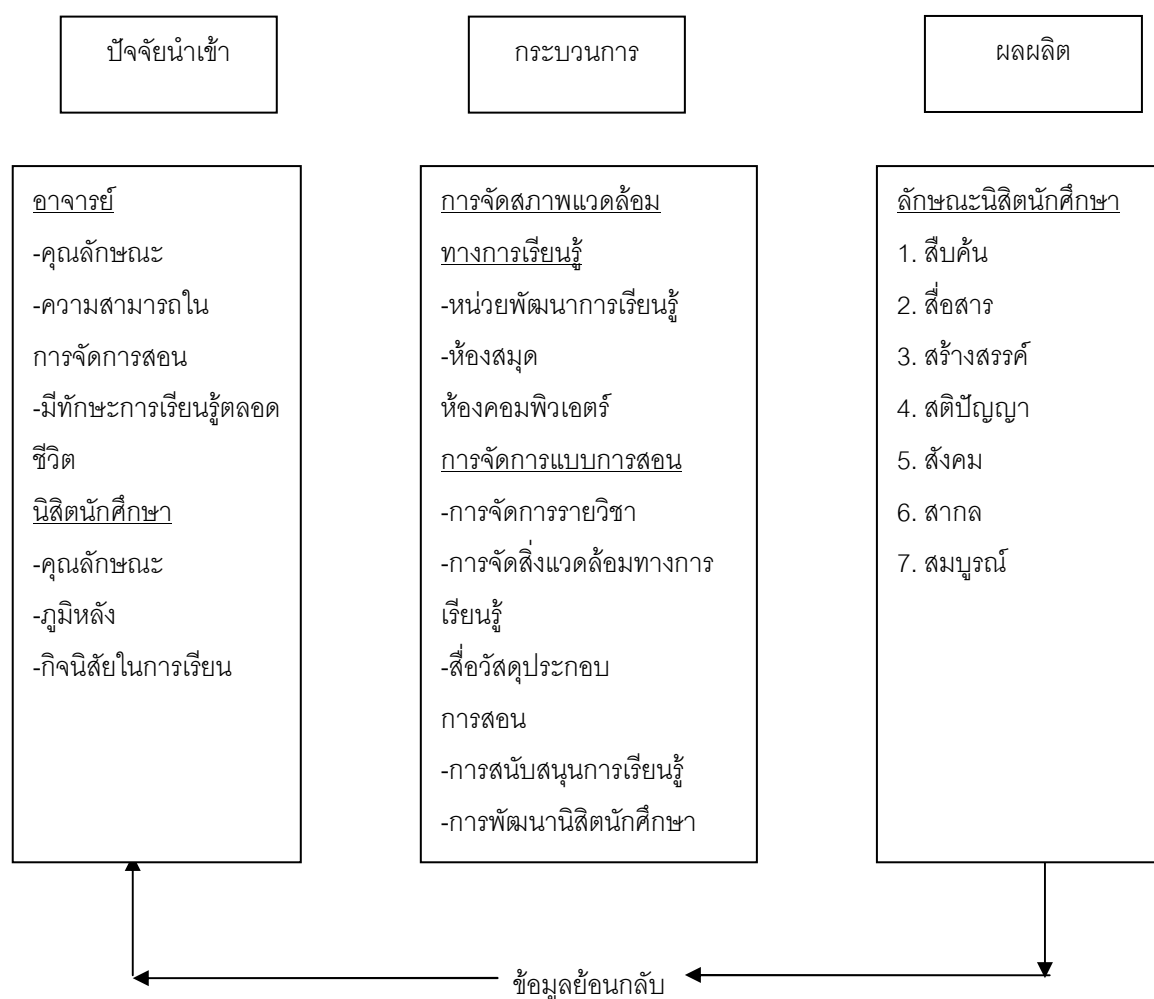
การร่วมงานทุกฝ่ายต้องมุ่งไปสู่การพัฒนาให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่น่าสนใจท้าทาย และเชื้อเชิญให้ผู้เรียนสนใจใฝ่รู้เพิ่มขึ้น เช่น สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ หน่วยพัฒนาการเรียนรู้ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์

ผลผลิต

เมื่อสร้างกระบวนการที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม ห้องเรียนและกิจกรรมแล้ว ผลผลิตที่ได้ควรจะเป็นนิสิตนักศึกษาที่มีลักษณะดังนี้

1. สืบค้น คือ สนใจใฝ่รู้และแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ
2. สื่อสาร คือ มีความสามารถในการสื่อสาร การพูด ฟัง อ่าน เขียน ภาษาไทยอย่างดี มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษปานกลาง และมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ได้ในระดับดี
3. สร้างสรรค์ คือ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดค้นองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม
4. สติปัญญา คือ มีความเฉลียวฉลาด ตัดสินใจเป็น คิดเป็น แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง
5. สังคม คือ มีความรับผิดชอบต่อสังคม เห็นคุณค่าของการทำตนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อสังคม ช่วยกันดำรงศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรมและรักษาสีงแวดล้อม
6. สากล คือ เป็นคนทันสมัย มีสมรรถนะทัดเทียมกับประเทศต่าง ๆ เป็นคนที่คิดกว้างไกล ไม่ลำหลัง
7. สมบูรณ์ คือ นอกจากจะมีความเก่งแล้ว นิสิตนักศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี มีศีลธรรม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีจิตใจดี นิสัยดี ไม่ทำร้ายและเบียดเบียนสังคม สร้างความสุขให้แก่สังคม

ทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตนี้สามารถแสดงเป็นภาพประกอบได้ดังภาพประกอบ 4

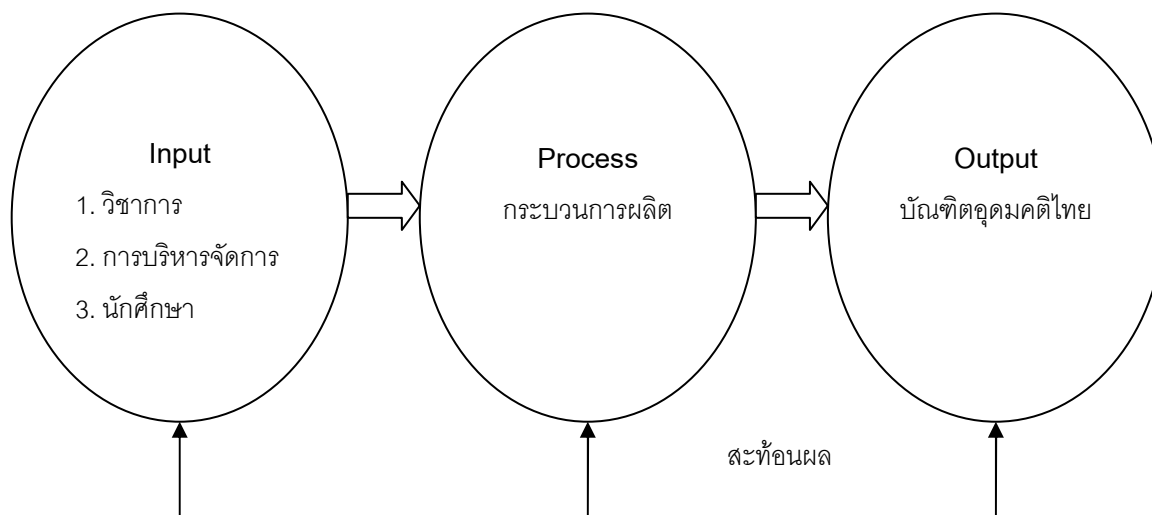

ภาพประกอบ 4 ระบบการบริหารจัดการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ที่มา: วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2544). *การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา*. หน้า 46.

นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับผลการศึกษารื่องการศึกษา วิเคราะห์รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยของสุภาพ ณ นคร; และคนอื่น ๆ (2547: 68-69) ที่ใช้กรอบแนวคิดในการศึกษาโดยการกำหนดปัจจัยตัวป้อนเข้า 3 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยด้านวิชาการ ประกอบด้วย หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอน 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย งบประมาณ และการจัดสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดบรรยากาศในการหล่อหลอมจิตใจของนักศึกษา และ 3) ปัจจัยด้านนักศึกษา ซึ่งผลการศึกษาพบว่าทั้ง 3 ปัจจัยเป็นปัจจัยที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ และเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดบัณฑิตที่มี

คุณธรรม จริยธรรม ทั้งนี้กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาของ สุภาพ ณ นคร; และคนอื่น ๆ สามารถแสดงเป็นภาพประกอบได้ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย

ที่มา: สุภาพ ณ นคร; และคนอื่น ๆ. (2547). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษา วิเคราะห์รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย. หน้า 69.

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบหรือปัจจัยที่ทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และเป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประกอบด้วย หลักสูตร อาจารย์ กระบวนการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ประกอบการสอน นิสิตนักศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และการพัฒนานิสิตนักศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบหรือปัจจัยดังกล่าวทั้งหมดมาเป็นปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า โดยผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบหรือปัจจัยดังกล่าวมาจัดหมวดหมู่เพื่อใช้ในการศึกษาดังนี้ 1) ปัจจัยด้านวิชาการ ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมนิสิต และ 3) ปัจจัยด้านนิสิต

2. ทฤษฎีระบบ

ทฤษฎีระบบเป็นทฤษฎีทางการบริหารที่ค้นพบโดย ลูตวิก วอน เบร์ทาลาฟฟี (Ludwig Von Bertalanffy) ซึ่งเป็นนักชีววิทยา เขาได้นำแนวความคิดมาจากระบบชีววิทยาซึ่งเป็นระบบเปิดที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ที่เชื่อว่าระบบชีววิทยาที่สมบูรณ์จะช่วยให้ทุกคน สัตว์ และพืช

สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ทั้งในด้านการเรียนรู้ ปฏิริยาตอบสนองและการแก้ปัญหา เขามีความเชื่อว่าในเมื่อองค์การเป็นระบบเปิด จึงย่อมมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและเปลี่ยนแปลงได้ อย่างเป็นระบบ มีความเกี่ยวพันต่อกันหลายด้าน หลายระดับ และส่วนต่าง ๆ ขององค์การก็เป็นส่วน สำคัญเท่า ๆ กับตัวขององค์การเอง ดังนั้น ทฤษฎีระบบจะรวมเอาระบบย่อยทุกชนิดทั้งทางด้านชีวภาพ กายภาพ พฤติกรรม ความคิดเกี่ยวกับการควบคุม โครงสร้าง เป้าหมาย และกระบวนการปฏิบัติงานไว้ ด้วยกัน (จันทร์ธานี สงวนนาม. 2545: 83-87)

หลักการและแนวคิดของทฤษฎีระบบ

1. ระบบจะต้องเป็นระบบเปิด (Open System) คือ มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยได้รับอิทธิพลหรือผลกระทบตลอดเวลาจากสภาพแวดล้อม
2. มีรูปแบบของการจัดลำดับ (The Hierarchical Model) ในลักษณะของระบบ ใหญ่และระบบย่อยที่สัมพันธ์กัน
3. มีรูปแบบของปัจจัยป้อนเข้าและผลผลิต (Input Output Model) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลของปฏิสัมพันธ์ที่มีกับสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นจากปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตตามลำดับ
4. แต่ละองค์ประกอบของระบบจะต้องมีส่วนสัมพันธ์กันหรือมีผลกระทบต่อกัน และกัน (The Entities Model) หมายความว่า ถ้าองค์ประกอบของระบบตัวใดตัวหนึ่งเปลี่ยนไป ก็จะมี ผลต่อการปรับเปลี่ยนขององค์ประกอบตัวอื่นด้วย
5. ทฤษฎีระบบเชื่อในหลักการของเหตุ-ผลของสิ่งต่าง ๆ (Cause and Effect) ซึ่งเป็นหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ ทฤษฎีระบบไม่เชื่อว่าผลของสถานการณ์ ใดสถานการณ์หนึ่ง เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียว แต่เชื่อว่าปัญหาทางการบริหารที่เกิดขึ้นมักจะมา จากสาเหตุที่มากกว่าหนึ่งสาเหตุ
6. ทฤษฎีระบบจะมองทุก ๆ อย่างในภาพรวมของทุกองค์ประกอบ มากกว่าที่จะ มองเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบ
7. ทฤษฎีระบบคำนึงถึงผลของการปฏิบัติที่เป็น Output หรือ Product มากกว่า Process ซึ่งผลสุดท้ายของงานที่ได้รับอาจมีมากมายหลายสิ่ง ซึ่งก็คือ ผลกระทบ (Outcome) ที่เกิดขึ้น ตามมาในภายหลังนั่นเอง
8. ทฤษฎีระบบมีกระบวนการในการปรับเปลี่ยนและป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อบอกให้รู้ว่าระบบมีการเบี่ยงเบนอย่างไร ควรจะแก้ไขที่องค์ประกอบใดของระบบ

รูปแบบของทฤษฎีระบบ

ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ (จันทรานี สงวนนาม. 2545: 83-87)

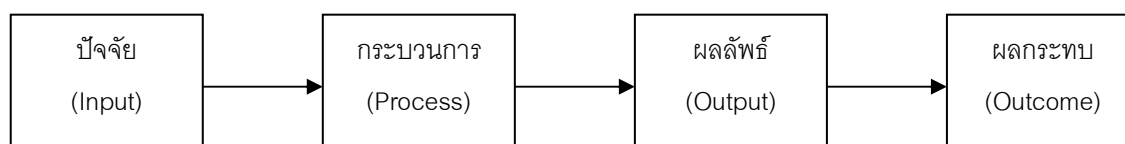
1. **ปัจจัยนำเข้า (Input)** หมายถึง ทรัพยากรทางการบริหารทุก ๆ ด้านที่เป็นส่วนเริ่มต้นและเป็นตัวจักรสำคัญในการปฏิบัติงานขององค์การซึ่งได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ การบริหารจัดการ และแรงจูงใจ

2. **กระบวนการ (Process)** คือ การนำเอาปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารทุกประเภทมาใช้ในการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เนื่องจากในกระบวนการจะมีระบบย่อย ๆ รวมกันอยู่หลายระบบครบวงจร ตั้งแต่การบริหาร การจัดการ การนิเทศ การวัดและการประเมินผล การติดตามตรวจสอบ เป็นต้น เพื่อให้ปัจจัยทั้งหลายเข้าไปสู่กระบวนการทุกกระบวนการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. **ผลลัพธ์ (Product or Output)** เป็นผลที่เกิดจากกระบวนการของการนำเอาปัจจัยมาปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. **ผลกระทบ (Outcome or Impact)** เป็นผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากผลลัพธ์ที่ได้ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่คาดไว้หรือไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้นก็ได้

ทฤษฎีระบบสามารถเขียนเป็นภาพประกอบได้ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 รูปแบบทฤษฎีระบบ

ที่มา: จันทรานี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. หน้า 87.

จากหลักการและแนวคิดของทฤษฎีระบบที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของทฤษฎีระบบคือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อกันอย่างเป็นระบบ กล่าวคือเมื่อมีปัจจัยนำเข้า ก็จะมีกระบวนการเกิดขึ้น และท้ายที่สุดก็จะทำให้เกิดผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งตามมา ซึ่งการที่จะเกิดผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งนั้นอาจมาจากปัจจัยนำเข้าที่มากกว่าหนึ่งปัจจัยก็เป็นได้ ดังนั้น ในการศึกษา

เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงปัจจัย (Input) ที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ (Output) เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตนี้ ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดของทฤษฎีระบบเป็นแนวทางในการกำหนดปัจจัยนำเข้า ซึ่งประกอบด้วย 3 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยด้านวิชาการ 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และ 3) ปัจจัยด้านนิสิต ทั้งนี้เพื่อศึกษาว่าปัจจัยนำเข้าทั้ง 3 ปัจจัยนี้จะส่งผลให้เกิดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหรือไม่อย่างไร

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ผลจากการประชุมสัมมนาเรื่องยุทธศาสตร์การสร้างบัณฑิตไทยในอุดมคติ เมื่อเดือนมีนาคม 2540 พบว่ายุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสร้างบัณฑิตในอุดมคติดำเนินอยู่หลายประการเช่น 1) ต้องปรับเปลี่ยนความคิดของอาจารย์เสียใหม่ โดยอาจารย์ต้องตระหนักว่าหน้าที่ของอาจารย์มิใช่สอนเนื้อหาวิชา หรือสอนหนังสือเพียงอย่างเดียวแต่ต้องสอนคุณธรรม จริยธรรม หรือความเป็นคนด้วย 2) ต้องปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการของการศึกษาจาก “การสอน” เป็น “การเรียนรู้” โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ต้องให้งานพัฒนานักศึกษามีบทบาทต่อการสร้างบัณฑิตในอุดมคติ โดยบูรณาการกิจกรรมและกิจการนักศึกษากับการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน และ 4) ต้องเสริมสร้างบรรยากาศในมหาวิทยาลัยให้เอื้อต่อการพัฒนาบัณฑิตในอุดมคติ (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 2540: 2-4) จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการสร้างบัณฑิตในอุดมคติหรือบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประกอบไปด้วยหลายปัจจัยเช่น อาจารย์ นักศึกษา หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม และการพัฒนานักศึกษา ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาในปัจจัยดังกล่าว โดยผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษารังนี้ ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านวิชาการ ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมนิสิต และ 3) ปัจจัยด้านนิสิต ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

5.1 ปัจจัยด้านวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้เกิดผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องได้แก่ หลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ครูอาจารย์ที่ทำการสอน (จันทรานี สงวนนาม. 2545: 142-145, ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2545: 2) จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับ หลักสูตร ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดให้

องค์ประกอบดังกล่าวเป็นปัจจัยด้านวิชาการ และนำเสนอตามหัวข้อดังนี้

5.1.1 ด้านหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2547: 8-12) กล่าวว่า หลักสูตรคือ แผนการจัดการศึกษาในสถาบันการศึกษาอันประกอบด้วย ปรัชญา วัตถุประสงค์ หลักการ โครงสร้าง การจัดการสอน รายวิชาที่กำหนดให้ศึกษา การประเมินผล การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ตลอดจน ข้อบังคับต่าง ๆ อันนำไปสู่ความสำเร็จของบัณฑิต

ทิตินา แคมมณี (2545: 53-54) และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545: 25) ได้แสดงทรรศนะว่าหลักสูตรมีความหมาย 3 ประการคือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ มีกระบวนการ (Process) ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการ นักการศึกษาให้ความหมายของหลักสูตรไปในทิศทางเดียวกันว่า หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ที่ผู้สอนจัดให้กับผู้เรียน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (ชมพันธ์ ฤกษ์ชร ณ อยุธยา. 2540: 1-4, รุจิรี ภูสาระ. 2545: 1, บุญชม ศรีสะอาด. 2546: 7)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง แผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ตลอดจนมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ความสำคัญของหลักสูตร

เมื่อกล่าวถึงการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับใด จำเป็นจะต้องกล่าวถึงหลักสูตรควบคู่กันไปด้วยเสมอ เพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนเครื่องชี้แนะแนวทางว่าควรจะดำเนินการจัดการศึกษาไปในแนวทางใด (ชมพันธ์ ฤกษ์ชร ณ อยุธยา. 2540: 1) หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเพื่อไปสู่เป้าหมายของการศึกษา จึงมีความสำคัญหลายประการ อาทิเช่น 1) หลักสูตรทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ 2) หลักสูตรทำให้การศึกษามี

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมาย และ 3) หลักสูตรเป็นเหมือนแบบแปลนในการจัดการเรียนการสอน จึงเท่ากับเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูที่จะจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ ความประพฤติและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2545: 23-24) นอกจากนี้ หลักสูตรยังเป็นพิมพ์เขียวหรือแผนที่ในการกำหนดทิศทางให้สถาบันดำเนินการกิจด้านการสร้างบัณฑิตให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับปรัชญาของสถาบัน (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2547: 8-12)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาว่าต้องการให้เป็นไปในทิศทางใด รวมถึงเป็นตัวกำหนดว่าต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีคุณลักษณะเช่นใด ซึ่งการกำหนดเป้าหมายนี้จะสะท้อนออกมาในปณิธานและความมุ่งหมายของหลักสูตร ดังเช่นที่บุญชม ศรีสะอาด (2546: 11) ได้กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้หลักสูตรมีความชัดเจน และครอบคลุมกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในการนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาปณิธานและความมุ่งหมายของหลักสูตรในระดับปริญญาตรีของคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งพบว่าแต่ละคณะได้กำหนดปณิธานและความมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้ *คณะสังคมศาสตร์* ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในระดับปริญญาตรีไว้ว่า “เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548จ: 31) *คณะมนุษยศาสตร์* ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในระดับปริญญาตรีไว้ว่า “เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นอย่างเป็นระบบ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง มีความรู้ความสามารถที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548ง: 37-217) *คณะวิทยาศาสตร์* ได้กำหนดปณิธานของหลักสูตรไว้ว่า “เพื่อผลิตบัณฑิตด้านวิทยาศาสตร์และด้านคณิตศาสตร์ให้มีความรู้รอบรู้ ใฝ่รู้ รู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกสูงและเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2549ก: 2) จากปณิธานและความมุ่งหมายที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า การกำหนดปณิธานและความมุ่งหมายของหลักสูตรในแต่ละคณะมีความแตกต่างกันไปตามปรัชญาในการจัดการศึกษาของคณะ อย่างไรก็ตามสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2551: 108) ได้กล่าวถึงการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไว้ว่า ต้องมีการกำหนดปรัชญา วัตถุประสงค์ ตลอดจนทักษะและคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถาบัน อีกทั้งปรัชญา วัตถุประสงค์ ทักษะและคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์จะต้องถูกนำไปสะท้อนในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรอย่างครบถ้วน

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2542 ที่ระบุว่าปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรจะต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543: 127)

จากความหมายและความสำคัญของหลักสูตรที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่าหลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งความมุ่งหมายของหลักสูตรควรมีความสอดคล้องกับปรัชญา วัตถุประสงค์ ทักษะและคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ของสถาบัน ดังนั้น ในการศึกษาปัจจัยด้านหลักสูตรนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาว่าการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรต่าง ๆ มีจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหรือไม่ โดยได้กำหนดให้ปัจจัยด้านหลักสูตร หมายถึง ความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรต่าง ๆ กับเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ.2540-2554) ซึ่งได้แก่ มีความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ มีความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า มีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และ มีคุณธรรมจริยธรรม

5.1.2 ด้านผู้สอน

ความหมายของผู้สอน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 225) ได้ให้ความหมายคำว่า “ครู” ว่าหมายถึง ผู้สั่งสอนศิษย์ ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์

สำนักเลขาธิการคุรุสภา (2549: 3) ได้กำหนดความหมายของครูว่าหมายถึง บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาปฐมนิเทศขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน

ท่านพุทธทาสภิกขุได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับครูว่า (อำไพ จิตต์วัฒน์. 2546: 6) ครูเป็นผู้ทำหน้าที่อันประเสริฐสุด เป็นผู้นำทางวิญญาณของสัตว์โลกไปสู่จุดหมายปลายทางที่พึงปรารถนา ครูเป็นสถาบันใหญ่ที่ครองโลก ค้ำครองโลกเช่นเดียวกับศาสนา ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เปิดประตูให้สัตว์ออกจากคอกแห่งอวิชชา และครูเป็นปฐพีบุคคล เป็นเจ้าหน้าที่ยิ่งใหญ่และเป็นที่เคารพสักการะของมนุษย์ เป็นผู้ปั้นโลก สร้างโลกให้งดงาม ให้สงบสุขและมีค่า

ท่านปัญญาภิกขุกล่าวว่า ครูคือผู้คุมความเป็นความตายของชาติไว้ในมือ เป็นผู้กุมชะตาของบ้านเมืองและของโลก ครูเป็นพระซึ่งแปลว่าผู้ประเสริฐ งานที่ครูทำอยู่เป็นประโยชน์ แก่โลก ประโยชน์แก่สังคม เป็นงานที่มีเกียรติยิ่ง ชีวิตของครูเป็นชีวิตที่มีค่ามีราคาเหนือกว่าบุคคล ประเภทอื่นทั้งหมด (อำไพ จิตต์วัฒน์. 2546: 6)

คณะกรรมการการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาได้ให้ความหมายครูว่า หมายถึง บุคคลที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดการพัฒนากายโดยรอบขึ้นในตัวผู้เรียน เป็นผู้มีคุณธรรม ในระดับที่วิญญาณจะพึงปฏิบัติได้ และมีลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในแง่ของบุคลิกภาพทั่วไป ความสัมพันธ์ต่อศิษย์และบทบาทต่อสังคม (อำไพ จิตต์วัฒน์. 2546: 6)

ระพี สาคริก กล่าวว่า ครูคือคนที่ประกอบอาชีพขั้นสูงเพื่อทำหน้าที่พัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ของสังคม โดยใช้กระบวนการศึกษาอบรมในฐานะผู้ฝึก ผู้แนะนำ ผู้นำ ผู้ส่งเสริม ให้ เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น (อำไพ จิตต์วัฒน์. 2546: 6)

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ครูหรือผู้สอน คือผู้ที่ทำหน้าที่ฝึกอบรม แนะนำ ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนาที่เป็น ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ความสำคัญของผู้สอน

จรัส สุวรรณเวลา (2545: 57) กล่าวว่า การสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์นั้น ครูผู้สอนมีความสำคัญรองลงมาจากผู้เรียน เพราะเป็นผู้ทำหน้าที่ระดับประคองให้ผู้เรียนได้มี พัฒนาการตามที่พึงประสงค์ สามารถติดตามและย่อยความรู้มาช่วยให้ผู้เรียนตามความรู้ได้ทัน ซึ่งการ จะทำเช่นนั้นได้ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรักเป็นฐาน มีความปิติที่ได้สร้างผู้เรียนให้เป็นบัณฑิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับที่ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2548: 47) ได้กล่าวไว้ว่า ครูผู้สอนคือกลไกสำคัญในการสร้างให้ เยาวชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื่องจากครูคือผู้ที่ต้องอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนอยู่ตลอดเวลาของ การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ถึงแม้จะถือกันว่ายุคปัจจุบันคือยุคของเทคโนโลยีสื่อสาร ซึ่งมี ความพยายามนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่เน้น กิจกรรม เน้นกระบวนการเรียนรู้ แต่ครูผู้สอนก็ยังคงมีความสำคัญสำหรับนักเรียนในฐานะที่พึง ทางด้านภูมิรู้และภูมิธรรม แม้ว่าครูอาจจะไม่ได้รับการกล่าวถึงในฐานะปฐนีบุคคลที่ควรบูชาเช่นแต่ เดิม แต่ในฐานะของผู้อำนวยความสะดวกแก่การเรียนการสอนของนักเรียนหรือกัลยาณมิตรของศิษย์ ครูก็ยังเป็นผู้ยกระดับจิตวิญญาณหรือผู้นำทางจิตวิญญาณของศิษย์ตามแนวคิดของท่านพุทธทาส ภิกขุอยู่ตลอดไป

บทบาทของผู้สอนในระดับอุดมศึกษา

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 4-5) กล่าวว่าการสอนในระดับอุดมศึกษามีความสำคัญอยู่หลายประการและความสำคัญประการหนึ่งคือ การสอนในระดับอุดมศึกษาเป็นการสร้างบัณฑิต ซึ่งมีความสำคัญในสองลักษณะคือ สร้างผู้ที่มีความรอบรู้ทางวิชาชีพและวิชาการ ทำให้เข้าใจศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต และสร้างผู้ที่มีความคิดและพฤติกรรมที่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นที่พึงของครอบครัว ที่พึงของสังคมและประเทศชาติ อย่างไรก็ตาม การสอนที่จะสามารถสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างดี เหมือนเช่นที่การประชุมสัมมนาเรื่องยุทธศาสตร์การสร้างบัณฑิตไทยในอุดมคติเมื่อเดือนมีนาคม 2540 ได้สรุปว่ายุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสร้างบัณฑิตในอุดมคติประการหนึ่งคือ ต้องปรับกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 2540: 2-4) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นหลักการเดียวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ที่ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ซึ่งหมายถึงการเป็นผู้จัดประสบการณ์ รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนมีบทบาทดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2548: 29)

1. เป็นผู้นำเสนอ (Presenter)
2. เป็นผู้สังเกต (Observer)
3. เป็นผู้ถาม (Asker)
4. เป็นผู้ให้การเสริมแรง (Reinforcer)
5. เป็นผู้แนะนำ (Director)
6. เป็นผู้สะท้อนความคิด (Reflector)
7. เป็นผู้จัดบรรยากาศ (Atmosphere organizer)
8. เป็นผู้จัดระเบียบ (Organizer)
9. เป็นผู้แนะแนว (Guide)
10. เป็นผู้ประเมิน (Evaluator)
11. เป็นผู้ให้คำชื่นชม (Appraiser)
12. เป็นผู้กำกับ (Coacher)

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548: 100) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนไว้ว่า ในปัจจุบันผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทโดยต้องเปลี่ยนจากการสอนมาเป็นการเรียน เปลี่ยนความรู้มาเป็นความคิด เปลี่ยนจากผู้สอนเป็นศูนย์กลางมาเป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งใน

บทบาทใหม่ของผู้สอนเปรียบเสมือนผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ซึ่งมีหน้าที่ดังนี้

1. เป็นผู้จัดระบบการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การศึกษาลักษณะ การวางแผนการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือก ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอน วัดผล และประเมินผล และรวมไปถึงการจัดระเบียบวินัยในชั้นเรียนด้วย
2. เป็นผู้จัดบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ ทั้งในด้าน กายภาพซึ่งได้แก่ การจัดชั้นเรียน วัสดุอุปกรณ์ แสงสว่าง ระบบเสียง เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกสบายและอยาก เรียน และด้านจิตวิทยาได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ความคิดเห็น ส่งเสริมการกล้าคิด กล้าทำ กล้าริเริ่ม และให้โอกาสผู้เรียนได้ประสบ ผลสำเร็จในการเรียนทุกคน
3. เป็นผู้ชี้แนะหรือแนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ โดย การสังเกต สัมผัส ทดลอง วิเคราะห์จนพบคำตอบ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง
4. เป็นผู้นำเสนอในเรื่องที่มีความซับซ้อน ซึ่งผู้เรียนอาจประสบปัญหา ถ้าจะต้องทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือเป็นเรื่องที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคย และไม่เคยมีความรู้มาก่อน
5. เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อพร้อมที่จะเข้าใจ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน หรือแก้ไขบางอย่างเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างราบรื่น
6. เป็นผู้เสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ และเป็นการ ย้ำให้ผู้เรียนมั่นใจในการกระทำของตนเอง จะได้พัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น

พลชนัน นิรมิตรไชยนนท์ (2549: 11-12) ได้ให้นิยามศัพท์บทบาท

อาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ว่าหมายถึงการรับรู้ของนิสิตต่อพฤติกรรมของ อาจารย์ที่ช่วยเหลือและสนับสนุนผู้เรียน เพื่อให้ นิสิตบรรลุจุดหมายการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่ง่ายขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วยบทบาทดังนี้

1. บทบาทด้านการเป็นผู้สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
2. บทบาทด้านการเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้
3. บทบาทด้านการเป็นผู้จัดเตรียมและชี้แนะแหล่งการเรียนรู้ให้แก่ ผู้เรียน
4. บทบาทด้านการเป็นผู้ส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
5. บทบาทด้านการเป็นผู้ช่วยประเมินผลการเรียนรู้

พนิตา เมธาวิกุล (2551: ออนไลน์) กล่าวว่าแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ คือการกำหนดบทบาทให้ครูมีฐานะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ทำหน้าที่วางแผนจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิด ลงมือปฏิบัติจริง แสวงหา

ความรู้และค้นพบคำตอบด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยบทบาทของครูในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ประกอบด้วย

1. เป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ การสอน วางแผนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. เป็นผู้จัดบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอน
3. เป็นผู้ชี้แนะหรือแนะแนวทาง เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
4. เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างราบรื่น
5. เป็นผู้เสริมแรง เพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ครูต้องการ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น
6. เป็นผู้ถามคำถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด พัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน

7. เป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับในผลการกระทำของผู้เรียน

ไทลี (Tylee. 1999: Online) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ว่าผู้สอนจะต้องแสดงบทบาทดังนี้

1. ประเมินผู้เรียน (Assess the students) เป็นการประเมินความตั้งใจเรียน ความสนใจ ศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน
2. วางแผนการเรียนรู้ (Plan the learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Implement the plan) เป็นการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปปฏิบัติ ซึ่งผู้สอนจะต้องมีกลยุทธ์ในการสอน มีวิธีการทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ตลอดจนจัดบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้
4. ประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluate the process) ผู้สอนจะต้องทำการประเมินผลผู้เรียนเมื่อการเรียนรู้เสร็จสิ้นลง เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือมีปัญหาติดขัดอย่างไร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าบทบาทของผู้สอนที่ส่งเสริมให้เกิดบัณฑิตในอุดมคติหรือผู้เรียนที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ บทบาทที่ผู้สอนต้องเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ด้วยตนเอง โดยในบทบาทดังกล่าวผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญคือ 1) เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) เป็นผู้ถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและพัฒนาสติปัญญา 3) เป็นผู้ให้การเสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ และเป็นการย้ำให้ผู้เรียนมั่นใจในการกระทำของตนเองจะได้พัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น 4) เป็นผู้สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ทั้งในด้านกายภาพซึ่งได้แก่ การจัดชั้นเรียน วัสดุอุปกรณ์ แสงสว่าง ระบบเสียง และในด้านจิตวิทยาได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าเริ่ม 5) เป็นผู้ชี้แนะหรือแนะแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และ 6) เป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพลชนัน นิรมิตรไชยนนท์ (2549: บทคัดย่อ) ที่พบว่าบทบาทของอาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ปัจจัยด้านผู้สอนหมายถึง บทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ 1) เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) เป็นผู้ถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและพัฒนาสติปัญญา 3) เป็นผู้ให้การเสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ 4) เป็นผู้สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ทั้งในด้านกายภาพและด้านจิตวิทยา 5) เป็นผู้ชี้แนะแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และ 6) เป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน

5.1.3 ด้านกระบวนการเรียนการสอน

ความหมายของกระบวนการเรียนการสอน

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 10) ให้ความหมายการสอนว่า หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ ความคิดและการจัดประสบการณ์โดยรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ นิสิต นักศึกษาได้พัฒนาสมอง ทักษะ ทักษะ อารมณ์ จิตใจและสังคม เพื่อเตรียมที่จะเป็นพลเมืองที่ดี มีประสิทธิภาพของชาติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545: 152) ให้ความหมายกระบวนการสอนว่า หมายถึง วิธีสอน กิจกรรมในการเรียนการสอนที่จะทำให้เกิดความรู้ ทักษะและเจตคติ

ทิตินา แคมมณี (2545: 26, 2548: 5) ให้ความหมายการจัดการเรียนการสอนว่าหมายถึง กระบวนการจัดการด้านการเรียนการสอนโดยให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนว่าหมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีการจัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอนโดยอาศัย

วิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้าไปช่วย ทำให้สภาพการเรียนรู้การสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ และได้รับการพิสูจน์และทดสอบแล้วว่ามีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแบบแผนได้ ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนใดจะกลายเป็นรูปแบบได้ จะต้องผ่านการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เป็นระบบเสียก่อน

วีรวรรณ สุทิน (2551: 17) ได้สรุปว่าการสอนหมายถึงกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิดและการจัดประสบการณ์ โดยรูปแบบต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนสามารถก่อให้เกิดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ เจตคติ ค่านิยมและพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนการสอนหมายถึงวิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ เจตคติและพฤติกรรมตรงตามวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน

ความสำคัญของกระบวนการเรียนการสอน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุไว้ในมาตรา 22 ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” และระบุในมาตรา 24 ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546: 13-15)

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาตามแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ต้องยึดถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนการสอนจะต้องเน้นให้เกิดการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ ฝึกการปฏิบัติ ให้ผู้เรียนทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งปลูกฝัง คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากข้อสรุปดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากระบวนการเรียน การสอนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมตามความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของประเทศชาติได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น นอกจากจะเป็นแนวทาง การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่สถานศึกษาต้องดำเนินการแล้ว ยังเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาที่นักวิชาการ นักการศึกษาให้ความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็น กระบวนการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข (ไสว พักขาว. 2542: 10-12, กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544: 17-25) ดังนั้น ในการศึกษาปัจจัยด้านกระบวนการเรียน การสอนนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาว่ากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งผลต่อคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒหรือไม่อย่างไร

กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการศึกษาตามแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ต้องยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยผู้สอนต้อง อาศัยแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ทศนา แหมมณี. 2548: คำนำ) ซึ่งการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนี้มีนักวิชาการ นักการศึกษาให้ความหมายไว้ดังนี้

ชาตรี เกิดธรรม (2542: 7) กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ เป็นการสอนที่จัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน เป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ตั้งแต่คิด ค้นคว้าความรู้และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนทำหน้าที่เป็น ผู้แนะนำหรือให้คำปรึกษา เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนรู้วิธีการหาความรู้ (Learn how to learn) ซึ่ง มีคุณค่ามากกว่าการเรียนรู้ตัวความรู้

อภารี บัวศรี (2542: 17-22) ให้ความหมายคำว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไว้ 2 ด้านคือ 1) ด้านผู้เรียนหมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ได้พัฒนา กระบวนการคิด มีอิสระในการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ สามารถค้นพบข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยใช้การแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำความรู้ ประสพการณ์ไปใช้

พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและสังคมส่วนรวมได้ 2) ด้านผู้สอนหรือผู้จัดกระบวนการเรียนรู้หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ใด ๆ ที่ผู้จัดต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเคารพใน ศักดิ์ศรี สิทธิและหน้าที่ของผู้เรียน มีการวางแผนการจัดกิจกรรมและจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และที่สำคัญที่สุดคือ ต้องเน้นประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ชนาธิป พรกุล (2543: 21) กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการคิด การค้นคว้า การทดลอง การสรุปเป็นความรู้โดยผู้เรียนเอง ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้วางแผน จัดการชี้แนะและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543: 20) กล่าวว่า การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การสอนตามความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนได้ลงมือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งภายใต้การช่วยเหลือ แนะนำของครู

วัลลภา เทพัสติน ณ อยุธยา (2544: 24) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-centered learning) คือ การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ กำหนดแผนการเรียน เลือกรูปแบบของการเรียน เป็นการเรียนเชิงรุกที่ผู้เรียนหาความรู้ด้วยตนเองจาก เอกสาร เพื่อน แหล่งความรู้ สิ่งแวดล้อม โดยมีอาจารย์เป็นผู้ชี้แนะ ในการเรียนรู้นั้นผู้เรียนจะต้องมี ปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน มีกระบวนการคิด การแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและมีหลักวิชาการรองรับ ผู้เรียนสามารถ สังเคราะห์ วิเคราะห์ เรียบเรียง ประมวลและรายงานข้อค้นพบได้ โดยที่ผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดการ ให้เกิดการเรียนรู้ ให้แหล่งข้อมูล เสนอแนะวิธีการให้ความช่วยเหลือ แก้ไขข้อข้องใจ ติดตามและ ประเมินผลผู้เรียนในรูปแบบหลากหลาย ทั้งการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ให้กลุ่มประเมินร่วมกัน ประเมินจากผลงานและประเมินจากข้อสอบ

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548: 56) ได้ให้ความหมาย กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดว่าหมายถึง การกำหนดจุดหมาย สาระกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อ การเรียน การวัดและประเมินผล ที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตาม ความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยในกระบวนการ เรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดนี้ ครูจะมีบทบาทเป็นผู้วางแผนขั้นตอนทั้งเนื้อหาและวิธีการแก่ผู้เรียน จัด บรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และช่วยชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียนเป็น รายบุคคล

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญหมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้พัฒนากระบวนการคิด มีอิสระในการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ สามารถค้นพบข้อมูล

ความรู้และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะหรือให้คำปรึกษาในการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้อง วางแผนจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและเป็นผู้จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และสำหรับแนวทางในการปฏิบัติในกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนี้ มีการกำหนดตัวบ่งชี้เพื่อเป็นแนวทางไว้ดังนี้

ตัวบ่งชี้ในกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2551: 110-111) 7 ประการได้แก่

1. สร้างกลไกให้มีปฏิสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์และนักศึกษาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
2. ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติงานทางวิชาการร่วมกันระหว่างนักศึกษากับนักศึกษา
3. ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น
4. ให้ข้อมูลป้อนกลับต่อการปฏิบัติงานทางวิชาการของนักศึกษาโดยรวดเร็ว
5. สร้างและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักศึกษาใช้เวลาอย่างคุ้มค่า
6. สื่อสารความคาดหวังระดับสูงไปยังนักศึกษา
7. ยอมรับความสามารถที่แตกต่างและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายของนักศึกษา

ตัวบ่งชี้ในกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของพิมพ์ฉัตรเดชะคุปต์ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2548: 28-29) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ด้านผู้สอนจำนวน 7 ตัวบ่งชี้ได้แก่

1. ผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่เอง (Construction of the new knowledge)
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ (Process skills) คือ กระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่ม สร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน (Participation) คือ มีส่วนทั้งทางด้านปัญญา กาย อารมณ์ และสังคม รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทั้งกับสิ่งมีชีวิตและกับสิ่งไม่มีชีวิต เช่น หนังสือ สถานที่ต่าง ๆ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

4. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศทางกายภาพและจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข (Happy learning)

5. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งทักษะ กระบวนการ ซึ่ดความสามารถ ศักยภาพของผู้เรียน และผลผลิตจากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment)

6. ผู้สอนพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิิตประจำวันได้ (Application)

7. ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือเป็นผู้จัดประสบการณ์ รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางสร้างความรู้ด้วยตนเอง

ตัวบ่งชี้ในกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสมุนอมรวินวัฒน์ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2548: 29-30) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ด้านผู้สอนจำนวน 10 ตัวบ่งชี้ได้แก่

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการที่ผสมผสาน
ภูมิปัญญาไทยและความรู้สากล
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ
3. ครูเข้าใจและเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนแสดงออกอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน
7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริงโดยร่วมมือกับชุมชน
9. ครูปลูกฝังระเบียบวินัย ค่านิยม คุณธรรมตามวิถีวัฒนธรรมไทย

10. ครูประเมินตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

จากตัวบ่งชี้ที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ที่สำคัญในกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้แก่ ตัวบ่งชี้ด้านผู้สอนที่แสดงบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการฝึกปฏิบัติ เกิดกระบวนการคิด และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพของผู้เรียน สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้ตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะเหตุว่าเป็นตัวบ่งชี้ในกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นระดับเดียวกับการศึกษาในครั้งนี้

กล่าวโดยสรุปกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ เจตคติและพฤติกรรมตรงตามวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน โดยกระบวนการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุขและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ควรเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้พัฒนากระบวนการคิด มีอิสระในการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นพบข้อมูลความรู้และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนี้ ผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ซึ่งเป็นบทบาทที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาปัจจัยด้านผู้สอนในครั้งนี้ สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับอุดมศึกษานั้น มีตัวบ่งชี้ตามคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 7 ตัวบ่งชี้คือ 1) สร้างกลไกให้มีปฏิสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์และนักศึกษาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน 2) ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติงานทางวิชาการร่วมกันระหว่างนักศึกษากับนักศึกษา 3) ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น 4) ให้ข้อมูลป้อนกลับต่อการปฏิบัติงานทางวิชาการของนักศึกษาโดยรวดเร็ว 5) สร้างและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักศึกษาใช้เวลาอย่างคุ้มค่า 6) สื่อสารความคาดหวังระดับสูงไปยังนักศึกษา และ 7) ยอมรับความสามารถที่แตกต่างและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายของนักศึกษา จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงกำหนดให้ปัจจัยด้านกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งวัดได้จากตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 7 ตัวบ่งชีดังกล่าวแล้ว

5.1.4 ด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน

ความหมายของสื่อที่ใช้ประกอบการสอน

กิดานันท์ มลิทอง (2543: 89) ได้ให้ความหมายคำว่า “สื่อการสอน” (Instructional Media) ว่าหมายถึง สื่อชนิดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นเทปบันทึกเสียง สไลด์ วิดีโอ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ แผนภูมิ ภาพนิ่ง ที่บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาเป็นเครื่องมือหรือช่องทางที่ทำให้การสอนของผู้สอนส่งไปถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้เป็นอย่างดี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2543: 29, 209) กล่าวว่า สื่อการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยในการนำเสนอเนื้อหาจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ โดยสื่อที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนครอบคลุมสื่อโสตทัศน (Audio-Visual Media) สื่อมวลชน (Mass Media) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) สื่อผ่านโทรคมนาคม (Telecommunication) และบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543: 207) กล่าวว่า สื่อการสอนหมายถึง สิ่งที่น่าความรู้ไปสู่ผู้เรียน อยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์หรือไม่ใช่สิ่งพิมพ์ก็ได้ โดยสื่อการสอนที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ได้แก่ สื่อประเภทโสตทัศนูปกรณ์ (Audio-Visual Aids) ซึ่งหมายรวมถึง วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ และวิธีการทางโสตทัศนศึกษา

สถาพร ไมตรีจิตร (2547: 12) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนว่าหมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเกิดการรับรู้ข่าวสารของกันและกัน สื่อการสอนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนได้รวดเร็วขึ้น และสื่อการเรียนเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น

วรวิทย์ นิเทศศิลป์ (2549: 3) กล่าวว่าสื่อการสอนหมายถึง วัสดุและอุปกรณ์ หรืออาจจะเป็นวิธีการที่เป็นตัวกลางการถ่ายทอดในการสื่อความหมาย เพื่อให้รับรู้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความเข้าใจที่ตรงกัน

นิวบาย และคนอื่น ๆ (Newby; et al. 1996: 18) กล่าวว่า สื่อการสอนหมายถึงสิ่งที่ใช้ในการส่งข้อมูลไปยังผู้เรียนเช่น ตัวผู้สอน สื่อประเภทโสตทัศนูปกรณ์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า สื่อที่ใช้ประกอบการสอนหมายถึง สิ่งที่ใช้ในการถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียนเพื่อทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ตัวผู้สอน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อประเภทโสตทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการทางโสตทัศนศึกษาด้วย

ความสำคัญของสื่อที่ใช้ประกอบการสอน

จากความหมายของสื่อที่ใช้ประกอบการสอนที่หมายถึง สิ่งที่ใช้ในการถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียนเพื่อทำให้การเรียนรู้การสอนมีประสิทธิภาพนั้น แสดงให้เห็นว่าสื่อที่ใช้ประกอบการสอนช่วยทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีคุณภาพ เกิดการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ และช่วยลดเวลาในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2543: 209, วรวิทย์ นิเทศศิลป์. 2549: 3) สื่อการสอนเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีตามกระบวนการต่าง ๆ ที่หลักสูตรต้องการ (จันทร์หาญ สงวนนาม. 2545: 147) นอกจากนี้สื่อการสอนยังมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนหลายประการเช่น (วรวิทย์ นิเทศศิลป์. 2549: 10-11)

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงและเรียนรู้ได้ดีกว่าการไม่มีสื่อ
2. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของสิ่งต่าง ๆ ได้กว้างขวางและเป็นแนวทางให้เข้าใจสิ่งอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น อันเป็นการส่งเสริมกระบวนการคิดและการแก้ปัญหา
3. สื่อช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกและไม่เบื่อหน่าย
4. การใช้สื่อจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันและเกิดประสบการณ์ร่วมกัน
5. ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
6. ช่วยเสริมสร้างลักษณะที่ดีในการค้นคว้าหาความรู้ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากการใช้สื่อเหล่านั้น
7. ส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ทุกวิชา ทุกเวลา ทุกสถานที่ และไม่จำกัดผู้สอน
8. ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งร่างกายและสติปัญญา เกิดความงอกงามทางความคิด มีเหตุมีผลในการดำเนินชีวิต เกิดการรับรู้ การเรียนรู้ และเข้าใจบทบาทชีวิตของตนเองมากขึ้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543: 212) ได้แสดงทรรศนะว่าผู้สอนควรกำหนดจุดมุ่งหมายในการใช้สื่อการสอนเพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1. สร้างความรู้ที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดแนวคิดและได้ประสบการณ์ตรงมากขึ้น
2. ได้รับความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

- มากขึ้น
3. ทำให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนได้ในระยะยาว
 4. นำสิ่งที่ได้เป็นประสบการณ์ตรงจากแหล่งต่าง ๆ มาสู่ห้องเรียนได้
- ยิ่งขึ้น
5. สร้างพื้นฐานด้านความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน
 6. เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจบทเรียนและเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ชัดเจน
 7. เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
 8. เป็นเครื่องมือที่ใช้ทบทวนสรุปและทำให้เนื้อหาวิชาสัมพันธ์กัน
 9. เสริมสร้างกิจกรรมที่แปลกออกไปทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน
- บทเรียนที่กำลังเรียนอยู่
10. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า สื่อที่ใช้ประกอบการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เกิดการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ ช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาของผู้เรียน ช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกและรักการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี และช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาสติปัญญา มีเหตุผลในการดำเนินชีวิต เกิดการรับรู้ การเรียนรู้ และเข้าใจบทบาทชีวิตของตนเองมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในการใช้สื่อประกอบการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องเลือกใช้สื่อประกอบการสอนให้เหมาะสมโดยมีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเช่น จุดมุ่งหมาย เนื้อหา รูปแบบของการเรียน ลักษณะของผู้เรียน ประเภทและคุณสมบัติของสื่อการสอน สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก (วรวิทย์ นิเทศศิลป์. 2549: 49) นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาว่าสื่อที่ใช้ประกอบการสอนในแต่ละประเภทนั้น สร้างผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ที่แตกต่างกันอย่างไร ตลอดจนสื่อแต่ละประเภทมีประสิทธิภาพอย่างไรและเหมาะแก่การจัดการเรียนการสอนแบบใดมากที่สุด (Newby; et al. 1996: 19) ทั้งนี้จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า การเลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนมีผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นและมีความสนใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น (ศรีบงอร จุ้ยศิริ. 2550: บทคัดย่อ, ยุพดี หินเอว. 2550: บทคัดย่อ)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า สื่อที่ใช้ประกอบการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและพฤติกรรมบางประการได้ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาว่าสื่อที่ใช้ประกอบการสอนส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และ

ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒหรือไม่อย่างไร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา จึงได้กำหนดให้ปัจจัยด้านสื่อที่ใช้ ประกอบการสอนเป็นองค์ประกอบในการศึกษาปัจจัยด้านวิชาการ โดยในการศึกษานี้ สื่อที่ใช้ ประกอบการสอนหมายถึง สิ่งที่ใช้ในการถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียนเพื่อให้ การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพอันหมายถึง การทำให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ตัวผู้สอน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโสตทัศนูปกรณ์

5.2 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

จากการประชุมสัมมนาเรื่องยุทธศาสตร์การสร้างบัณฑิตไทยในอุดมคติเมื่อเดือน มีนาคม 2540 ที่สรุปว่ายุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสร้างบัณฑิตในอุดมคติคือ การเสริมสร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยให้เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาบัณฑิตในอุดมคติ และการทำให้ งานพัฒนานักศึกษามีบทบาทต่อการสร้างบัณฑิตในอุดมคติ โดยบูรณาการกิจกรรมนักศึกษา กับ การเรียนการสอนเข้าด้วยกัน (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 2540: 2-4) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวต้อง อาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในการศึกษาปัจจัยด้านการบริหารจัดการนี้ ผู้วิจัยจึง กำหนดให้สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และกิจกรรมนิสิตเป็นองค์ประกอบในการศึกษาปัจจัยด้าน การบริหารจัดการ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

5.2.1 ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้

ความหมายของสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้

สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ (2542: 77) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมเป็น ปัจจัยสำคัญในการพัฒนานิสิต โดยการจัดสภาพแวดล้อมหมายถึง การจัดบรรยากาศและ สภาพแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านการบริหาร ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ให้เอื้อต่อ การเรียนรู้ ให้นิสิตได้พัฒนาตามที่สถาบันต้องการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2543: 11) กล่าวว่า สภาพแวดล้อม ทางการเรียนการสอนหมายถึง วัตถุ สิ่งของ และสภาวะที่อยู่รอบตัว หรือเกี่ยวเนื่องถึงตัวผู้สอนและ ผู้เรียนที่มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนการสอน

จันทร์เพ็ญ หงษ์ทอง (2545: 12) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาหมายถึง ลักษณะของสิ่งเร้าที่มีศักยภาพในการพัฒนาบุคคลได้แก่ สภาพการณ์ เหตุการณ์ บรรยากาศ และลักษณะบริเวณอาคารสถานที่ รวมทั้งสิ่งของต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรม นามธรรม และบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลในการส่งเสริม สนับสนุน เกื้อกูล ต่อชีวิตความเป็นอยู่ และ พัฒนาการของนักศึกษาทั้งในด้านวิชาการ สติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ

วิลสัน (Wilson. 1998: 4) สรุปความหมายของสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ว่าหมายถึง สถานที่ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้หมายถึง สภาพะ บรรยากาศ วัตถุ สิ่งของ บริเวณอาคารสถานที่ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุน เกื้อกูลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านวิชาการ สติปัญญา สังคม อารมณ์และจิตใจ

ความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้

แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (5) ระบุว่า “การจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา ต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546: 13-15) เพราะการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และช่วยให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อีกทั้งยังช่วยปลูกฝังและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2544: 43-45, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2543: 9, ปัทมวรรณ อ่วมศรี. 2541: 20) เช่นเดียวกับที่ทศนา เขมมณี (2545ก: 13-14) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่อาศัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและสภาพแวดล้อมที่ดีสามารถเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี นอกจากนี้การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ยังเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Learning Theory) ของบันดูราที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมต่างมีอิทธิพลต่อกันและกัน และเป็นสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2545: 235-248, Kassin. 2001: 201-203, Elliott; et al. 2000: 219-222, Halonen; & Santrock. 1999: 174-180, Baron. 1996: 185-187)

การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้จะต้องเป็นการทำงานร่วมกัน ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ผู้สอนและผู้เรียน (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2544: 45) เพราะสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยสภาพแวดล้อมแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2543: 11-13)

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สิ่งรอบตัวที่สามารถสัมผัสได้ด้วยตา หู จมูก ลิ้นและกาย ได้แก่ ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย อุณหภูมิ แสง และระยะทางที่ทำให้การสื่อสารขาดประสิทธิภาพ โดยสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่พึงประสงค์มี

ลักษณะดังนี้

1.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในห้องเรียน ได้แก่ องค์ประกอบของห้องเรียน เช่น พื้นห้อง ผนังห้อง ประตู หน้าต่าง โต๊ะเก้าอี้ ชั้นหนังสือ สิ่งอำนวยความสะดวก ระเบียบ และทางเดินในห้องเรียน แสงสว่าง เช่น แสงธรรมชาติ แสงจากดวงไฟ เสียง ได้แก่ คุณภาพของเสียง ระดับเสียงที่ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้ด้วยดี อุณหภูมิ ไม่ร้อนหรือหนาวเกินไป ระยะทางและตำแหน่งระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน มีความเหมาะสมกับขนาดของห้อง ขนาดของกลุ่ม จำนวนสมาชิกในกลุ่ม ระยะห่างระหว่างผู้สอนและผู้เรียนไม่มีผลกระทบต่อการเรียนการสอน

1.2 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในแหล่งวิทยบริการและห้องปฏิบัติการ ได้แก่ บริเวณสำหรับการศึกษาค้นคว้า ความสะดวกในการใช้ ความพร้อมของอุปกรณ์และสื่อเช่น ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ เครื่องเทปบันทึกภาพ เครื่องเทปบันทึกเสียง เครื่องถ่ายภาพ เอกสาร เครื่องมืออุปกรณ์ปฏิบัติการ นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงขนาดของห้อง การถ่ายเทของอากาศ การรักษาความปลอดภัย

2. สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ หมายถึง ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้สอนและผู้เรียนเช่น ความรู้สึก อารมณ์ ความสนใจ การเห็นคุณค่า ทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อบรรยากาศการเรียนการสอน ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพให้มีลักษณะที่พึงประสงค์จึงครอบคลุมถึงความใจกว้าง ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การยอมรับผู้เรียนในฐานะเพื่อนร่วมโลก การรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ความเที่ยงธรรมไม่ลำเอียง และคุณธรรมอื่น ๆ ที่จะทำให้อากาศการเรียนการสอนเอื้อต่อการพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนและท้าทายความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการของผู้สอนเช่น ความอดทน อดกลั้นต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน ความละเอียดและเกรงกลัวบาป เป็นต้น

3. สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สภาวะความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

กล่าวโดยสรุปสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้หมายถึง สภาวะ บรรยากาศ วัตถุ สิ่งของที่ส่งเสริม สนับสนุน เกื้อกูลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านวิชาการ สติปัญญา สังคม อารมณ์ และจิตใจ โดยสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพซึ่งหมายถึง สิ่งรอบตัวที่สามารถสัมผัสได้ภายในห้องเรียน ภายในแหล่งวิทยบริการและห้องปฏิบัติการ และภายในบริเวณอาคารสถานที่ในสถานศึกษาเช่น ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย อุณหภูมิ เสียง แสง ความสะดวกในการใช้ ความพร้อมของอุปกรณ์ การถ่ายเทของอากาศ และการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น สภาพแวดล้อมทางจิตภาพซึ่งหมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้สอนและ

ผู้เรียน และส่งผลต่อบรรยากาศการเรียนรู้การสอนได้แก่ ความรู้สึก อารมณ์ ความสนใจ การเห็นคุณค่า ทัศนคติ ค่านิยมและคุณธรรม และสภาพแวดล้อมทางสังคมซึ่งหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับบุคคลอื่นในสถานศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และช่วยให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุภาพ ณ นคร; และคนอื่น ๆ (2547: 68-69) ที่พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ และเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดบัณฑิตที่มีคุณธรรมจริยธรรม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพีเบอร์ก (Freiberg. 1999: 65) ที่ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้จำนวน 40 เรื่อง โดยในแต่ละเรื่องมีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่แตกต่างและมีการใช้กลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ผลการศึกษพบว่าสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ส่งผลและเกี่ยวข้องโดยตรงในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและด้านจิตพิสัยของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาว่าสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒซึ่งได้แก่ คุณลักษณะด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และการมีคุณธรรมจริยธรรมหรือไม่อย่างไร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ดังนั้น จึงกำหนดให้ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบในการศึกษาปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โดยในการศึกษครั้งนี้ สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้หมายถึง สภาวะ บรรยากาศ วัตถุ สิ่งของที่ส่งเสริม สนับสนุน เกื้อกูลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้แก่ สิ่งรอบตัวที่ผู้เรียนสามารถสัมผัสได้ภายในห้องเรียน ภายในแหล่งวิทยบริการและห้องปฏิบัติการ และภายในบริเวณอาคารสถานที่ในสถานศึกษา เช่น อุณหภูมิ เสียง แสง ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะดวกในการใช้อุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ และความพร้อมของอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ

5.2.2 ด้านกิจกรรมนิสิต

ความหมายของกิจกรรมนิสิต

ทบวงมหาวิทยาลัย (2543ก: 7) ให้ความหมายกิจกรรมนักศึกษาว่า หมายถึง กิจกรรมของนักศึกษาที่ดำเนินงานโดยนิสิต/นักศึกษา หรือสถาบันการศึกษาเป็นผู้จัดทำขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนานตามความสามารถ ไม่มีการให้หน่วยกิต และมีการจัดสรรทรัพยากรหรืองบประมาณ โดยดำเนินการภายใต้การควบคุมของสถาบันการศึกษา

วฤชาญ์ ถูกชะเมธ (2546: 15) กล่าวว่า กิจกรรมนิสิตเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยนิสิตหรือโดยสถาบันที่ได้ส่งเสริมให้มีขึ้นตามความสนใจและความสมัครใจของนิสิต ซึ่งการดำเนิน

กิจกรรมนิตินั้นอยู่ในความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมนิตินี้เป็นกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง มีคุณประโยชน์มุ่งส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์แก่นิสิตทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและให้ เกิดสติปัญญาในด้านวิชาการ นอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลคะแนนหรือหน่วยกิตใด ๆ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาพฤติกรรมของนิสิตให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์มากขึ้น และนำมาซึ่งการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

กฤตยาภรณ์ เจริญทรัพย์ (2547: 8) กล่าวว่า กิจกรรมนิตินี้เป็นการดำเนินงานนอกเหนือจากสิ่งที่เรียนในชั้นเรียน ที่มุ่งส่งเสริมความสามารถ ความสนใจ และพัฒนาการของนิสิตให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่เป็นไปด้วยความสมัครใจของนิสิต โดยมีอาจารย์เป็นผู้ดูแลและให้คำแนะนำ

พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว (2548: 9) ได้สรุปความหมายไว้ว่าหมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ แก่นักศึกษา โดยนักศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยความสมัครใจ ความสนใจและความสามารถ ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยหรือคณะต้องกำหนดให้มีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือ เพื่อให้ นักศึกษาได้เกิดพัฒนาการอย่างเหมาะสม

สมักร ภูมิเขต (2551: 19) ได้สรุปว่ากิจกรรมนิตินี้ คือ องค์ประกอบสำคัญที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ด้วยคุณวุฒิ วิทยุฒิและวุฒิภาวะที่พร้อมสำหรับการเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ และมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันการศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมควบคุมดูแลการจัดกิจกรรม และเอาใจใส่ในเนื้อหาของกิจกรรม เพื่อพัฒนานิสิต/นักศึกษาให้มีความเหมาะสมสอดคล้องเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเกิดประโยชน์แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2551: 45) ให้ความหมายกิจกรรมนักศึกษาว่าหมายถึง การจัดกิจกรรมนักศึกษาที่ดำเนินการโดยองค์กรนักศึกษาซึ่งได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากสถาบัน ทั้งนี้ เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตลอดจนคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ได้แก่ ความรู้ ทักษะการคิด ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์และการสื่อสาร และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมนิตินี้ หมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกชั้นเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานิสิตในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ตลอดจนคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ เป็นกิจกรรมที่นิสิตเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ไม่มีการนับหน่วยกิต และดำเนินการภายใต้การควบคุมดูแลของสถาบัน

ความสำคัญของกิจกรรมนิสิต

มหาวิทยาลัยมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของนิสิต เพราะช่วงเวลาที่นิสิตศึกษาอยู่ในสถาบัน นิสิตจะได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ทั้งในเวลาเรียนและนอกชั้นเรียน ซึ่งล้วนแต่มีผลต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพของนิสิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตที่ถือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนานิสิต เพราะงานด้านกิจกรรมเป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตได้แสดงความสามารถ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การตัดสินใจ การประสานสัมพันธ์ รวมถึงการเป็นผู้นำและผู้ตาม นิสิตที่ได้รับประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิต จะเกิดความมั่นใจในตนเอง มีทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า รู้จักใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และรู้จักควบคุมอารมณ์ (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2543ก: 10) การจัดกิจกรรมนิสิตที่ถูกต้องและเหมาะสมจะช่วยพัฒนานิสิตได้หลายประการทั้งในด้านแนวความคิด (Concept) ทศนคติ (Attitude) พฤติกรรม (Behavior) ร่างกายและจิตใจ (Body and Mind) ตลอดจนความรู้ (Knowledge) ความสามารถ (Ability) และประสบการณ์ (Experiences) อันจะเป็นการหล่อหลอมให้นิสิตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพเป็นทั้งคนดีและคนเก่ง สามารถออกไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สามารถบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว องค์กร สถานประกอบการ สังคมส่วนรวม และประเทศชาติ (ธาริณี สุขจิตต์. 2544: 19) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนิสิตแล้วจะพบว่ากิจกรรมนิสิตมีความสำคัญต่อการหล่อหลอมและพัฒนานิสิตมากมายหลายประการดังเช่นที่สมัคร ภูมิเขต (2551: 21) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนิสิต/นักศึกษาว่าเป็นไปเพื่อมุ่งเน้นการ “เสริมสร้าง” และ “เติมเต็ม” ทักษะ ความรู้และวิชาการจากที่นิสิต/นักศึกษาได้รับการเรียนวิชาการในห้องเรียน เพื่อให้มีความรอบรู้และเข้าถึงแก่นแท้แห่งการเป็นบัณฑิตและทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญและมีคุณค่ายิ่งต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมกิจกรรมนิสิตของทบวงมหาวิทยาลัยที่กำหนดไว้ดังนี้ (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2540: 6)

1. เพื่อพัฒนาตัวนิสิตนักศึกษา
2. เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งในด้านบำเพ็ญประโยชน์ ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม กีฬา และสันทนาการ กิจกรรม
3. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และรักษาไว้ซึ่งค่านิยมในตัวนิสิต นักศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและเอกลักษณ์อันดีงามของชาติ
4. เพื่อให้นิสิตศึกษานำความรู้ทางวิชาการและบริการไปสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านถาวรวัตถุและการดำเนินชีวิตของ

ประชาชน และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตนักศึกษา ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5. เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ตรงในสภาพที่เป็นจริงของสังคม อันจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม มีจิตสำนึกที่ถูกต้องดีงามและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม

6. เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความร่วมมือ สามัคคี รับผิดชอบต่อและเสียสละเพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักการวางแผน กำหนดวิธีการและขั้นตอนการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ

7. เพื่อส่งเสริมพละนาถายและพัฒนานาถลลภภาพ เพือเผยแพร่อือเสยงและเกยรตุคณของมหาวิทยาลัย

ในการส่งเสริมกิจกรรมนลลตลให้บรรลุตฤประสงค้ข้างต้น สำนังานคณะกรรมการการอูตมศลลษาได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ในองค้ประกอบที่ 3 กลจกรรมการพัฒนา นลลตลนค้ศลลษา ตวบ่งช้ที่ 3.2 เพือให้สถาบันอูตมศลลษาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและใช้เป็นเกณฑ์ในการประกันคุณภาพการศลลษาภายในสถานศลลษา ดังนี้ (สำนังานคณะกรรมการการอูตมศลลษา. 2551: 115-118)

1. มีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมการจัดกิจกรรม ทั้งโดยสถาบันและโดยองค้การนค้ศลลษาที่สอดคล้องกับวลลยทศน้ของสถาบันและคุณลักษณะบ้ณทลตที่ พลงประสงค้ ตลอดจนสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิในแต่ละระดับการศลลษา

2. มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมโดยองค้การนค้ศลลษาครบถ้วน อย่างน้อยในกิจกรรมต่อไปนี้

- กิจกรรมวลลชาการ
- กิจกรรมกีฬาและการส่งเสริมคุณภาพ
- กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และรักษาสลิ่งแวดล้อม
- กิจกรรมนันทนาการ
- กิจกรรมส่งเสริมศลลปวัฒนธรรม

3. มีการจัดสรรงบประมาณเพือสนับสนุนการจัดกิจกรรม นค้ศลลษาที่ครอบคูลุมกิจกรรมทุกประเภทอย่างเหมาะสม โดยมีคณะกรรมการพลลจรณาโครงการหรือแผนงานการจัดกิจกรรมที่อาศัยหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกยวข้องทุกฝ่ายเช่น สภานค้ศลลษา คณะกรรมการนค้ศลลษา อาจารย์ที่ปรลลษาของกิจกรรม

สำหรับการส่งเสริมกิจกรรมนลลตลของมหาวิทยาลัยศรลนครลนทวโรตมณั้ มหาวิทยาลัยได้กำหนดให้กิจกรรมนลลตลเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างหลักสูลตรปรลลญาตรล ซึ่ง

ประกอบด้วย หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาเลือกเสรี และหมวดกิจกรรม โดยหมวดกิจกรรมหมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยโดยไม่นับหน่วยกิต (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548ค: 3-14, 2551ก: ออนไลน์, 2551ข: ออนไลน์) นอกจากนี้ ยังได้กำหนดรายละเอียดในการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตไว้ในประกาศเรื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมตาม หลักสูตรมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี ขึ้นไปประกอบด้วยกิจกรรม 3 กลุ่มกิจกรรม ซึ่งนิสิตต้องปฏิบัติกิจกรรมรวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 8 กิจกรรมดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 กิจกรรมมหาวิทยาลัย/คณะ นิสิตต้องปฏิบัติกิจกรรมในงาน วันปฐมนิเทศ พิธีไหว้ครู ค่ายพัฒนานิสิตของมหาวิทยาลัย และเลือกกิจกรรมอื่นอีกไม่น้อยกว่า 2 กิจกรรม โดยเป็นกิจกรรมที่จัดโดยมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย เช่น วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ วันพระราชทานปริญญาบัตร วันสถาปนามหาวิทยาลัย วันสถาปนาคณะ (รวม 5 กิจกรรม)

กลุ่มที่ 2 กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพ/จริยธรรม/ศิลปวัฒนธรรม/ศาสนา/ส่งเสริมสำนึกความเป็นไทย/โครงการส่งเสริมความรู้เรื่องโรคเอดส์/โครงการส่งเสริมความรู้เรื่อง สิ่งเสพติด การบริจาคโลหิต และกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ ฯลฯ ที่จัดโดยมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงาน ภายในมหาวิทยาลัย ให้นิสิตเลือกปฏิบัติกิจกรรมอีกไม่น้อยกว่า 2 กิจกรรม (รวม 2 กิจกรรม)

กลุ่มที่ 3 กิจกรรมที่จัดโดยองค์กรนิสิต (องค์การนิสิต สภานิสิต สโมสรนิสิต และชมรมต่างๆ) หรือองค์กรภายนอกที่นิสิตได้ไปเข้าร่วมกิจกรรมมา ให้นิสิตเลือกปฏิบัติ อีกไม่น้อยกว่า 1 กิจกรรม (รวม 1 กิจกรรม)

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมนิสิตเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกชั้นเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานิสิตทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตลอดจนพัฒนาให้นิสิตมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และนิสิตเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวด้วยความสมัครใจ สถาบันอุดมศึกษาต้อง ส่งเสริมการจัดกิจกรรมนิสิตด้วยการกำหนดแนวทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และคุณลักษณะ บัณฑิตที่พึงประสงค์ และส่งเสริมให้องค์การนิสิตนักศึกษาจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมถึงกิจกรรมวิชาการ กิจกรรมกีฬาและการส่งเสริมคุณภาพ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และรักษาสีงแวดล้อม กิจกรรม นันทนาการ และกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม สำหรับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้กำหนดให้ นิสิตระดับปริญญาตรีเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรไม่น้อยกว่า 8 กิจกรรมได้แก่ 1) กิจกรรม มหาวิทยาลัย/คณะ 2) กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพ/จริยธรรม/ศิลปวัฒนธรรม/ศาสนา/ส่งเสริมสำนึก ความเป็นไทย/โครงการส่งเสริมความรู้เรื่องโรคเอดส์/โครงการส่งเสริมความรู้เรื่องสิ่งเสพติด การบริจาค โลหิต และกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ และ 3) กิจกรรมที่จัดโดยองค์กรนิสิตหรือองค์กรภายนอก และจาก

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิสิต ผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมนิสิตเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาและเสริมสร้างให้บัณฑิตมีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาของพวงทอง วุฒิเดช (2542: 28) ที่พบว่านักศึกษาส่วนมากมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเพราะต้องการพัฒนาตัวเองให้มีความรอบรู้ รอบคอบ มีความอดทน มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยและแบบแผนอันดีงาม เพิ่มพูนประสบการณ์ด้านการคิด การทำ สร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องดีงาม ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และเสริมสร้างบุคลิกภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และผลการประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพนิสิตนักศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย (2545: บทคัดย่อ) ที่พบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ผู้บริหารและอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า โครงการพัฒนาศักยภาพนิสิตนักศึกษาส่งผลทางบวกในด้านบุคลิกภาพ การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ การตระหนักในความนิยมไทย การตระหนักในวัฒนธรรมและประเพณีไทย ความสามารถในการเสริมสร้างความเป็นสากล และการนำแนวคิดไปใช้ในการสร้างงานสร้างรายได้

อย่างไรก็ดี ยังไม่มีการศึกษาว่ากิจกรรมนิสิตส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒซึ่งได้แก่ คุณลักษณะด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และการมีคุณธรรมจริยธรรมหรือไม่อย่างไร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ดังนั้น จึงกำหนดให้ปัจจัยด้านกิจกรรมนิสิตเป็นองค์ประกอบในการศึกษาปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โดยในการศึกษาคั้งนี้ ปัจจัยด้านกิจกรรมนิสิตหมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นนอกชั้นเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานิสิตในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และพัฒนาให้นิสิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งนิสิตเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวด้วยความสมัครใจ และเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในจำนวนไม่น้อยกว่า 8 กิจกรรมจาก 3 กลุ่มกิจกรรมประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กิจกรรมมหาวิทยาลัย/คณะ ได้แก่ กิจกรรมวันปฐมนิเทศ พิธีไหว้ครู ค่ายพัฒนานิสิตของมหาวิทยาลัย วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี วันพระราชทานปริญญาบัตร วันสถาปนามหาวิทยาลัย วันสถาปนาคณะ กลุ่มที่ 2 กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพ/จริยธรรม/ศิลปวัฒนธรรม/ศาสนา/ส่งเสริมสำนึกความเป็นไทย/โครงการส่งเสริมความรู้เรื่องโรคเอดส์/โครงการส่งเสริมความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม การบริจาคโลหิต กิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ และกลุ่มที่ 3 กิจกรรมที่จัดโดยองค์กรนิสิตหรือองค์กรภายนอก

5.3 ปัจจัยด้านนิสิต

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและคุณลักษณะของนิสิตระดับอุดมศึกษา ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มสาขาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตเป็นปัจจัยที่ส่งผล/มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะบางประการของนิสิต ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้กลุ่มสาขาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นองค์ประกอบในการศึกษาปัจจัยด้านนิสิต โดยผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ดังนี้

5.3.1 กลุ่มสาขา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีปณิธานมุ่งมั่นในการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกคนให้มีความรู้ประจักษ์ปราชญ์และมีความประพฤติประจักษ์ผู้ทรงศีล ประสิทธิภาพ ประสาทความรู้ระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามหลักสากล เพื่อเป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของชาติ ในปีการศึกษา 2551 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) ใน 3 กลุ่มสาขา ได้แก่ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ และสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะพลศึกษา (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2542: 7-9, 2543: 3-6, 2551ข: ออนไลน์, พสชนัน นิรมิตรไชยนนท์. 2549: 6, 13) และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า คณะที่เปิดสอนในแต่ละกลุ่มสาขามีความมุ่งหมายในการผลิตบัณฑิตแตกต่างกันอาทิเช่น คณะสังคมศาสตร์ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในระดับปริญญาตรีไว้ว่า “เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548จ: 31) คณะมนุษยศาสตร์ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในระดับปริญญาตรีไว้ว่า “เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นอย่างเป็นระบบ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง มีความรู้ความสามารถที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548ง: 37-217) ในขณะที่คณะวิทยาศาสตร์ได้กำหนดปณิธานของหลักสูตรไว้ว่า “เพื่อผลิตบัณฑิตด้านวิทยาศาสตร์และด้านคณิตศาสตร์ให้มีความรู้ รอบรู้ ใฝ่รู้ รู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกสูงและเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2549ก: 2) จากความมุ่งหมายของแต่ละคณะที่แตกต่างกันนี้ ย่อมส่งผลให้นิสิตมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาของพสชนัน นิรมิตรไชยนนท์ (2549: บทคัดย่อ) ที่พบว่านิสิตในกลุ่มสาขาวิชาที่ต่างกันมีพฤติกรรม

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกัน ผลการศึกษาของไพมณี เรืองจรรยา (2546: บทคัดย่อ) ที่พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในคณะที่ต่างกันมีปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านส่วนตัว และปัญหาด้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน ผลการศึกษาของสรนันท สุพรรณรัตนรัฐ (2546: บทคัดย่อ) ที่พบว่านิสิตที่ศึกษาอยู่ในคณะที่ต่างกันมีทักษะชีวิตแตกต่างกัน ผลการศึกษาของทัศนีย์ คำเสมอ (2545: บทคัดย่อ) ที่พบว่า นิสิตที่ศึกษาต่างสาขาวิชาต่างกันมีพฤติกรรมความนิยมไทยแตกต่างกัน ผลการศึกษาของนิสกร แสนเสนห์ (2543: บทคัดย่อ) ที่พบว่านิสิตที่ศึกษาอยู่ในคณะที่ต่างกันมีความสนใจทางการเมืองและมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองแตกต่างกัน และผลการศึกษาของขวัญฤดี ขำซ้อนสัตย์ (2542: บทคัดย่อ) ที่พบว่านิสิตที่ศึกษาต่างสาขาวิชา มีพฤติกรรมความรับผิดชอบแตกต่างกัน

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าการศึกษาในกลุ่มสาขาที่ต่างกันส่งผลให้นิสิตมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันได้ โดยมีสาเหตุมาจากความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของแต่ละกลุ่มสาขาที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงทำให้การหล่อหลอมนิสิตมีความแตกต่างกันตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีผลการศึกษาที่พบว่ากลุ่มสาขาส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา จึงได้กำหนดให้กลุ่มสาขาเป็นองค์ประกอบในการศึกษาปัจจัยด้านนิสิต โดยในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มสาขาหมายถึง กลุ่มสาขาที่นิสิตระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) ชั้นปีที่ 4 ภาคปกติของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ได้แก่ 1) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ 2) สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ และ 3) สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะพลศึกษา

5.3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้กำหนดการประเมินผลการศึกษาโดยใช้ระบบค่าระดับขั้นดังนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548ค: 3-14, 2551ก: ออนไลน์, 2551ข: ออนไลน์)

ระดับขั้น	ความหมาย	ค่าระดับขั้น
A	ดีเยี่ยม (Excellent)	4.0
B+	ดีมาก (Very Good)	3.5
B	ดี (Good)	3.0
C+	ดีพอใช้ (Fairly Good)	2.5
C	พอใช้ (Fair)	2.0

D+	อ่อน (Poor)	1.5
D	อ่อนมาก (Very Poor)	1.0
E	ตก (Fail)	0.0

จากค่าระดับชั้นข้างต้นนี้แสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตที่สามารถแปลความหมายได้เช่น ค่าระดับชั้น 4.0 หมายถึงนิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดีเยี่ยม ในขณะที่ค่าระดับชั้น 2.5 และ 1.0 หมายถึงนิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับพอใช้ และระดับอ่อนมากตามลำดับ การแปลความหมายจากค่าระดับชั้นในการประเมินผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่านิสิตมีโอกาสที่จะได้รับการประเมินผลการศึกษาระดับชั้นที่ต่างกันได้อย่างไรก็ตามค่าระดับชั้นที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตนี้ ไม่ได้บ่งบอกถึงพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของนิสิตอย่างชัดเจน แต่จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีพฤติกรรมและคุณลักษณะแตกต่างกันดังเช่นธิดิยา จตุวงศ์ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน ไพมณี เรืองจรรยา (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีปัญหาด้านการเรียน ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านส่วนตัว ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย และปัญหาด้านกิจกรรมนักศึกษาแตกต่างกัน สรนนท์ สุพรรณรัตนรัฐ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกัน นภาพร เอื้ออุปถัมภ์ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน และขวัญฤดี ขำสอนสัตย์ (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบแตกต่างกัน

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและคุณลักษณะบางประการของนิสิต และเนื่องจากคุณลักษณะด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในครั้งนี้ยังไม่มีผลการศึกษาว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนส่งผลต่อคุณลักษณะดังกล่าวมาแล้วหรือไม่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา จึงได้กำหนดให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นองค์ประกอบในการศึกษาปัจจัยด้านนิสิตในครั้งนี้ โดยในการศึกษานี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ผลการเรียนของนิสิตที่เป็นระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average) ของทุกวิชานับตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ของชั้นปีที่ 1 จนถึงภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2551

6. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

จากแนวคิดของวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 43) ที่สรุปว่าการบริหารจัดการ การเรียนการสอนให้ได้ผลผลิตเป็นผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จะต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีปัจจัยนำเข้าได้แก่ อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และมีกระบวนการได้แก่ การจัด สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และการจัดการแบบการสอน ผสานกับผลการศึกษาก่อน สรุภาพ ณ นคร; และคนอื่น ๆ (2547: 68-69) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาบัณฑิต อุดมคติไทยแล้วพบว่าปัจจัยตัวป้อนเข้า (Input) ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่ พึงประสงค์มี 3 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยด้านวิชาการประกอบด้วย หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอน 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการประกอบด้วย งบประมาณ และการจัดสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดบรรยากาศในการหล่อหลอมจิตใจของนักศึกษา และ 3) ปัจจัย ด้านนักศึกษา ผูกกับแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา ที่เข้าร่วมประชุมสัมมนาเรื่องยุทธศาสตร์ การสร้างบัณฑิตไทยในอุดมคติ เมื่อเดือนมีนาคม 2540 และมีข้อสรุปร่วมกันว่ายุทธศาสตร์ที่สำคัญใน การสร้างบัณฑิตในอุดมคติมีอยู่หลายประการเช่น 1) ต้องปรับเปลี่ยนความคิดของอาจารย์เสียใหม่ โดยอาจารย์ต้องตระหนักว่าหน้าที่ของอาจารย์มิใช่สอนเนื้อหาวิชา หรือสอนหนังสือเพียงอย่างเดียวแต่ ต้องสอนคุณธรรม จริยธรรม หรือความเป็นคนด้วย 2) ต้องปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการของการศึกษาจาก “การสอน” เป็น “การเรียนรู้” โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ต้องให้งานพัฒนานักศึกษามีบทบาทต่อการสร้างบัณฑิตในอุดมคติ โดย บูรณาการกิจกรรมและกิจกรรมนักศึกษากับการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน และ 4) ต้องเสริมสร้าง บรรยากาศในมหาวิทยาลัยให้เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาบัณฑิตในอุดมคติ (มหาวิทยาลัย วิทยาลัยลักษณะ. 2540: 2-4) จากแนวคิดทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่สัมพันธ์และ/หรือส่งผลต่อ การสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประกอบด้วยปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านกระบวนการเรียนการสอน ปัจจัยด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ทางการเรียนรู้ ปัจจัยด้านกิจกรรมนิสิต และปัจจัยด้านนิสิตนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ของอัศวิน พึ่งตระกูล (2542: บทคัดย่อ) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทำให้ผู้เรียน มีความคิดสร้างสรรค์และมีความสามารถในการทำงานกลุ่มได้ดีกว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยการสอนที่เน้น ครูเป็นศูนย์กลาง ผลการศึกษาของวินัย ธงชัย (2545: บทคัดย่อ) ที่พบว่าบรรยากาศการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมด้านการให้บริการแก่นักเรียน มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของ นักเรียนนายร้อยตำรวจ ผลการศึกษาของเยาวเรศ จันทะแสน (2545: บทคัดย่อ) ที่พบว่าเจตคติต่อ ผู้สอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการเรียนของนิสิต ผลการศึกษาของหทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545: บทคัดย่อ) ที่พบว่าพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะ

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิต ผลการศึกษาของกฤษจา ดอนทอง (2549: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอนและปัจจัยด้านนักเรียนนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับวินัยของนักเรียนนักศึกษาได้อีกทั้งปัจจัยด้านครูผู้สอนยังเป็นปัจจัยที่ดีที่สุดที่สามารถทำนายการมีวินัยของนักเรียนนักศึกษาได้ ผลการศึกษาของพชชนัน นิรมิตรไชนนท์ (2549: บทคัดย่อ) ที่พบว่าบทบาทของอาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และความพร้อมของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิต ผลการศึกษาของยุพดี หินเหว (2550: บทคัดย่อ) ที่พบว่าการใช้วิธีทัศนประกอบการสอนสามารถพัฒนาให้นักศึกษามีความสามารถด้านทักษะการฟังภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น และผลการศึกษาของศรีบังอร จุ้ยศิริ (2550: บทคัดย่อ) ที่พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เพลงประกอบการสอนกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีความสนใจในการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากแนวคิดและงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านกระบวนการเรียนการสอน ปัจจัยด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ปัจจัยด้านกิจกรรมนิสิต และปัจจัยด้านนิสิตมีความสัมพันธ์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในครั้งนี้

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

ขวัญฤดี ขำช่อนสัจย์ (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมความรับผิดชอบของ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า 1) นักศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีพฤติกรรม ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนและความรับผิดชอบต่อสถาบัน สูงกว่านักศึกษาสาขาวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พวงทอง วุฒิเดช (2542: 28) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 264 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนมากมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากต้องการพัฒนาตัวเอง ให้มีความรอบรู้ รอบคอบ มีความอดทน มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยและแบบแผนอันดีงาม เพิ่มพูนประสบการณ์ด้านการคิด ทำ สร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องดีงาม ตลอดจนปรับตัวเข้ากับสภาพ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเสริมสร้างบุคลิกภาพให้

แข็งแรงสมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

อัศวิน พิงตระกุล (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบผลที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มกับเน้นครูเป็นศูนย์กลางในการสอนวิชาศิลปะกับชีวิต ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีความคิดสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการทำงานกลุ่มได้ดีกว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง

นิสากร แสนเสน่ห์ (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะวิทยาการจัดการ จำนวน 998 คน ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาที่ศึกษาต่างคณะกัน มีทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุชาดา อินทรกำแหง (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ผลการศึกษาพบว่า 1) ความสามารถด้านการสอนของอาจารย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพด้านความรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 2) ความสามารถด้านการสอนของอาจารย์และการมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพด้านทัศนคติ คุณภาพด้านทักษะ และคุณภาพโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทพวงมหาวิทยาลัย (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพนิสิตนักศึกษาประจำปี 2544 ผลการประเมินพบว่านักศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการ ผู้บริหารและอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า โครงการพัฒนาศักยภาพนิสิตนักศึกษาส่งผลทางบวกในระดับมากทุกด้านที่ประเมินซึ่งได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ การตระหนักในความนิยมไทย การตระหนักในวัฒนธรรมและประเพณีไทย ความสามารถในการเสริมสร้างความเป็นสากล และการนำแนวคิดไปใช้ในการสร้างงานสร้างรายได้

ทัศนีย์ คำเสมอ (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความนิยมไทยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีจากทุกคณะและทุกระดับชั้นปีจำนวน 368 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) นิสิตที่มีสาขาวิชาต่างกัน และนิสิตที่มีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมต่างกัน มีความนิยมไทยโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีความนิยมไทยโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

วินัย ธงชัย (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า บรรยากาศการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมด้านการให้บริการแก่นักเรียน มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจด้านความรับผิดชอบ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการปฏิบัติงานภายใต้กฎระเบียบและการทำตามคำสั่ง และด้านความเสียสละอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เยาวเรศ จันทะแสน (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับผลการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า 1) โดยภาพรวมเจตคติต่อผู้สอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการเรียนของนิสิต และ 2) เจตคติต่อผู้สอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการเรียนของนิสิตกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และนิสิตกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ชั้นปีที่ 1- ชั้นปีที่ 6 จำนวน 474 คน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไพมณี เรืองจรรยา (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ พบว่า 1) นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีปัญหาด้านการเรียน ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านส่วนตัว ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย และปัญหาด้านกิจกรรมนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักศึกษาที่ศึกษาในคณะที่ต่างกันมีปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านส่วนตัว และปัญหาด้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธิติยา จตุวงศ์ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 2-ชั้นปีที่ 4 จำนวน 245 คน ผลการศึกษาพบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน โดยนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างจากนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นภาพร เชื้ออุปถัมภ์ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีในทุกระดับชั้นปีจาก 3 กลุ่มสาขาจำนวน 397 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันและมีการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตต่างกัน มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นิสิตที่มีสาขาวิชาต่างกันมีความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

วฤชาชัย ฤกษ์ชะเมธ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อการจัดกิจกรรมนิสิตของมหาวิทยาลัยในรูปแบบกิจกรรมบังคับ ผลการศึกษาพบว่า 1) ทักษะของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมมีรูปแบบบังคับโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) นิสิตที่มีสาขาวิชาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีทักษะโดยรวมต่อการจัดกิจกรรมนิสิตของมหาวิทยาลัยในรูปแบบบังคับไม่แตกต่างกัน และ 3) นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีทักษะต่อการจัดกิจกรรมด้านพัฒนาบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรนันท์ สุพรรณรัตนรัฐ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับทักษะชีวิตของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พบว่า 1) นิสิตมีทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับสูง 2) นิสิตที่ศึกษาอยู่ในคณะวิชาแตกต่างกันมีทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถิตาพร คำสด (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า 1) นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาที่ต่างกัน และนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตต่างกัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน และความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สายใจ วอนขอพร (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-ชั้นปีที่ 4 ใน 3 กลุ่มสาขาวิชาคือ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวน 383 คน ผลการศึกษาพบว่า พบว่า 1) นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกัน มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน

ชฎากาณห์ นวลสิงห์ (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนิสิตต่อสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ ผลการศึกษาพบว่า 1) นิสิตมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และ 2) นิสิตที่ศึกษาอยู่ในคณะต่างกัน

มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร ด้านกิจกรรมนิสิต ด้านการบริการนิสิตและด้านอาคารสถานที่มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิณทิพย์ วังเกล็ดแก้ว (2547: บทคัดย่อ, 50) ศึกษาเรื่องการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-ชั้นปีที่ 4 จำนวน 377 คน ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในขั้นที่ 5 ซึ่งหมายถึงขั้นที่ใช้หลักการทำตามคำมั่นสัญญาและข้อตกลงของสังคม เป็นขั้นที่แสดงถึงการมีเหตุผลในการเลือกกระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ ละอายใจตนเองเมื่อทำชั่ว และมีความภาคภูมิใจในตนเองเมื่อทำดี

มนัส นิลสวัสดิ์ (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า 1) นิสิตมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) นิสิตที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มคณะวิชาที่แตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

เสาวนิจ รัตนวิจิตร นิจอรรถชัย (2547: บทสรุปผู้บริหาร) ศึกษาเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์ซุมนพทุธ คริสต์ อิสลาม ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่ใช้แนวคิดทฤษฎีด้านจริยศาสตร์ คำสอนของศาสนาและแนวคิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ผลการศึกษาพบว่าครูที่มีความใกล้ชิด เป็นแบบอย่างที่ดีในการรับผิดชอบหน้าที่และดูแลศิษย์ทั้งในและนอกเวลาเรียน มีบทบาทมากต่อการปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์

ธวัช เต็มญวน (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากรพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 6 ด้านคือ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านอาจารย์ 3) ด้านกระบวนการเรียนการสอน 4) ด้านนักศึกษา 5) ด้านการวัดและประเมินผล และ 6) ด้านปัจจัยเกื้อหนุน

กฤษจา ดอนทอง (2549: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับวินัยของนักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม พบว่า 1) ปัจจัยด้านครูผู้สอนมีความสัมพันธ์กับวินัยของนักเรียน นักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ปัจจัยด้านนักเรียน นักศึกษามีความสัมพันธ์กับวินัยของนักเรียน นักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ปัจจัยที่ดีที่สุดที่สามารถทำนายการมีวินัยของนักเรียน นักศึกษาได้แก่ปัจจัยด้านครูผู้สอนซึ่งสามารถทำนายได้ร้อยละ 65.61

พลชนัน นิรมิตรไชยนนท์ (2549: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า 1) นิสิตในกลุ่มสาขาวิชาที่ต่างกันมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ 2) ปัจจัยด้านมหาวิทยาลัยซึ่งประกอบด้วย บทบาทของอาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยการเรียนการสอน การเรียนรู้ สัมพันธภาพกับเพื่อน และความพร้อมของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า 1) นิสิตนักศึกษาที่มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านิสิตนักศึกษาที่มีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัยและรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนอดกลั้น ความประหยัด และความกตัญญูตกอยู่ในระดับสูง และมีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความใฝ่รู้อยู่ในระดับปานกลาง และ 2) นิสิตนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่ต่างกันและนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีคุณธรรมและจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทรงศรี คงทวี (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เขตพื้นที่การศึกษามุขมนตรี เขต 2 โดยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 589 คน ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ยุพดี หินเภาว (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการใช้ชีวิตที่สนับสนุนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โดยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 สาขาอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 28 คน ผลการศึกษาพบว่าหลังการใช้ชีวิตที่สนับสนุนการสอน นักศึกษามีความสามารถด้านทักษะการฟังภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศรีบังอร จุ้ยศิริ (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนวรรณคดีไทย โดยใช้เพลงประกอบการสอนกับการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เพลงประกอบการสอนกับการสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) ความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เพลงประกอบการสอนกับการสอนแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยทั้งหมดสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านวิชาการซึ่งได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน ปัจจัยด้านการบริหารจัดการซึ่งได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมนิติต และปัจจัยด้านนิติตซึ่งได้แก่ กลุ่มสาขาและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์และ/หรือส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะบางประการของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาอย่างแน่ชัดว่าปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอย่างไร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดให้ปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวแปรปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ซุย (Tsui. 1999: 185-200) ศึกษาเรื่องหลักสูตรและและการสอนที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลการศึกษาพบว่า 1) การเลือกเรียนในหลักสูตรการเขียน ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และจริยศาสตร์มีความสัมพันธ์กับการคิดอย่างมี วิจารณญาณของผู้เรียน 2) การทำโครงงานทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม การนำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียน และการเขียนเรียงความ ส่งผลทางบวกต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน และ 3) การทำข้อสอบแบบปรนัยส่งผลทางลบต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน

ฟิเบอร์ก (Freiberg. 1999: 65) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้จำนวน 40 เรื่องโดยในแต่ละเรื่องมีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่แตกต่าง มีการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน และใช้วิธีการวัดผลที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ส่งผลและเกี่ยวข้องโดยตรงในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ ด้านจิตพิสัยของผู้เรียน

สโคนเวทเทอร์; คลิฟตัน; และ เพอร์รี่ (Schonwetter; Clifton; & Perry. 2002: 625-655) ศึกษาเรื่องผลกระทบของวิธีสอนที่มีประสิทธิผลที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้เรียน โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิธีการสอนอย่างเป็นระบบกับวิธีการสอนโดยการอธิบายความหมาย ผลการศึกษาพบว่าวิธีการสอนอย่างเป็นระบบส่งผลทางบวกต่อการเรียนการสอนในวิชาที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคยในเนื้อหาที่เรียน ในขณะที่วิธีการสอนด้วยการอธิบายความหมายส่งผลทางบวกต่อการเรียนการสอนในวิชาที่ผู้เรียนมีความคุ้นเคยในเนื้อหาที่เรียน

คลิฟตัน; และคนอื่น ๆ (Clifton; et al. 2004: 801-828) ศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการที่จะเรียนรู้และแรงสนับสนุนทางสังคมส่งผลต่อการจัดการและการควบคุมทางด้าน วิชาการ ในขณะที่การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

ฮินเดิล และคนอื่น ๆ (Hindle; et al. 2007: Online) ได้ศึกษาบทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของครูผู้สอน ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโครงการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน 2 โครงการในประเทศออสเตรเลีย โดยทั้ง 2 โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่าครูผู้สอนที่ตระหนักและปฏิบัติงานสอนด้วยบทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

บาร์รากีต (Barraket. 2008: Online) ศึกษาเรื่องการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสอนแบบกรณีศึกษา การสอนแบบให้ปัญหาเป็นฐาน การสอนแบบแบ่งกลุ่ม การสอนแบบสมมติบทบาทและสมมติสถานการณ์ ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนแสดงความพยายามในการเรียนรู้มากขึ้น และผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมากขึ้น

จากงานวิจัยที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตร พฤติกรรมการสอน บทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการสอน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณลักษณะและพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน ซึ่งผลการศึกษาที่สอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ก่อนหน้านี้ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า แม้งานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศจะมีบริบทที่แตกต่างกันทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรมและรูปแบบการดำเนินชีวิตแต่กลับมีผลการศึกษาที่สอดคล้องกันไปทิศทางเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านกระบวนการเรียนการสอน และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) ชั้นปีที่ 4 ภาคปกติของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ใน 3 กลุ่มสาขา ได้แก่ 1) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ 2) สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ เพียงคณะเดียว และ 3) สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะพลศึกษา เพียงคณะเดียว รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,737 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) ชั้นปีที่ 4 ภาคปกติของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ใน 3 กลุ่มสาขา ได้แก่ 1) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ 2) สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ เพียงคณะเดียว และ 3) สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะพลศึกษา เพียงคณะเดียว โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 607-610) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวม 315 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และเพื่อให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มสาขามีสัดส่วนที่เท่ากัน ผู้วิจัยจึง นำจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาหารด้วยจำนวนกลุ่มสาขา นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังกำหนดจำนวน กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มสาขา ด้วยการหาค่าร้อยละของจำนวนประชากรในแต่ละคณะของแต่ละ กลุ่มสาขา เสร็จแล้วนำค่าร้อยละที่คำนวณได้มาใช้ในการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีกทีหนึ่ง ซึ่งจากวิธีการ ดังกล่าวทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มสาขา

กลุ่มสาขา	คณะ	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง ในแต่ละ กลุ่มสาขา	จำนวน ประชากรใน แต่ละคณะ	ค่าร้อยละ ของจำนวน ประชากรใน กลุ่มสาขา	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง ที่ได้จาก การหาค่า ร้อยละ	ค่าร้อยละ ของ จำนวน กลุ่ม ตัวอย่างใน กลุ่มสาขา
1. มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์	มนุษยศาสตร์	105	405	37.92	40	37.92
	สังคมศาสตร์		389	36.42	38	36.42
	ศึกษาศาสตร์		70	6.56	7	6.56
	ศิลปกรรมศาสตร์		204	19.10	20	19.10
รวม			1,068	100.00	105	100.00
2. วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	วิทยาศาสตร์	105	430	100.00	105	100.00
รวม			430	100.00	105	100.00
3. วิทยาศาสตร์ และสุขภาพ	พลศึกษา	105	239	100.00	105	100.00
รวม			239	100.00	105	100.00

อย่างไรก็ดี จากการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการข้างต้นปรากฏว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างในคณะศึกษาศาสตร์และคณะศิลปกรรมศาสตร์มีจำนวนค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงเกรงว่า จะไม่เพียงพอต่อการสรุปผลเพื่ออ้างอิงไปยังประชากร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างในคณะดังกล่าวให้มีจำนวนเท่ากับ 30 คนต่อคณะ โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดเรื่องการนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2541: 48) ที่กล่าวว่า ก่อนการเก็บข้อมูลจริงควรมีการนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงอย่างน้อย 30 คน ทั้งนี้ เพื่อให้ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือ จากแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจำนวน 30 คนเป็นจำนวนขั้นต่ำที่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงอาศัยแนวคิดที่กล่าวนี้ มาใช้ในการเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างในคณะศึกษาศาสตร์และคณะศิลปกรรมศาสตร์ ผลจากการเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บข้อมูลจริงจำนวนทั้งสิ้น 348 คน ดังที่แสดงไว้ในตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บข้อมูลจริง

กลุ่มสาขา	คณะ	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	มนุษยศาสตร์	405	40
	สังคมศาสตร์	389	38
	ศึกษาศาสตร์	70	30
	ศิลปกรรมศาสตร์	204	30
2. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	วิทยาศาสตร์	430	105
3. วิทยาศาสตร์และสุขภาพ	พลศึกษา	239	105
รวม		1,737	348

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านนิสิตเป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับกลุ่มสาขาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต 4 ด้านประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า และด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด และส่วนที่ 2 สอบถามด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นแบบสอบถามชนิดสถานการณ์แบบเลือกตอบ ซึ่งแบบสอบถามทั้ง 2 ส่วนนี้ ผู้วิจัยพัฒนาให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์โดยอาศัยแนวคิดของล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ (2543: 201-209) พลชนัน นิรมิตรไชยนนท์ (2549: 63) ธิดา เลิศพรประสพโชค (2547: 98-102) สรณันท์ สุพรรณรัตนรัฐ (2546: 92) สุภรภัค พยัคฆาคม (2545: 69) หทัยทิพย์ ภาควินทรีย์ (2545: 39, 82) และวินัย ธงชัย (2545: 212-228)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านวิชาการ สอบถามเกี่ยวกับด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารจัดการ สอบถามเกี่ยวกับด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมนิสิต เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตาม

นิยามศัพท์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และการมีคุณธรรมจริยธรรม และศึกษาวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านนิสิต ปัจจัยด้านวิชาการ และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ แล้วนำมาพัฒนาให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์
2. จัดทำแบบสอบถามฉบับร่างเพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence, IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่า 0.6 ขึ้นไป โดยในแบบสอบถามฉบับร่างมีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 139 ข้อ เมื่อคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.6 ขึ้นไปเหลือข้อคำถามในแบบสอบถามจำนวน 130 ข้อ
3. ทำการแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนิสิตระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) ชั้นปีที่ 4 ภาคปกติของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามในแต่ละด้านโดยวิธี Item-total correlation แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .40 ขึ้นไป โดยแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .407 - .817 แบบสอบถามปัจจัยด้านวิชาการมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .415 - .861 และแบบสอบถามปัจจัยด้านการบริหารจัดการมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .478 - .857
5. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเป็นรายด้านด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตเท่ากับ .94 แบบสอบถามปัจจัยด้านวิชาการเท่ากับ .97 และแบบสอบถามปัจจัยด้านการบริหารจัดการเท่ากับ .97
6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงเป็นครั้งสุดท้ายแล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยทำหนังสือพร้อมกับแบบหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัยและตัวอย่างแบบสอบถามไปยังคณะต่าง ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างศึกษาอยู่ เพื่อแจ้งความประสงค์ในการเก็บข้อมูลและขอนัดหมายวันเวลาในการเก็บข้อมูล
3. ทำการนัดหมายวันเวลาในการเก็บข้อมูลกับภาควิชาและอาจารย์ผู้สอนที่เกี่ยวข้องตามคณะต่าง ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างศึกษาอยู่ โดยดูตารางสอนของภาควิชาและอาจารย์ผู้สอนที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการนัดหมาย เพื่อจะได้เข้าพบกลุ่มตัวอย่างในชั้นเรียนอย่างพร้อมเพรียงกัน
4. เข้าพบกลุ่มตัวอย่างในชั้นเรียนตามวันเวลาที่นัดหมาย แล้วดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 341 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 308 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.50 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด
5. นำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดไปจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบและคัดเลือกเฉพาะชุดที่มีความสมบูรณ์ ซึ่งได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวนทั้งสิ้น 308 ฉบับ
 - 1.2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้
 - 1.2.1 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า และด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ แบบสอบถามปัจจัยด้านวิชาการ และแบบสอบถามปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับให้คะแนนดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2551: ออนไลน์)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง, จริงที่สุด	ได้	5	คะแนน
เห็นด้วย, จริง	ได้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ, จริงบ้าง	ได้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย, ไม่จริง	ได้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง, ไม่จริงที่สุด	ได้	1	คะแนน

1.2.2 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นสถานการณ์แบบเลือกตอบให้คะแนนดังนี้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 179-180)

มีระดับคุณธรรมจริยธรรมมาก	ให้	5 คะแนน
มีระดับคุณธรรมจริยธรรมปานกลาง	ให้	3 คะแนน
มีระดับคุณธรรมจริยธรรมน้อย	ให้	1 คะแนน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2.2 ข้อมูลปัจจัยด้านสถิติได้แก่ กลุ่มสาขาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์หาค่าร้อยละ พร้อมกับกำหนดตัวแปรดัมมี่ (Dummy Variable) เพื่อนำไปวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2551ก: ออนไลน์)

2.3 ข้อมูลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต 4 ด้านได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.3.1 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2551ข: ออนไลน์)

- คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับมาก
- คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับน้อยที่สุด

2.3.2 ทดสอบค่าที (One Sample t-test) โดยกำหนดค่า Test value ที่ 3.50 ซึ่งเป็นค่าเริ่มต้นตามเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยในระดับมาก (วิเชียร เกตุสิงห์. 2551ข: ออนไลน์)

2.4 ข้อมูลปัจจัยด้านวิชาการ ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.4.1 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2551ข: ออนไลน์)

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีปัจจัยด้านวิชาการในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีปัจจัยด้านวิชาการในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีปัจจัยด้านวิชาการในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีปัจจัยด้านวิชาการในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีปัจจัยด้านวิชาการในระดับน้อยที่สุด

2.4.2 ทดสอบค่าที (One Sample t-test) โดยกำหนดค่า Test value ที่ 3.50 ซึ่งเป็นค่าเริ่มต้นตามเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยในระดับมาก (วิเชียร เกตุสิงห์. 2551: ออนไลน์)

2.5 ข้อมูลปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมนิสิต ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.5.1 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2551: ออนไลน์)

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีปัจจัยด้านการบริหารจัดการในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีปัจจัยด้านการบริหารจัดการในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีปัจจัยด้านการบริหารจัดการในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีปัจจัยด้านการบริหารจัดการในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีปัจจัยด้านการบริหารจัดการในระดับน้อยที่สุด

2.5.2 ทดสอบค่าที (One Sample t-test) โดยกำหนดค่า Test value ที่ 3.50 ซึ่งเป็นค่าเริ่มต้นตามเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยในระดับมาก (วิเชียร เกตุสิงห์. 2551: ออนไลน์)

2.6 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation)

2.7 วิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

3.1 สถิติพื้นฐานคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.)

3.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.2.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence, IOC)

3.2.2 หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามในแต่ละด้านโดยวิธี Item-total correlation

3.2.3 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามรายด้านด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

3.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.3.1 สมมติฐานข้อ 1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอยู่ในระดับมาก ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) และการทดสอบค่าที (One Sample t-test)

3.3.2 สมมติฐานข้อ 2 ปัจจัยด้านวิชาการและปัจจัยด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) และการทดสอบค่าที (One Sample t-test)

3.3.3 สมมติฐานข้อ 3 ปัจจัยด้านวิชาการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านนิสิต มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

3.3.4 สมมติฐานข้อ 4 ปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัยส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยวิธี Stepwise (Stepwise Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
df	แทน	ระดับความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F – Distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – Distribution
Sig. (2-tailed)	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญของการทดสอบแบบ 2 ข้าง
r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	สัมประสิทธิ์ในการทำนาย
a	แทน	ค่าคงที่ในสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
b	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
SEest	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนแต่ละค่า (Mean Square)
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
X_1	แทน	กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
X_2	แทน	กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

X_3	แทน	กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และสุขภาพ
X_4	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
X_5	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง
X_6	แทน	หลักสูตร
X_7	แทน	ผู้สอน
X_8	แทน	กระบวนการเรียนการสอน
X_9	แทน	สื่อที่ใช้ประกอบการสอน
X_{10}	แทน	ปัจจัยด้านวิชาการ
X_{11}	แทน	สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้
X_{12}	แทน	กิจกรรมนิสิต
X_{13}	แทน	ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ
Y	แทน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำอธิบายโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านนิสิต

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านวิชาการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ปัจจัยด้านวิชาการ และปัจจัยด้านการบริหารจัดการโดยการทดสอบค่าที

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการถดถอยพหุคูณของปัจจัยกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านนิสิต แสดงไว้ในตาราง 5

ตาราง 5 ร้อยละของข้อมูลปัจจัยด้านนิสิต

ปัจจัยด้านนิสิต	จำนวน (n = 308)	ร้อยละ
1. กลุ่มสาขา		
- มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	123	39.90
- วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	91	29.50
- วิทยาศาสตร์และสุขภาพ	94	30.50
รวม	308	100.00
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
- สูง	167	54.20
- ปานกลาง	141	45.80
- ต่ำ	0	0.00
รวม	308	100.00

จากตาราง 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างอยู่ในกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เกือบร้อยละ 40 หรือประมาณ 2 ใน 5 ที่เหลือมีสัดส่วนใกล้เคียงกันระหว่างกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และสุขภาพโดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 30 สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูงมากกว่าครึ่งหนึ่ง ส่วนที่เหลือทั้งหมดเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง และไม่พบกลุ่มตัวอย่างที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวม รายด้านและรายข้อ แสดงไว้ในตาราง 6 - 10

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมและรายด้าน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์	3.70	.45	มาก
2. ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า	4.01	.55	มาก
3. ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	3.82	.53	มาก
4. ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม	3.16	.37	ปานกลางค่อนข้างมาก
รวม	3.67	.34	มาก

จากตาราง 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = .34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมที่อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยและการกระจายสูงสุดคือ ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .55) ซึ่งเป็นด้านเดียวที่มีค่าเฉลี่ยระดับ 4.00 รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยและการกระจายใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .53 และ $\bar{X} = 3.70$, S.D. = .45 ตามลำดับ) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยและการกระจายต่ำสุดคือ ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = .37)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ จำแนกเป็นรายชื่อ

ความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
<u>ความสามารถในการวิเคราะห์</u>			
1. สามารถกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้	3.89	.63	มาก
2. สามารถกำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ได้	3.79	.63	มาก
3. สามารถกำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ในการวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้	3.69	.65	มาก
4. สามารถพิจารณาแยกแยะ แยกแยะรายละเอียดส่วนประกอบต่าง ๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้	3.77	.67	มาก
5. สามารถตรวจสอบ/จัดโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบใหญ่และองค์ประกอบย่อยได้	3.66	.70	มาก
6. สามารถสรุปคำตอบและนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ให้เข้าใจได้ง่าย	3.66	.71	มาก
<u>ความสามารถในการสังเคราะห์</u>			
1. สามารถกำหนดเรื่องหรือปัญหาที่ต้องการสังเคราะห์ได้	3.63	.69	มาก
2. สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ว่าต้องการจะสังเคราะห์ในเรื่องใด	3.65	.69	มาก
3. สามารถกำหนดแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการสังเคราะห์ได้	3.72	.68	มาก
4. สามารถศึกษาข้อมูลหรือวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้	3.68	.67	มาก
5. สามารถเลือกข้อมูลที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการสังเคราะห์ได้	3.74	.69	มาก
6. สามารถนำข้อมูลมาจัดทำกรอบแนวคิดสำหรับการสร้างสิ่งใหม่ได้	3.57	.70	มาก
7. สามารถสร้างสิ่งใหม่ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดได้	3.63	.69	มาก
8. สามารถนำสิ่งที่สังเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้	3.67	.72	มาก
รวม	3.70	.45	มาก

จากตาราง 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = .45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยมีค่าเฉลี่ยที่ห่างกันพอประมาณระหว่าง 3.57 - 3.89 แต่มีการกระจายใกล้เคียงกันระหว่าง .63 - .72 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สามารถกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้

($\bar{X} = 3.89$) รองลงมาคือ สามารถกำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ได้ สามารถพิจารณาแยกแยะ แยกแยะรายละเอียดส่วนประกอบต่าง ๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้ ($\bar{X} = 3.79$ และ $\bar{X} = 3.77$ ตามลำดับ) ซึ่งทุกข้อที่กล่าวมานี้เป็นรายชื่อในด้านความสามารถในการวิเคราะห์ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สามารถนำข้อมูลมาจัดทำกรอบแนวคิดสำหรับการสร้างสิ่งใหม่ได้ ($\bar{X} = 3.57$) รองลงมาคือ สามารถกำหนดเรื่องหรือปัญหาที่ต้องการสังเคราะห์ได้ สามารถสร้างสิ่งใหม่ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดได้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยและการกระจายเท่ากัน ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .69) โดยทุกข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำนี้เป็นรายชื่อในด้านความสามารถในการสังเคราะห์

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. เมื่อต้องตัดสินใจ ท่านสามารถระบุปัญหาหรือเรื่องที่จะตัดสินใจได้	4.00	.71	มาก
2. ท่านหาข้อมูลก่อนการตัดสินใจ	4.03	.80	มาก
3. ท่านจะวิเคราะห์ทางเลือกที่มีทั้งหมดก่อนการตัดสินใจ	4.02	.76	มาก
4. ท่านจะประเมินคุณค่าของแต่ละทางเลือกก่อนการตัดสินใจ	4.05	.72	มาก
5. ท่านเลือกทางเลือกที่มีคุณค่าเหมาะสมกับสถานการณ์	3.93	.76	มาก
6. ท่านคำนึงถึงผลการตัดสินใจว่ามีคุณค่าหรือไม่	4.02	.73	มาก
7. ท่านพิจารณาถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ก่อนการตัดสินใจ	4.01	.76	มาก
รวม	4.01	.55	มาก

จากตาราง 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .55) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันระหว่าง 3.93 - 4.05 และมีการกระจายอยู่ระหว่าง .71 - .80 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การประเมินคุณค่าของแต่ละทางเลือกก่อนการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมาคือ การหาข้อมูลก่อนการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.03$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การเลือกทางเลือกที่มีคุณค่าเหมาะสมกับสถานการณ์ ($\bar{X} = 3.93$) ซึ่งเป็นข้อเดียวที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 4.00

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตด้านความสามารถในการเรียนรู้
สิ่งใหม่ จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. เมื่อต้องการเรียนรู้สิ่งใด ท่านวิเคราะห์สิ่งที่ท่านต้องการเรียนรู้ได้	3.90	.71	มาก
2. เมื่อทราบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้แล้ว ท่านกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้สิ่งนั้นได้	3.88	.70	มาก
3. เมื่อมีเป้าหมายในการเรียนรู้แล้ว ท่านรู้ว่าจะหาแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเรียนรู้ได้จากที่ไหน	3.81	.71	มาก
4. เมื่อมีแหล่งข้อมูลแล้ว ท่านสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแหล่งข้อมูลได้	3.87	.70	มาก
5. ท่านมีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย	3.92	.76	มาก
6. เมื่อได้เรียนรู้สิ่งใดแล้ว ท่านประเมินผลการเรียนรู้ของท่าน	3.60	.80	มาก
7. เมื่อได้เรียนรู้สิ่งใดแล้ว ท่านมีความเข้าใจในสิ่งนั้นแตกต่างไปจากเดิม	3.76	.72	มาก
รวม	3.82	.53	มาก

จากตาราง 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยมีค่าเฉลี่ยที่ห่างกันพอประมาณระหว่าง 3.60 - 3.92 แต่มีการกระจายที่ใกล้เคียงกันระหว่าง .70 - .80 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมาคือ สามารถวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการเรียนรู้ได้ ($\bar{X} = 3.90$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เมื่อได้เรียนรู้แล้วมีการประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.60$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม
จำแนกเป็นรายด้าน

ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความซื่อสัตย์	2.94	.68	ปานกลาง
2. ความขยันหมั่นเพียร	3.35	.84	ปานกลางค่อนข้างมาก
3. ความมีสัจจะ	3.10	.73	ปานกลางค่อนข้างมาก
4. ความกตัญญู	3.18	.75	ปานกลางค่อนข้างมาก
5. ความเมตตากรุณา	3.00	.83	ปานกลาง
6. ความมีสติรอบคอบ	3.42	.82	ปานกลางค่อนข้างมาก
รวม	3.16	.37	ปานกลางค่อนข้างมาก

จากตาราง 10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = .37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความมีสติรอบคอบ ความขยันหมั่นเพียร ความกตัญญู และความมีสัจจะอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.42$, $\bar{X} = 3.35$, $\bar{X} = 3.18$ และ $\bar{X} = 3.10$ ตามลำดับ) ส่วนด้านความซื่อสัตย์ และความเมตตากรุณาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$ และ $\bar{X} = 3.00$ ตามลำดับ)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านวิชาการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โดยรวม
รายด้านและรายข้อ แสดงไว้ในตาราง 11 – 18

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านวิชาการ โดยรวมและรายด้าน

ปัจจัยด้านวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านหลักสูตร	4.03	.43	มาก
2. ด้านผู้สอน	4.03	.51	มาก
3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	4.06	.47	มาก
4. ด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน	3.96	.48	มาก
รวม	4.02	.39	มาก

จากตาราง 11 พบว่าปัจจัยด้านวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกันระหว่าง 3.96 - 4.06 และมีการกระจายที่ใกล้เคียงกันระหว่าง .43 - .51 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและด้านผู้สอน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน แต่มีการกระจายแตกต่างกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน ($\bar{X} = 3.96$) ซึ่งเป็นด้านเดียวที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 4.00

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านวิชาการ ด้านหลักสูตร จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่ท่านเรียน...			
1...ทำให้ท่านมีความสามารถในการวิเคราะห์	4.03	.59	มาก
2...ทำให้ท่านมีความสามารถในการสังเคราะห์	3.92	.60	มาก
3...ทำให้ท่านมีความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า	4.02	.57	มาก
4...ทำให้ท่านมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	4.10	.61	มาก
5...ส่งเสริมให้ท่านมีคุณธรรมจริยธรรม	4.10	.61	มาก
รวม	4.03	.43	มาก

จากตาราง 12 พบว่า ปัจจัยด้านวิชาการ ด้านหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.92 - 4.10

และมีการกระจายที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยระหว่าง .57 - .61 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 ข้อได้แก่ ทำให้มีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และส่งเสริมให้มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งทั้ง 2 ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยและการกระจายเท่ากัน ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .61) รองลงมาคือ ทำให้มีความสามารถในการวิเคราะห์ ($\bar{X} = 4.03$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ทำให้มีความสามารถในการสังเคราะห์ ($\bar{X} = 3.92$) ซึ่งเป็นข้อเดียวที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 4.00

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านวิชาการ ด้านผู้สอน จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านผู้สอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้สอนคอยสังเกตพฤติกรรมในการเรียนของท่าน	4.04	.67	มาก
2. ผู้สอนสนับสนุนการเรียนรู้ของท่าน	4.06	.65	มาก
3. ผู้สอนตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ท่านใช้ความคิด	4.14	.69	มาก
4. ผู้สอนกล่าวคำชมเชย	3.89	.74	มาก
5. ผู้สอนสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้	3.93	.72	มาก
6. ผู้สอนแนะนำให้ท่านค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ	4.12	.63	มาก
7. ผู้สอนให้ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้	4.03	.73	มาก
รวม	4.03	.51	มาก

จากตาราง 13 พบว่า ปัจจัยด้านวิชาการ ด้านผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.89 - 4.14 และมีการกระจายระหว่าง .63 - .74 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้สอนตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ใช้ความคิด ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมาคือผู้สอนแนะนำให้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และผู้สอนสนับสนุนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$ และ $\bar{X} = 4.06$ ตามลำดับ) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้สอนกล่าวคำชมเชย และผู้สอนสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.89$ และ $\bar{X} = 3.93$ ตามลำดับ)

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านวิชาการ ด้านกระบวนการเรียนการสอน จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านกระบวนการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. เมื่อท่านมีข้อสงสัยในด้านการเรียน ท่านสามารถไปสอบถามจากผู้สอนได้ทั้งในและนอกห้องเรียน	4.19	.67	มาก
2. ผู้สอนให้ทำรายงานกลุ่มและกิจกรรมร่วมกับเพื่อนนิสิต	4.26	.66	มาก
3. ผู้สอนมีความกระตือรือร้นในการส่งเสริมการเรียนรู้ของท่าน	4.05	.65	มาก
4. เมื่อท่านส่งรายงาน ผู้สอนจะตรวจและให้ข้อคิดเห็นแก่ท่านอย่างรวดเร็ว	3.84	.73	มาก
5. ผู้สอนสร้างและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ท่านใช้เวลาอย่างเกิดประโยชน์	3.93	.68	มาก
6. ผู้สอนคาดหวังให้ท่านมีผลการเรียนรู้ที่ดี	4.15	.65	มาก
7. ผู้สอนจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.05	.70	มาก
รวม	4.06	.47	มาก

จากตาราง 14 พบว่า ปัจจัยด้านวิชาการ ด้านกระบวนการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยที่ห่างกันค่อนข้างมากระหว่าง 3.84 - 4.26 แต่มีการกระจายที่ใกล้เคียงกันระหว่าง .65 - .73 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้สอนให้ทำรายงานกลุ่มและกิจกรรมร่วมกับเพื่อนนิสิต ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมาคือ เมื่อมีข้อสงสัยในด้านการเรียน สามารถไปสอบถามจากผู้สอนได้ทั้งในและนอกห้องเรียน ($\bar{X} = 4.19$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เมื่อส่งรายงาน ผู้สอนจะตรวจและให้ข้อคิดเห็นอย่างรวดเร็ว และผู้สอนสร้างและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ใช้เวลาอย่างเกิดประโยชน์ ($\bar{X} = 3.84$ และ $\bar{X} = 3.93$ ตามลำดับ)

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านวิชาการ ด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
<u>การถ่ายทอดความรู้ของผู้สอน</u>			
1...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์	4.08	.60	มาก
2...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์	3.97	.67	มาก
3...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า	4.04	.63	มาก
4...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	4.08	.65	มาก
5...ช่วยทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม	4.06	.68	มาก
<u>ตำราและเอกสารที่ใช้ในการสอน</u>			
6...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์	3.97	.65	มาก
7...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์	3.85	.69	มาก
8...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า	3.96	.70	มาก
9...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	4.02	.70	มาก
10...ช่วยทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม	3.90	.79	มาก
<u>สื่อโสตทัศนูปกรณ์ที่ใช้ในการสอน</u>			
11...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์	3.93	.69	มาก
12...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์	3.92	.70	มาก
13...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า	3.88	.70	มาก
14...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	3.97	.68	มาก
15...ช่วยทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม	3.77	.82	มาก
รวม	3.96	.48	มาก

จากตาราง 15 พบว่า ปัจจัยด้านวิชาการ ด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยที่ค่อนข้างห่างระหว่าง 3.77 – 4.08 และมีการกระจายระหว่าง .60 - .82 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในกลุ่มข้อคำถาม “การถ่ายทอดความรู้ของผู้สอน” โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การถ่ายทอดความรู้ของผู้สอนช่วยทำให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์ ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และช่วยทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.08$, $\bar{X} = 4.08$ และ $\bar{X} = 4.06$ ตามลำดับ) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในกลุ่มข้อคำถาม “สื่อโสตทัศนูปกรณ์ที่ใช้ในการสอน” กับกลุ่มข้อคำถาม “ตำราและเอกสารที่ใช้ในการสอน” โดยสามารถเรียงลำดับจากน้อยไปหามากได้ดังนี้ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ที่ใช้ในการสอนช่วยทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม และตำราและเอกสารที่ใช้ใน

การสอนช่วยทำให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์ ($\bar{X} = 3.77$ และ $\bar{X} = 3.85$ ตามลำดับ)

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โดยรวมและรายด้าน

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้	3.82	.58	มาก
2. ด้านกิจกรรมนิสิต	4.03	.52	มาก
รวม	3.93	.49	มาก

จากตาราง 16 พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = .49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 2 ด้าน โดยด้านกิจกรรมนิสิตมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้พอสมควร

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้
จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
<u>สภาพแวดล้อมด้านกายภาพในห้องเรียน</u>			
1...เอื้อให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์	3.87	.76	มาก
2...เอื้อให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์	3.75	.74	มาก
3...เอื้อให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า	3.81	.77	มาก
4...เอื้อให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	3.87	.73	มาก
5...เอื้อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม	3.77	.81	มาก
<u>สภาพแวดล้อมด้านกายภาพในแหล่งวิทยบริการและ ห้องปฏิบัติการ</u>			
6...เอื้อให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์	3.88	.71	มาก
7...เอื้อให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์	3.85	.74	มาก
8...เอื้อให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า	3.90	.72	มาก
9...เอื้อให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	3.94	.74	มาก
10...เอื้อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม	3.79	.81	มาก
<u>สภาพแวดล้อมด้านกายภาพในบริเวณอาคารสถานที่ภายใน มหาวิทยาลัย</u>			
11...เอื้อให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์	3.76	.77	มาก
12...เอื้อให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์	3.71	.77	มาก
13...เอื้อให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า	3.82	.75	มาก
14...เอื้อให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	3.85	.76	มาก
15...เอื้อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม	3.75	.81	มาก
รวม	3.82	.58	มาก

จากตาราง 17 พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .58) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยที่ค่อนข้างห่างระหว่าง 3.71 - 3.94 แต่มีการกระจายที่ใกล้เคียงกันระหว่าง .71 - .81 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในกลุ่มข้อคำถาม “สภาพแวดล้อมด้านกายภาพในแหล่งวิทยบริการและห้องปฏิบัติการ” โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ เอื้อให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และเอื้อให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ($\bar{X} = 3.94$ และ $\bar{X} = 3.90$ ตามลำดับ) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในกลุ่มข้อคำถาม “สภาพแวดล้อมด้านกายภาพในบริเวณ

อาคารสถานที่ภายในมหาวิทยาลัย” โดยสามารถเรียงลำดับจากน้อยไปหามากได้ดังนี้ เชื่อให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์ และเชื่อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 3.71$ และ $\bar{X} = 3.75$ ตามลำดับ)

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยและระดับปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมนิสิต จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านกิจกรรมนิสิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
<u>การเข้าร่วมกิจกรรมวันปฐมนิเทศ/พิธีไหว้ครู/การเข้าค่ายพัฒนานิสิต</u>			
1...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์	3.89	.78	มาก
2...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์	3.84	.78	มาก
3...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า	4.02	.69	มาก
4...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	4.05	.73	มาก
5...ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม	4.13	.68	มาก
<u>การเข้าร่วมกิจกรรมวันสมเด็จพระเทพฯ/วันสถาปนามหาวิทยาลัย/วันสถาปนาคณะ</u>			
6...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์	3.87	.80	มาก
7...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์	3.81	.79	มาก
8...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า	3.97	.69	มาก
9...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	4.07	.72	มาก
10...ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม	4.13	.71	มาก
<u>การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษา/จริยธรรม/ศิลปวัฒนธรรม/ศาสนา/ส่งเสริมสำนึกความเป็นไทย/ส่งเสริมความรู้เรื่องโรคเอดส์ เรื่องสิ่งแวดล้อม/การบริจาคโลหิต/กิจกรรมเพิ่มพูนความรู้</u>			
11...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์	4.05	.73	มาก
12...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์	3.98	.71	มาก
13...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า	4.13	.67	มาก
14...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	4.15	.72	มาก
15...ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม	4.24	.70	มาก
<u>การเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยองค์กรนิสิต/สโมสร/ชมรมต่าง ๆ</u>			
16...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์	4.03	.71	มาก
17...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์	3.96	.77	มาก
18...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า	4.06	.70	มาก
19...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	4.16	.71	มาก
20...ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม	4.06	.76	มาก
รวม	4.03	.52	มาก

จากตาราง 18 พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมนิสิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยที่ห่างกันมากพอสมควรระหว่าง 3.81 - 4.24 และมีการกระจายระหว่าง .67 - .80 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานุคลิกภาพ/จริยธรรม/ศิลปวัฒนธรรม/ศาสนา/ส่งเสริมสำนึกความเป็นไทย/ส่งเสริมความรู้เรื่องโรคเอดส์ เรื่องสิ่งเสพติด/การบริจาคโลหิต/กิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยองค์กรนิสิต/สโมสร/ชมรมต่าง ๆ ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานุคลิกภาพ/จริยธรรม/ศิลปวัฒนธรรม/ศาสนา ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ($\bar{X} = 4.16$ และ $\bar{X} = 4.15$ ตามลำดับ) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การเข้าร่วมกิจกรรมวันสมเด็จพระเทพฯ/วันสถาปนามหาวิทยาลัย/วันสถาปนาคณะ ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์ และการเข้าร่วมกิจกรรมวันปฐมนิเทศ/พิธีไหว้ครู/การเข้าค่ายพัฒนานิสิต ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์ ($\bar{X} = 3.81$ และ $\bar{X} = 3.84$ ตามลำดับ)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ปัจจัยด้านวิชาการ และปัจจัยด้านการบริหารจัดการโดยการทดสอบค่าที แสดงไว้ในตาราง 19-21

ตาราง 19 การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยการทดสอบค่าที

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
1. ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์	3.70	.45	7.59	.00
2. ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า	4.01	.55	16.10	.00
3. ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	3.82	.53	10.60	.00
4. ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม	3.16	.37	-16.91	.00
รวม	3.67	.34	8.76	.00

จากตาราง 19 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทั้งโดยรวมและรายด้าน มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 หมายความว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 20 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านวิชาการโดยการทดสอบค่าที

ปัจจัยด้านวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
1. ด้านหลักสูตร	4.03	.43	21.70	.00
2. ด้านผู้สอน	4.03	.51	18.28	.00
3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	4.06	.47	21.07	.00
4. ด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน	3.96	.48	16.68	.00
รวม	4.02	.39	23.39	.00

จากตาราง 20 พบว่า ปัจจัยด้านวิชาการทั้งโดยรวมและรายด้าน มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 หมายความว่าปัจจัยด้านวิชาการทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 21 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโดยการทดสอบค่าที

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
1. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้	3.82	.58	9.79	.00
2. ด้านกิจกรรมนิสิต	4.03	.52	17.70	.00
รวม	3.93	.49	15.15	.00

จากตาราง 21 พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการทั้งโดยรวมและรายด้าน มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 หมายความว่าปัจจัยด้านการบริหารจัดการทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัยด้านนิสิต ปัจจัยด้านวิชาการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวม แสดงไว้ในตาราง 22 – 24

ตาราง 22 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนิสิต ปัจจัยด้านวิชาการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวม

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	Y
X ₁	1.00	-.528**	-.540**	.390**	-.390**	-.174**	-.197**	-.110	-.318**	-.243**	-.370**	-.251**	-.350**	-.016
X ₂		1.00	-.429**	-.391**	.391**	.056	.056	.020	.090	.067	.092	.116*	.115*	.000
X ₃			1.00	-.028	.028	.129*	.154**	.098	.250**	.192**	.303**	.152**	.258**	.017
X ₄				1.00	-1.00**	.050	-.040	.016	-.110	-.028	-.116*	-.135*	-.139*	.009
X ₅					1.00	-.050	.040	-.016	.110	.028	.116*	.135*	.139*	-.009
X ₆						1.00	.484**	.481**	.563**	.751**	.468**	.404**	.489**	.406**
X ₇							1.00	.640**	.597**	.834**	.441**	.481**	.513**	.308**
X ₈								1.00	.686**	.852**	.493**	.494**	.551**	.364**
X ₉									1.00	.863**	.790**	.667**	.816**	.364**
X ₁₀										1.00	.664**	.621**	.719**	.433**
X ₁₁											1.00	.603**	.905**	.279**
X ₁₂												1.00	.885**	.360**
X ₁₃													1.00	.355**
Y														1.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 22 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 8 ปัจจัย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.27 - 0.43 สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัจจัยด้านวิชาการ (X_{10}) หลักสูตร (X_6) กระบวนการเรียนการสอน (X_8) สื่อที่ใช้ประกอบการสอน (X_9) กิจกรรมนิสิต (X_{12}) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (X_{13}) ผู้สอน (X_7) และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ (X_{11})

ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมมี 5 ปัจจัยได้แก่ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (X_1) กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (X_2) กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และสุขภาพ (X_3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (X_4) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง (X_5)

ตาราง 23 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
Regression	3	7.62	2.54	28.60**
Residual	304	27.00	.09	
Total	307	34.62		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 23 พบว่ามี 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวม โดยมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังที่ปรากฏในตาราง 24

ตาราง 24 คำนวณน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ของปัจจัยกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวม

ปัจจัย	b	SE _b	β	R	R ²	F
X ₁₀	.37	.04	.43	.43	.19	70.78**
X ₁₀ X ₆	.14	.06	.18	.45	.20	38.80**
X ₁₀ X ₆ X ₁₂	.11	.04	.17	.47	.22	28.60**

a = 1.98

R = .47

R² = .22

SEest = .30

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 24 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ปัจจัยโดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปถึน้อยที่สุดได้ดังนี้ ปัจจัยด้านวิชาการ (X₁₀) หลักสูตร (X₆) และกิจกรรมนิสิต (X₁₂) โดยทั้ง 3 ปัจจัยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตได้ร้อยละ 22.00 และสามารถนำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ที่ได้มาเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$Y = 1.98 + 0.37(X_{10}) + 0.14(X_6) + 0.11(X_{12})$$

$$\text{หรือ } Z = 0.43(X_{10}) + 0.18(X_6) + 0.17(X_{12})$$

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 4 ด้านคือ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านวิชาการและระดับปัจจัยด้านการบริหารจัดการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัยมีดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยด้านวิชาการและปัจจัยด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก
3. ปัจจัยด้านวิชาการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านนิสิต มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัยส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) ชั้นปีที่ 4 ภาคปกติของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ใน 3 กลุ่มสาขา ได้แก่ 1) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ 2) สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ เพียงคณะเดียว และ 3) สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะพลศึกษา เพียงคณะเดียว รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,737 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่

และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 607-610) มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านนิสิตเป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับกลุ่มสาขาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต 4 ด้านประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า และด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด และส่วนที่ 2 สอบถามคุณลักษณะด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นแบบสอบถามชนิดสถานการณ์แบบเลือกตอบ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านวิชาการ สอบถามเกี่ยวกับด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารจัดการ สอบถามเกี่ยวกับด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมนิสิต เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือพร้อมทั้งแนบหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัยและตัวอย่างแบบสอบถามไปยังคณะต่าง ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างศึกษาอยู่ เพื่อแจ้งความประสงค์ในการเก็บข้อมูลและขอนัดหมายวันเวลาในการเก็บข้อมูลกับภาควิชาและอาจารย์ผู้สอนที่เกี่ยวข้อง จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 341 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 308 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.50 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence, IOC)

2.2 หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามในแต่ละด้านโดยวิธี Item-total correlation

2.3 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามรายด้านด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 สมมติฐานข้อ 1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอยู่ในระดับมาก ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) และการทดสอบค่าที (One Sample t-test)

3.2 สมมติฐานข้อ 2 บัณฑิตด้านวิชาการและบัณฑิตด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) และการทดสอบค่าที (One Sample t-test)

3.3 สมมติฐานข้อ 3 บัณฑิตด้านวิชาการ บัณฑิตด้านการบริหารจัดการ และบัณฑิตด้านนิเทศมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

3.4 สมมติฐานข้อ 4 บัณฑิตอย่างน้อย 1 บัณฑิตส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยวิธี Stepwise (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. บัณฑิตด้านวิชาการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน และด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกิจกรรมนิสิต รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ปัจจัยด้านวิชาการและปัจจัยด้านการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัจจัยด้านวิชาการ (X_{10}) หลักสูตร (X_6) กระบวนการเรียนการสอน (X_8) สื่อที่ใช้ประกอบการสอน (X_9) กิจกรรมนิสิต (X_{12}) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (X_{13}) ผู้สอน (X_7) และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ (X_{11}) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ปัจจัยด้านนิสิตไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ปัจจัยโดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้ ปัจจัยด้านวิชาการ (X_{10}) ตัวแปรหลักสูตร (X_6) และตัวแปรกิจกรรมนิสิต (X_{12}) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยทั้ง 3 ปัจจัยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตได้ร้อยละ 22.00

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ น่าจะเป็นผลมาจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือปณิธานในการผลิตบัณฑิตของแต่ละกลุ่มสาขา มุ่งเน้นให้บัณฑิตมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีความสามารถในการเรียนรู้ และเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ดังจะเห็นได้จากคณະมนุษยศาสตร์ที่กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในระดับปริญญาตรีไว้ว่า “เพื่อผลิตบัณฑิตให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง มีความรู้ความสามารถที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548: 37-217) และคณะวิทยาศาสตร์ที่กำหนดปณิธานของหลักสูตรไว้ว่า “เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ รอบรู้ ใฝ่รู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และมีคุณธรรมจริยธรรม” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2549ก: 2) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในครั้งนี้ ที่พบว่าตัวแปรหลักสูตรสามารถทำนายคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าบัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่เป็นเช่นนี้อาจมีสาเหตุมาจากความสามารถในการวิเคราะห์เป็นความสามารถในระดับพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับบัณฑิต ดังจะเห็นได้จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและปณิธานในการผลิตบัณฑิตของแต่ละกลุ่มสาขาที่ล้วนแต่มุ่งเน้นให้บัณฑิตมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548ง: 37-217, 2549ก: 2) สอดคล้องกับที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 32-47) ได้กล่าวไว้ว่า การคิดวิเคราะห์เป็นการคิดในระดับพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทุกคน เพราะจะช่วยให้เราสามารถตัดสินใจวางแผนและคาดการณ์อนาคตได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งช่วยลดโอกาสความล้มเหลวลงได้

1.2 ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าบัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่าในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้งนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจากการตัดสินใจเชิงคุณค่าเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ โดยเริ่มจากการระบุปัญหาหรือเรื่องที่จะตัดสินใจ การหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาและวิเคราะห์ทางเลือก การใช้หลักการตัดสินใจคุณค่าประเมินทางเลือก และการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่มีค่าและเหมาะสมที่สุด ดังนั้น เมื่อบัณฑิตมีความสามารถในการวิเคราะห์อยู่ในระดับมาก จึงส่งผลให้ความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่ามากตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ร็อบบิ้นส์ (2547: 26-27) ได้กล่าวไว้ว่า การตัดสินใจที่ดีต้องอาศัยเหตุผลเป็นหลัก และการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลจะช่วยให้การตัดสินใจได้ผลลัพธ์ที่ดี

1.3 ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าบัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่เป็นเช่นนี้น่าจะมีสาเหตุมาจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือปณิธานในการผลิตบัณฑิตของแต่ละกลุ่มสาขาที่มุ่งเน้นให้บัณฑิตมีความสามารถในการเรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในระดับปริญญาตรีของคณะมนุษยศาสตร์ที่กำหนดไว้ว่า “เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548ง: 37-217) และปณิธานหลักสูตรของคณะวิทยาศาสตร์ที่กำหนดไว้ว่า “เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีรอบรู้ ใฝ่รู้” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2549ก: 2) ประกอบกับการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญต่อบัณฑิตทั้งในด้านการดำรงชีวิต การปรับตัว การประกอบอาชีพ และการปรับปรุงบุคลิกภาพให้เหมาะสม สอดคล้องกับที่ทิสนา แคมมณี (2545ก: 13-14) ได้กล่าวไว้ว่า “การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต (A lifelong process) บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อพัฒนาชีวิต

จิตใจของตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถอยู่ในสังคมได้” ด้วยเหตุดังกล่าว จึงส่งผลให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ในระดับมาก

1.4 ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าบัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายด้าน สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ความมีสติรอบคอบ ความขยันหมั่นเพียร ความกตัญญู ความมีศีลจจะ ความเมตตากรุณา และความซื่อสัตย์ ที่เป็นเช่นนี้น่าจะมีสาเหตุมาจากการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือปณิธานของหลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาขาที่กำหนดไว้ว่า “เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548ง: 37-217, 2549ก: 2) จึงส่งผลให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของพิณทิพย์ วังเกล็ดแก้ว (2547: บทคัดย่อ, 50) ที่ศึกษาเรื่องการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพบว่า นิสิตมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในขั้นที่ 5 จากจำนวน 6 ขั้น ซึ่งขั้นที่ 5 นี้หมายถึงขั้นที่ใช้หลักการทำตามคำมั่นสัญญาและข้อตกลงของสังคม เป็นขั้นที่แสดงถึงการมีเหตุผลในการเลือกกระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ ละอายใจตนเองเมื่อทำชั่ว และมีความภาคภูมิใจในตนเองเมื่อทำดี หรือกล่าวโดยสรุปได้ว่าขั้นที่ 5 นี้เป็นขั้นที่แสดงถึงคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูง

2. ปัจจัยด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะมาจากการที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีปณิธานมุ่งมั่นที่จะผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกคน ให้มีความรู้ประจักษ์นักปราชญ์และมีความประพฤติประจักษ์ผู้ทรงศีล ประสิทธิประสาทความรู้ระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามหลักสากล เพื่อเป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของชาติ ตลอดจนมีพันธกิจที่จะเป็นสถาบันชั้นสูงทางการศึกษาและวิจัยของรัฐ ที่ดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติ ทั้งด้านความรู้ ความสามารถในการคิด การปฏิบัติ และคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการ ด้านสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และด้านอื่น ๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้าในระดับชาติและภูมิภาค (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2542: 7-9, 2543: 3-6) ด้วยเหตุดังกล่าว จึงส่งผลให้ปัจจัยด้านวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน และด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน ซึ่งจะได้อภิปรายผลดังต่อไปนี้

2.1 ด้านหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือปณิธานในการผลิตบัณฑิตของแต่ละกลุ่มสาขา มุ่งเน้นให้บัณฑิตมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีความสามารถในการเรียนรู้ และเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ดังจะเห็นได้จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในระดับปริญญาตรีของคณะมนุษยศาสตร์ที่กำหนดไว้ว่า “เพื่อผลิตบัณฑิตให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง มีความรู้ความสามารถที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548: 37-217) รวมถึงปณิธานหลักสูตรของคณะวิทยาศาสตร์ที่กำหนดไว้ว่า “เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ รอบรู้ ใฝ่รู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีคุณธรรมจริยธรรม” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2549ก: 2) ด้วยเหตุดังกล่าวจึงส่งผลให้ด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุภาพ ณ นคร; และคนอื่น ๆ (2547: 68-69) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย แล้วพบว่า หลักสูตรเป็นหนึ่งในปัจจัยตัวป้อนเข้า (Input) ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.2 ด้านผู้สอน ซึ่งหมายถึงบทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ของผู้สอน ผลการศึกษาพบว่า ด้านผู้สอนอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนั้นน่าจะมีสาเหตุมาจากผู้สอนมีความเข้าใจบทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) เป็นอย่างดีจนสามารถปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับที่วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 4-5) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนในระดับอุดมศึกษาเป็นการสร้างบัณฑิต บทบาทของผู้สอนในระดับอุดมศึกษา จึงเป็นการสร้างผู้ที่มีความรอบรู้ทางวิชาชีพและวิชาการเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต และเป็นการสร้างผู้ที่มีความคิดและพฤติกรรมที่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นที่พึงของครอบครัว ที่พึงของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งการที่จะทำเช่นนั้นได้ ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องกระบวนการเรียนการสอนและเข้าใจบทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ด้วยเหตุดังกล่าวจึงส่งผลให้ด้านผู้สอนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพลชนัน นิรมิตรไชยนนท์ (2549: บทคัดย่อ) ที่พบว่าบทบาทของอาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต และผลการศึกษาของฮินเดิล และคนอื่น ๆ (Hindle; et al. 2007: Online) ที่พบว่า ครูผู้สอนที่ตระหนักและปฏิบัติงานสอนด้วยบทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

2.3 ด้านกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งหมายถึงกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการศึกษาพบว่า ด้านกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนั้นน่าจะมีสาเหตุมาจากกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่

กับบทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ของผู้สอน ดังที่ชานาธิป พรกุล (2543: 21) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการคิด การค้นคว้า การทดลอง การสรุปเป็นความรู้โดยผู้เรียนเอง และผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้วางแผน จัดการชี้แนะ และอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน ดังนั้น เมื่อผู้สอนมีความเข้าใจบทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) เป็นอย่างดีจนสามารถปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพดังที่ได้อภิปรายผลไว้ในข้อ 2.2 ด้านผู้สอน จึงส่งผลให้ด้านกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากด้วย

2.4 ด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน ซึ่งในการศึกษานี้ มุ่งศึกษาถึงตัวผู้สอน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโสตทัศนูปกรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอน อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้น่าจะมีสาเหตุมาจากสื่อที่ใช้ประกอบการสอนไม่ว่าจะเป็นสื่อประเภทใด ล้วนแต่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพตามกระบวนการที่หลักสูตรต้องการ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2543: 209, จันทรานี สงวนนาม. 2545: 147, วรวิทย์ นิเทศศิลป์. 2549: 3) ด้วยเหตุดังกล่าวจึงส่งผลให้ด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศรีบังอร จุ้ยศิริ (2550: บทคัดย่อ) และผลการศึกษาของยุพดี หินเหว (2550: บทคัดย่อ) ที่พบว่าการเลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนมีผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น และทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น

3. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และกิจกรรมนิสิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ประการหนึ่งว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจะเป็นมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะสมบูรณ์แบบ และเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีความพร้อมในเชิงบริหารและวิชาการ” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2542: 7-9, 2543: 3-6) ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาในมาตรฐานที่ 7 การบริหารและการจัดการไว้ว่า “สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดวางระบบการบริหารที่มีความคล่องตัว มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนระบบ มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ในการบริหารมาใช้ มีโครงสร้างและระบบที่สนับสนุนภารกิจหลัก ซึ่งได้แก่การสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543: 113-120, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2551: 16) ด้วยเหตุดังกล่าว จึงส่งผลให้ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านกิจกรรมนิสิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ซึ่งจะได้อภิปรายผลเป็นรายด้านดังต่อไปนี้

3.1 ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ตระหนักถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ว่าเป็นสิ่งที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ปลุกฝังและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2544: 43-45, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2543: 9, ปัทมวรรณ อ่วมศรี. 2541: 20) ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาในมาตรฐานที่ 2 การเรียนการสอน ข้อ 2.6 บัญญัติเกื้อหนุน ไว้ว่า “สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดปัจจัยเกื้อหนุนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยมีอาคารสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนในหลายรูปแบบ มีห้องสมุด ตำรา หนังสือ วารสาร ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มีเครื่องคอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการสืบค้น และแสวงหาความรู้จากทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีอาณาบริเวณและบรรยากาศที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนิสิตนักศึกษา” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543: 113-120, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2551: 16) ด้วยเหตุดังกล่าวจึงส่งผลให้ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

3.2 ด้านกิจกรรมนิสิต อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้น่าจะมีสาเหตุมาจากการที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้กำหนดให้กิจกรรมนิสิตเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างหลักสูตรปริญญาตรีซึ่งประกอบด้วย หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาเลือกเสรี และหมวดกิจกรรม โดยหมวดกิจกรรมหมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยโดยไม่นับหน่วยกิต นอกจากนี้ ยังได้กำหนดรายละเอียดในการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตไว้ในประกาศเรื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี ขึ้นไป ประกอบด้วยกิจกรรม 3 กลุ่มกิจกรรม ซึ่งนิสิตต้องปฏิบัติกิจกรรมรวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 8 กิจกรรม (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548ค: 3-14, 2551ก: ออนไลน์, 2551ข: ออนไลน์) ประกอบกับ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาในมาตรฐานที่ 3 กิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้ว่า “สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนดแผนงานและโครงการในการพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543: 113-120, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2551: 16) ด้วยเหตุดังกล่าว จึงส่งผลให้ด้านกิจกรรมนิสิต

อยู่ในระดับมาก

4. ปัจจัยด้านวิชาการซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ผู้สอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอน ทั้งโดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถอธิบายผลได้ว่า ถ้าปัจจัยด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมก็จะมาก และถ้าปัจจัยด้านวิชาการอยู่ในระดับน้อย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมก็จะน้อยตามไปด้วย ที่เป็นเช่นนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจากการหล่อหลอมและพัฒนาให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ภายในขอบเขตที่มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการได้นั้น เกี่ยวข้องกับด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านสื่อที่ใช้ประกอบการสอนทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เหมือนเช่นที่นักวิชาการ นักการศึกษา ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาให้เกิดผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องคือ หลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และครูอาจารย์ที่ทำการสอน (จันทรานี สงวนนาม. 2545: 142-145, ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2545: 2) ด้วยเหตุดังกล่าว จึงส่งผลให้ปัจจัยด้านวิชาการมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ซึ่งหากพิจารณาเปรียบเทียบกับทฤษฎีระบบที่มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) และ 3) ผลลัพธ์ (Output) (จันทรานี สงวนนาม. 2545: 83-87) ก็สามารถกล่าวได้ว่าปัจจัยด้านวิชาการเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ (Output) เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุภาพ ณ นคร; และคนอื่น ๆ (2547: 68-69) ที่พบว่าปัจจัยด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอน เป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ และเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้บัณฑิตมีคุณธรรมจริยธรรม ผลการศึกษาของพลชนัน นิรมิตรไชยนนท์ (2549: บทคัดย่อ) ที่พบว่า บทบาทของอาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการศึกษาของหทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545: บทคัดย่อ) ที่พบว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการศึกษาของฮินเดิล และคนอื่น ๆ (Hindle; et al. 2007: Online) ที่พบว่า ครูผู้สอนที่ตระหนักและปฏิบัติงานสอนด้วยบทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น และผลการศึกษาของบาร์ราเกต (Barraket. 2008: Online) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้ผู้เรียนแสดงความพยายามในการเรียนรู้มากขึ้น และผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมากขึ้น

5. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และ กิจกรรมนิสิต ทั้งโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถอธิบายผล ได้ว่าถ้าปัจจัยด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวม ก็จะมาก และถ้าปัจจัยด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต โดยรวมก็จะน้อยตามไปด้วย ที่เป็นเช่นนี้ น่าจะมีสาเหตุใกล้เคียงกับปัจจัยด้านวิชาการ กล่าวคือ การหล่อหลอมและพัฒนาให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ภายในขอบเขตที่มหาวิทยาลัยสามารถ ดำเนินการได้นั้น นอกจากจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับปัจจัยด้านวิชาการแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับการจัด สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมนิสิต ให้เอื้อต่อการหล่อหลอมและพัฒนาให้บัณฑิตมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวจึงส่งผลให้ปัจจัยด้านการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์ กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ซึ่งหากพิจารณาเปรียบเทียบกับทฤษฎีระบบดังที่ได้อธิบาย ไว้ในข้อ 4 ปัจจัยด้านวิชาการ ก็สามารถกล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ (Output) เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตเช่นเดียวกับปัจจัยด้าน วิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาที่เข้าร่วมประชุมสัมมนาเรื่องยุทธศาสตร์ การสร้างบัณฑิตไทยในอุดมคติเมื่อเดือนมีนาคม 2540 และมีข้อสรุปร่วมกันว่ายุทธศาสตร์ที่สำคัญใน การสร้างบัณฑิตในอุดมคติได้แก่ 1) ต้องให้งานพัฒนานักศึกษามีบทบาทต่อการสร้างบัณฑิตในอุดม คติ โดยบูรณาการกิจกรรมและกิจการนักศึกษากับการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน และ 2) ต้องเสริมสร้าง บรรยากาศในมหาวิทยาลัยให้เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาบัณฑิตในอุดมคติ (มหาวิทยาลัย วลัยลักษณ์. 2540: 2-4) สอดคล้องกับผลการศึกษาของพวงทอง วุฒิเดช (2542: 28) ที่พบว่า นักศึกษามีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากต้องการพัฒนาตัวเองให้มีความรอบรู้ รอบคอบ มีความอดทน มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยและแบบแผนอันดีงาม เพิ่มพูนประสบการณ์ด้าน การคิด ทำ สร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องดีงาม ตลอดจนปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเสริมสร้างบุคลิกภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ผลการศึกษา ของวินัย ธงชัย (2545: บทคัดย่อ) ที่พบว่าบรรยากาศการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมด้าน การให้บริการแก่นักเรียน มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ผลการศึกษาของฟรีเบิร์ก (Freiberg. 1999: 65) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ส่งผลและ เกี่ยวข้องโดยตรงในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและด้านจิตพิสัยของผู้เรียน และผลการศึกษา ของคลิฟตัน; และคนอื่น ๆ (Clifton; et al. 2004: 801-828) ที่พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมทาง การเรียนการสอนส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

6. ปัจจัยด้านนิสิตซึ่งประกอบด้วยตัวแปรกลุ่มสาขาและตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ น่าจะมาจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต เป็นคุณลักษณะในภาพรวมที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น แต่ไม่ได้เป็นคุณลักษณะด้านวิชาชีพที่แต่ละกลุ่มสาขา มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน รวมถึงไม่ได้เป็นคุณลักษณะด้านวิชาการที่สามารถสะท้อนผ่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ จึงอาจเป็นเหตุให้ปัจจัยด้านนิสิตไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ บัณฑิตโดยรวม ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับผลการศึกษาของนภาพร เอื้ออุปถัมภ์ (2546: บทคัดย่อ) ที่พบว่านิสิตที่มีสาขาวิชาต่างกันมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษาของวฤษาญ์ ฤกษะเมธ (2546: บทคัดย่อ) ที่พบว่านิสิตที่มี สาขาวิชาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีทัศนะโดยรวมต่อการจัดกิจกรรมนิสิตของ มหาวิทยาลัยในรูปแบบบังคับไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษาของสายใจ วอนขอพร (2546: บทคัดย่อ) ที่พบว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษา ของชญากานต์ นวลสิงห์ (2547: บทคัดย่อ) ที่พบว่านิสิตที่ศึกษาอยู่ในคณะต่างกัน มีความพึงพอใจ ต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมไม่แตกต่างกัน และผลการศึกษาของมนัส นิลสวัสดิ์ (2547: บทคัดย่อ) ที่ พบว่านิสิตที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มคณะวิชาที่แตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมและ รายด้านไม่แตกต่างกัน

7. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 มี 3 ปัจจัยโดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปถึ้น้อยที่สุดได้ดังนี้ ปัจจัยด้าน วิชาการ (X_{10}) หลักสูตร (X_6) และกิจกรรมนิสิต (X_{12}) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยทั้ง 3 ปัจจัย สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตได้ร้อยละ 22.00 ซึ่งจะได้อภิปรายผลดังนี้

7.1 ปัจจัยด้านวิชาการ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต มากเป็นอันดับ 1 ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะปัจจัยด้านวิชาการซึ่งประกอบด้วยหลักสูตร กระบวนการเรียน การสอน ผู้สอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและทางอ้อมต่อ การหล่อหลอมและพัฒนาให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังเช่นที่นักวิชาการ นักการศึกษา กล่าวไว้ว่าการบริหารงานวิชาการ เป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาให้เกิดผลตาม เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องคือ หลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และครูอาจารย์ที่ทำการสอน (จันทร์ธานี สงวนนาม. 2545: 142-145, ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2545: 2) ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้ ปัจจัยด้านวิชาการส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมากเป็นอันดับ 1 ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการศึกษาของสุภาพ ฦ นคร; และคนอื่น ๆ (2547: 68-69) ที่พบว่าปัจจัยด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอน เป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์

7.2 หลักสูตร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมากเป็นอันดับ 2 ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะหลักสูตรเป็นเสมือนพิมพ์เขียวหรือแบบแผนในการจัดการเรียนการสอน ที่สร้างให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังเช่นที่นักวิชาการ นักการศึกษาได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา และเป็นพิมพ์เขียวหรือแผนที่ในการกำหนดทิศทางให้สถาบันดำเนินการกิจด้านการสร้างบัณฑิตให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับปรัชญาของสถาบัน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2545: 23-24, วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2547: 8-12) และหากพิจารณาเปรียบเทียบกับทฤษฎีระบบก็สามารถกล่าวได้ว่า หลักสูตรเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ที่สำคัญที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ (Output) เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้หลักสูตรส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมากเป็นอันดับ 2

7.3 กิจกรรมนิสิต เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมากเป็นอันดับ 3 ที่เป็นเช่นนี้น่าจะมีสาเหตุมาจากจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมนิสิตมุ่งเน้นให้นิสิตได้พัฒนาบุคลิกภาพและคุณลักษณะโดยรวม ดังจะเห็นได้จากวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมกิจกรรมนิสิตของทบวงมหาวิทยาลัยที่กำหนดไว้ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาตัวนิสิตนักศึกษา 2) เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 3) เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม 4) เพื่อให้นิสิตศึกษานำความรู้ทางวิชาการและบริการไปสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า 5) เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ตรงในสภาพที่เป็นจริงของสังคม 6) เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความร่วมมือ สามัคคี รับผิดชอบและเสียสละเพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักการวางแผน กำหนดวิธีการและขั้นตอนการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ 7) เพื่อส่งเสริมพลานามัยและพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของมหาวิทยาลัย (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2540: 6) ซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2551: 45) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมนิสิตเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้นิสิตได้พัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตลอดจนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต อันได้แก่ ความรู้ ทักษะการคิด ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์และการสื่อสาร และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้กิจกรรมนิสิตส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมากเป็นอันดับ 3

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยแบ่งออกเป็น ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต 3 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยด้านวิชาการ หลักสูตร และกิจกรรมนิสิต จึงควรนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการปัจจัยดังกล่าว ดังนี้

ปัจจัยด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอน ควรกำหนดนโยบายให้ทุกคณะที่เปิดสอนวางแนวทางหรือกำหนด จุดมุ่งหมายของทุกปัจจัยด้านวิชาการนี้ ให้ความสำคัญสอดคล้องและเอื้อต่อการสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต แล้วทำการติดตามประเมินผลเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ

หลักสูตร ควรกำหนดนโยบายให้แผนการเรียนการสอนหรือรายวิชาในแต่ละหลักสูตร มีจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต แล้วทำการติดตาม ประเมินผลเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ

กิจกรรมนิสิต ควรกำหนดนโยบายให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมนิสิต กำหนดวัตถุประสงค์และรูปแบบกิจกรรมนิสิตให้เอื้อต่อการสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต แล้วทำการติดตามประเมินผลเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านวิชาการเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต จึงควรที่จะศึกษาด้านวิชาการโดยมุ่งศึกษาถึงประสิทธิผลด้านการบริหารงานวิชาการเป็นรายคณะ เพื่อศึกษาว่าส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตอย่างไร

2.2 จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต จึงควรที่จะศึกษาด้านหลักสูตรโดยมุ่งศึกษาถึงปรัชญาและความมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นรายคณะ เพื่อศึกษาว่าส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตแตกต่างกันหรือไม่

2.3 จากการวิจัยพบว่า กิจกรรมนิสิตเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต จึงควรที่จะศึกษาด้านกิจกรรมนิสิตโดยมุ่งศึกษาถึงวัตถุประสงค์และรูปแบบการจัดกิจกรรมในแต่ละกลุ่ม เพื่อศึกษาว่าส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตแตกต่างกันหรือไม่

2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ โดยมุ่งศึกษาปัจจัยด้านวิชาการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านนิสิต เพื่อศึกษาว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2543). *การวิจัยและพัฒนาศักยภาพเด็กไทย*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา กรมฯ
- กฤตยาภรณ์ เจริญทรัพย์. (2547). *พฤติกรรมและการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กฤษจา ดอนทอง. (2549). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับวินัยของนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). *เทคโนโลยีทางการศึกษาและนวัตกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- กิริติ บุญเจือ. (2542). *ตรรกวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). *มหาวิทยาลัยที่ทางแยก: จุดประกายวิสัยทัศน์อุดมศึกษาไทยในอนาคต*. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมีเดีย.
- (2546). *การคิดเชิงวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมีเดีย.
- (2547). *วิธีการเรียนรู้: คุณลักษณะสำคัญที่พึงประสงค์ของคนไทยตามแต่ละช่วงวัย*. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- (2548). *การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นตัวผู้เรียนเป็นสำคัญตั้งแต่ พ.ศ. 2542-2547 (ฉบับเล่มสมบูรณ์)*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- (2549ก). *การคิดเชิงสังเคราะห์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.
- (2549ข). *ลายแทงนักคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2544, กรกฎาคม). การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 5(3): 17-25.
- ขวัญฤดี ขำสอนสัตย์. (2542). *การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ. (2550). *โครงการคุณธรรมนำไทย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2550, จาก http://www.cns.go.th/Image/pdf/8587_pdf.ppt
- จันทราณี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2550). *ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การบริหารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* (2547-2551). สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2550, จาก http://www.chula.ac.th/chula/th/about/brief_th.html
- จรัส สุวรรณเวลา. (2545). *อุดมศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชมพันธุ์ ฤกษ์ธร ณ ออยุธยา. (2540). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชญาภาณท์ นวลสิงห์. (2547). *ความพึงพอใจของนิสิตต่อสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ*. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชนาธิป พรกุล. (2543). *แคล์: รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลีนาก สิงหะศรี. (2550, 12 มิถุนายน). สัมภาษณ์โดย ประไพภรณ์ วาสนาพงษ์ ที่สำนักงานกองแผนงาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาตรี เกิดธรรม. (2542). *การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: คอมแพคท์พริ้นท์.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง; และคนอื่น ๆ. (2545, พฤษภาคม-ธันวาคม). สัมฤทธิ์ผลของนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ องค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*. 3(2-3): 64-70.
- ไชย ณ พล. (2548). *ศาสตร์แห่งการตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัยและพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2547). บทปริทัศน์: พฤติกรรมจริยธรรม. *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์*. 1(1): 171. ทบวงมหาวิทยาลัย. (2540). *การสำรวจความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาในการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมนิสิตนักศึกษาด้านบำเพ็ญประโยชน์ ปีงบประมาณ 2538*. กรุงเทพฯ: กองบริการการศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- (2543ก). *การจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบัณฑิตอุดมคติไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงฯ.
- (2543ข). *การสร้างหลักสูตรและรายวิชาใหม่ด้านคุณธรรมและจริยธรรม: แนวทางพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2544, เมษายน). กลยุทธ์การพัฒนาอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่สังคมความรู้
ของทบวงมหาวิทยาลัย. *อนุสารอุดมศึกษา*. 27(274): 13-14.
- (2545). *สรุปผลการประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพนิสิตนักศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย*
พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: ทบวงฯ.
- ทรงศรี คงทวี. (2550). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ*
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนีย์ คำเสมอ. (2545). *การศึกษาเกี่ยวกับความนิยมไทยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพย์วัลย์ สีจันทร์. (2548). *การคิดและการตัดสินใจ. พิมพ์ครั้งที่ 5.* กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ทิลเลตัน, ดอนนา วอลค์เกอร์. (2546). *คู่มือปฏิบัติการเรียนการสอนยุคใหม่. แปลโดย อรจริย์*
ณ ตะกั่วทุ่ง. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ทิสนา แชมมณี. (2545ก). *กระบวนการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- (2545ข). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.*
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2546). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.*
กรุงเทพฯ: เสริมสิน พรี่เพรส ซิสเต็ม.
- (2547). *การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเรื่องการบูรณาการทักษะการคิด*
หลากหลาย ในการเรียนการสอนเนื้อหาสาระ. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2548). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 3.* กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธนิษฐ จ้างผล. (2548). *ผลของการใช้กรณีตัวอย่างที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน*
ความเมตตาทางศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดภาชี เขตวัฒนา
กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ธรรมจักร. (2551). *หลักธรรมสำคัญที่ควรนำมาปฏิบัติ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2551, จาก <http://www.dhammajak.net/budday/visak1.php>
- ธวัช เต็มญวน. (2548). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธารณี สุขจิตต์. (2544). *ความคิดเห็นของนิสิตที่เป็นกรรมการบริหารชมรมต่อการได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิต*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธำรง บัวศรี. (2542, มกราคม). กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. *วารสารวิชาการ*. 2(1): 17-22.
- ธิดา เลิศพรประสพโชค. (2547). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดดอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ) สังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธิดาพร ไตสดี. (2546). *การประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้เพื่อกำหนดแนวทางจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธิตยา จตุวงศ์. (2546). *การศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรศรา บุญรุ่ง. (2549). *คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นภาพร เชื้ออุปถัมภ์. (2546). *ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นฤมล โอสถานุเคราะห์. (2549). *แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

- นัตตา อังสุไทย์. (2550). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. ปริญญาโท กศ.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิสกร แสนเสน่ห์. (2543). *ทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญเชิด ชุมพล. (2547). *การศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนอานวยวิทย*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมวรรณ อ่วมศรี. (2541). *การศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง*. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2540). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา เวสารัชช. (2545). *หลักการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- . (2545). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โครงการโรงเรียนในฝัน. (2551). *การคิดสังเคราะห์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2551, จาก <http://www.labschools.net/cur/cur4/synthesis.htm>
- พงษ์พันธ์ พงษ์ไธยา. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว. (2548). *ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พจนานุกรมพุทธศาสน์. (2551). *ธรรมะพจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ ไทย-อังกฤษ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2551, จาก <http://www.dhammalife.com/dhamma/vocab/>
- พวงทอง วุฒิเดช. (2542). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา*. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- พสขนัน นิรมิตรไชนนนท์. (2549). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พินิตา เมธากุล. (2551). *ครูคือผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียนรู้*. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2551, จาก <http://gotoknow.org/blog/pbrupt551001/200295>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *ธรรมานุชิต*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2551, จาก <http://www.dhammajak.net/board/viewtopic.php?t=6642>
- พิณทิพย์ วังเกล็ดแก้ว. (2547). *การศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพเมณี เรืองจรรยา. (2546). *ปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มนัส นิลสวัสดิ์. (2547). *แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนิตของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2550). *แนะนำมหาวิทยาลัย: ปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจ ปณิธาน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2550, จาก <http://www.ku.ac.th/about/mission.html>
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2550). *ปณิธานและปรัชญา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2550, จาก <http://www.kku.ac.th/main.php?area=1&p=static&page=about>
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2550). *ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2550, จาก http://www.cmu.ac.th/web49/cmu_vision.htm
- มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2550). *วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2550, จาก <http://www.nu.ac.th/ab-object.htm>
- มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2540). *ยุทธศาสตร์การสร้างบัณฑิตไทยในอุดมคติ*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยฯ.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2550). *ปณิธานของมหาวิทยาลัยศิลปากร*. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2550, จาก <http://www.su.ac.th/>
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2542). *แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ.2540 – 2554)*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยฯ.

- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2543). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยฯ.
- (2548ก). *การวิเคราะห์ข้อมูลของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยฯ.
- (2548ข). *ความพึงพอใจของนายจ้างที่มีต่อบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รุ่นปีการศึกษา 2545-2546*. กรุงเทพฯ: กองแผนงาน มหาวิทยาลัยฯ.
- (2548ค). *ข้อบังคับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พุทธศักราช 2548*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฯ.
- (2548ง). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2548*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยฯ.
- (2548จ). *คู่มือนิติระดับปริญญาตรี*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยฯ.
- (2549ก). *คู่มือการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2549*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฯ.
- (2549ข, 18 ธันวาคม). *ประกาศมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี*. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2551, จาก <http://www.swu.ac.th/president/kongkit/document.htm>
- (2551ก). *ข้อบังคับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2548*. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2551, จาก http://president.swu.ac.th/edservice/content/e728/e745/e879/index_th.html
- (2551ข). *คณะ/สำนัก/สถาบัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2551, จาก http://www.swu.ac.th/fac_dept.asp
- (2551ค). *ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ คณะวิทยาศาสตร์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2551, จาก http://science.swu.ac.th/content/e64/e69/index_th.html
- (2551ง). *ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ คณะสังคมศาสตร์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2551, จาก <http://soc.swu.ac.th/vision.html>
- (2551จ). *ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ คณะวิศวกรรมศาสตร์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2551, จาก <http://qa.swu.ac.th/fismain/thai/dep/faculty.asp?fc=9>
- (2551ฉ). *ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ คณะเภสัชศาสตร์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2551, จาก <http://pharm.swu.ac.th/faculty/ปณิธาน.htm>

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2551ข). *เกี่ยวกับวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.

สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2551, จาก <http://www.swu.ac.th/academics.asp>

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2550). *วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าประสงค์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม

2550, จาก [http://www.psu.ac.th/index.php?option=com_content&task=](http://www.psu.ac.th/index.php?option=com_content&task=view&id=393&Itemid=58)

[view&id=393&Itemid=58](http://www.psu.ac.th/index.php?option=com_content&task=view&id=393&Itemid=58)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2543). *เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีการสอนหน่วยที่ 1-8*.

(เอกสารประกอบคำสอน). พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: ชวนพิมพ์.

ยุดา รักไทย; และธนิกานต์ มาชะศิริานนท์. (2542). *เทคนิคการแก้ปัญหาและตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ:

เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

ยุพดี หินธารว. (2550). *การใช้วิธีทัศน์ประกอบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านทักษะการฟัง*

ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิค

ลพบุรี. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (การสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ). กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เยาวเรศ จันทะแสน. (2545). *ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับผลการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี*

ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).

มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ:

นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

รุจิร ภูสาระ. (2545). *การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

ร็อบบิ้นส์, สตีเฟน พี. (2547). *ตัดสินใจเพื่อชัยชนะ*. แปลโดย ดนัย จันทรเจ้าฉาย. กรุงเทพฯ:

เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.

ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วรวิทย์ นิเทศศิลป์. (2549). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาสื่อการสอนและเทคโนโลยีทางการ*

การศึกษา. (เอกสารประกอบคำสอน). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.

วรรณิ ลิ้มอักษร. (2543). *จิตวิทยาการศึกษา*. สงขลา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วราภรณ์ ตระกูลสุชาติ. (2549). *จิตวิทยาการปรับตัว*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม

วิชาการ.

- วฤชาญ์ ฤกษ์เมธ. (2546). *ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อการจัดกิจกรรมนิสิตของมหาวิทยาลัยในรูปแบบกิจกรรมบังคับ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา).
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2452, มิถุนายน-2543, พฤษภาคม). ลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์. *วารสารร่วมพฤษ*. 18(ฉบับรวมเล่ม): 77-85.
- (2544). *การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2547, มกราคม-เมษายน). การพัฒนาหลักสูตร. *สุทธิปริทัศน์*. 18(54): 8-12.
- วณัฐ ฐาปนวงศ์สานติ. (2549, มิถุนายน-พฤศจิกายน). บัณฑิตอุดมคติไทย. *วารสารวิชาการศรีปทุม*. 3(1): 7-12.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). *วิสัยทัศน์การศึกษา*. นนทบุรี: เอส อาร์ พรินท์ติ้ง.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2551ก). *ข้อสังเกตเกี่ยวกับการวิเคราะห์ถ้อยพหูคุณ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2551, จาก <http://www.thaiedresearch.org/article/detail.php?id=32>
- (2551ข). *ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้*. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2551, จาก <http://www.thaiedresearch.org/article/detail.php?id=92>
- (2541). *คู่มือการวิจัยเชิงปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วินัย ธงชัย. (2545). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วีรวรรณ สุทิน. (2551). *อิทธิพลของจิตลักษณะและสถานการณ์ในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของอาจารย์สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์*. ปรินญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ. (2548). *การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- ศรีบังอร จัยศิริ. (2550). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เพลงประกอบการสอนกับการสอนแบบปกติ*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ศูนย์วิทยพัฒนา มสธ. อุตรธานี. (2550). *การตัดสินใจ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2550,
จาก <http://www.stou.ac.th/Offices/rdec/udon/upload/socities.html#a1>
- เศาวนิต เศาณานนท์. (2550). *ผู้นำกับการตัดสินใจ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2550,
จาก http://www.nrru.ac.th/article/leadership/m_main.html
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2543). *เทคนิคการสอนแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สมบุญ ชาติพงศ์. (2544). *การวัดและประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2548). *หลักการจัดการศึกษายุคใหม่*. กรุงเทพฯ: สถาบัน.
- สถาพร ไมตรีจิตร. (2547). *สื่อการเรียนการสอนนวัตกรรมการศึกษาสู่มาตรฐานอาชีพศึกษา*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สถิตพร คำสด. (2546). *การศึกษายุติธรรมควมมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สถิต วงศ์สุวรรณ. (2543). *ปรัชญาเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- สรนันท์ สุพรรณรัตนรัฐ. (2546). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับทักษะชีวิตของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สายใจ วอนขอพร. (2546). *บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). *รายงานการศึกษาคุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- (2551). *มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2551, จาก
http://www.nma6.obec.go.th/korat6/news_file/p37615531809.doc
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *รายงานการวิจัยเรื่องระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ : การอุดมศึกษา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2551,
จาก <http://www.onec.go.th/publication/4011002/chap01.htm>
- (2544ก). *แนวทางการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา สำนักงาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544ข, เมษายน). การศึกษาใหม่ คนไทยยุคใหม่.

อนุสารอุดมศึกษา. 27(274): 3-11.

----- (2544ค). การวัดและประเมินผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

----- (2545). ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

----- (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พรักหวาน.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

สถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา ฉบับปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2550, จาก

<http://www.neS.D.b.go.th/Default.aspx?tabid=139>

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. (2548). การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย.

กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546.

พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

ลำลี รักสุทธิ. (2545). แนวการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: เรื่องแสงการพิมพ์.

สุชนา ผลวัฒนะ. (2550, 24 กันยายน). สัมภาษณ์โดย ประไพภรณ์ วาสนาพงษ์ ที่สำนักงาน

สถาบันสอนภาษาอังกฤษไคเร่คอิงลิช.

สุชาดา อินทรกำแหง. (2544). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล

สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ กศ.ด

(การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2547). การตัดสินใจในองค์การการศึกษา. ปทุมธานี: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.

สุภรภัค พยัคฆาคม. (2545). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนนายเรืออากาศ โรงเรียน

นายเรืออากาศ กองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ กองทัพอากาศ. ปรินิพนธ์

กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

- สุภาพ ณ นคร; และคนอื่น ๆ. (2547). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษา วิเคราะห์ รูปแบบที่เหมาะสม
ในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2550, กุมภาพันธ์). วิธีการเรียนรู้: คุณลักษณะที่คาดหวังแต่ละช่วงวัย.
วารสารการศึกษาไทย. 4(29): 35-39.
- สุมาลี วงศ์ษา. (2550). การศึกษาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความเมตตาภรณ์ของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผล
การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. (2545). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- สุพร ตังสมวรพงษ์. (2542). การพัฒนาบัณฑิตในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: พรินต์โฟ.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). กลยุทธ์...การสอนคิดสังเคราะห์. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- (2548ก). ครบเครื่องเรื่องการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- (2548ข). กลยุทธ์...การสอนคิดวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุวิมล ว่องวานิช; และคนอื่น ๆ. (2549). โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย.
กรุงเทพฯ: พรินท์กราฟฟิค.
- เสาวนิจ รัตนวิจิตร นิจอนันต์ชัย. (2547). การปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์ ชุมชนพุทธ คริสต์
อิสลาม. กรุงเทพฯ: เฟื่องฟ้า.
- ไสว พักขาว. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: เอมพันธ์.
- นัยทิพย์ ภาคอินทรีย์. (2545). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
ของนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรพินท์ สันติชัยอนันต์. (2549). การศึกษาคูณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา
สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัศวิน พึ่งตระกูล. (2542). การศึกษาเปรียบเทียบผลที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มกับเน้นครูเป็นศูนย์กลางใน
การสอนวิชาศิลปะกับชีวิต. วิทยานิพนธ์ คอ.ม. (สาขาวิชาเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ถ่ายเอกสาร.

- อภิรัตน์ ไชยอนันต์. (2546). *ค่านิยมและการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนยุคใหม่ ในจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น) เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ออกซฟอร์ด ยูนิเวอร์ซิตี. (2547). *พจนานุกรมออกซฟอร์ด-ริเวอร์บุ๊กส์ อังกฤษ-ไทย*. แปลโดยศูนย์การแปลและล่ามเฉลิมพระเกียรติ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: ศรีวัฒนาการพิมพ์.
- อารี พันธุ์มณี. (2546). *จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : ไยใหม่.
- อำไพ จิตต์วัฒน. (2546). *เอกสารประกอบการสอนวิชา ศษ 163 ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 1. (เอกสารประกอบคำสอน)*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Barker, Lewis. (2002). *Psychology*. New Jersey: Prentice Hall.
- Baron, Robert A. (1996). *Essentials of Psychology*. Boston: Allyn and Bacon.
- Barraket, Jo. (2005). *Teaching Research Method Using a Student-Centred Approach? Critical Reflections on Practice*. Retrieved December 18, 2008 from http://jutlp.uow.edu.au/2005_v02_i02/barraket004.html
- Bensley, D. Alan. (1998). *Critical Thinking in Psychology*. California: Brooks/Cole.
- Berns, Roberta M. (2004). *Child, Family, School, Community: Socialization and Support*. 6th ed. California: Thomson Learning.
- Clifton, Rodney A.; et al. (2004, December). Faculty Environments, Psychosocial Dispositions, and the Academic Achievement of College Students. *Research in Higher Education*. 45(8): 801-828.
- Elliott, Stephen N.; et al. (2000). *Educational Psychology*. 3rd ed. Boston: McGraw-Hill.
- Freiberg, H. Jerome. (1999). *School Climate*. London: Falmer.
- Halonen, Jane S.; & Santrock, John W. (1999). *Psychology Contexts & Applications*. 3rd ed. Boston: McGraw-Hill.
- Hindle; et al. (2007). *A Study of In-School Facilitation in Two Teacher Professional Development Programmes*. Retrieved December 12, 2008, from http://www.educationcounts.govt.nz/publications/maori_education/13734
- Kassin, Saul. (2001). *Psychology*. 3rd ed. New Jersey: Prentice Hall.

- Krejcie, Robert V.; & Morgan, Dayle W. (1970, Autumn). Determining Simple Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. (30): 607-610.
- Newby, Timothy J.; et al. (1996). *Instructional Technology for Teaching and Learning*. New Jersey: Prentice Hall.
- Schonwetter, Dieter J.; Clifton Rodney A.; & Perry Raymond P. (2002, December). Content Familiarity: Differential Impact of Effective Teaching on Student Achievement Outcomes. *Research in Higher Education*. 43(6): 625-655.
- Tsui, Lisa. (1999, April). Courses and Instruction Affecting Critical Thinking. *Research in Higher Education*. 40(2): 185-200.
- Tylee, J. (1999). *Teacher as Facilitator: One of the Face-to-Face Teacher's Roles*. Retrieved November 25, 2008, from http://www.education4skills.com/jtylee/teacher_as_facilitator.html
- Wilson, Brent G. (1998). *Constructivist Learning Environments*. 2nd ed. New Jersey: Educational Technology.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือ

1. นางปรีดา อ้วนล้ำ
ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. นางสาวดวงดาว พันธิตพงษ์
นักวิเคราะห์นโยบายและแผน 7
หัวหน้างานรายงานและเผยแพร่ กองแผนงาน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรือโทไพฑูริย์ อ่อนมั่ง
กรรมการบริหารหลักสูตร ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ
อาจารย์พิเศษและกรรมการบริหารหลักสูตร
ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ ดร. สมชาย เทพแสง
อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ท่านสามารถแสดงความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นได้อย่างอิสระ คำตอบในแบบสอบถามนี้ไม่มีข้อใดถูกข้อใดผิด ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดไปใช้เพื่อการวิจัยในภาพรวมไม่เจาะจงเฉพาะท่านใดท่านหนึ่ง และขอรับรองว่าจะเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเป็นความลับไม่เปิดเผยให้ผู้อื่นทราบ

แบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามด้านนิสิต

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านวิชาการ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามด้านการบริหารจัดการ

ผู้วิจัยขอความกรุณาให้ท่านตอบคำถามให้ตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของท่านมากที่สุด และโปรดตอบให้ครบทุกข้อ ทั้งนี้ การให้ข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างสูง

นางสาวประไพภรณ์ วาสนาพงษ์

นิสิตปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านนิสัย

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับท่าน

- รหัสประจำตัวนิสิตของท่านขึ้นต้นด้วยเลขใด
() 47 () 48 () 49 () 50
- ท่านเคยย้ายคณะที่ศึกษาหรือไม่
() เคย () ไม่เคย
- คณะที่ศึกษา
() คณะมนุษยศาสตร์ () คณะสังคมศาสตร์ () คณะศึกษาศาสตร์
() คณะศิลปกรรมศาสตร์ () คณะวิทยาศาสตร์ () คณะพลศึกษา
- เกรดเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ปีการศึกษาที่ 1 จนถึงปัจจุบัน
() 3.00 ขึ้นไป () 2.00-2.99 () 1.99 ลงมา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแล้วพิจารณาว่าเป็นความจริงตามพฤติกรรมที่ท่านปฏิบัติอยู่มากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการ

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความตรงกับข้อเท็จจริงของท่านพอควร
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความบางครั้งตรงกับข้อเท็จจริงของท่านและบางครั้งก็ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่าน
ไม่จริง	หมายถึง	ข้อความไม่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านอย่างมาก
ไม่จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความไม่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
1	ด้านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ เมื่อท่านต้องวิเคราะห์สิ่งใด ท่านสามารถกำหนดเรื่องหรือปัญหาที่จำเป็นต้องวิเคราะห์ได้					
2	เมื่อทราบเรื่องหรือปัญหาที่ต้องวิเคราะห์แล้ว ท่านสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ได้					
3	เมื่อทราบวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์เรื่องหรือปัญหาใดแล้ว ท่านสามารถกำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ในการวิเคราะห์ได้					
4	เมื่อทราบหลักการหรือกฎเกณฑ์ในการวิเคราะห์เรื่องหรือปัญหาใดแล้ว ท่านสามารถแยกแยะรายละเอียดย่อย ๆ หรือส่วนประกอบของเรื่องหรือปัญหา					

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
5	เมื่อทราบรายละเอียดย่อย ๆ หรือส่วนประกอบของเรื่องหรือปัญหาใดแล้ว ท่านสามารถจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบใหญ่และองค์ประกอบย่อยของเรื่องหรือปัญหา					
6	เมื่อทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบใหญ่และองค์ประกอบย่อยของเรื่องหรือปัญหาใดแล้ว ท่านสามารถสรุปคำตอบและนำเสนอผลการวิเคราะห์ให้เข้าใจได้ง่าย					
7	เมื่อจำเป็นต้องใช้การสังเคราะห์ ท่านสามารถระบุสิ่งที่จะสังเคราะห์ได้					
8	เมื่อทราบสิ่งที่ต้องสังเคราะห์แล้ว ท่านสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ในการสังเคราะห์ได้					
9	เมื่อทราบวัตถุประสงค์ในการสังเคราะห์สิ่งใด ท่านสามารถกำหนดแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะสังเคราะห์ได้					
10	เมื่อทราบแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่สังเคราะห์แล้ว ท่านสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะสังเคราะห์ได้					
11	เมื่อได้วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่สังเคราะห์แล้ว ท่านสามารถเลือกข้อมูลที่เหมาะสมกับสิ่งที่จะสังเคราะห์					
12	เมื่อได้ข้อมูลที่เหมาะสมกับสิ่งที่สังเคราะห์แล้ว ท่านสามารถนำข้อมูลจากการสังเคราะห์มาสร้างกรอบแนวคิดใหม่					
13	เมื่อได้กรอบแนวคิดใหม่จากการสังเคราะห์แล้ว ท่านสามารถสร้างสิ่งใหม่ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้					
14	เมื่อได้สร้างสิ่งใหม่ตามกรอบแนวคิดที่มาจากการสังเคราะห์แล้ว ท่านสามารถนำสิ่งนั้นไปใช้ประโยชน์ตามต้องการได้					
1	ด้านการตัดสินใจเชิงคุณค่า เมื่อต้องตัดสินใจ ท่านสามารถระบุปัญหาหรือเรื่องที่จะตัดสินใจได้					
2	ท่านหาข้อมูลก่อนการตัดสินใจ					

ข้อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
3	ท่านจะวิเคราะห์ทางเลือกที่มีทั้งหมดก่อนการตัดสินใจ					
4	ท่านจะประเมินคุณค่าของแต่ละทางเลือกก่อนการตัดสินใจ					
5	ท่านเลือกทางเลือกที่มีคุณค่าเหมาะสมกับสถานการณ์					
6	ท่านคำนึงถึงผลการตัดสินใจว่ามีคุณค่าหรือไม่					
7	ท่านพิจารณาถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ก่อนการตัดสินใจ					
1	ด้านการเรียนรู้สิ่งใหม่ เมื่อต้องการเรียนรู้สิ่งใด ท่านวิเคราะห์สิ่งที่ท่านต้องการเรียนรู้ได้					
2	เมื่อทราบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้แล้ว ท่านกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้สิ่งนั้นได้					
3	เมื่อมีเป้าหมายในการเรียนรู้แล้ว ท่านรู้ว่าจะหาแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเรียนรู้ได้จากที่ไหน					
4	เมื่อมีแหล่งข้อมูลแล้ว ท่านสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแหล่งข้อมูลได้					
5	ท่านมีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย					
6	เมื่อได้เรียนรู้สิ่งใดแล้ว ท่านประเมินผลการเรียนรู้ของท่าน					
7	เมื่อได้เรียนรู้สิ่งใดแล้ว ท่านมีความเข้าใจในสิ่งนั้นแตกต่างไปจากเดิม					

คำชี้แจง โปรดอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้ แล้วพิจารณาว่าหากเป็นตัวท่าน ท่านจะปฏิบัติอย่างไร และทำเครื่องหมาย **X** บนคำตอบที่ท่านเลือก

ข้อ 1. ตะวันไม่มีเงินชำระค่าเล่าเรียนจึงไปขอยืมจากอาจารย์ที่ปรึกษาโดยสัญญาว่าจะคืนให้ภายในสิ้นเดือน เมื่อครบกำหนด ตะวันได้เงินมาแล้วแต่นำไปใช้จ่ายอย่างอื่นจนหมด ตะวันควรทำอย่างไร

ก. ไปขอผ่อนผันกับอาจารย์ที่ปรึกษา

ข. ยืมเงินคนอื่นมาคืนให้อาจารย์ที่ปรึกษา

ค. ไม่มาพบอาจารย์ที่ปรึกษาจนกว่าจะได้เงินมาคืน

ข้อ 2. ในระหว่างการสอบ อรทำข้อสอบไม่ได้จึงถามคำตอบจากแนนที่เป็นทั้งเพื่อนสนิทและเป็นคนที่เรียนเก่งที่สุดในห้อง แนนควรทำอย่างไร

- ก. ไม่บอกคำตอบกับอร
- ข. บอกใบ้ให้อรเดาคำตอบได้
- ค. ทำเป็นไม่ได้ยิน

ข้อ 3. ไมค์กับกอล์ฟออกเงินซื้อล็อตเตอรี่คนละครึ่ง กอล์ฟเป็นคนเก็บล็อตเตอรี่ไว้ เมื่อนำไปตรวจล็อตเตอรี่ถูกรางวัลใหญ่ แต่บังเอิญพ่อของกอล์ฟเกิดประสบอุบัติเหตุต้องใช้เงินรักษาจำนวนมาก กอล์ฟควรทำอย่างไร

- ก. บอกไมค์ว่าถูกรางวัลใหญ่แต่ขอเก็บเงินทั้งหมดไว้รักษาพ่อก่อน
- ข. บอกไมค์ว่าถูกรางวัลใหญ่และแบ่งเงินให้เพียงบางส่วนแต่ไม่ถึงครึ่งหนึ่ง
- ค. บอกไมค์ว่าถูกรางวัลใหญ่และแบ่งเงินให้ครึ่งหนึ่ง

ข้อ 4. เธอเป็นนิสิตที่เรียนเก่งและเป็นคนมีน้ำใจ ปีเรียนเก่งกว่าแต่เป็นคนเฉย ๆ วันหนึ่งเพื่อนต้องเลือกตัวแทนห้องไปแข่งขันด้านวิชาการ เพื่อนควรเลือกใคร

- ก. ควรเลือกเธอ เพราะเป็นคนมีน้ำใจถึงจะเรียนแก่น้อยกว่าก็ไม่ใช่ไร
- ข. ควรเลือกปี เพราะเรียนเก่งและเหมาะสมกับการแข่งขันด้านวิชาการ
- ค. ให้เพื่อนแต่ละคนช่วยกันโหวต แล้วเลือกคนที่ได้คะแนนโหวตมากกว่า

ข้อ 5. เพื่อน ๆ ในห้องได้รับทุนสนับสนุนการทำกิจกรรมจากกองกิจการนิสิต แต่เงินทุนที่ได้รับไม่พอกับค่าทำกิจกรรม จึงขอให้ต้นซึ่งเป็นกรรมการอยู่ในกองกิจการนิสิตและมีอำนาจที่จะเพิ่มทุนได้ ช่วยเพิ่มทุนให้พอกับค่ากิจกรรม ต้นควรทำอย่างไร

- ก. ปฏิเสธที่จะช่วยเพื่อน
- ข. แนะนำให้เพื่อนขอทุนจากหน่วยงานอื่น
- ค. ไปปรึกษากับกรรมการคนอื่น

ข้อ 6. นารีเป็นพนักงานที่ขยันขันแข็ง ผู้จัดการเห็นว่ นารีเป็นคนขยันจึงเอางานมาให้ทำเสมอ เย็นวันหนึ่งนารีมีธุระต้องรีบกลับบ้าน แต่ผู้จัดการเอางานมาให้ทำและขอให้ทำให้เสร็จภายในวันนั้น นารีควรทำอย่างไร

- ก. อยู่ทำงานจนเสร็จตามที่ผู้จัดการสั่ง
- ข. รีบทำงานให้เสร็จและเอาไปส่งให้ผู้จัดการโดยไม่ตรวจทาน
- ค. ต่ อรองกับผู้จัดการว่าจะทำให้เสร็จภายในวันพรุ่งนี้

ข้อ 7. อาจารย์สั่งให้นิสิตทำรายงาน โดยกำหนดให้ส่งภายใน 2 สัปดาห์ และถ้าใครส่งก่อนกำหนด อาจารย์จะมีคะแนนความขยันเพิ่มให้เป็นพิเศษ นิสิตควรทำอย่างไร

- ก. ส่งรายงานภายใน 2 สัปดาห์ตามที่อาจารย์กำหนด
- ข. ส่งรายงานก่อนกำหนด
- ค. ทำรายงานอย่างเต็มความสามารถและส่งภายใน 2 สัปดาห์

ข้อ 8. ชมรมบำเพ็ญประโยชน์ต้องการอาสาสมัครไปบำเพ็ญประโยชน์ต่างจังหวัด รอนซึ่งเป็นสมาชิกชมรมได้ไปสอบถามจากสมาชิกคนอื่น ๆ ปรากฏว่าไม่มีใครอาสาเพราะมีข่าวลือว่าการบำเพ็ญประโยชน์ครั้งนี้จะหนักและเหนื่อยกว่าทุก ๆ ครั้ง รอนควรทำอย่างไร

- ก. ชักจูงให้สมาชิกเปลี่ยนใจพร้อมกับอาสาไปด้วยถ้ามีสมาชิกยอมไปช่วยกัน
- ข. อาสาไปช่วยโดยไม่กลัวลำบากและไม่สนใจว่าจะมีสมาชิกคนอื่นไปหรือไม่
- ค. อาสาไปช่วยถ้ามีสมาชิกคนอื่นไปด้วยแม้เพียงหนึ่งคน

ข้อ 9. ภารดีถูกสั่งให้ทำงานที่มีความยากลำบากซึ่งไม่เคยมีใครทำสำเร็จมาก่อน ภารดีจึงไปปรึกษารุ่นพี่ รุ่นพี่บอกว่าถ้าไม่มีใครเคยทำได้ก็แปลว่างานนี้คงไม่มีทางทำให้สำเร็จ จึงไม่ควรไปเสียเวลากับงานประเภทนี้ ภารดีควรทำอย่างไร

- ก. ทบทวนดูอีกครั้งถ้าทำไม่ได้จริง ๆ ก็จะทำตามที่รุ่นพี่แนะนำ
- ข. ไปปรึกษาคนอื่น ๆ ดูว่ามีความคิดเห็นอย่างไร แล้วนำมาทบทวนเพื่อหาวิธีทำงานให้สำเร็จ
- ค. ทบทวนดูว่าวิธีที่คนอื่นทำไปแล้วมีข้อดีข้อเสียอย่างไร เพื่อหาวิธีทำงานให้สำเร็จ

ข้อ 10. แก้วเป็นเพื่อนรักกับเมย์ทั้งคู่สัญญากันว่าจะช่วยเหลือและดูแลกันตลอดไป วันหนึ่งแก้วตื่นสายมาเข้าห้องเรียนไม่ทัน จึงขอให้เมย์ช่วยโกหกอาจารย์ว่าไม่สบาย เมย์ควรทำอย่างไร

- ก. ไม่เข้าห้องเรียน
- ข. บอกแก้วตามตรงว่าทำตามที่แก้วขอไม่ได้
- ค. ถ้าอาจารย์ไม่ถามก็ไม่บอก แต่ถ้าอาจารย์ถามก็จะบอกความจริง

ข้อ 11. ป้าดาเป็นแม่ค้าขายผลไม้ที่ขายแต่ผลไม้คุณภาพดีและมีรสชาติอร่อย เวลาขายผลไม้ป้าดาจะบอกลูกค้าเสมอว่าถ้าซื้อไปแล้วเจอผลไม้ไม่ดีให้เอามาคืนตนยินดีจะคืนเงินให้ วันหนึ่งมีลูกค้าเอาผลไม้มาคืนเพราะรสชาติไม่อร่อย ป้าดาควรทำอย่างไร

- ก. เปลี่ยนผลไม้ให้ลูกค้า
- ข. คืนเงินให้ทันที
- ค. คืนเงินให้บางส่วน

ข้อ 12. สัมกับหวาน นัดกันว่าจะไปดูหนังแต่พอใกล้ถึงเวลานัดเกิดฝนตกจนน้ำท่วม สัมจึงโทรไปบอกหวานว่าไปไม่ได้แล้ว ซึ่งขณะนั้นหวานอยู่ระหว่างเดินทางไปที่นัดหมาย หวานจึงให้สัมตัดสินใจเอง สัมควรทำอะไร

ก. ไปตามนัด

ข. ยืนยันกับหวานว่าไปไม่ได้จริง ๆ พร้อมกับขอโทษที่ไปตามนัดไม่ได้

ค. รอจนกว่าฝนจะหยุดตกแล้วจึงค่อยไป

ข้อ 13. ดาวพาน้องไปเดินเล่นในห้างสรรพสินค้า น้องของดาววิ่งไปชนของตกลงมาเสียหาย พอดาวไปดูก็เห็นว่าของที่น้องทำเสียมีราคาแพงมาก ระหว่างนั้นพนักงานเดินมาพอดีจึงถามว่าใครเป็นคนทำของเสีย ดาวควรทำอะไร

ก. บอกพนักงานว่าเห็นคนเดินชนของตกลงมาแต่ไม่รู้ว่าเป็นใคร

ข. บอกความจริงกับพนักงาน

ค. บอกพนักงานว่าเห็นเด็กวิ่งมาชนของหล่นลงมา และคิดว่าเด็กคนนั้นคงไม่มีเงินชดเชยค่าเสียหาย

ข้อ 14. ใจจะนำรายงานมาส่งให้อาจารย์ แต่หยิบรายงานสลับเล่มกับน้อง โดยใจเอารายงานของน้องมา และน้องก็เอารายงานของใจไป ใจจึงไปขอผ่อนผันกับอาจารย์ว่าจะนำมาส่งให้ในวันรุ่งขึ้น ปรากฏว่าน้องของใจไปค้างบ้านเพื่อนที่ต่างจังหวัด ทำให้ใจไม่มีรายงานไปส่งอาจารย์ ใจควรทำอะไร

ก. บอกความจริงกับอาจารย์และขอผ่อนผันไปอีก

ข. ไปเอารายงานกับน้องมาส่งอาจารย์ตามที่ขอผ่อนผันไว้

ค. ทำรายงานเล่มใหม่ไปส่งโดยไม่สนใจว่าจะทำได้หรือไม่

ข้อ 15. ฟิล์มเป็นนักเรียนที่ได้รับทุนของจังหวัดจึงมีโอกาสเรียนในระดับที่สูงขึ้น เมื่อสำเร็จการศึกษาฟิล์มได้รับการติดต่อจากบริษัทที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งให้ไปทำงานด้วย โดยบริษัทเสนอเงินเดือนให้อย่างน่าพอใจ ฟิล์มควรทำอะไร

ก. ทำงานกับบริษัท เพราะต้องการสร้างฐานะของตนเองก่อน

ข. ปฏิเสธงานที่ติดต่อมา เพราะควรกลับไปทำงานให้จังหวัดของตนเองก่อน

ค. ทำงานให้จังหวัดของตนเองระยะหนึ่ง แล้วจึงไปทำงานให้บริษัท

ข้อ 16. แอนเป็นลูกบุญธรรมในครอบครัว “อยู่ดี” แอนได้รับการเลี้ยงดูและเอาใจใส่จากครอบครัว “อยู่ดี” ตามปกติแต่ไม่เท่ากับลูกแท้ ๆ วันหนึ่งครอบครัว “อยู่ดี” จะไปเที่ยวทะเลกัน แต่กังวลว่าถ้าไปกันหมด ก็จะไม่มีความปลอดภัยในบ้าน แอนควรทำอะไร

ก. อาสาที่จะอยู่เฝ้าบ้านทันที

ข. ปฏิบัติตามที่ครอบครัว “อยู่ดี” บอกคือถ้าให้ไปก็ไป ถ้าให้อยู่เฝ้าบ้านก็อยู่

ค. ขอให้ญาติมาช่วยเฝ้าบ้านให้

ข้อ 17. อันอยู่กับตาเพียงสองคนมาตั้งแต่เด็ก วันหนึ่งอันต้องไปค้างบ้านเพื่อนเพื่อทำรายงาน พอตกหัวคำตาเกิดปวดศีรษะ จึงโทรไปถามอันว่าเก็บยาแก้ปวดไว้ที่ไหน อันควรทำอะไร

- ก. บอกตาว่ายาแก้ปวดอยู่ที่ไหนแล้วรีบกลับบ้านไปดูแลตาทันที
- ข. บอกตาว่ายาแก้ปวดอยู่ที่ไหนพร้อมกับกำชับให้ตากินยาแล้วรีบเข้านอน
- ค. บอกตาว่ายาแก้ปวดอยู่ที่ไหนพร้อมกับอาสาที่จะกลับไปดูแลถ้าตาต้องการ

ข้อ 18. พ่อของวิทย์เป็นคนมีชื่อเสียงและฐานะร่ำรวย วันหนึ่งเพื่อนรักของวิทย์ไปสมัครงานที่บริษัทพ่อวิทย์ และมาขอเรื่องให้วิทย์ช่วยพูดกับพ่อเพื่อให้ได้งานทำ วิทย์ควรทำอะไร

- ก. บอกให้พ่อรู้ว่าเพื่อนมาสมัครงาน พร้อมกับขอให้พ่อพิจารณาเป็นพิเศษ
- ข. บอกให้เพื่อนสมัครงานไปตามขั้นตอนโดยใช้ความสามารถของตัวเอง
- ค. บอกให้พ่อรู้ว่าเพื่อนมาสมัครงาน พร้อมกับขอให้พ่อพิจารณาตามปกติ

ข้อ 19. ทุกวันหลังเลิกเรียนเจนต้องรีบกลับไปดูแลบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ วันหนึ่งเป็นช่วงใกล้สอบเพื่อน ๆ ได้นัดที่จะอยู่ทบทวนตำราด้วยกัน เจนจึงโทรไปบอกกับพ่อแม่ว่าจะกลับบ้านช้ากว่าปกติ แต่บังเอิญเย็นวันนั้น พ่อแม่มีธุระต้องกลับบ้านค่าจึงขอให้เจนรีบกลับบ้าน เจนควรทำอะไร

- ก. อยู่ทบทวนตำรากับเพื่อน เสร็จแล้วจึงรีบกลับบ้านโดยเร็ว
- ข. ทำตามที่คุณแม่ขอ
- ค. โทรบอกให้น้องรีบกลับบ้านก่อน เมื่อทบทวนตำราเสร็จแล้วจึงรีบกลับบ้าน

ข้อ 20. ศศิยอมอดกินขนมอยู่หลายวันเพื่อเก็บเงินไว้ซื้อคอมพิวเตอร์ที่จำเป็นต้องใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ จนได้เงินครบตามที่ต้องการ วิณาซึ่งเป็นเพื่อนรักก็มาขอยืมเงินไปลงทะเบียนเรียนเพราะแม่ที่ต่างจังหวัดส่งเงินมาให้ไม่ทัน ศศิควรทำอะไร

- ก. ให้วิณายืมเงินเพียงบางส่วน
- ข. แนะนำให้วิณาไปขอ ผัดผ่อนค่าลงทะเบียนเรียน
- ค. ให้วิณายืมเงินตามจำนวนที่ต้องการ

ข้อ 21. โดมกำลังขับรถไปเรียนหนังสือ ระหว่างทางโดมเห็นลูกสุนัข 2-3 ตัววิ่งเล่นไปมาอยู่ข้างทาง ด้วยความเอ็นดูจึงจอดรถลงไปดู ปรากฏว่ามีแม่สุนัขนอนหมดสติอยู่ข้าง ๆ โดมควรทำอะไร

- ก. โทรเรียกเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มาดูแล
- ข. ตามหาเจ้าของสุนัขเหล่านี้จนพบ
- ค. พาแม่สุนัขไปหาสัตวแพทย์ทันที

ข้อ 22. ทาทาเป็นโรคภูมิแพ้จึงไม่สามารถเข้าใกล้สุนัขหรือแมวได้ เพราะขนของพวกมันทำให้เกิดอาการแพ้ อย่างรุนแรง เย็นวันหนึ่ง ขณะที่ทาทาทอยู่บ้านคนเดียว ทาทาได้ยินเสียงแมวที่เป็นสัตว์เลี้ยงในบ้านส่งเสียงร้อง ด้วยความหิวโหย ทาทาควรทำอย่างไร

- ก. เอาอาหารให้แมวดังนั้นจะทำให้เกิดอาการแพ้ก็ตาม
- ข. โทรมไปตามสมาชิกในบ้านให้รีบกลับมาให้อาหารแมวโดยเร็ว
- ค. เตรียมอาหารให้แมว แล้วไปขอร้องให้เพื่อนบ้านเป็นผู้เอาอาหารให้แทน

ข้อ 23. พลอยเป็นคนเจี๊ยบขี้น้ำใจจึงไม่สนิทสนมกับเพื่อนในห้องรวมทั้งเกิด วันหนึ่งอาจารย์มาบอกให้ทุกคน ส่งเรียงความเข้าประกวด ปรากฏว่าพลอยได้รางวัลชนะเลิศ แต่ไม่มีเพื่อนแสดงความยินดีกับพลอยแม้แต่คนเดียว เกิดควรทำอย่างไร

- ก. แสดงความยินดีกับพลอยถึงแม้เพื่อนคนอื่นจะไม่ทำก็ตาม
- ข. แสดงความยินดีกับพลอยเมื่อเพื่อนออกจากห้องไปหมดแล้ว
- ค. แสดงความยินดีกับพลอยและชักจูงให้คนอื่นยินดีกับพลอยด้วย

ข้อ 24. ระหว่างเดินกลับบ้าน มีชายคนหนึ่งเข้ามาถามพลว่าสนามหลวงอยู่ไกลไหม ตนเดินมาเป็นกิโลแล้วก็ยัง ไม่ถึงสักที พลตอบให้ชายคนนั้นนั่งรถไปเพราะต้องไปอีกไกล แต่ชายคนนั้นไม่มีเงินเลย พลอยากช่วยเหลือ แต่ บังเอิญมีแต่แบงก์ร้อยและแบงก์ห้าร้อยเท่านั้น พลควรทำอย่างไร

- ก. ให้เงินชายคนนั้นหนึ่งร้อยบาท
- ข. นำเงินไปแลกเป็นแบงก์ห้าสิบลแล้วให้ชายคนนั้นห้าสิบบาท
- ค. พาชายคนนั้นไปที่ปั๊มตำรวจใกล้ ๆ ให้ตำรวจช่วยจัดการแทน

ข้อ 25. ศศิให้วิณายืมเงินไปลงทะเบียนเรียน แต่พอวิณาได้เงินจากทางบ้านแล้ว ก็ไม่ได้นำเงินมาคืนแต่กลับเอาไป จ่ายค่าหอพัก ศศิไม่มีเงินใช้จึงไปทวงจากวิณา วิณาได้แต่ขอโทษและอธิบายถึงความจำเป็นของตนเอง พร้อมกับ ขอให้ศศิรอเงินจากทางบ้านอีก

2 สัปดาห์ ศศิควรทำอย่างไร

- ก. ยกโทษให้วิณา แต่บอกให้วิณาเอาเงินทั้งหมดมาคืนโดยเร็วที่สุด
- ข. ยกโทษให้วิณา แต่ขอให้หาเงินมาให้บางส่วนก่อน
- ค. ยกโทษให้วิณา และยอมรับอีก 2 สัปดาห์

ข้อ 26. สบับงากกลับบ้านในตอนเย็นและถึงบ้านเป็นคนแรก เมื่อเข้าไปในบ้านก็พบว่าข้าวของกระจุกกระจายอยู่ ทั่วบ้านเหมือนมีคนเข้ามารื้อค้น สบับงาควรทำอย่างไร

- ก. โทรแจ้งตำรวจให้มาตรวจสอบทันที
- ข. สอบถามสมาชิกในบ้านทุกคนว่ามีใครรู้เรื่องหรือไม่
- ค. ค่อย ๆ ตรวจสอบว่ามีของมีค่าอะไรสูญหายหรือมีอะไรเสียหายหรือไม่

ข้อ 27. วิชาญต้องรีบไปประชุมด่วนจึงทำให้ลืมเอกสารประกอบการประชุมบางชุดซึ่งไม่ใช่เอกสารสำคัญ เมื่อไปถึงที่ประชุมวิชาญจึงทราบว่าตนเองลืมเอกสารดังกล่าว วิชาญควรทำอย่างไร

- ก. รีบกลับไปเอาเอกสารโดยเร็ว
- ข. ทบทวนว่าเอกสารดังกล่าวมีเนื้อหาสำคัญอะไร แล้วจดไว้เป็นข้อมูล
- ค. เข้าประชุมตามปกติและแจ้งที่ประชุมว่ามีเอกสารดังกล่าว ถ้าผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่าจำเป็นต้องใช้จึงค่อยกลับไปเอา

ข้อ 28. ก้องไปทานข้าวในโรงอาหารซึ่งมีคนเยอะมาก ก้องกลัวว่าจะไม่มีที่นั่งจึงคิดจะเอากระเป๋าหนังสือวางจองที่นั่งไว้ แต่ก็กลัวว่ากระเป๋าจะหาย ก้องควรทำอย่างไร

- ก. ไปซื้อข้าวเสร็จแล้วจึงค่อยมาหาที่นั่ง
- ข. ไปซื้อข้าวกล่องเพื่อไปรับประทานที่อื่น
- ค. วางกระเป๋าเพื่อจองที่นั่งที่ต้องการ โดยนำของมีค่าออกจากกระเป๋าก่อน

ข้อ 29. ระหว่างทางขับรถกลับบ้าน หนุ่ยหักหลบมอเตอร์ไซด์ที่ขี่ปาดหน้า ทำให้รถของหนุ่ยไปเฉี่ยวรถคันอื่น เจ้าของรถที่ถูกเฉี่ยวลงมาต่อว่าหนุ่ยด้วยความโมโห หนุ่ยพยายามอธิบายแต่เจ้าของรถไม่ยอมฟัง จนหนุ่ยเกิดความโมโห หนุ่ยควรทำอย่างไร

- ก. ไปจากที่เกิดเหตุโดยไม่สนใจเจ้าของรถและไม่รับผิดชอบค่าเสียหาย
- ข. ปลอ่ยให้เจ้าของรถต่อว่าจนพอใจ แล้วจึงอธิบายด้วยเหตุผล
- ค. เข้าไปนั่งในรถเพื่อรอให้ประกันมาจัดการค่าเสียหาย โดยไม่สนใจเจ้าของรถคนนั้น

ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านวิชาการ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวกับหลักสูตร ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอนและสื่อที่ใช้ประกอบการสอน โปรดอ่านข้อความและเลือกคำตอบที่ท่านคิดว่าตรงกับท่านมากที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความตรงกับความคิดเห็นของท่านมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความบางครั้งตรงกับความคิดเห็นของท่าน และบางครั้งก็ไม่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเป็นส่วนใหญ่
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของท่านอย่างสิ้นเชิง

ข้อที่	ด้านวิชาการ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1	การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่ท่านเรียน ...ทำให้ท่านมีความสามารถในการวิเคราะห์					
2	...ทำให้ท่านมีความสามารถในการสังเคราะห์					
3	...ทำให้ท่านมีความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้หลักการตัดสินใจคุณค่าได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
4	...ทำให้ท่านมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่					
5	...ส่งเสริมให้ท่านมีคุณธรรมจริยธรรม					
1	ผู้สอน ผู้สอนคอยสังเกตพฤติกรรมในการเรียนของท่าน					
2	ผู้สอนสนับสนุนการเรียนรู้ของท่าน					
3	ผู้สอนตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ท่านใช้ความคิด					
4	ผู้สอนกล่าวคำชมเชย					
5	ผู้สอนสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้					
6	ผู้สอนแนะนำให้ท่านค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ					
7	ผู้สอนให้ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผล การเรียนรู้					
1	กระบวนการเรียนการสอน เมื่อท่านมีข้อสงสัยในด้านการเรียน ท่านสามารถไปสอบถามจากผู้สอนได้ทั้งในและนอกห้องเรียน					
2	ผู้สอนให้ทำรายงานกลุ่มและกิจกรรมร่วมกับเพื่อนนิสิต					
3	ผู้สอนมีความกระตือรือร้นในการส่งเสริมการเรียนรู้ของท่าน					
4	เมื่อท่านส่งรายงาน ผู้สอนจะตรวจและให้ข้อคิดเห็นแก่ท่านอย่างรวดเร็ว					
5	ผู้สอนสร้างและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ท่านใช้เวลาอย่างเกิดประโยชน์					
6	ผู้สอนคาดหวังให้ท่านมีผลการเรียนรู้ที่ดี					

ข้อที่	ด้านวิชาการ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
7	ผู้สอนจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่ หลากหลาย					
1	การถ่ายทอดความรู้ของผู้สอน ...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์					
2	...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์					
3	...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจ โดยใช้หลักการตัดสินใจคุณค่าได้เหมาะสมกับ สถานการณ์					
4	...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่ง ใหม่					
5	...ช่วยทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม					
6	ตำราและเอกสารที่ใช้ในการสอน ...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์					
7	...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์					
8	...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจ โดยใช้หลักการตัดสินใจคุณค่าได้เหมาะสมกับ สถานการณ์					
9	...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่ง ใหม่					
10	...ช่วยทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม					
11	สื่อโสตทัศนูปกรณ์ที่ใช้ในการสอน ...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์					
12	...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์					
13	...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจ โดยใช้หลักการตัดสินใจคุณค่าได้เหมาะสมกับ สถานการณ์					
14	...ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้ สิ่งใหม่					
15	...ช่วยทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามด้านการบริหารจัดการ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และกิจกรรมนิสิต โปรดอ่านข้อความและเลือกคำตอบที่ท่านคิดว่าตรงกับท่านมากที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความตรงกับความคิดเห็นของท่านมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความบางครั้งตรงกับความคิดเห็นของท่าน และบางครั้งก็ไม่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเป็นส่วนใหญ่
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของท่านอย่างสิ้นเชิง

ข้อที่	ด้านการบริหารจัดการ	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1	สภาพแวดล้อมด้านกายภาพในห้องเรียน ...เชื้อให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์					
2	...เชื้อให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์					
3	...เชื้อให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้ หลักการตัดสินใจคุณค่าได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
4	...เชื้อให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่					
5	...เชื้อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม					
6	สภาพแวดล้อมด้านกายภาพในแหล่งวิทยบริการ และห้องปฏิบัติการ ...เชื้อให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์					
7	...เชื้อให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์					
8	...เชื้อให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้ หลักการตัดสินใจคุณค่าได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
9	...เชื้อให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่					
10	...เชื้อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม					
11	สภาพแวดล้อมด้านกายภาพในบริเวณอาคาร สถานที่ภายในมหาวิทยาลัย ...เชื้อให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์					
12	...เชื้อให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์					
13	...เชื้อให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้ หลักการตัดสินใจคุณค่าได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
14	...เชื้อให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่					
15	...เชื้อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม					

ข้อที่	ด้านการบริหารจัดการ	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1	การเข้าร่วมกิจกรรมวันปฐมนิเทศ/พิธีไหว้ครู/ การเข้าค่ายพัฒนานิสิต ...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์					
2	...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์					
3	...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้ หลักการตัดสินใจคุณค่าได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
4	...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่					
5	...ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม					
6	การเข้าร่วมกิจกรรมวันสมเด็จพระเทพฯ/ วันสถาปนามหาวิทยาลัย/วันสถาปนาคณะ ...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์					
7	...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์					
8	...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้ หลักการตัดสินใจคุณค่าได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
9	...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่					
10	...ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม					
11	การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพ/จริยธรรม/ ศิลปวัฒนธรรม/ศาสนา/ส่งเสริมสำนึกความเป็นไทย/ ส่งเสริมความรู้เรื่องโรคเอดส์ เรื่องสิ่งเสพติด/การบริจาค โลหิต/กิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ ...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์					
12	...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์					
13	...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้ หลักการตัดสินใจคุณค่าได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
14	...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่					
15	...ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม					
16	การเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยองค์กรนิสิต/สโมสร/ชมรม ต่าง ๆ ...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์					
17	...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการสังเคราะห์					
18	...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้ หลักการตัดสินใจคุณค่าได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
19	...ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่					
20	...ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อสกุล	นางสาวประไพภรณ์ วาสนาพงษ์
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 18 เมษายน 2513
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	800/448 ซอยนวมินทร์ 86 ถนนนวมินทร์ คลองกุ่ม คันนายาว กรุงเทพมหานคร 10230
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ผู้จัดการฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถาบันสอนภาษาไคเรคอิงลิช บริษัท เนชั่น เอ็ดดูเคชั่น จำกัด (เนชั่นกรุ๊ป) 1854 ถนนบางนา-ตราด แขวง/เขตบางนา กรุงเทพมหานคร 10260
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2527	มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) จาก โรงเรียนบึงทองหลางพิทยาส กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2530	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จาก วิทยาเขตจักรพงษ์ภูวนารถ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2534	บธ.ป. (บริหารธุรกิจ) จาก มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2551	กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร